η Μάχη

No 3

MASERATI
MODENA
Η ΨΗΦΟΣ
ΔΕΝ ΑΛΛΑΖΕΙ
ΤΙΠΟΤΑ
Ο ΑΓΩΝΑΣ
ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ
MINERS!
Your
Union
Needs
YOU

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελιδα

ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ: τα κομματα καταγραφουν τα αδιεξοδα τους..............................1

Σχολια...10

Προβληματικες Επιχειρησεις: απο την κρατικη παρεμβαση στο ελεος της κρισης.......15

Ο 3239 και η νεα εισοδηματικη πολιτικη. Δευτερο παγωμα στους μισθους.............19

Για την νομιμοποιηση της συμετοχης των στρατιωτων
στις συνδικαλιστικες οργανωσεις..22

Περιοδικο για το στρατο, τευχος 1(6)..27

Φοιτητικες εκλογες-Πανσπουδαστικο
Απο την κριση του φοιτητικου κινηματος στο φοιτητικο κινημα της κρισης;..........29

Οι αλλαγες στην εργατικη ταξη.
Καιρος για αποχαιρετισμο της εργατικης ταξης;...................................36

Περιοδικο Αλληλεγγυη..45

Υγεια-Αρρωστια-Περιθαλψη-Ιατρικη Επιστημη στον καπιταλισμο........................46

Αντι-309: Η διαχειριση της κρισης στο χωρο της εκπαιδευσης........................52

Φεμινιστικο κινημα: απο την εκρηξη στην αναδιπλωση..............................55

ΛΑΥΡΙΟ: Συμπαρασταση στους Τουρκους και Κουρδους πολιτικους προσφυγες............63

Αγγλια: Η απεργια των ανθρακωρυχων...67

Γαλλια — Απο τα χαμογελα στα δακρυα..70

Πορτογαλια 1974: Η ελπιδα της επαναστασης....................................74

Ευρωεκλογές

Σε κλίμα απάθειας και συντηρητικοποίησης

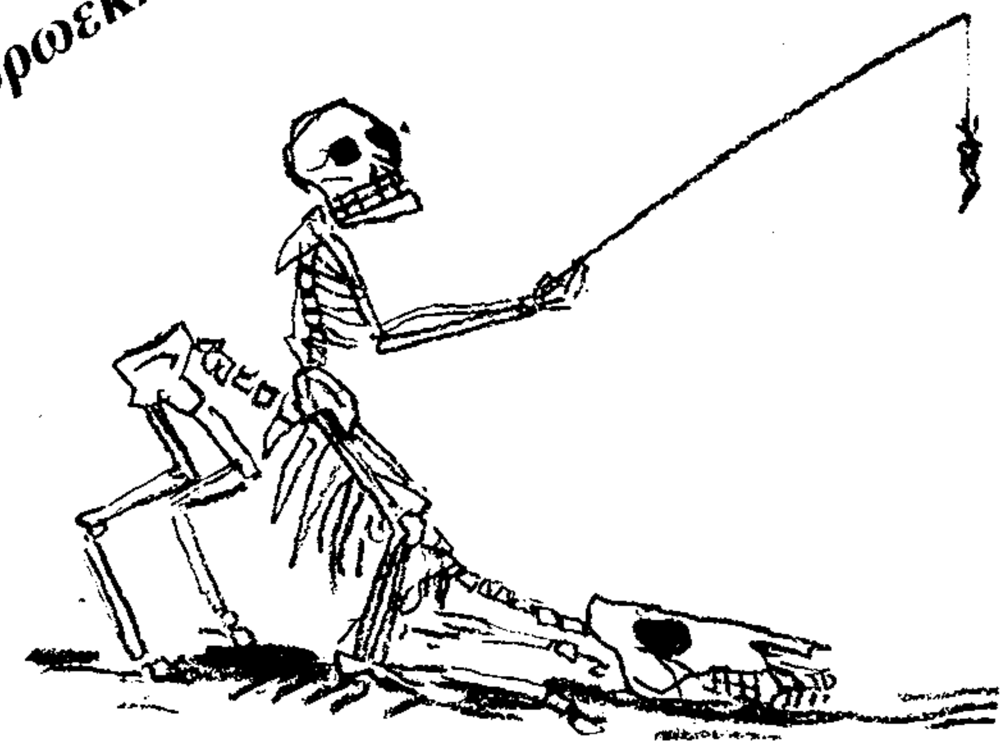

Τα κόμματα καταγράφουν τ΄ αδιέξοδά τους

Πριν απο μερικούς μήνες η κυριαρχία του ΠΑΣΟΚ πάνω στις πολιτικές εξελίξεις έμοιαζε αδιαμφισβήτητη. Απο την μια η κοινωνική γαλήνη μέσα απο το Μορατόριουμ με το ΚΚΕ. Απο την άλλη, η αδρανοποίηση της "δεξιάς" αντιπολίτευσης μέσα απο την υποστήριξη και συνεργασία με την Προεδρία. Ετσι καλυμένη και απο τα "αριστερά" της κι απο τα "δεξιά" της, η κυβέρνηση πήγαινε προς τις ευρωεκλογές, με την σιγουριά ότι θα ξαναπάρει την αναβάπτιση και θα συνεχίσει να έχει την πολιτική πρωτοβουλία μέχρι τις επόμενες βουλευτικές εκλογές.

Γι αυτόν άλλωστε τον λόγο είχε αρχικά την άποψη της μη "πολιτικοποίησης" των ευρωεκλογών, δηλαδή των μη ανοιχτών αντιπαραθέσεων, μια που έτσι κι αλλιώς υπήρχαν πιο ελεγχόμενες διαδρομές (κοινωνικές και πολιτικές) μέσα απο τις οποίες έλπιζε να κρατήσει σε συνοχή τη συμμαχία που την ανέδειξε στην εξουσία.

Ομως "ξαφνικά" εδώ και μερικούς μήνες (χαρακτηριστικό σημάδι οι εκλογές στους δικηγορικούς συλλόγους) το σενάριο της παντοδυναμίας του ΠΑΣΟΚ αρχίζει να δοκιμάζεται. Η πρόκληση εμφανίζεται απο τα δεξιά, και μάλιστα όχι τόσο απο το επίσημο κόμμα της, την Ν.Δημοκρατία, όσο απο κοινωνικούς χώρους όπου το ΠΑΣΟΚ είχε δύναμη. Τα αποτελέσματα των εκλογών παύουν πια να είναι σίγουρα για την κυβέρνηση. Είναι πια η περίοδος της "πολιτικοποίησης" των ευρωεκλογών. Ισως να αποδειχτεί η μόνη συγκολητική ουσία μιας συμμαχίας που βρίσκεται πια σε κατάρρευση.

Στην τελική ευθεία

Μέσα απο μια ολόκληρη πορεία του ΠΑΣΟΚ όπου εγκαταλείφθηκαν αρκετά γρήγορα όχι μόνο οι "σοσιαλιστικοί" μετασχηματισμοί αλλά ακόμα και τα μεγάλα "εκσυγχρονιστικά" πλάνα της πρώτης περιόδου, είχαν ουσιαστικά απομείνει τρείς βασικοί στόχοι όπου κεντράριζε την πολιτική της τον τελευταίο καιρό η κυβέρνηση.

Οι τρείς αυτοί στόχοι ήταν το κτύπημα της ανεργίας, ο έλεγχος των τιμών και εισοδημάτων και η "αδέσμευτη" εξωτερική πολιτική. Μέσα απο τον συνδιασμό αυτού του τρίπτυχου προσπαθούσε το ΠΑΣΟΚ να κρατήσει τα διάφορα κομμάτια της συμμαχίας μαζί, ακριβώς γιατί σ΄ αυτούς τους στόχους, οι επιμέρους κοινωνικές ομάδες αυτής της συμμαχίας έβρισκαν την ικανοποίηση των δικών τους αιτημάτων. Αυτό απο την μεριά του καθόρισε και τις σχέσεις στο πολιτικό επίπεδο ανάμεσα στην κυβέρνηση και την αντιπολίτευση, την κυβέρνηση και τα συνδικάτα, τις οργανώσεις των "ελεύθερων" επαγγελματιών κ.ο.κ.

Τον τελευταίο όμως καιρό και ειδικότερα τον τελευταίο μήνα, βλέπουμε να εγκαταλείπονται κι οι τρείς αυτοί στόχοι, τουλάχιστον με τις ιδεολογικές και διαταξικές φορτίσεις μιας προηγούμενης περιόδου. Εχει φτάσει πια το μαχαίρι στο κόκκαλο, η αναμενόμενη "οικονομική ανάκαμψη" που θα έδιχνε ότι αυτοί οι στόχοι μπορούν να λειτουργήσουν πρός όλες τις κατευθύνσεις δεν υπάρχει πια, κι έτσι το ΠΑΣΟΚ (όχι χωρίς εσωτερικό κόστος), παίρνει μέτρα που ξεκαθαρίζουν τις αμφιταλαντεύσεις μιας προηγούμενης περιόδου. Ετσι εγκαταλείπει την ιδέα των προβληματικών και τον "έλεγχο" της ανεργίας, αφήνει τον "έλεγχο" των τιμών χάρη της αναδιαρθρωσης των σχέσεων εμπορικού κεφάλαιου και τραπεζών, αναπροσαρμόζει και συσφίγγει τις σχέσεις όχι μόνο με την εσωτερική στρατοκρατία αλλά και με το ΝΑΤΟ, στην προσπάθεια να δυναμώσει τη θέση της στον ανταγωνισμό της περιοχής.

Η εγκατάλειψη των προβληματικών

Τελικά η πορεία και η αμφιταλάντευση γύρω απο τις προβληματικές έκλεισε. Ουσιαστικά δεν υπάρχουν "προβληματικές" βιομηχανίες. Δεκαπέντε επιχειρήσεις που ονομάστηκαν τέτοιες και που είναι απο τις πιο μεγάλες και "ανταγωνίσιμες" του ελληνικού καπιταλισμού, μπαίνουν για ένα μικρό διάστημα κάτω απο τον έλεγχο ενός Κονσόρτιουμ Τραπεζών. Κεντρικός στόχος η απόδοση των δανείων που αυτές οι επιχειρήσεις έχουν προς τις τράπεζες και που ανεβαίνουν σε δεκάδες δισεκατομμύρια. Κύρια μ΄ αυτό τον τρόπο προωθείται η διάσωση του τραπεζικού συστήματος.

Απο κεί και πέρα όλες οι υπόλοιπες βιομηχανίες εγκαταλείπονται στις λειτουργίες τις αγοράς. Οσες έχουν κλείσει (Ζυθοποιία, Κλωστουφαντουργίες, Χαρτοποιία κά), θα μείνουν κλειστές, κι όσες είναι χρεωμένες στις τράπεζες (έξω απο τις 15), θα υπάρξει ένα προσωρινό πάγωμα των χρεών και μια προσωρινή "διευκόλυνση" μέχρι να "ξεπεράσουν την κρίση".

Ετσι το ΠΑΣΟΚ αποφάσισε να αφήσει τους νόμους της αγοράς να ξεκαθαρίσουν τα προβλήματα του ελληνικού καπιταλισμού, ύστερα απο όλες εκείνες τις διακυρήξεις για την παρέμβαση του κράτους σ΄ αυτή τη διαδικασία. Εχει αρκετό ενδιαφέρον για το πώς οι σοσιαλδημοκράτες της Ευρώπης έχουν καταλήξει να εφαρμόζουν την μονεταριστική πολιτική του Ρήγκαν και της Θάτσερ για το ξεπέρασμα της κρίσης.

Τα αποτελέσματα όλης αυτής της διαδικασίας είναι ότι

θ' αυξηθεί ακόμα περισσοτερο η ανεργία, γιατί τα κλεισίματα και οι απολύσεις την επόμενη περίοδο θα είναι ακόμη περισσότερα. Η λύση προς τις "προβληματικές" ήταν ένας ανασχετικός παράγοντας. Τώρα ούτε αυτή πια δεν απόμεινε σαν προοπτική.

Από τον έλεγχο των τιμών στην ανακατανομή των κερδών του εμπορικού κεφάλαιου

Ο νόμος του Κεδίκογλου για τον ΕΜΠΟ (εμπορικός παρεμβατικός οργανισμός) παρουσιαστηκε σαν ο τρόπος που η κυβέρνηση όχι μόνο ήθελε απλά να παγώσει τις τιμές αλλά κι ότι αυτή η παρέμβαση θα είχε σαν αποτέλεσμα την μείωσή τους. Ετσι έκαναν δηλώσεις για την μείωση της τιμής του καφέ, των αυτοκινήτων κ.ά.

Στην πραγματικότητα τίποτα απο όλα αυτά δεν θα λειτουργήσει σύμφωνα με τις διακυρήξεις.Το αποτέλεσμα θα είναι απο την μια ένας έλεγχος των μικρομεσαίων εμπόρων απο τις τράπεζες και απο το κράτος και απο την άλλη το ανέβασμα των τιμών.

Το ανέβασμα των τιμών κι άρα των κερδών του εμπορικού κεφάλαιου στην Ελλάδα μέσα απο την υποτίμηση της δραχμής είναι πολύ μεγάλο τα τελευταία δυό χρόνια. Η κυβέρνηση, σε συνενόηση με το μεγάλο εμπορικό κεφάλαιο (αυτό που είναι οργανωμένο στα Εμποροβιομηχανικα Επιμελητήρια) θέλει να περάσει κομμάτι αυτών των κερδών στο ίδιο το κράτος και ειδικότερα στις τράπεζες. Εμπόδιο σ΄ αυτή τη κατεύθυνση είναι το μικρομεσαίο κομμάτι γιατί είναι το πιο ανεξέλεγχτο σ΄ αυτή τη διαδικασία. Γι αυτό ο νόμος του Κεδίκογλου βάζει όρους και συνθήκες λειτουργίας μιας εμπορικής επιχείρησης (ταυτότητα προϊόντος, αναγραφή κόστους, λογιστικά βιβλία κ.ά.) με τους οποίους θα μπορέσουν να ελεγχθούν και να φορολογηθούν και τα κέρδη των μικρών εμπορικών επιχειρήσεων.

Η θύελα που ξεσήκωσε ο νόμος σ΄ αυτά τα κομμάτια αποδόθηκε στον έλεγχο απο την δεξιά του συλλόγου των εμπόρων Αθηνών, ενώ στην πραγματικότητα ήταν η αντίδραση των μικρομεσαίων εμπόρων, να παραιτηθούν απο τα "αεριτζήδικα" κέρδη τους. Στην πίεση πάντως απο αυτά τα κομμάτια, το ΠΑΣΟΚ υπαναχώρησε σε κάποιες διατάξεις, αλλά όπως δήλωσε μόνο προσωρινά.

Πάντως το σίγουρο είναι ότι όπου και να καταλήξει αυτός ο καυγάς ανάμεσα στην συμμαχία κυβέρνησης και μεγάλου εμπορικού κεφάλαιου απο την μιά και στους μικρομεσαίους εμπόρους απο την άλλη, αυτό δεν έχει να κάνει τίποτα με το πάγωμα των τιμών. Ισα-ίσα το αποτέλεσμα της μεγαλύτερης συμμετοχής των τραπεζών στα κέρδη θ' αφήνει ελεύθερο το ανέβασμα των τιμών, ειδικότερα δε αν υποσχεθούν και στους μικρομεσαίους την συμμετοχή τους σ' αυτή τη διαδικασία.

Από τον «παράδεισο» της Μ. Ανατολής στην «κόλαση» των πολεμικών ανταγωνισμών

Η "αδέσμευτη" πολιτική του ΠΑΣΟΚ και οι καλές του σχέσεις με τις "προοδευτικές" χώρες της Μ. Ανατολής ήταν οι όροι για το ξεπέρασμα της κρίσης του ελληνικού καπιταλισμού. Αφθονία απο πετροδολάρια για τις ελληνικές τράπεζες και ευκαιρίες επενδύσεων και εξαγωγών προς τις χώρες της Μ. Ανατολής. Ενας συνδιασμός λοιπόν πολιτικής, οικονομικής και ιδεολογικής επίθεσης θα εξασφάλιζε την προτεραιότητα του ελληνικού κεφάλαιου σ' όλη την γύρω περιοχή.

Τι έχει απομείνει απο όλες αυτές τις υποσχέσεις του ΠΑΣΟΚ και την "αδέσμευτη" πολιτική του;

—Απο την υποστήριξη του Παλαιστηνιακού κινήματος και τις σχέσεις με τα "προοδευτικά" καθεστώτα προσπαθεί τώρα να ξαναζεστάνει τις σχέσεις του με τις χώρες που συμμετέχουν στην συμφωνία του Κάμπ-Ντέηβιντ. Δηλαδή την Αίγυπτο και το Ισραήλ. Μέσα σ' αυτό το μήνα τα επίσημα ταξείδια σ' αυτές τις δυό χώρες προσπάθησαν να δημιουργήσουν ανοίγματα και στηρίγματα μέσα σ' αυτές.

—Η συμμετοχή του ελληνικού στρατού σαν "ειρηνοποιού" στον Λίβανο, έχει φτάσει στην αναζήτηση συμμετοχής της Ελλάδας στις δυνάμεις του ΝΑΤΟ σαν "ειρηνοποιού" της περιοχής.

Αυτή την περίοδο συζητιέται μέσα στο ΝΑΤΟ σχέδιο αναδιάρθρωσης των δυναμεών του στην περιοχή της Μ. Ανατολής, ειδικότερα μετά τις τελευταίες εξελίξεις —δυνάμωμα της Συρίας, αδυνάτισμα του Ιράκ μέσα απο τον ιρανο-ιρακινό πόλεμο κ.ά.. Αυτό το σχέδιο εξετάζει απο την μορφή της άμυνας μέχρι του ποιες δυνάμεις θα περιλαμβάνονται σ' αυτή. Υπάρχει πρόταση για μεγαλύτερη συμμετοχή των ευρωπαίων και άρα μέσα σ' αυτές τις αλλαγές ελπίζει να μπεί και η Ελλάδα.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια έγιναν τελευταία και οι αλλεπάλληλες επισκέψεις νατοϊκών και Γουάινμπεργκερ, για να λυθούν οι διάφορες εκρεμότητες κι έτσι η Ελλάδα να παίξει ενεργότερο ρόλο στην Νοτιανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ. Να λυθούν δηλαδή τα προβλήματα του στρατηγείου της Λάρισας, της ένταξης της Λήμνου μέσα στις δυνάμεις του ΝΑΤΟ της περιοχής και να καθοριστούν τα όρια της ελληνικής επιχειρησιακής αρμοδιότητας απέναντι στην Τουρκία.

Σ' αυτή τη κατεύθυνση η ελληνική κυβέρνηση έχει ενεργοποιήσει και το ελληνοαμερικανικό λόμπυ, σώμα που αποτελείται απο ρεπουμπλικάνους και δημοκρατικούς βουλευτές και που παίζει τον ίδιο ρόλο όπως διάφορες σιωνιστικές οργανώσεις που σε κάθε επίθεση του Ισραήλ στο Λίβανο, προετοίμαζαν την "κοινή γνώμη" και "πίεζαν" την Βουλή και την Γερουσία να καταδικάσει τους Παλαιστήνιους.

Ετσι πολύ καθαρά μ' όλες τις τελευταίες πρωτοβουλίες της, η κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ, δείχνει ότι "αδέσμευτη" πολιτική είναι η δυνατότητα μανούβρας για την ενίσχυση της θέσης του ελληνικού καπιταλισμού στην περιοχή. Αυτό τη τελευταία περίοδο δείχνει ότι μπορεί να περιλάβει οτιδήποτε: Απο την συμμετοχή στην "ειρηνευτική" δύναμη του Λίβανου, έως την συμμετοχή στην νατοϊκή δύναμη της περιοχής (οι 15.000 ελληνικός στρατός που θα πήγαινε στην Κύπρο βρισκόταν σε μεγάλη αρμονία μ' αυτό το σχέδιο), μέχρι την πολεμοκάπηλη προπαγάνδα και προετοιμασία της κυβέρνησης, όταν πριν απο δυό μήνες έγινε το επεισόδιο με τα τουρκικά πολεμικά πλοία κοντά στην Σαμοθράκη. Στα ίδια πλαίσια εντάσσεται και το αντι-Αλβανικό σωβινιστικό κήρυγμα του Αντρέα που τόσο ικανοποίησε το "Λόμπυ".

Αλλαγές στις σχέσεις με τα συνδικάτα

Για να πετύχει η εφαρμογή όλων αυτών των μέτρων που προωθεί τώρα το ΠΑΣΟΚ , χρειάστηκε να κάνει αλλαγές σε διάφορα επίπεδα. Στο κυβερνητικό επίπεδο είναι η περίοδος που ξαφνικά τα περισσότερα παλιά στελέχη του κόμματος φεύγουν και την θέση τους παίρνουν οι τεχνοκράτες και οι γεφυροποιοί με τον πολιτικό χώρο του Κέντρου. Στον κομματικό μηχανισμό, έχουν πια διαλυθεί όλες οι αντιρρήσεις και αντιπολιτεύσεις που μέχρι τώρα υπήρχαν. Το αποτέλεσμα είναι ότι γίνεται τελικά το Συνέδριο, με κεντρικό περιεχόμενο την προεκλογική προετοιμασία και τίποτα περισσότερο.

Η ουσιαστικότερη αλλαγή όμως της κυβέρνησης είναι αυτή των σχέσεών της με τα εργατικά συνδικάτα. Μέχρι τώρα προωθούσε την δημιουργία της ανεξάρτητης εργατικής γραφειοκρατίας, τώρα αρχίζει κι αφαιρεί δικαιώματα κι απο αυτή τη γραφειοκρατία. Αυτό το προωθεί με δυό βασικούς τρόπους: Ο πρώτος είναι το φτιάξιμο μιας Επιτροπής Επιβλεψης των Συλλογικών Συμβάσεων που αποτελείται απο 4 υπουργούς (Τσοχατζόπουλος, Γιαννόπουλος, Αρσένης, και ο ενδιαφερόμενος υπουργός). Αυτή η επιτροπή έχει σαν στόχο να μην αφήνει περιθώρια να ξεφεύγουν οι συλλογικές συμβάσεις απο την κυβερνητική πολιτική. Ο δεύτερος είναι οι δηλώσεις του Αρσένη ότι στον βιομηχανικό χώρο δεν υπάρχουν περιθώρια "κοινωνικοποίησης".

Με την πρώτη απόφαση οι συνδικαλιστές των χώρων δεν έχουν καμμιά δυνατότητα να κινηθούν έξω απο την κυβερνητική γραμμή. Κι αν πέρσι με τον νόμο για το πάγωμα των αυξήσεων υπήρχε τουλάχιστον η παρηγοριά του "ελέγχου" της ανεργίας μέσω των προβληματικών, φέτος δεν υπάρχει ούτε αυτό. Αυτή η απόφαση είναι ένας τρόπος συγκράτησης όχι μόνο των συνδικαλιστών του ΚΚΕ αλλά και της ΠΑΣΚΕ εκεί όπου "παρασυρμένοι" απο την βάση ή τις συνεργασίες τους αναγκάζονται να προχωρήσουν σε διεκδικήσεις.

Με τις δηλώσεις δε του Αρσένη για την "κατάργηση της κοινωνικοποίησης" στις βιομηχανίες, μετατρέπονται οι συνδικαλιστές στα μάτια των εργατών σε στυγνούς χρονομέτρες χωρίς ταυτόχρονα και την ιδεολογική κάλυψη της συμμετοχής στην επιχείρηση.

Το εάν αυτές οι αλλαγές προκαλέσουν και αντίστοιχες αντιδράσεις απο την μεριά των συνδικαλιστών δεν είναι ακόμα καθαρό. Η εκλογική περίοδος είναι πάντοτε μια δύσκολη περίοδος για να εκδηλωθεί κάτι τέτοιο.

Η τελευταία παρατήρηση που πρέπει να κάνει κανείς σ' αυτή την περιγραφή της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ μπροστά στις ευρωεκλογές είναι ο αντιδεξιός βερμπαλισμός. Σε μια περίοδο πια που δεν έχει μείνει τίποτα που να συγκρατεί τα διάφορα κομμάτια της συμμαχίας του ΠΑΣΟΚ απο γύρω του, η αντιδεξία ενότητα είναι το στενό υποκατάστατο. Όσο το ΠΑΣΟΚ επιβάλει και εφαρμόζει μέτρα που δύσκολα τ' αρνιέται η δεξιά, τόσο η αντιδεξιά προπαγάνδα θα εντείνεται απο τη μεριά του. Είναι ίσως η μόνη διέξοδος για να συγκρατήσει ότι καταρρέει.

ΚΚΕ και αντιδεξιό μέτωπο

Η "αλλαγή" της στάσης του ΠΑΣΟΚ που περιγράψαμε παραπάνω είναι φυσιολογικό να επηρεάζει τη θέση του ΚΚΕ απέναντι στην κυβέρνηση. Δεν χρειάζεται να γίνονται χοντρά γεγονότα όπως στην Γαλλία με τις απεργίες των μεταλλουργών της Λωραίνης για να αισθάνεται το ΚΚΕ δύσκολα. Υπάρχει αυτή τη στιγμή ακόμα μεγαλύτερη πίεση απο τη βάση για το μέχρι πού θα φτάσει στην υποστήριξη του ΠΑΣΟΚ.

Η υποστήριξη της κυβέρνησης απο το ΚΚΕ όλη αυτή τη περίοδο, καλυπτόνταν κάτω απο την πρόταση της δημιουργίας μιας κυβέρνησης των Δημοκρατικών Δυνάμεων. Αυτό που δεν ήταν πάντα καθαρό ήταν εάν το ΚΚΕ ζητούσε την συμμετοχή του σ' αυτή την κυβέρνηση ή, σαν μια φόρμουλα κοινά αποδεχτή, τη συμμετοχή του στην κυβερνητική πλειοψηφία (όπως στην Κύπρο που το ΑΚΕΛ είναι το στήριγμα της προεδρίας χωρίς να είναι μέσα στην κυβέρνηση). Τα βασικά στοιχεία αυτής της πρότασης θεμελιώνονταν πάνω στο εξής δίδυμο εκτίμησης της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ: "Θετική" μεν αλλά "ελλειπής". Άρα το ρόλο της πίεσης στο κατ' αρχή θετικό αλλά ελλειπές ερχόταν να καλύψει το ΚΚΕ με την υποστήριξη, και τις προτάσεις συμμετοχής και συνεργασίας μαζί της.

Μέχρι πριν λίγο καιρό αυτό το σενάριο φαινόταν ότι μπορούσε να δουλέψει. Απο την μια έμοιαζε ότι η πίεση απο τα "αριστερά" δυνάμωνε το ΚΚΕ και απο την άλλη το βοηθούσε να κρατάει σε συνοχή το κομματικό μηχανισμό του.

Κι όμως ξαφνικά, παρόλες τις ελπίδες και τα σενάρια το ΚΚΕ βρίσκεται μπροστά σε μια άλλη πραγματικότητα:

– Απο την μια βλέπει, μέσα απο διάφορες εκλογές (στο Δικηγορικό σύλλογο, στην ΕΙΝΑΠ, στις φοιτητικές εκλογές

κλπ) την πολιτική του δύναμη όχι μόνο να μην αυξάνεται αλλά και να μειώνεται. Ετσι η φθορά που αντιμετωπίζει το ΠΑΣΟΚ, αρχίζει να εκφράζεται και σαν φθορά του ΚΚΕ, κι αυτό χωρίς ακόμα να συμμετέχει σε καμμιά κυβέρνηση.

— Απο την άλλη, αυτή η πτώση λειτουργεί σαν ο απελευθερωτικός σπινθήρας για να βγούν στην επιφάνεια όλες οι διαφωνίες για την τακτική συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ. Κι αυτό αυτή τη στιγμή είναι το σοβαρότερο πρόβλημα για το ΚΚΕ γιατί δεν περιορίζεται μόνο σε εσωκομματικούς καυγάδες και διαγραφές αλλά επεκτείνεται και στους μαζικούς χώρους. Ετσι πρόσφατα η Ζερβάκη (συνεργαζόμενη του ΚΚΕ) παραιτήθηκε απο το Δ.Σ. της Εθνικής μετά την συμφωνία της Ενιαίας (παράταξη του ΚΚΕ στις Τράπεζες) να υπογράψει η ΟΤΟΕ την Συλλογική Σύμβαση. Ο Κουρής (στέλεχος του ΚΚΕ και μέλος του Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών) "διαγράφτηκε" απο το κόμμα, ενώ στελέχη του φοιτητικού και εργατικού χώρου έχουν αδρανοποιηθεί, αποχωρήσει ή "διαγραφεί" γιατί διαφωνούν με την γραμμή.

Ετσι το ΚΚΕ βρίσκεται μπροστά σε μια κατάσταση που δεν ξέρει απο που να την μαζέψει. Ενώ η γραμμή υποστήριξης του ΠΑΣΟΚ, που έμοιαζε ότι σε περίοδο απουσίας του κινήματος, δεν θα αντιμετώπιζε κανένα πρόβλημα, έχει φτάσει να απειλεί όχι μόνο το εκλογικό του δυνάμωμα αλλά και την εσωτερική του συνοχή. Και σε μια τέτοια περίοδο, εν όψει των ευρωεκλογών, και τα δυό αυτά προβλήματα είναι καθοριστικά για την παραπέρα πορεία του.

Ο τρόπος που το ΚΚΕ προσπαθεί να βραχυκυκλώσει αυτή τη κατάσταση είναι λίγο ως πολύ ο ίδιος με το ΠΑΣΟΚ. Δηλαδή η απειλή απο τα δεξιά. Μ' αυτό τον τρόπο το ΚΚΕ προσπαθεί να κτυπήσει ταυτόχρονα διάφορους στόχους:

* Να εμφανίσει τον κίνδυνο της δεξιάς έτσι ώστε η υποστήριξη στο ΠΑΣΟΚ να προβληθεί σαν αντιδεξιό μέτωπο.

* Να κατευθύνει την κριτική του προς την δεξιά έτσι ώστε να αποφύγει τις πιέσεις απο την έλλειψη αντιπολίτευσης στο ΠΑΣΟΚ.

* Να ξαναδημιουργήσει μια ψεύτικη αντιδεξιά μαχητικότητα μέσα στα μέλη και στελέχη του, έτσι ώστε να τα ρίξει στην μάχη των ευρωεκλογών με το "όραμα" του εχθρού που πρέπει να νικήσει. Το γιαούρτωμα ανάμεσα στην ΟΝΝΕΔ και στην ΚΝΕ στον φοιτητικό χώρο, δίνουν κάποια διάσταση για το επίπεδο της πολιτικοποίησης και του ενθουσιασμού που διαπνέει όσους έχουν μείνει πιστοί στην γραμμή.

Το ερώτημα που προκύπτει απο όλα αυτά είναι εάν το ΚΚΕ έχει πια τα περιθώρια να ξαναδημιουργήσει το κλίμα του 1981, αλλά αυτή τη φορά προς όφελος δικό του κι όχι του ΠΑΣΟΚ.

Οι «μικρομεσαίοι» από τη ριζοσπαστικοποίηση στη συντηρητικοποίηση

Τις παραμονές των εκλογών του 81, ο διαφαινόμενος θρίαμβος του ΠΑΣΟΚ, για πολλούς σύντροφους της επαναστατικής αριστεράς ήταν ο θρίαμβος μιας ριζοσπαστικοποιημένης αστικής και μικροαστικής τάξης, πάνω στην υπανάπτυκτη ελληνική κοινωνία. Ετσι η νίκη του ΠΑΣΟΚ θα σήμαινε τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας γιατί ήταν η ίδια η αστική τάξη που τον ήθελε (τουλάχιστον κομμάτι της). Αυτό εξυπονοούσε όχι μόνο μια τυπική αλλαγή θεσμών, αλλά διαφορετικές αντιλήψεις ως και "ανατροπές" ενός κοινωνικού περιβάλλοντος που λειτουργούσε ανασταλτικά μέχρι τότε πάνω στο ίδιο το κίνημα.

Δυόμισυ χρόνια αργότερα και τι έχει απομείνει απο την ριζοσπαστικοποίηση της αρχικής περιόδου;

— Οι "θεσμικές" αλλαγές που μετατράπηκαν στον σκιάχτρο τους: "Θ' ανοίξουμε τις φυλακές" είχε δηλώσει ο Αλεξανδρής σαν υπουργός Δικαιοσύνης. Επισκέψεις του υπουργού στις φυλακές, απεργίες και καταλήψεις των φυλακισμένων, θεατρικές παραστάσεις στον Κορυδαλό απο "προοδευτικούς" θίασους, υποσχέσεις για νόμο που ουσιαστικά θα "καταργούσε" την διάκριση ανάμεσα στις φυλακές και την υπόλοιπη κοινωνία. (Εξαρτάται απο ποια μεριά το παίρνει κανείς). Ο "νομικός κόσμος" χειροκρότησε, έβγαλε ψηφίσματα συμπαράστασης, έγιναν ανοιχτές συζητήσεις πάνω στα προβλήματα "φυλακές-ποινικοί κρατούμενοι-ποινικός κώδικας κλπ." .....

Η αλλαγή του Ποινικού Κώδικα ήρθε τελικά δυό χρόνια αργότερα μόνο που τώρα ο χαρακτηρισμός του "ποινικού" εξαπλώθηκε σ' ένα καινούριο κομμάτι νεολαίας που χτυπημένο απο την ανεργία, την μιζέρια, την εξαθλίωση και το άγχος ονομάζεται "τσαντάκηδες", "χούλιγκανς", "ναρκομανείς" κ.ά.

Για να φτάσει εκεί είχε περάσει ένα διάστημα που οι "ριζοσπαστικοποιημένοι" μικροαστοί, είχαν, κάτω απο διάφορες ιδιότητες, αρχίσει να πιέζουν για τα παραπάνω μέτρα: Σαν "πνευματικοί άνθρωποι", σαν Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων, σαν Δικηγορικοί Σύλλογοι, σαν Δικαστήρια και Σωφρονιστικά Ιδρύματα, σαν Συμβουλευτικά Σώματα και Επιτροπές γύρω απο την κυβέρνηση.

Κι αν το παραπάνω παράδειγμα είναι το πιο χτυπητο για το πώς η ριζοσπαστικοποίηση μετατράπηκε σε συντηρητικοποίηση, σίγουρα δεν είναι και το μοναδικό.

Ενα άλλο παράδειγμα είναι το τι απέγινε με τον περίφημο νόμο πλαίσιο για τα ΑΕΙ. Η κατάργηση της έδρας, οι πλατιές "δημοκρατικές" συμμετοχικές διαδικασίες, η προσαρμογή της γνώσης στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες, δεν θα ανατραπούν απο τις αποφάσεις του Συμβούλιου της Επικρατείας,

αυτές απλά θα είναι η επικύρωση προσαρμογών που έχουν ήδη συμβεί. Γιατί ήδη όλες οι "μεγάλες" διακηρύξεις του νόμου πλαίσιου έχουν περάσει απο τα φίλτρα του νέου συντηρητικού πνεύματος που υπάρχει στα πανεπιστήμια, όχι απο την αντίδραση του "παλιού κατεστημένου" όπως υποστηρίζουν η ΚΝΕ και το ΠΑΣΟΚ, αλλά μέσα απο τις αντιδράσεις της κοινωνικής βάσης των δυό αυτών κομμάτων.

Και παρόμοια φαινόμενα μπορεί κανένας να δεί και σε άλλες "θεσμικές" αλλαγές που εμφανίστηκαν τελευταία, και που είναι είτε το Εθνικό Σύστημα Υγείας, είτε ο αντι-309 του Κακλαμάνη για την Μέση Γενική και Τεχνική εκπαίδευση, είτε το νομοσχέδιο που ετοιμάζει το υπουργείο Πολιτισμού για τα "πολιτιστικά". Σ' αυτές πια τις περιπτώσεις η συντηριτικοποίηση δεν λειτουργεί σαν τροποποίηση μιας πρότασης που ήδη υπάρχει, άλλα ουσιαστικά προσαρμόζει τους "εκσυγχρονισμούς" στα νέα δεδομένα.

Κι αυτή η μεταστροφή δεν περιορίζεται μόνο στις "θεσμικές" αλλαγές αλλά εκφράζεται και σε διάφορα άλλα πράγματα σχετικά με το εργατικό κίνημα, τις γυναίκες, τους ξένους μετανάστες στην χώρα μας κλπ. Η αντιμετώπιση πια στις εργατικές απεργίες και κινητοποιήσεις είναι απο δυσφορία μέχρι εχθρότητα, η επιθετικότητα απέναντι στους ομοφυλοφιλους έχει γίνει συνηθισμένο φαινόμενο, ο ρατσισμός τώρα πια δεν περιορίζεται μόνο στα "ξένα" πληρώματα των "ελληνικών" πλοίων, αλλά επεκτείνεται προς τους "μελαμψούς" πορτοφολάδες, τους " Τούρκους" τσαντάκηδες, τις "Ανατολίτισες" πόρνες κλπ.

— Η συντηρητικοποίηση αυτή δεν μπορούσε να περιοριστεί μόνο στο κοινωνικό επίπεδο αλλά πολύ γρήγορα βρήκε και την πολιτική της διέξοδο. Ετσι στις διάφορες εκλογές που έγιναν τον τελευταίο καιρό στους επιμέρους χώρους —Δικηγορικούς Συλλόγους, Γιατρούς, Συλλόγους τεχνοκρατικού Στελεχικού Δυναμικού και πρόσφατα στους φοιτητικούς Συλλόγους— η δεξιά βγήκε ενισχυμένη. Τις περισσότερες φορές αυτή η άνοδος αντισταθμίστηκε με μια αντίστοιχη πτώση του ΠΑΣΟΚ. Το πιο ενδιαφέρον πάντως σ' αυτά τα αποτελέσματα είναι ότι δεν πρόκειται για πισωγύρισμα σε μια προηγούμενη κατάσταση (πριν απο την άνοδο του ΠΑΣΟΚ), αλλά αντίθετα σε δυνάμωμα της δεξιάς εκεί που προηγούμενα (απο το 74 και δώθε) η παρουσιά της ήταν πολύ περιορισμένη (πχ. φοιτητικός χώρος).

Πέρα απο τις ιδιαιτερότητες των επι μέρους χώρων, αυτό που βαραίνει σ' αυτή τη μετατόπιση είναι τόσο η συγκυρία μέσα στην οποία αποτυχαίνει το ΠΑΣΟΚ (οικονομική κρίση) όσο και η κατάσταση που βρίσκεται το εργατικό κίνημα την ίδια περίοδο.

«Δεξιός ρεβανσισμός»;

Τα τελευταία εκλογικά αποτελέσματα και η επανεμφάνιση της δεξιάς έδωσαν αφορμή για διάφορες συζητήσεις και σχόλια. Ακούστηκαν απόψεις για "δεξιό ρεβανσισμό", για "μη καπιταλιστική ολοκλήρωση" που αναγκάζει την αστική τάξη να παραιτηθεί απο τα εκσυγχρονιστικά της προγράμματα και διάφορα άλλα παρόμοια.

Κι όμως σε αντίθεση μ' αυτές τις απόψεις η μετακίνηση προς τα δεξιά, είναι λίγο ως πολύ, τουλάχιστον προς το παρόν, "ακαθοδήγητη". Δηλαδή είναι περισσότερο ένα αποτέλεσμα κοινωνικών διαδικασιών που βρίσκεται σε αρκετή αναντιστοιχία μ' αυτά που συμβαίνουν στον επίσημο πολιτικό εκφραστή της δηλαδή στην Νέα Δημοκρατία. Γιατί αυτή συνεχίζει να βρίσκεται διαλυμένη, χωρίς ακόμα ξεκάθαρη κι ενιαία άποψη (κι όχι μόνο ηγέτη) πάνω στην αντιμετώπιση του ΠΑΣΟΚ. Ετσι είναι πολύ δύσκολο να μιλήσει κανείς για "ρεβανσισμό" χωρίς τον πολιτικό εκφραστή αυτού του ρεβανσισμού. Την ίδια παρατήρηση θα είχε κανείς να κάνει για την άποψη που βρίσκει τις αιτίες στην "μη-καπιταλιστική ολοκλήρωση".

Το ενδιαφέρον είναι ότι αυτές οι απόψεις έχουν αρχίσει να προβάλλονται και απο το ίδιο το ΠΑΣΟΚ. Ετσι πρόσφατα διάφοροι υπουργοί απο τον Αρσένη μέχρι τον Αντρέα, αναφέρονται πια στον ρεβανσισμό της δεξιάς και στις δομικές αδυναμίες της ελληνικής κοινωνίας που εμποδίζουν να μπεί σε εφαρμογή το "ριζοσπαστικό" τους πρόγραμμα.

Μ' αυτό τον τρόπο το ΠΑΣΟΚ νομίζει ότι βρίσκει διέξοδο, μεταφέροντας τις ευθύνες για το δυνάμωμα της δεξιάς απο την δική του πολιτική, σε κάποιους "αντικειμενικούς" παράγοντες που είναι έξω απο τον ελεγχό του.

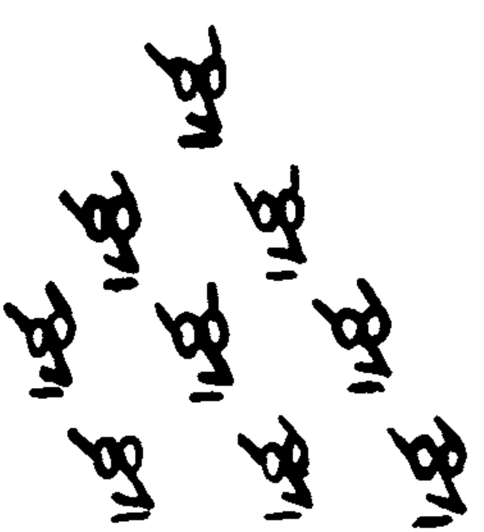

Όταν αδρανοποιείται η εργατική τάξη

Ολοι οι καινούριοι σοσιαλδημοκράτες, απο τον Μιττεράν και τον Γκονζάλες μέχρι τον Αντρέα, μίλησαν για τον "τρίτο" δρόμο. Αλλά όλοι πολύ γρήγορα "ατύχησαν". Οι καιροί της οικονομικής κρίσης δεν ανοίγουν τις ίδιες δυνατότητες μ' αυτές που είχε το κράτος της ευημερίας της δεκαετίας του 50.

Μέσα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης δεν υπάρχουν τα περιθώρια μιαςκαπιταλιστικής διαχείρησης που ταυτόχρονα να συνεχίζει τις διάφορες παροχές προς την ίδια την εργατική τάξη.

Στην νέα περίοδο ο στόχος για σοσιαλδημοκρατικές και μη κυβερνήσεις ήταν σαφής: Το ξαναστήσιμο ενός ανταγωνιστικού καπιταλισμού μέσα σε κάθε χώρα. Κι αυτό δεν είχε πολλούς δρόμους (και το απέδειξαν αρκετά γρήγορα) αλλά μόνο έναν: το κτύπημα της εργατικής τάξης.

Για ένα μεγάλο κομμάτι εργατών η ανεργία. Για όσους έχουν ακόμα δουλειά η εντατικοποίηση και παραγωγικότητα. Για την συνοχή και την οργανωτικότητα της τάξης: η διάσπασή της, η αδρανοποίηση ή ακόμα και η διάλυση των οργανώσεών της. (Οι μεταλλουργοί της Λωραίνης αντιμετωπίζουν την δυσπιστία των μεταλλουργών των άλλων περιοχών. Οι ανθρακωρύχοι του Γιορκσάϊρ την εχθρότητα των ανθρακωρύχων του Νοντινγχαμσάϊρ κοκ. Στην Ελλάδα μια ματιά στα εργοστάσια δείχνει τον κατακερματισμό, την απομόνωση και συχνά την διάλυση του κάθε χώρου δουλειάς)

Αυτό το σφυροκόπημα της εργατικής τάξης απο τα κόμματα στα οποία είχε επενδύσει τις ελπίδες και τις (έστω μεταρρυθμιστικές) άμεσες προσδοκίες της, έχει σαν κοντοπρόθεσμο αποτέλεσμα την αδρανοποίηση και παθητικοποίησή της.

Στην ανεργία που βαραίνει αρνητικά πάνω στην διάθεση των εργατών να διακινδυνεύσουν την οποιαδήποτε κινητοποίηση έρχεται να προστεθεί η απογοήτευση, η πικρή γεύση του ξεπουλήματος. Η μαχητικότητα φθείρεται και στην θέση της εμφανίζεται η εξατομικοποίηση των εργατών που νιώθουν αηδιασμένοι απο την προκλητική διάψευση των προσπαθειών τους. Ενώ στις παραμονές των εκλογών του **1981** το ΠΑΣΟΚ είχε την δυνατότητα να φρενάρει τους εργατικούς αγώνες προσφέροντας σαν εύκολη εναλλακτική διέξοδο την αναμονή της εκλογικής νίκης, σήμερα το κτύπημα της εργατικής τάξης απο την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έχει αφαιρέσει ακόμα και την ψεύτικη πολιτική ενεργοποίηση της "αισιόδοξης" αναμονής. Οι επιθέσεις των καπιταλιστών συναντούν πια μια

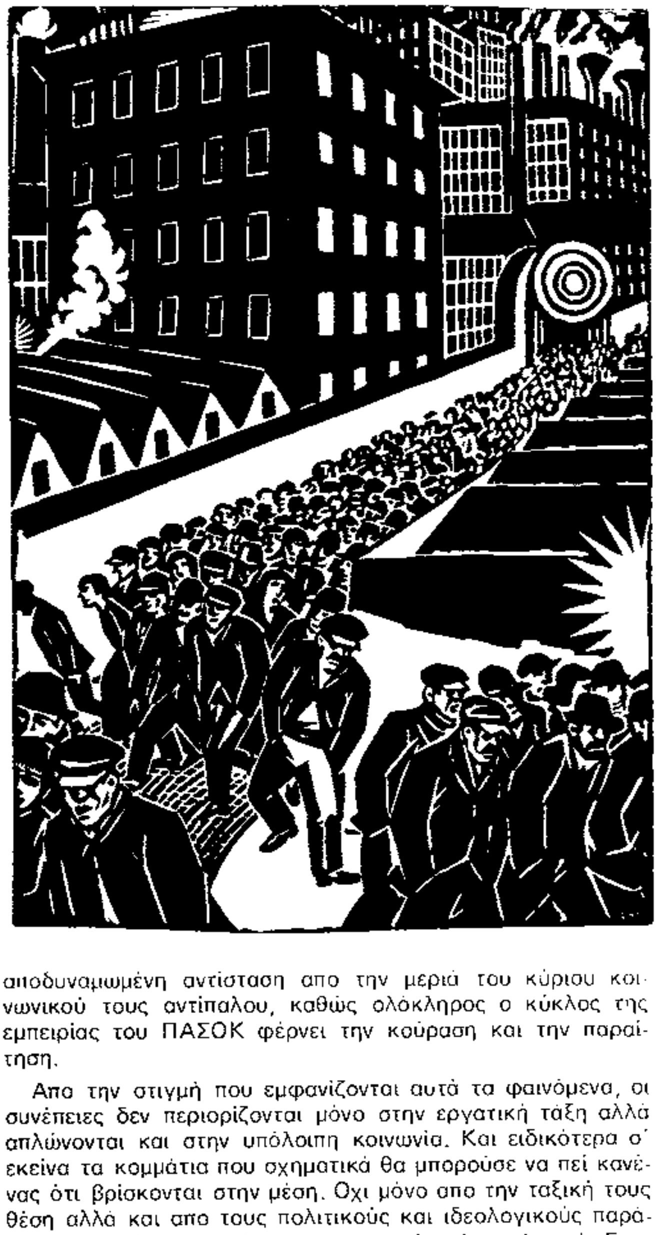

αποδυναμωμένη αντίσταση απο την μεριά του κύριου κοινωνικού τους αντίπαλου, καθώς ολόκληρος ο κύκλος της εμπειρίας του ΠΑΣΟΚ φέρνει την κούραση και την παραίτηση.

Απο την στιγμή που εμφανίζονται αυτά τα φαινόμενα, οι συνέπειες δεν περιορίζονται μόνο στην εργατική τάξη αλλά απλώνονται και στην υπόλοιπη κοινωνία. Και ειδικότερα σ' εκείνα τα κομμάτια που σχηματικά θα μπορούσε να πεί κανένας ότι βρίσκονται στην μέση. Οχι μόνο απο την ταξική τους θέση αλλά και απο τους πολιτικούς και ιδεολογικούς παράγοντες που λειτουργούν και επενεργούν πάνω σ' αυτά. Σχηματικά, θα λέγαμε ότι το μεσόστρωμα πολώνεται προς την μεριά που δείχνει την δυναμή της, δηλαδή σήμερα προς την μεριά του κεφάλαιου. Η μάχη της παραγωγικότητας και οι απεργοσπαστικές εκστρατείες, οι σωβινιστικές κορώνες και η πολεμοκαπηλία, η κυριαρχία ενός άγριου εξατομικοποιημένου ανταγωνισμού παντού —απο τις κάθε λογής εξετάσεις μέχρι την αναζήτηση μιας θέσης απασχόλησης— φέρνουν μαζί τους ένα κοινωνικό κλίμα όπου ευδοκιμεί ο συντηριτισμός.

Χωρίς την ενεργοποίηση του αντίπαλου δέους απο την μεριά της εργατικής τάξης, οι εξορμήσεις των καπιταλιστών βγάζουν στην επιφάνεια την εξαχρίωση των κοινωνικών σχέσεων σ' όλη τους την δόξα και στην θέση του νερόβραστου προοδευτισμού που υπόσχεται να τις εξανθρωπίσει ξεφυτρώνουν οι οπαδοί του νόμου και της τάξης, της αυστηρής πειθαρχίας, της λογοκρισίας και της αγόγγυστης εργασίας. Η συμπιεσμένοι οικονομικά μικροαστοί, τα τεχνικά και διευθυντικά στελέχη, οι γραφειοκράτες σ' όλους τους κλάδους της διοικητικής, εκπαιδευτικής και συνδικαλιστικής ιεραρχίας, μια ολόκληρη μάζα προσανατολίζεται απ' αυτόν τον ισχυρό άνεμο της συντήρησης.

Το '81 δεν επαναλαμβάνεται

Στο επίπεδο των κομμάτων αυτός ο άνεμος προκαλεί κλυδωνισμούς και βιαστικούς τακτικούς ελιγμούς. Στην Νέα Δημοκρατία έχει επιβάλει προσωρινή ανακωχή της εσωκομματικής διαμάχης καθώς καμμιά πτέρυγα δεν μπορεί να μετρήσει τους νέους συσχετισμούς που θα δημιουργήσει μέσα στην Ν.Δ. αυτή η εξέλιξη. Αλλωστε σε προεκλογική περίοδο οι διαμάχες θα ήταν αδιανόητες. Τ' αποτελέσματα των εκλογών, όμως, ίσως δείξουν πιο καθαρά, πώς διαμορφώνονται οι συμμαχίες ανάμεσα στον νέο συντηριτισμό και στους επίδοξους εκφραστές του, ακροδεξιούς, παλαιοκομματικούς, ανανεωτικούς και νεοφιλελεύθερους.

Και στο ΠΑΣΟΚ οι ανακατατάξεις είναι ακόμα θολές. Το "σοσιαλιστικό" κόμμα που μας κυβερνάει ξεφορτώνεται συνεχώς " προοδευτική" ιδεολογική σαβούρα για να προσαρμοστεί στις δεξιές αντιδράσεις που έχει φέρει η ίδια η πολιτική του. Ακόμα και η "ιστορική νίκη του φορέα της Αλλαγής της 18 Οκτώβρη 1981" μετονομάστηκε σε "δημοκρατικό άνοιγμα της 18 Οκτώβρη". Τα "προοδευτικά" παράσημα της κυβέρνησης της αλλαγής (αναγνώριση της εθνικής αντίστασης, ισότητα των δυό φύλων κλπ) έχουν υποβαθμιστεί και το μόνο συμπλήρωμα της κούφιας αντιδεξιάς φρασεολογίας είναι η προβολή του Αντρέα Παπανδρέου σαν χαρισματικού εθνικού ηγέτη που μόνο με τον Καραμανλή μπορεί να συγκριθεί.

Οι μετατοπίσεις στους εσωκομματικούς συσχετισμούς που εξυπονοούν αυτές οι εξελίξεις προφανώς δεν θα κριθούν στο Συνέδριο, αλλά όταν θα έχουν μετρηθεί τα κουκιά κι αρχίσουν να αναζητούνται οι ευθύνες που αναλογούν στους κομματάρχες του κομματικού μηχανισμού, στους κοινοβουλευτικούς αστέρες και στα τεχνοκρατικά στελέχη.

Αν, όμως, τα δυό μεγάλα κόμματα προσαρμόζονται περισσότερο ή λιγότερο αποτελεσματικά στο ρεύμα της συντηριτικοποίησης, το ΚΚΕ ονειρεύεται μια ανανεωμένη αντιδεξιά συμμαχία, μια επανάληψη του 1981 με μεγαλύτερο ρόλο για τον εαυτό του. Στις σημερινές συνθήκες οι πιθανότητες του ΚΚΕ να πετύχει κάτι τέτοιο είναι πολύ μικρές. Η τακτική τών μορατόριουμ με το ΠΑΣΟΚ του έχει εξασφαλίσει κάποια ανταλλάγματα, τα οποία όμως εξανεμίζονται απο το γενικότερο κλίμα που καλλιέργησαν αυτά τα μορατόριουμ.

Το ΚΚΕ έχει κατακτήσει θέσεις μέσα στην συνδικαλιστική γραφειοκρατία, στην ακαδημαϊκή ιεραρχία, στην τοπική αυτοδιοίκηση, τους συνεταιριστικούς μηχανισμούς. Ομως το κόστος που πλήρωσε η εργατική τάξη και το πλατύτερο μαζικό κίνημα γι' αυτές τις "κατακτήσεις" του ΚΚΕ ήταν τέτοιο ώστε να τις αχρηστεύσει. Μέσα στην παθητικοποίηση της εργατικής τάξης και τον συντηρητισμό των μικροαστών που έφεραν οι συνεχείς θυσίες, υποχωρήσεις και "αυτοσυγκρατήσεις", οι συνδικαλιστικές γραφειοκρατίες είναι ανίσχυρες να αναστρέψουν το ρεύμα προς τα δεξιά. Αντίθετα μάλιστα το τροφοδοτούν συνεχώς καθώς σήμερα διαχειρίζονται την κυβερνητική πολιτική. Το ΚΚΕ θα διαπιστώσει ότι υπάρχει τεράστια διαφορά στη συσπειρωτική δύναμη της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας όταν διαχειρίζεται (έστω ρεφορμιστικά) τις διεκδικήσεις της βάσης της απ' όταν διαχειρίζεται τις επιλογές της αστικής εξουσίας.

Είναι ειρωνία, αλλά πάντως γεγονός, ότι ποτέ το ΚΚΕ δεν ήταν περισσότερο ισχυρό και εξοπλισμένο (με τα δικά του κριτήρια) και ταυτόχρονα τόσο ανήμπορο μπροστά σε μια δεξιά που τείνει να γίνει "λαοπρόβλητη" και σε ένα ΠΑΣΟΚ που ξεγλυστράει προς τα δεξιά. Ποτέ άλλοτε το ΚΚΕ δεν είχε την υποστήριξη τόσων Γραμματέων, Προέδρων, Δημάρχων και Πρυτάνεων και ποτέ άλλοτε αυτή η υποστήριξη δεν ήταν τόσο κούφια.

Η Επαναστατική Αριστερά και οι Ευρωεκλογές

Πηγαίνουμε, λοιπόν, προς τις ευρωεκλογές μέσα σ' ένα κλίμα που το συνθέτει η φθορά του ΠΑΣΟΚ, η συντηρητικοποίηση κάποιων κομματιών που το είχαν υποστηρίξει, η προσπάθεια της Νέας Δημοκρατίας να τα προσεταιριστεί και του ΠΑΣΟΚ να τα ακολουθήσει προς τα δεξιά, η δυσπιστία και η ραθυμία των μαζών μπροστά στα ξαναζεσταμένα αντιδεξιά κηρύγματα της παραδοσιακής αριστεράς. Με τέτοιο κλίμα, οι ευρωεκλογές μοιάζουν πιο πολύ με καταγραφή των αδιεξόδων σ' όλο το πολιτικό φάσμα παρά με αφετηρία για "νέα ξεκινήματα". Η διαφορά με το 1981 είναι χτυπητή.

Ευκαιρία άραγε για να ακουστεί μια "άλλη" φωνή; Πολύς κόσμος μοιάζει να διαβλέπει τέτοιες ευκαιρίες. Οχι τόσο στον συνθλιμένο χώρο της κεντροδεξιάς όπου συνωθούνται Νέα Δημοκρατία και ΠΑΣΟΚ όσο στον ξαφνικά πολυφωνικό χώρο της κεντροαριστεράς. Παναγούλης, Καργόπουλος, ΕΔΑ, οι μνηστήρες εμφανίζονται πολλοί, ποντάροντας στην αδυναμία του ΚΚΕ να καρπωθεί τις αριστερες διαρροές απο το ΠΑΣΟΚ. Αλλωστε και το ΚΚΕεσ εκτιμά ότι "έφτασε η ώρα του" (Αυγή).

Ο εκλογικός πυρετός, όμως, μοιάζει να έχει φτάσει και πιο αριστερά. Ετσι, εκτός απο τις αναμενόμενες συμμετοχές της ΕΔΕ και του ΕΚΚΕ/Μ-Λ ΚΚΕ, υποψήφιοι εμφανίζονται και οι οικολόγοι, ενώ πρόταση για την συγκρότηση ψηφοδέλτιου του "χώρου" έγινε απο συντρόφους της "Ρήξης", της "Α-συνέχειας", του "Μαχητή", του ΚΚΕμ-λ και απο του Ζωγράφου. Μια πρόταση που φαίνεται να στηρίχτηκε στην συλλογιστική του "κενού στ' αριστερά", δηλαδή ότι μόνο αυτός ο χώρος έχει να αντιπαραθέσει στο ΠΑΣΟΚ κριτική απο τα αριστερά έξω απο τις λογικές του "οικουμενικού" προγράμματος του ΠΑΣΟΚ.

Ωστόσο, η πρόταση για συμμετοχή στις ευρωεκλογές δημιουργεί περισσότερα προβλήματα απο όσα λύνει.

Ετσι κι αλλιώς η αντιμετώπιση των εκλογών είναι πάντα μια δύσκολη υπόθεση για την επαναστατική αριστερά, ακριβώς επειδή οι εκλογές είναι μια πολιτική μάχη που δίνεται εξ' ορισμού έξω απο διαδικασίες κινήματος. Ακόμα κι όταν υπάρχει ανεβασμένο κίνημα οι κοινοβουλευτικές εκλογές είναι μια στιγμή εξατομικοποίησης, απομόνωσης, παθητικής εκπροσώπισης. Οταν το κίνημα είναι πεσμένο, οι δυσκολιες για να σπάσει κανείς αυτά τα στοιχεία και να καταγράψει μια πολιτική παρουσία που να συμπυκνώνει, να εκφράζει και να ενωνει κεντρικά πολιτικά τις επι μέρους απομονωμένες μάχες του κινήματος, είναι τεράστιες. Χρειάζεται μια στενή πολιτική σύνδεση ανάμεσα στην πολιτική δύναμη που επιχειρεί μια τέτοια παρουσίαση στις εκλογές και στα κομμάτια του κινήματος που έχουν δώσει αυτές τις μάχες. Διαφορετικά κινδυνεύει κανείς είτε να γελιοποιήσει κάποιες ιδέες δείχνοντας την απομόνωσή τους απο τον κόσμο που απευθύνεται είτε να επιχειρήσει εκλογικίστικες συνδέσεις μαζί του σαν πιο αριστερός "εκπρόσωπος".

Αυτοί οι κίνδυνοι είναι υπαρκτοί για ένα ακροαριστερό ψηφοδέλτιο σήμερα. Οι αντιστάσεις μέσα στους κοινωνικούς χώρους σ' αυτά τα δυόμισυ χρόνια του ΠΑΣΟΚ ήταν αρκετά περιορισμένες. Σπάνια και χωρίς σταθερή συνέχεια εκφράστηκε μαζικά η αριστερή αντιπαράθεση στο ΠΑΣΟΚ (πχ. με το κίνημα των φαντάρων). Ή, αντίστραφα, όταν υπήρξαν μαζικές αντιδράσεις (πχ. η κινητοποίηση ενάντια στο άρθρο 4) η σχέση του "χώρου" μαζί τους ήταν απο ανύπαρκτη εως αρνητική.

Δύσκολα, λοιπόν, μπορεί να πείσει ένα "αριστερό ψηφοδέλτιο" ότι είναι σε θέση να στηριχτεί στους δεσμούς του με τις κοινωνικές αντιστάσεις. Ακόμα κι όπου υπάρχει μια φυσική σύνδεση με κάποιο κίνημα (πχ. φοιτητικό), η πολιτική σύνδεση δεν είναι καθόλου έτοιμη για μια κεντρική μάχη εφ' όλης της ύλης όπως είναι οι εκλογές. Οποιος έχει στοιχειώδη ενημέρωση για τις δυσκολίες της πολιτικής συζήτησης μέσα στις φοιτητικές συσπειρώσεις (πχ. στο τριήμερο που οργάνωσαν) το κατανοεί αυτό. Το ίδιο πρόβλημα αναδεικνύεται και απο μια ματιά στην πολιτική ομοιογένεια των συντρόφων που έκαναν την πρόταση για κοινό κατέβασμα στις ευρωεκλογές όσον αφορά βασικά θέματα, όπως πχ. τα εθνικά.

Αυτές οι δυσκολίες δεν παρακάμπτονται απο την μια στιγμή στην άλλη. Αντίθετα η επιμονή στο κατέβασμα στις ευρωεκλογές σε πείσμα αυτών των προβλημάτων μπορεί να οδηγήσει στην αναζήτηση υποκατάστατων για τους δεσμούς με το κίνημα που δεν υπάρχουν. Τέτοια υποκατάστατα είναι η προσπάθεια να απευθυνθεί κανείς γενικά κι αφηρημένα στον "πλατύ λαό", σαν "πλειοψηφική" πολιτική δύναμη με "εναλλακτικά προγράμματα" που επαναλαμβάνουν με ριζοσπαστική φρασεολογία στοιχεία απο τα προγράμματα των ρεφορμιστών. Ή, ακόμα χειρότερα, να αναζητάει δανεική πολιτική επιφάνεια επιδιώκοντας συνεργασίες με "μεγάλα ονόματα", παράγοντες κλπ.

Με τέτοιες πρακτικές δεν καλύπτεται το κενό αριστερής αντιπολίτευσης που υπάρχει σήμερα. Οσοι τοποθετούμε τον εαυτό μας στον χώρο εκείνο που θέλει να αναπτύξει πολιτική δράση πέρα απο την ρεφορμιστική αριστερά, έχουμε μπροστά μας μια υπομονετική προσπάθεια σύνδεσης των μειοψηφικών ιδεών μας με τους χώρους όπου αυτές οι ιδέες μπορούν να αποκτήσουν την δύναμη του κινήματος. Οι ευρωεκλογές δεν είναι ούτε "ευκαιρία" που πρέπει να αρπάξουμε πάσει θυσία ούτε "καταστροφή", επειδή δεν θα κατέβουμε στις ευρωεκλογές, γι αυτή την προσπάθεια. Οι πραγματικές ευκαιρίες θα υπάρξουν μέσα στην νέα ρευστότητα της πολιτικής κατάστασης που προδιαγράφουν τα αποτελέσματα των εκλογών.

σωβινιστική κινδυνολογία για τη δυτική Θράκη

Πολύς λόγος τελευταία για τη μουσούλμανική μειονότητα της Δ. Θράκης. Μετά τη συνέντευξη Παπανδρέου στούς ξένους δημοσιογράφους σύσσωμοι οι "εθνικοί" κονδυλοφόροι του τύπου φρικίασαν για την αποτελεσματικότητα της τουρκικής διπλωματίας σε αντιπαραβολή με τη"δική μας". Το ζήτημα σχολιάστηκε ποικιλοτρόπως. Πρόσφατα ο Σ. Λυγερός σέ άρθρο του "Ελευθεροτυπία" επιχειρηματολογεί την άποψή του ότι "η Τουρκία ανοίγει τρίτο μέτωπο στη Δυτική Θράκη". Βέβαια ο στόχος του άρθρου είναι να μας προειδοποιήσει" ότι ο "εχθρός" (προαιώνιος άραγε;) μπορεί εύκολα να βρεθεί και στο εσωτερικό μας, "εντός των τειχών" και μάλιστα ανάμεσα σε "έλληνες πολίτες", καί μ'αυτή την έννοια το άρθρο δίνει πολιτική κάλυψη και προμοδοτεί το ρατσισμό απέναντι στούς τούρκους καί τους πομάκους, που είναι αρκετά αναπτυγμένος στις περιοχές της Ξάνθης καί της Κομοτινής. Οταν όμως προσπαθεί ν'αντικρούσει την τουρκική προπαγάνδα περί της μειονότητας, κάποια στιγμή αναγκάζεται να μιλήσει γιά την "ταμπακιέρα". Καί εκεί είναι σαφής:"Ισως έχουν σημειωθεί κάποια σποραδικά κρούσματα ανώδυνων διακρίσεων σε βάρος της μειονότητας. Τέτοιες διακρίσεις σέ βάρος μειονοτήτων σημειώνονται σχεδόν παντού στον κόσμο. Παρ'όλο που στην περίπτωσή μας η μουσουλμανική μειονότητα αποτελεί συνιστώσα των οξυμένων ελληνοτουρκικών σχέσεων καί επιχειρείται να χρησιμοποιηθεί από την Αγκυρα σάν έρεισμα καί μοχλός για την προώθηση της τουρκικής επεκτατικής στρατηγικής, η μειονότητα απολαμβάνει όλων των δικαιωμάτων του έλληνα πολίτη".

Η πραγματικότητα βέβαια είναι εντελώς διαφορετική.

Αυτοί οι "έλληνες πολίτες" αποτελούν στην ουσία, το φτηνώτερο εργατικό δυναμικό της δυτικής Θράκης. Τα μεροκάματά τους είναι πολύ χαμηλώτερα από των ελλήνων καί φυσικά η καταπίεση που δέχονται σα μειονότητα τους κάνει υπάκουους και παραγωγικούς για τ'αφεντικά, που τους προτιμάνε γι'αυτό το λόγο.

Δέν έχουν το δικαίωμα ν'αγοράσουν γή, σπίτια ή μαγαζιά. Μόνο νά πουλήσουν μπορούν.

Αν θέλουνε να επισκευάσουν τα ετοιμόρροπα σπίτια τους πρέπει να πάρουν άδεια από την ΚΥΠ που εξετάζει το"φιλελληνισμό" τους.

Κάθε διαμαρτυρία τους (π.χ.το 82 που αντέδρασαν στην απαλλοτρίωση των χωραφιών ενός χωριού της Ξάνθης) αντιμετωπίζεται σαν τουρκικός δάκτυλος.

Πολλούς τούς έχουν απομονωμένους σε μιά περιοχή έξω από την Ξάνθη (τα λεγόμενα πομακοχώρια) που φυλάγεται από το στρατό καί για να πάει οποιοσδήποτε εκεί παίρνει γραπτή άδεια από την αστυνομία καί του γίνεται έρευνα στα "σύνορα".

Οι υπόλοιποι είτε στην Ξάνθη, είτε στην Κομοτινή, μένουν σε συνοικίες που δέν μπαίνουν ποτέ στά προγράμματα ανάπτυξης τωνΔήμων ή της κυβέρνησης.

Η ρατσιστική συμπεριφορά που αντιμετωπίζουν είναι διάφανη σ'όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης, της εκπαίδευσης, της υγιεινομικής περίθαλψης καί της κοινωνικής ζωής.

Ποιός μίλησε για "την γκετοποίηση που προωθεί η Αγκυρα ώστε να διευκολύνεται η προπαγάνδα της περί τουρκισμού;"

επιχειρήσεις «σοσιαλιστικής» αρετής (1)

.... "το παπάκι" δέν σταμάτησε στο σήμα των χωροφυλάκων, είτε γιατί ο οδηγός δέν είχε δίπλωμα,είτε γιατί δέν τούς είδε. Οι χωροφύλακες πυροβόλησαν(!) καί ο συνεπιβάτης του παπιού βρίσκεται σοβαρά τραυματισμένος στο νοσοκομείο.

Πρίν λίγους μήνες στη Συγγρού, ο οδηγός περιπολικού τοποθέτησε το αυτοκίνητο κάθετα στο δρόμο μετά από στροφή, γιά ν'αναγκασθεί να "σταματήσει" μιά μηχανή πού ερχότανε καταδιωκόμενη από άλλα περιπολικά. Η μηχανή "σταμάτησε", οι δύο επιβάτες οδηγήθηκαν στο νοσοκομείο, όπου γλύτωσαν σάν από θαύμα.

Τήν ίδια ώρα ο τύπος προβάλλει το νέο σώμα μοτοσυκλετιστών Αμέσου Δράσεως με τίτλους "οι μηχανόβιοι μπάτσοι"-"αγαπούν τη μηχανή περισσότερο καί από τη ζωή τους".

Στο "Μπεργτέ" σκηνές απείρου κάλλους: φρικιά, πιτσιρικάδες καί μηχανόβιοι μπάτσοι πίνουν παρέα την μπυρίτσα τους.

Ουδέν άλλο έχω στη ζωή μου πάρεξ μαγκιά καί μηχανάρα.

.... Συγγρού, Βουκουρεστίου καί Σόλωνος, Αθηνας το αγαπημένου παιχνίδι των μπάτσων παλαιού και νέου τύπου γίνεται το κυνήγι των τραβεστί. Ξυλοκοπήματα,συλλήψεις, ενέδρες, δίκες. Πρόκειται γιά παιχνίδι που συνδυάζει όλες τις χαρές: Πλούσιες ευκαίριες επαγγελματικής διάκρισης μαζί με αξέχαστες στιγμές προσωπικής ευχαρίστησης, ίσως καί ένα βοηθηματικό εισόδημα για τους πιό συστηματικούς καί κυρίως χωρίς κόστος. Ο συνδυασμός δράσης των παληκαριών του Γεωργακάκη με τους προοδευτικούς δημοσιογράφους των Νέων του Εθνους καί της Ελευθεροτυπίας δέν αφήνουν κανένα περιθώριο άμυνας για τους τραβεστί. Η κοινωνία διαβάζει γουργουρίζοντας τις γαργαλιστικές λεπτομέρειες που περνούν σάν "συμπαράσταση" και καταλήγει να συμπαθήσει (ή καί να ζηλέψει λίγο) τά όργανα της τάξης, αυτούς τους παληκαράδες νταβατζήδες νέου τύπου που κάθε βράδυ την περνάνε φίνα.

... Κατηφορίζοντας την Αλεξάνδρας την ώρα που παίζουν ΠΑΟ - Πανιώνιος. Ο συμπαθής δεκαεξάρης στη γωνία μοιάζει να την έχει αράξει στον ήλιο. Οταν βγάζει το γουώκυ-τώκυ και αρχίζει ν'αναφέρει στούς ανωτέρους του, πάει να σου στρίψει. Χούλυγκανς-θύρα 13: Στο κέντρο ο ίδιος ο Γεωργακάκης φωτογραφίζεται αυτάρεσκα ανάμεσα στούς άγριους που εξημερώθηκαν. Η θύρα 7 και η Θεσσαλονίκη ακόμα αντιστέκονται.

Η έξαρση της δράσηςτης αστυνομίας αρχίζει να αποκτάει ένα νέο χαρακτηριστικό: όσο πιό άγρια γίνεται τόσο πιό αποδεκτή μοιάζει. Το μεσόστρωμα που συνθλίβεται από την κρίση ψάχνει

σχολια...σχολια...σχολια...σχολια.

πανικόβλητο γύρω του να δει τι φταίει. Πρώτος υποψήφιος ότι μοιάζει διαφορετικό, όποιος φαίνεται να ζεί και να κινείται έξω από τα κριτήρια της ανάκαμψης καί της ανάπτυξης καί γι'αυτό ίσως καί να τις εμποδίζει. Το "να συνταχθούνε οι δυνάμεις τους Εθνους στις σημερινές δύσκολες ώρες" γίνονται επιταγή πρός ευθυγράμιση ζωής καί συμπεριφοράς απέναντι στην κρίση.

Και η αστυνομία έχει πιάσει το "σήμα" πού έρχεται απότην κυβέρνηση και τον κοινωνικό ιστό που τη στηρίζει. Η χωρίς προσχήματα βία απέναντι στους μηχανόβιου, τους χούλιγκανς, τους νέους, τους απεργούς, σήμερα έχει ξαναγίνει υπεράσπιση της αρετής.

Καί μάλιστα της σοσιαλιστικής αερετής: αυτής πού χρειάζεται τορόπαλο, το χαφιέ καί το δικαστή γιά να σταθεί στα πόδια της.

Η δουλειά μένει η ίδια, αλλά το χρώμα της καταστολής άλαξε: έγινε πιό εθνικολαϊκό. Μιά νέα φυγούρα μπάτσου ανατέλει από τις κίτρινες σελίδες Παληκαράς, γεμάτος αυταπάρνηση , με μακρύ μαλί καί μηχανή, με καράτε καί ρέϋμπαν. Σε λίγο μιά νέα φουρνιά απογοητευμένων διανοουμένων, ίσως προσπαθήσει να μας πείσει πώς οι πραγματικοί αναρχικοί μετά τους καλόγερους τους αγίου όρους είναι οι άνδρες της αμέσου δράσεως. Ο θρύλος έχει αρχίσει να μπλέκεται γύρω από τον επικεφαλής Γεωργακάκη.Πού ευθαρσώς δίνει, μέσω Ελευθεροτυπίας το τηλέφωνό του σέ κάθε πολίτη.

ΠΑΣΟΚ και πάσης Ελλάδος.

επιχειρήσεις «σοσιαλιστικής» αρετής (2)

Αν στην Πράσινη ελλάδα η καταστολή δείχνει τα δόντια της απέναντι στο λεγόμενο "περιθώριο" στη σοσιαλιστική Γαλλία τα χτυπήματα είναι περισσότερο ταξικά προσδιορισμένα. Ισως γιατί η "πολιτική τάξη" έχει διατηρήσει πιό ζωντανές τις ιδεολογικές της αναφορές στις κοινωνικές ομάδες του περιθώριου. Ισως γιατί η πολιτική του Μιττεράν συγκρούεται πιό άμεσα και μετωπικά με την εργατική τάξη. Ετσι στο στόχο τωνειδικών μονάδων καί της αστυνομίας βρίσκονται οι απεργοί και συχνότερα οι μετανάστες εργάτες. Στο τί μπορεί να γίνει ενάντια στους "εμιγκρέδες" δεν υπάρχει όριο.

Πρόσφατο δείγμα ήταν η επιδρομή 120 αστυνομικών και μιάς μονάδας CRS στην παραγκογειτονιά Σαλόν στα περίχωρα του Παρισιού. Οι κάτοικοι, στην πλειοψηφία εμιγκρέδες, αραδιάστηκαν στούς δρόμους με τα χέρια ψηλά καί κολλημένοι στούς τοίχους. Ερευνήθηκαν όλοι και επακολούθησε συστηματική έρευνα στα σπίτια. Κατά την έρευνα καταστράφηκαν πολλά από τα νοικοκυριά των μεταναστών. Αλοθι για την έρευνα ήταν τα ναρκωτικά. Καί βέβαια ναρκοτικά βρέθηκαν. Αλλωστε σε ποιά γειτονιά άν γινόταν τέτοια έρευνα δέν θά βρίσκονταν ναρκωτικά ;

Ετσι δίπλα στη δράση των ακροδεξιών ρατσιστικών συμμοριών που αναλαμβάνουν τις πιό "βρώμικες" δουλειές, η δράση των CRS κάνει όλο καί πιό φανερές τις διαθέσεις της σοσιαλιστικής κυβέρνησης. Στο όνομα της σοσιαλιστικής αρετής προχωρά ο ανοιχτός πόλεμος ενάντια στούς μετανάστες εργάτες.

(Οι φωτογραφίες είναι από την εβδομαδιαία ακροαριστερή εφημερίδα Lutte Ouvriere).

Ελεύθερη ραδιοφωνία και εργατικοί αγώνες

"Στη σημερινή τους μορφή π.χ. η τηλεόραση και ο κινηματογράφος, δεν εξυπηρετούν την επικοινωνία παρά την παρεμπόδισή της. Δεν επιτρέπουν καμμιά αλληλεπίδραση μεταξύ πομπού και δέκτη: με άλλα λόγια, μειώνουν την κυκλοφορία των ιδεών στο ελάχιστο δυνατό.

Αυτή η κατάσταση όμως δεν αιτολογείται τεχνικά. Αντίθετα: η ηλεκτρονική τεχνική δεν αναγνωρίζει καμία αξιωματική αντίθεση ανάμεσα στον πομπό και τον δέκτη. Κάθε ραδιόφωνο (τρανζίστορ) αποτελεί απο κατασκευής του ταυτόχρονα και έναν δυνητικό πομπό". (Εντσενσμπέργκερ "Για μια θεωρία των μέσων επικοινωνίας")

Στον τρίτο χρόνο του πασοκικού "σοσιαλισμού", το κυνήγι των "ραδιοπειρατών—μαγισσών" συνεχίζεται με τον ίδιο ζήλο που έδειξε και η "αμαρτωλή δεξιά προκάτοχος". Τα περιθώρια για αυταπάτες εξαντλήθηκαν πολύ σύντομα μια και στον πρώτο κιόλας χρόνο της "αλλαγής" έγινε η ομαδική δίωξη 50 ραδιοερασιτεχνών.

Η ελληνική κυβέρνηση, φανερά πιο πίσω απο τις αδελφές "σοσιαλιστικές" κυβερνήσεις της Ευρώπης (στην Γαλλία και Ιταλία οι σχετικοί απαγορευτικοί νόμοι κρίθηκαν αντισυνταγματικοί και αντικαταστάθηκαν απο ρυθμίσεις που αναγνωρίζουν το δικαίωμα εκπομπής "κάτω απο ορισμένες προυποθέσεις") συνεχίζει μέχρι σήμερα την παλιά καλή τακτική.

Ωστόσο το αίτημα της ελεύθερης ραδιοφωνίας ξανατίθεται επιταχτικά σε μια περίοδο οπου οι διώξεις των "πειρατών" συνδυάζονται με τις ("μειοψηφικές" και "απομονωμένες") προσπάθειες που αναπτύσσονται απο συνοικιακές και εργατικές ομάδες.

Ετσι, οι απεργοί εργάτες της Μοτορ—οϊλ στην Ευβοια εγκατέστησαν πομπό που λειτούργησε σ' όλη τη διάρκεια της απεργίας τους (μέχρι τέλη Μάρτη 84) ενώ στο κατειλλημένο εργοστάσιο της ΕΒΚΟ εγκαταστάθηκε και λειτουργεί μέχρι αυτή τη στιγμή ραδιοφωνικός σταθμός που ελέγχεται απο τους εργάτες.

Στην Ξάνθη εξάλλου, αναπτύσσεται μια αξιόλογη προσπάθεια απο μια τοπική ομάδα νέων που δημιούργησε το Ράδιο Ξάνθη 1. Ο σταθμός εκπέμπει καθημερινά μουσική και σχόλια, ενώ ήδη κυκλοφόρησαν δύο φύλλα του "μουσικού ραντεβού", έντυπου που περιλαμβάνει το πρόγραμμα του σταθμού και κείμενα για την ραδιοεπικοινωνία.

Σίγουρα το πρόβλημα τίθεται σε πολύ ευρύτερα πλαίσια απο τα "αιτήματα" των ρεφορμιστών και των κάθε λογής εκσυγχρονιστών της κρατικής μονοπώλησης της ραδιοφωνίας.(Π.χ. πείραμα Σαββόπουλου, με την ανάθεση εκπομπών του επίσημου προγράμματος σε "ραδιοπειρατές"). Τα ρεφορμιστικά κόμματα αποδέχονται τη μονοπώληση του ραδιόφωνου ζητώντας τον "εκδημοκρατισμό" του, τόσο γιατί στοχεύοντας γενικά στη συνδιαχείριση βλέπουν να καταλαμβάνουν πόστα όσο και γιατί η καθολική αναγνώριση του δικαιώματος δεν αφήνει περιθώρια ελέγχου των "ανεύθυνων μικροομάδων".

Ελευθερία έκφρασης δεν σημαίνει ελευθερία να παραμένω δέκτης μόνο που θα μπορώ να δέχομαι όλες τις πληροφορίες (που πάντα κάποια ελίτ θα μου μεταδίδει) αλλά ακριβώς ελευθερία έ κ φ ρ α σ η ς , που προυποθέτει βέβαια τη δ υ ν α τ ό τ η τ α έκφρασης, δυνατότητα που το ραδιόφωνο προσφέρει με τον καλύτερο τρόπο.

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ (Ε.Ρ.) ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ.

Η ελεύθερη ραδιοφωνία είναι ένας ραδιοφωνικός σταθμός που δημιουργήθηκε και λειτουργεί από μια ομάδα φίλων και συνεργατών με σκοπό

— να γίνει ο σταθμός αλλά και η μπάντα των FM χώρος δημιουργίας, ενημέρωσης και ανθρώπινης επικοινωνίας.

— να ευαισθητοποιηθούν οι ομάδες — που ο λόγος τους αγνοείται και δοθεί ώθηση στην κατεύθυνση της λειτουργίας πολλών ραδιοφωνικών σταθμών.

ΟΧΙ ΣΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Το βράδυ της Τρίτης 3/4 συνελήφθησαν 4 άτομα που παραπέμπονται σε δίκη στις 22 Μάη με την κατηγορία της ενέργειας και λειτουργίας του παράνομου ραδιοφωνικού σταθμού ΕΡ.

Στο πλαίσιο της μονοπώλησης της ραδιοφωνίας όλοι οι ερασιτέχνες διώκονται (ακόμη από διαφημιζόμενες-χαφιέδες). Στην περίπτωση της Ε.Ρ. οι μηχανισμοί καταστολής έχουν δείξει ιδιαίτερη ευαισθησία γι' αυτούς στο περιεχόμενο των εκπομπών της και τη μη ελεγχόμενη της από κατεστημένους κοινωνικούς και πολιτικούς φορείς. Αποτέλεσμα οι περισσότερες εκπομπές της ΕΡ να διακόπτονται από τα ραδιογωνιόμετρα.

Τέτοιες ενέργειες καταρρακώνουν την έννοια της ελευθερίας της έκφρασης και των ατομικών δικαιωμάτων που το ισχύον νομικό καθεστώς ήδη περιορίζει.

Παρ' όλα αυτά στην μπάντα των FM εκτός από την ΕΡ που εκπέμπει στους 92,5 MHz υπάρχουν και άλλες δύο προσπάθειες ανεξάρτητες μεταξύ τους. Ο "Τυφλοπόντικας" στους 94,3 MHZ, και η "Ελεύθερη Ραδιοφωνία Πειραιά" στους 104,3 MHz

— ΠΑΡΤΕ ΤΟ ΛΟΓΟ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΣΑΣ — ΚΑΘΕ ΔΕΚΤΗΣ ΚΑΙ ΠΟΜΠΟΣ.

— ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΣΥΝΕΡΓΟΙ ΣΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

— ΑΣ ΑΝΑΣΤΗΣΟΥΜΕ ΤΟ ΔΟΛΟΦΟΝΗΜΕΝΟ ΜΙΚΡΟΦΩΝΟ ΚΑΙ ΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΟΥΜΕ ΤΙΣ ΦΩΝΕΣ ΠΟΥ ΣΤΡΑΓΓΑΛΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΜΠΟΥΝΤΡΟΥΝΙΑ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΖΩΝ

— ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΥΣ 4 ΠΟΥ ΔΙΚΑΖΟΝΤΑΙ. ΟΛΟΙ ΣΤΗ ΔΙΚΗ ΣΤΙΣ 22 ΜΑΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΜΙΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ

«Προοδευτική» λογοκρισία

Παραμονή Πρωτομαγιάς και η TV συμμετέχει στο πανηγύρι εθνικής ομοψυχίας προβάλλοντας την ταινία "Ανταλεν 31" που αναφέρεται στη μεγάλη απεργία του 1931 στην Σουηδία. Η ταινία τελείωνε με τα εξής λόγια:

> "Οι σφαίρες στο Ανταλέν έριξαν την συντηρητική κυβέρνηση. Απο τότε κυβερνούν την χώρα οι σοσιαλιστές. Η ευημερία βασιλεύει. Η ισότητα, όμως, δεν έχει επιτευχθεί ακόμα".

σχολια...σχολια...σχολια...σχολια...

"Η ισότητα δεν έχει επιτευχθεί ακόμα;" Μα αυτό είναι απαράδεκτο για μια σοσιαλιστική κοινωνία! Ας το κόψουμε λοιπόν, μιας και εδώ έχουμε σοσιαλισμό και τέλος πάντων δεν μπορούμε να βρίζουμε έτσι μια "αδελφή κυβέρνηση".

Και όντως η τελική φράση εξαφανίζεται απ' τις οθόνες της TV . Η γλειώδης λογοκρισία είτε της ΕΡΤ,είτε του πασόκου μεταφραστή σε όλη της τη μεγαλοπρέπεια. Φυσικά, όλοι αυτοί οι κριτικοί που εξανίστανται όταν μια λέξη έχει μεταφραστεί λάθος, η ίδια η TV που απαγορεύει τη χρήση λέξεων όπως "μπάτσος" (για το αγγλικόcop) απαξίωσαν εντελώς (μ' εξαίρεση μια ασήμαντη παρατήρηση στα ΝΕΑ) ν' αναφερθούν στο ζήτημα. Γιατί άλλωστε;

Και μια παρατήρηση. Για όσους ακόμα βλέπουν τις ειδήσεις των 12 τη νύχτα και κλείνουν την τηλεόραση μετά τον καιρό, υπάρχει μια έκπληξη. Στις ειδήσεις στα Γαλλικά που ακολουθούν υπάρχουν φιλμ απο τις απεργίες και τις διαδηλώσεις στην Λωραίνη της "σοσιαλιστικής" Γαλλίας. Για τους έλληνες τηλεθεατές τέτοιες σκηνές θεωρούνται ακατάλληλες.

Ενας μεταφραστής υποτίτλων της TV

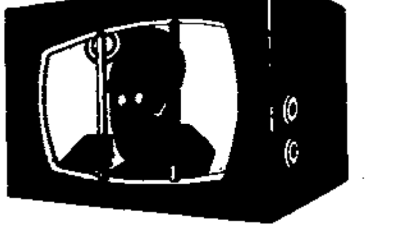

ο επιμένων ελληνικα ή γιατί οι άνεργοι πρέπει να επιδοτούν τους βιομήχανους!!!

Ο επιμένων ελληνικά λοιπόν. Η προτροπή, συγκεκριμένη και καθαρή. Οι έλληνες πρέπει ν'αγοράζουν τα μή ανταγωνιστικά ελληνικά προϊόντα, γιατί "αγοράζοντας εισαγόμενα την πληρώνουμε όλοι". Αλλωστε η σχετική διαφήμιση δεν αφήνει περιθώρια αμφιβολιών. Ο "εισαγόμενος" καταλήγει κατ'ευθείας στον γκισέ του ταμείου ανεργίας. (Παραμένει πάντα σκοτεινό το πού βρήκε τόσα λεπτά να ξοδέψει σε εισαγόμενα είδη, με δεδομένο το πάγωμα των μισθών των δύο τελευταίων χρόνων, αλλα και που βρήκε όλες τις προϋποθέσεις για το επίδομα ανεργίας). Πέρα λοιπόν από τη γνωστή λιτότητα, η εργατική τάξη πρέπει να αυτοπεριορίσει το βιοτικό της επίπεδο, αγοράζοντας τ'ακριβώτερα (κατ'αναλογία με την ποιότητά τους) μή ανταγωνιστικά ελληνικά προϊόντα, γιά νά στηρίξει την ελληνική οικονομία, να δώσει δηλαδή μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους στούς καπιταλιστές της. Γι'άλλη μιά φορά, τώρα οικειοθελώς πρέπει να θυσιασθεί γιά νά "φορτώσουμε" την κρίση σε άλλες χώρες. (Τώρα το πώς μπορεί η κυβέρνηση συγχρόνως να προβληματίζεται για τούς άνεργους έλληνες μετανάστες π.χ. στη Γερμανία είναι άλλο ζήτημα).

Ζητάει λοιπόν η κυβέρνηση από την εργατική τάξη νά στηρίξει τους εκμεταλλευτές της, γιατί η ανεργία είναι χειρότερηαπό την εκμετάλλευση. Η εθνική ανάπτυξη υποσκιάζει την ταξική αλληλεγγύη με την παγκόσμια εργατική τάξη.

Ομως για την ανεργία δεν φταίνε οι εισαγωγές. Η ανεργία μαστίζει αυτή τη στιγμή ολόκληρο τον πλανήτη, από την Αμερική μέχρι τη Γιουγκοσλαβία. Αίτιο είναι η ίδια η καπιταλιστική κρίση, γέννημα της αντιφατικότητας του ίδιου του καπιταλισμού, που τον απειλεί με αφανισμό. Καί η έξοδος από τήν κρίση δέν βρίσκεται στην ταξική συνεργασία, αλλά στην ανάπτυξη του εργατικού κινήματος μακρυά από τούς ανταγωνισμούς των κεφαλαίων.

Υ.Γ. Οι γλοιώδεις εμπνευστές της χυδαίας διαφήμισης στην τηλεόρασηκαί στο ραδιόφωνο καλά θα κάνουν νά μή πλησιάσουν σέ καμμιά ουρά ανέργων πρωΐ έξω από τον ΟΑΕΔ, γιατί μάλλον δέν θά αρκούν ούτε τα ΜΑΤ ούτε τα ΜΕΑ για να διαφυλάξουν τη σωματική τους ακεραιότητα.

Η κατάληψη στη σχολή ΟΑΕΔ

"Είμαστε θύματα μιάς ψευτικής προπαγανδιστικής φιλοσοφίας από την πλευρά της κυβέρνησης της ΕΟΚ και του οργανισμού,έτσι κινδυνεύουμε πολλές φορές νάρθουμε σ'αντίθεση με τον ίδιο τον κόσμο γιατί τά μέσα μαζικής προπαγάνδας και τα προπαγανδιστικά έντυπα μας παρουσιάζουν σαν έαν αποκαταστημένο κομμάτι της νεολαίας που όπως λένε πληρωνόμαστε για να γίνουμε τεχνίτες. Ομως η πραγματικότητα είναι διαφορετική. Την ώρα που χιλιάδες άνεργοι κυκλοφοράνε αβέβαια στις βιομηχανικές ζώνες. την ώρα που ολόκληρα παρανωγικά κομμάτια κλείνουνε με λουκέτο, την ώρα που κανένας παραγωγικός τομέας δεν απορροφάει καινουργιο δυναμικό, είναι εύκολο να καταλάβεικανεις το τί κάλυψη είναι γιά την κυβερνητική πολιτική οι σχολές ΟΑΕΔ, ότι δήθεν παίρνονται δραστήρια μέτρα για την ανεργια . Αφού όλο το σενάριο είναι έξω από κάθε πραγματικότητα καί από την άλλη στο βαθμό που τελειώνεις είναι γνωστό πώς δέν κάνεις τίποτ'άλλο από το νά συμπληρώνεις το στρατόπεδο των ανέρνων".

Αυτή την κατάσταση μας περιέγραψαν συνολικά οι εργαζόμενοι σπουδαστές που απο το βράδυ της 3ης Μάη μετά από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης προχώρησαν στην κατάληψη της σχολής.

Απαραίτητη προϋπόθεση για να εισαχθεί κανείς στη σχολή ταχύρυθμης εκμάθησης είναι να είναι άνεργος. Αυτό σημαίνει ότι ακόμα κι'άν εισαχθεί κουβαλάει μέσα στη σχολή, από την ίδια τη ζωή του, τα εκατοντάδες προβλήματα, κύρια τα οικονομικά, με ότι συνεπάγεται αυτό. Καί αυτό ισχύει για όλες τις συνοικίες των εργαζόμενων σπουδαστών από τα 16 έως τα 46, για άνδρες καί γυναίκες.

Αν για κάθε εργαζόμενο το άμεσο και το αναγκαίο είναινα βρεθεί δουλειά, καταλαβαίνει κανείς πόσο μίζερη γίνεται η ζωή του μέσα καί έξω από τη σχολή,όταν οι πληρωμές αρχίζουν από μηδέν καί φτάνουν τις 850 δραχμές.

Γιά τους δακτυλογράφους η αμοιβή είναιμηδέν
Γιά ηλεκτρολόγους δρχ. 70 καθαρά
Γιά φρεζαδόρους καί τορναδόρους δρχ.350 καθαρά.

σχολια...σχολια...σχολια...σχολια...

"Υπάρχουν εργαζόμενοι σπουδαστές που γιά νά πάρουν λεωφορείο δανείζονται χρήματα. 'Αλλοι πάλι τρώνε αυγά σέ καθημερινή βάση. Άλλοι που συντηρούνται μ'αυτά που τούς φέρνουν οι συνάδελφοι από τά σπίτια τους."

Αυτά καταγγέλουν οι εργαζόμενοι σπουδαστές παρουσιάζοντες μιά άλλη πραγματικότητα απ'αυτή που λανσάρουν τα προπαγανδιστικά ιλουστρασιόν πολύχρωμα περιοδικά του ΟΑΕΔ.

Καί τα προβλήματα δεν έχουν τελειωμό. Αυτά ήρθε να βγάλει στην επιφάνεια η κατάληψη, να τα γνωστοποιήσει στον κόσμο και να ζητήσει τη λύση τους απότους αρμόδιους.

Υπάρχουν εργαζόμενοι σπουδαστές που μπήκαν στη σχολή, για νά πάρουν ένα χαρτί πάνω στην ειδικότητά τους. 'Αλλοι για νά μάθουν μία τέχνη. Για παράδειγμα υπάρχει στη σχολή ειδικευμένος ήδη μηχανικός, ο οποίος έχει προϋπηρεσία σάν δεύτερος μηχανικός γιά πολλά χρόνια, καί ο οποίος όταν έμεινε άνεργος , για νά μπορέσει να ξαναβρεί δουλειά, έπρεπε να πάρει το σχετικό δίπλωμα, καί μπήκε στη σχολή γιά το χαρτί καί μόνο. Πέρα απ όλα αυτά, όλες οι ειδικεύσεις της σχολής περνάνε μία κρίση στο χώρο της παραγωγής. Αυτό αποτελεί καί ένα από τά σοβαρότερα άγχη για τους εργαζόμενους σπουδαστές. Πολύ σύντομα προχωρήσανε σε διαδικασίες με απεργίες, με στάσεις εργασίας καί με πορείες στο Υπουργείο Εργασίας για να απαιτήσουνε:

* Να πληρώνονται κανονικά μεροκάματο, στο ύψος του ανειδίκευτου εργάτη, σ'όλη την διάρκεια της φοίτησής τους.
* Νά πληρώνονται όλη τη χρονική διάρκεια πού είναι στη σχολή καί όχι μόνο τις πέντε εργάσιμες ημέρες, γιατί όπως δηλώνουν "τις υπόλοιπες το στομάχι δεν μπαίνει στην κατάψυξη".
* Νά πληρώνονταικανονικά τις μέρες αργίας καί να μη μένουνε μετέωροι από τις ανάγκες τους, πού αυτές είναι: 15 μέρος το Πάσχα, 15 τα Χριστούγεννα καί 15 τον Αύγουστο που κλείνει η σχολή, λόγω διακοπών του διδαχτικού' προσωπικού.

Εδώ πρέπει να τονίσουμε συμπληρωματικά, ότι η εφετεινή "ενωτική Πρωτομαγιά" τούς εργαζόμενους σπουδαστές τούς άφησε απλήρωτους.

* Νά θεωρείται το χαρτί που παίρνουν ικανό για να δουλεύουν με βάση τις συλλογικές συμβάσεις που ισχύουν για όλους τους εργαζόμενους, καθώς καινα προσλαμβάνονται σέ δημόσιες επιχειρήσεις, αντί να πετάγονται στο γραφείο ευρέσεως εργασίας που μένουν στην καραντίνα χωρίς δουλειά.
* Ζητάνε αναπροσαρμογή και αναδιάρθρωση του υλικοτεχνικού εξοπλισμού (βιβλία, προγράμματα κλπ).
* Ζητάνε η ασφάλισή τούς νά μή βρίσκεται στο επίπεδο της ασπιρίνης, έτσι που να μπορούν να εισαχθούν σε κλινικές και νοσοκομεία, καθώς και τα ένσημά τους να ισχύουν για το ταμείο ανεργίας.

Πέρα απ'όλα αυτά οι εργαζόμενοι σπουδαστές καταγγέλουνε τις συνθήκες που ζούνε σε καθημερινό επίπεδο και αναφέρουν :
"μας απαγορεύουν να πιάσουμε μιά άλλη δουλειά γιά να συμπληρώσουμε τις 350 δραχμές που μας δίνουν. Μάς αναγκάζουν όλους να υπογράψουμε υπεύθυνη δήλωση ότι δεν εργάζεται σε άλλη σχολή του ΟΑΕΔ συγγενικό μας πρόσωπο πρώτου βαθμού."

Καί συμπληρώνουν:
"Κάθε φορά που εργαζόμενος σπουδαστής, είτε από ατύχημα, είτε από ασθένεια αναγκαστεί να μπεί στο νοσοκομείο, κινδυνεύει ανα πάσα στιγμή να χάσει τη χρονιά του από απουσίες. Πρόσφατα συνάδελφός μας κουβαλιότανε καροτσάδα στη σχολή, γεμάτος γύψους, για μέρες ολόκληρες. Αυτά καί άλλα εξωφρενικά γεγονότα αποτελούν καθημερινό φαινόμενο".

Επίσης σε σχετικές κινητοποιήσεις βρίσκονται αυτή τη στιγμή και οι εργαζόμενοισπουδαστές της Θεσσαλονίκης (στο Ωραιόκαστρο), Πάτρας , του Βόλου Ηρακλείου Κρήτης κλπ.

Προβληματικές επιχειρήσεις

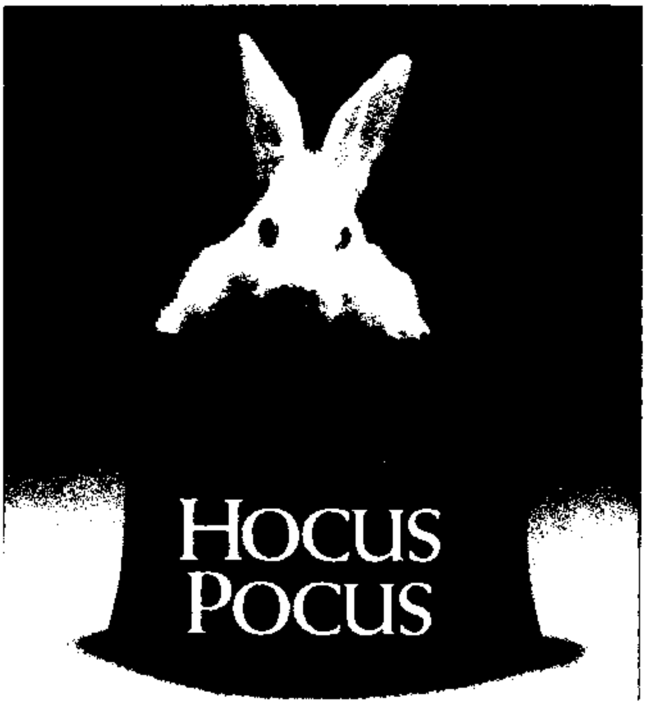

Από την κρατική παρέμβαση

στο έλεος της κρίσης

Και η πορεία στο Καστρί των εργατών της "Χαρτοποιίας Λαδόπουλου" της Πάτρας, αλλά και η απόφαση που προκάλεσε αυτήν την πορεία, η απόφαση, δηλαδή, να κλείσει οριστικά το εργοστάσιο, αφήνοντας άνεργους τους εκεί εργαζόμενους, πέρασαν τις τελευταίες μέρες στα "ψιλά" των εφημερίδων. Αντίθετα τα τελευταία κυβερνητικά μέτρα, για τη δημιουργία κονσόρτιουμ τραπεζών και την "αποτελεσματική βοήθεια των προβληματικών επιχειρήσεων" κράτησαν τις πρώτες σελίδες, προβλήθηκαν έντονα απο την τηλεόραση και το ραδιόφωνο και προπαγανδίστηκαν για άλλη μια φορά σαν μέτρα, για την καταπολέμηση της ανεργίας και την ανάκαμψη της οικονομίας. Το που οδηγούν και τι πραγματικά σημαίνουν αυτά τα μέτρα, όπως και τα αδιέξοδα της προηγούμενης πολιτικής για την διάσωση των προβληματικών, που επέβαλλαν στην κυβέρνηση την τελευταία στροφή, είναι αυτά που μας απασχολούν στις επόμενες γραμμές.

"Οι βιομήχανοι βλέπουν οικονομίες πολλών χρόνων. . . να εξανεμίζονται, χωρίς ελπίδα κάποιας αλλαγής της κατάστασης. Ετσι, βρισκόμαστε στο σημείο, όπου κάθε υπόσχεση ανακούφισης, είναι ευπρόσδεκτη.

Οι βιομήχανοι είναι στην θέση ενός ασθενή που αφού έχει μάταια δοκιμάσει για χρόνια πολλά κάθε γιατρό της επίσημης σχολής, είναι έτοιμος να γίνει θύμα κάθε τσαρλατάνου που εμφανίζεται. . ."

Τα λόγια αυτά, του **Andrew Carnegie,** μεγιστάνα της χαλυβουργίας, στην κρίση της Αμερικής του 1884, θα μπορούσαν 100 χρόνια αργότερα να περιγράψουν τις ελπίδες και τους φόβους πολλών καπιταλιστών. Γιατί όσο γερνάει ο καπιταλισμός, όσο αυξάνει ο ρυθμός και ο έλεγχος της παραγωγής, τόσο μεγαλώνει η αδυναμία του συστήματος να ελέγξει το σ ύ ν ο λ ο της οικονομίας, τόσο μεγαλώνει η αδυναμία του να αποφύγει την στασιμότητα, που το οδηγεί σε βαθιά κρίση. Είναι ακριβώς μέσα σε αυτές τις συνθήκες, που τα διάφορα μέτρα που παίρνονται απο τους καπιταλιστές και τις κυβερνήσεις τους, αποδεικνύονται όχι μόνο αντιφατικά, αλληλοαναιρούμενα και ανίκανα ουσιαστικά να σταματήσουν τον κατήφορο της οικονομίας, αλλά και πολλές φορές καταστροφικά απο μόνα τους, και για το σύστημα αλλά και για αυτούς που ζούν σε αυτό. Γιατί κανένα μπάλωμα και καμία μεταρύθμιση δεν μπορεί να αποτρέψει την κρίση, φαινόμενο σύμφυτο με τον ίδιο τον καπιταλισμό.

Ο εξοντωτικός ανταγωνισμός των καπιταλιστών, απαιτεί ολοένα και μεγαλύτερους ρυθμούς παραγωγής, απαιτεί ολοένα και μεγαλύτερες επενδύσεις και εξωθεί τις επιχειρήσεις σε ολοένα και μικρότερα ποσοστά κέρδους. Συνέπεια αυτού του γεγονότος, κλείνουν οι μικρότερες μονάδες, ενώ οι καπιταλιστές όχι μόνο γίνονται απρόθυμοι να επενδύσουν, δηλαδή να ρισκάρουν τα κεφάλαιά τους, αλλά συχνά τα αποσύρουν απο τις επιχειρήσεις τους για να τα διασφαλίσουν σε σίγουρες καταθέσεις, αγορές γης κλπ.

Και εάν για τους καπιταλιστές η κρίση σημαίνει στασιμότητα και καταστροφή των κεφαλαίων τους, για την εργατική τάξη σημαίνει χαμηλά μεροκάματα, ανέχεια, ανεργία. Και βέβαια η αντίδρασή της, το αν δηλαδή θα παραμείνει θεατής και παθητικός υποστηριχτής στις διάφορες μανούβρες, ή θα παρέμβει ενεργά για να δώσει την δική της διέξοδο—που δεν είναι παρά η έξοδος απο τον ίδιο τον καπιταλισμό—εξαρτάται απο την ανάπτυξη του ίδιου του εργατικού κινήματος.

Όταν οι μάγοι αποδεικνύονται φτηνοί ταχυδακτυλουργοί

Μέσα απο το πρίσμα της οικονομικής κρίσης, πρέπει να δούμε και το ζήτημα των προβληματικών επιχειρήσεων—επιχειρήσεων που απειλούνται με αφανισμό, και που στην Ελλάδα θα παρασύρουν άμεσα 80.000 περίπου εργαζόμενους στην ανεργία. Ολόκληροι βιομηχανικοί κλάδοι—σιδηροβιομηχανία, υαλουργία, χαρτοβιομηχανία, κλωστουφαντουργία—για να θυμηθούμε μερικούς απο αυτούς, παραπαίουν, σπρώχνοντας τους καπιταλιστές σε αναζήτηση κυβερνητικής βοήθειας.

Ετσι η μεγαλύτερη κρατική παρέμβαση, σε συνδυασμό με το άνοιγμα των αγορών της Αφρικής και Μέσης Ανατολής, ήταν η υπόσχεση του ΠΑΣΟΚ που κέρδισε την ψήφο των καπιταλιστών. Και οι υποσχέσεις ήταν αρκετά μεγαλόπνοες. "Ανοιγμα στην Ανατολή", Πετροδόλλαρα, αύξηση της εσωτερικής αγοράς κ.τ.λ. θα φέρναν την πολυπόθητη ανάκαμψη. Ομως όλα αυτά ναυάγησαν γρήγορα. Την "αναπτυξιακή πολιτική" αντικατέστησε γρήγορα μία τακτική συντήρησης—πάγωμα μισθών, αύξηση επιτοκίων κ.τ.λ. Είναι ακριβώς η εποχή της υποτίμησης της δραχμής, της ετεροχρονισμένης ΑΤΑ, του άρθρου 4, του νόμου για την διάσωση των προβληματικών επιχειρήσεων—μιάς πολιτικής που προσπαθεί να διασώσει την ελληνική οικονομία, σε βάρος της κατανάλωσης και του εισοδήματος της εργατικής τάξης.

Τα μέτρα για τις προβληματικές, εξαγγέλθηκαν σαν μέτρα κατά της ανεργίας, που σύμφωνα με τις κυβερνητικές δηλώσεις (Παπανδρέου και Αρσένης απο την τηλεόραση, για την εισοδηματική πολιτική), αποτελούσε το κύριο μέλημα της. Αλλωστε οι προθέσεις της ,να "διατηρήσει τις θέσεις εργασίας" είχαν ήδη γίνει φανερές με το ξανάάνοιγμα —σαν "κοινωνικοποιημένης—της ΠΥΡΚΑΛ, της ΦΙΞ, της ΛΑΡΚΟ κ.τ.λ.

Απο την άλλη, τα μέτρα για τις προβληματικές έπρεπε να εξασφαλίζουν τους καπιταλιστές απέναντι στον κίνδυνο κρατικοποίησης των επιχειρήσεών τους—οι βιομήχανοι συχνά μιλούσαν για διωγμό της ιδιωτικής πρωτοβουλίας—ενώ έπρεπε συγχρόνως να εξασφαλίσει το τραπεζικό κεφάλαιο, που καλείτο να στηρίζει δανειοδοτικά τις προβληματικές, απέναντι στον κίνδυνο να χαθούν τα κεφάλαιά τους,—πράγμα που υπαγόρευε κάποιον τραπεζικό έλεγχο στις επιχειρήσεις και κρατικές εγγυήσεις των δανείων. Ακόμα έπρεπε, πέρα απο τους χρηματοδοτικούς όρους, να βάζει τις βάσεις για την "εξυγίανση" των επιχειρήσεων, δηλαδή για την αύξηση των κερδών, το οποίο πέρναγε μέσα απο τη αύξηση της παραγωγικότητας και την μείωση του κόστους, δηλαδή την εντατικοποίηση και το πάγωμα των μισθών.

Ακριβώς όλα αυτά τα συχνά αντιφατικά και αντιτιθέμενα συμφέροντα και πιέσεις, συνοψίστηκαν στον νόμο 1386, "περί προβληματικών επιχειρήσεων"— επιχειρήσεων που αδυνατούν να συνεχίσουν την λειτουργία τους λόγω οικονομικών δυσχερειών. Για τις εντασσόμενες στις διατάξεις του νόμου επιχειρήσεις, προβλεπόταν προσωρινή διοίκηση και χρηματοδότηση απο τον Οργανισμό Οικονομικής Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (ΟΑΕ) του οποίου τα κεφάλαια προέρχονται απο το κράτος και τις τράπεζες. Η προσπάθεια της εντατικοποίησης πέρναγε μέσα απο την προσπάθεια ένταξης του συνδικαλιστικού κινήματος στα προβλήματα της διοίκησης, που γινόταν μέσα απο την συμμετοχή αντιπροσώπων των εργαζόμενων στη διοίκηση της εταιρείας. Η υπαγωγή μιάς εταιρίας στις προβληματικές γίνεται με απόφαση της κυβέρνησης, ενώ η νέα προσωρινή διοίκηση αποφασίζει για την βιωσιμότητα της επιχείρησης —αν θα συνεχίσει να λειτουργεί ή θα κλείσει.

"ΑΕ Επιχειρήσεων Μεταλλευτικών και Ναυτιλιακών", "Πειραϊκή Πατραϊκή", "Σ Μιχαηλίδης ΑΕ", "ΑΕ Δουρίδας" "ΑΕ Πόντος", δεν είναι παρά μερικές επιχειρήσεις σε έναν μακρύ κατάλογο, σε έναν κατάλογο που θάπρεπε να αυξάνει ραγδαία. Αλλωστε που να σταματήσει, όταν οι περισσότερες μεγάλες επιχειρήσεις έχουν άμεση ανάγκη χρηματοδότησης, όταν το σύνολο της ελληνικής βιομηχανίας, εμφανίζει μέσα στο '83 ζημιά;

Και είναι προφανές ότι ο ΟΑΕ, με κεφάλαιο 5 δις αδυνατεί να στηρίξει χρηματοδοτικά όλες αυτές τις επιχειρήσεις.

Στις περιόδους κρίσης το χρηματοδοτικό πρόβλημα είναι κυρίαρχο για τον καπιταλισμό. Στην Ελλάδα, λόγω του μικρού σχετικά μεγέθους των επιχειρήσεων και του μεγάλου αρχικού δανεισμού, βυθίζονται ολοένα και περισσότερο οι επιχειρήσεις στην υπερχρέωση. Γιατί τα κεφάλαια της ελληνικής βιομηχανίας αποτελούνται μόνο κατά 20—30% απο κεφάλαια των καπιταλιστών και κατά το υπόλοιπο ποσοστό απο δανεικά κεφάλαια των τραπεζών. Οι τράπεζες απαιτούν έναντι αυτών των δανείων να εισπράττουν τα κέρδη των κεφαλαίων τους, δηλαδή την αναλογία τους απο τα κέρδη της επιχείρησης, αλλά και τις συμφωνημένες επιστροφές κεφαλαίου. Καθώς η οικονομική κρίση συμπιέζει τα ποσοστά κέρδους της βιομηχανίας, δεν αρκούν αυτά τα κέρδη για να καλύψουν τις τραπεζικές απαιτήσεις, με αποτέλεσμα να καταφεύγουν οι βιομηχανίες σε καινούργιο δανεισμό. Η αυξημένη ζήτηση κεφαλαίων, μαζί με το μεγαλύτερο ρίσκο, ανεβάζουν τα επιτόκια, δηλαδή τα ποσοστά κέρδους των τραπεζών, δυσχεραίνοντας ακόμα περισσότερο την θέση της βιομηχανίας. Για παράδειγμα, οι επιχειρήσεις του Ομίλου Σκαλιστήρη, με συνολικό χρέος, πάνω απο 8 δισεκατομμύρια, και κύκλο [illegible]

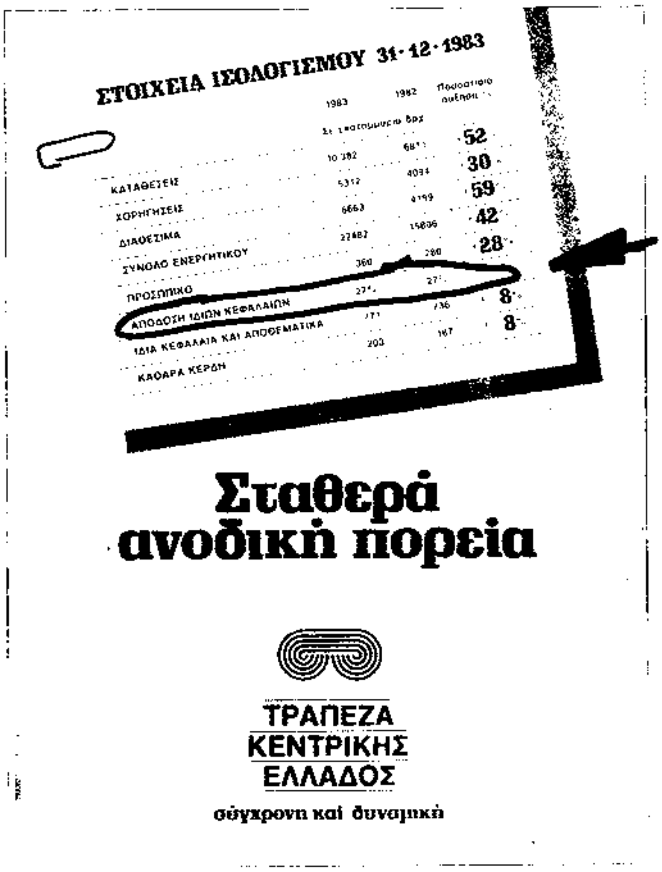

σιών 3,2 δισεκατομμύρια, πλήρωναν τις τράπεζες 900 εκατομύρια τον χρόνο, δηλαδή το 30% της τιμής των προϊόντων ήταν το μερίδιο των τραπεζών. Εντάχθηκαν στις προβληματικές μετά απο επίσχεση εργασίας όταν δεν μπόρεσαν να πληρώσουν το προσωπικό, μια και η τράπεζα αρνήθηκε νέο βραχυπρόθεσμο δάνειο 200 εκατομυρίων.

Και βέβαια, οι αλληλοεξαρτήσεις των διάφορων τραπεζικών κεφαλαίων δεν επιτρέπουν "εθνικές λύσεις" πχ με αυτόνομες ρυθμίσεις των επιτοκίων κτλ, απο την άλλη δεν μπορούν να υπάρξουν και ευρύτερες ρυθμίσεις μια και κάθε χώρα ελπίζει να φορτώσει την κρίση στις άλλες.Είναι ακριβώς μέσα στην κρίση,δηλαδή, που τα κέρδη της βιομηχανίας περνάνε στις τράπεζες (γι' αυτό η ελληνική βιομηχανία εμφανίζει ζημιά στο σύνολό της).

Και καθώς οι διάφορες επιχειρήσεις ζητούν συνεχώς νέα δάνεια για να ανταποκριθούν στις άμεσες υποχρεώσεις τους, οι τράπεζες βρίσκονται μπροστά στο δίλλημα είτε να τις αφήσουν να χρεωκοπήσουν—πράγμα που σημαίνει και για την τράπεζα σοβαρή ζημιά, μιά και απο την εκκαθάριση των περιουσιακών στοιχείων, θα πάρει πίσω μέρος μόνο των κεφαλαίων που έχει δανείσει— ή να τις χρηματοδοτήσουν και άλλο, δεσμεύοντας και ρισκάροντας και νέα κεφάλαια.

Αυτές τις δυσκολίες έλπιζε, με τον νόμο για τις προβληματικές, να ξεπεράσει το ΠΑΣΟΚ. Η διοίκηση των προβληματικών επιχειρήσεων πέρναγε άμεσα στα χέρια του κράτους και των τραπεζών (τουλάχιστον προσωρινά), ενώ έδινε την δυνατότητα κεφαλαιοποίησης των χρεών, έδινε δηλαδή την δυνατότητα στην τράπεζα να μετατρέψει τα δάνεια της σε μετοχές (και να αναλάβει μόνιμα τον έλεγχο της επιχείρησης).

Ομως οι δυσκολίες φάνηκαν πολύ γρήγορα.

Από την κρατική παρέμβαση στο έλεος της κρίσης

Και η κυριότερη δυσκολία βέβαια ήταν η χρηματοδοτική. Γιατί δεν ήταν μόνο τα τεράστια χρέη των ήδη ενταγμένων εταιριών, που δημιουργούσαν δυσβάστακτες υποχρεώσεις, αλλά και ο κατάλογος των εταιριών που θάπρεπε να ενταχθούν μεγάλωνε συνεχώς. Και ούτε ο ΟΑΕ αλλά ούτε και οι τράπεζες θα ήταν δυνατόν να τις στηρίξουν. Τα χρέη μερικών ενταγμένων και μη επιχειρήσεων είναι ενδεικτικά: ΕΑΒ 40 δισεκατομύρια, ΠΥΡΚΑΛ 8 δις, ΠΕΙΡΑΙΚΗ ΠΑΤΡΑΙΚΗ 5 δις, ΒΕΛΚΑ 4,5 δις, Σ. Μιχαηλίδης 3 δις, ΑΓΕΤ—ΗΡΑΚΛΗΣ 3 δις κλπ. Αλλωστε μέσα στο '82, 992 μεγάλες επιχειρήσεις παρουσίασαν ζημιές , συνολικού ύψους 37 δισεκατομυρίων.

Η πρόθεση της κυβέρνησης να ελέγξει την χρηματοδότηση, να ελέγξει δηλαδή πού πάνε οι πιστώσεις, φάνηκε καθαρά στο σκάνδαλο "ΑΓΕΤ—ΗΡΑΚΛΗΣ". Γιατί ένας πρόσθετος λόγος υψηλού δανεισμού της βιομηχανίας είναι και η χρηματοδότηση του εμπόριου απο αυτήν. Γίνεται δηλαδή η βιομηχανία ενδιάμεσος μεταξύ της τράπεζας και των εμπόρων. Αυτό κάνει για την κυβέρνηση, πιο δύσκολο τον έλεγχο του πού πάνε οι παρεχόμενες πιστώσεις.

Γιατί λόγω του μικρού βιομηχανικού κέρδους, οι επιχειρηματίες συχνά προτιμούν να χρηματοδοτούν εμπορικές και εισαγωγικές δραστηριότητες, που αποφέρουν μεγαλύτερα κέρδη σε αυτούς, τορπιλίζουν όμως την εθνική οικονομία και την δανειοδοτική πολιτική της κυβέρνησης, σκορπίζοντας τα, έτσι κι αλλιώς, ανεπαρκή κεφάλαια σε μη παραγωγικές επενδύσεις.

Απο την άλλη μεριά η κυβέρνηση αντιμετώπιζε διάφορες πιέσεις. Οι καπιταλιστές αντιδρούσαν, γιατί πίστευαν πως η κυβέρνηση, κρατικοποιεί τις επιχειρήσεις τους. Αλλοι μιλούσαν για καθεστώς άνισου ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις που δεν είχαν χρηματοδοτική στήριξη, δηλαδή για κρατικό ανταγωνισμό της ιδιωτικής πρωτοβουλίας

Τέλος, οι συνδικαλιστικές πιέσεις, για ένταξη διάφορων εταιριών στις προβληματικές δεν ήταν μικρές.

Η κυβέρνηση, μέσα απο τον νόμο, γινόταν άμεσα υπεύθυνη για το κλείσιμο διάφορων εταιριών, που είτε ήταν προβληματικές και εκρίνοντο μη βιώσιμες,(πχ Χαρτοποιία ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΑΕ στην Πάτρα), ή για άλλες που θα αρνιόταν να εντάξει στις διατάξεις του νόμου.

Ετσι φτάσαμε στις ανακοινώσεις του Γ.Αρσένη στις 3/4. "Επι τέλους ξεκολλήσαμε και μπορούμε τώρα να προχωρήσουμε σε ένα ορθολογικό πρόγραμμα χρηματοδότησης για την στήριξη της οικονομίας". Κύριο σημείο του προγράμματος η σύσταση "κονσόρτιουμ αναπτυξιακών και εμπορικών τραπεζών με σκοπό την χρηματοδότηση των τρεχουσών αναγκών παραγωγής δέσμης ε π ι λ ε γ μ έ ν ω ν επιχειρήσεων που βρίσκονται στην διαδικασία της εξυγίανσης". Τα διατιθέμενα κεφάλαια είναι περίπου 25 δισεκατομμύρια, ενω οι στηριζόμενες προβληματικές 150.

Απο την άλλη το υπουργείο Εργασίας, ανακοινώνει ότι δεν συμφωνεί να υπάγονται στις προβληματικές, επιχειρήσεις που μπορούν να λειτουργούν με διευκολύνσεις που θα δοθούν απο το τραπεζικό σύστημα. Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις του "το ύπουργείο εργασίας ενδιαφέρει η βιωσιμότητα των προβληματικών επιχειρήσεων—εκείνων που από την κατάστασή τους είναι βιώσιμες ή μπορούν να γίνουν βιώσιμες—προς αποφυγή διόγκωσης της ανεργίας με τυχόν κλείσιμό τους".

Σύμφωνα λοιπόν με το υπουργείο εργασίας, για να γίνουν τα παραπάνω πρέπει να μην γίνεται υπαγωγή στον κρατικό φορέα, αλλά να έρχονται οι επιχειρήσεις σε συνενόηση με τους πιστωτές (δηλ. την τράπεζα) εφόσον μπορούν να λειτουργήσουν με μία ταμειακή διευκόλυνση. Σε περίπτωση άρνησης της επιχείρησης, να κινείται η διαδικασία "εκκαθάρισης" σύμφωνα με τον νόμο, δηλαδή να κλείνει. Ετσι την πολιτική της στήριξης των προβληματικών επιχειρήσεων, αντικατέστησε μετά τα γνωστά αδιέξοδα, η πιο σκληρή εγκατάλειψή τους, στους νόμους της καπιτα-

λιστικής κρίσης. Το κράτος αναλαμβάνει να διασώσει μόνο αυτές τις επιχειρήσεις που έχουν ήδη ενταχθεί, που ενδιαφέρουν άμεσα την εθνική οικονομία, εγκαταλείποντας στην τύχη τους όλες τις υπόλοιπες. Για τις υπερχρεωμένες επιχειρήσεις, όπου οι τράπεζες θα κρίνουν ,αφ' ενός μεν ότι καμία εντατικοποίηση δεν θα μπορούσε πια να την ξεχρεώσει,αφ'ετέρου ότι θα είχαν μεγάλη ζημιά αν προχωρούσαν σε διάλυση, η κυβέρνηση έδωσε το δικαίωμα να παγώνουν τα δάνεια για διάστημα μέχρι και οκτώ χρόνων , δηλαδή να μην απαιτούν για αυτό το διάστημα επιστροφές κεφαλαίων. Απέκτησαν δηλαδή οι τράπεζες μία ευελιξία, να ρυθμίζουν τις πιστώσεις και τις απαιτήσεις τους αυτόνομα για κάθε επιχείρηση, σύμφωνα με τα ειδικά συμφέροντά τους. Μαζί με τα τελευταία σχέδια για την διάσωση των προβληματικών, εγκαταλείπει ουσιαστικά και τα τελευταία σχέδια για τον περιορισμό της ανεργίας, που απειλεί πια άμεσα την εργατική τάξη.

Και το εργατικό κίνημα;

Το ζήτημα της ανεργίας, έχει περάσει πια για την κυβέρνηση σε δεύτερη μοίρα. Μέσα στην παγκόσμια κρίση, κυβερνήσεις "συντηριτικές" όπως της Θάτσερ στην Αγγλία ή "σοσιαλιστικές" όπως της Γαλλίας, κάνουν ουσιαστικά την ίδια επιλογή. Στην Αγγλία, οι ανθρακωρύχοι απαντουν με απεργία διαρκείας στην απόφαση της μείωσης των θέσεων εργασίας, ενώ οι Γάλλοι εργάτες της Λωραίνης κατεβαίνουν σε μαχητικές διαδηλώσεις, διαμαρτυρόμενοι για τις τελευταίες κυβερνητικές εξαγγελίες, για το κλείσιμο των χαλυβδουργείων της περιοχής. Οι αντιδράσεις αυτές των Αγγλων και Γάλλων εργατών, έρχονται να απαντήσουν στα καθαρά και συγκεκριμένα μέτρα των κυβερνήσεών τους. Στην Ελλάδα, τα νέα μέτρα του ΠΑΣΟΚ,κάθε άλλο παρά ξεκάθαρα και συγκεκριμένα εμφανίστηκαν.Ενώ ο Μιτεράν εμφανίστηκε απο την τηλεόραση και παραδέχτηκε το αδιέξοδο των προεκλογικών του εξαγγελιών και της ως τα τώρα πολιτικής του, και η κυβέρνησή του ανακοίνωσε το κλείσιμο των χαλυβδουργίων της Λωραίνης, στην Ελλάδα η τελευταία στροφή, εμφανίστηκε για μια ακόμα φορά σαν συνεπής συνέχεια της παλιότερης πολιτικής, πολιτικής ενάντια στην ανεργία (Υπ. Εργασίας) ή πολιτικής ανάκαμψης (Υπ. Εθν. Οικονομίας).

Απο την άλλη μεριά, τα νέα μέτρα βρίσκουν την εργατική τάξη στην Ελλάδα, απογοητευμένη απο την ήττα της περασμένης άνοιξης, παθητικοποιημένη και ουσιαστικά σε αδυναμία να αντιδράσει συνολικά—ήδη οι αντιδράσεις απέναντι στο πρόσφατο ξαναπάγωμα των μισθών, απέναντι στις νέες συλλογικές συμβάσεις, ήταν σποραδικές , μεμονωμένες και υποτονικές. Την παθητικοποίηση επισφραγίζει η δημοκρατική, ενεργή συνδικαλιστική γραφειοκρατία της ΠΑΣΚΕ και της ΕΣΑΚ,"μεταφέροντας" τους συνδικαλιστικούς αγώνες στους διάδρομους των γραφείων, των υπουργείων και της βουλής, και εξασφαλίζοντας έτσι την συνδικαλιστική ειρήνη στους τόπους δουλειάς—πράγμα που θέλει με κάθε τρόπο να διατηρήσει η κυβέρνηση, και που για αυτό δεν διστάζει να χρησιμοποιήσει ακόμα και τον "αντιδημοκρατικό" νόμο 3239 (την πρόθεσή της έκανε εσκεμμένα επιδεικτικά φανερή με την χρήση του στην απεργία των ηθοποιών).

Μέσα στην σημερινή περιόδο,όπου οι κυβερνητικές επιλογές υπαγορεύονται αυστηρά απο τον κίνδυνο χρεωκοπίας του ελληνικού καπιταλισμού, και που για αυτό βρίσκουν και την υποστήριξη, τουλάχιστον σιωπηρή, όλων των κομμάτων, καλείται η εργατική τάξη να αντιπαραθέσει τα δικά της συμφέροντα και τις δικές της επιλογές, αναπτύσοντας το κίνημά της. Και η ανάπτυξη του κινήματος περνάει ακριβώς μέσα απο την αντίσταση στην προοπτική της ανεργίας και το κλείσιμο των επιχειρήσεων, περνάει μέσα απο την αντίσταση στην εντατικοποίηση και το πάγωμα των μισθών, περνάει μέσα απο την ενότητα ενάντια στους καπιταλιστές, και προφανώς όχι μέσα απο την δημιουργία αντιθέσεων ανάμεσα σε διάφορα εργατικά κομμάτια—αντιθέσεις που αντανακλάνε τις αντιθέσεις και τους ανταγωνισμούς των διάφορων κεφάλαιων. Για την εργατική τάξη είναι αδιάφορο αν θα είναι οι τράπεζες ή οι βιομήχανοι που θα καρπώνονται τα κέρδη απο την δουλειά τους, είναι αδιάφορες οι διαμάχες για τις αγορές ή τα δάνεια—τα συμφέροντά τους είναι αντίθετα με την ίδια την ύπαρξη όλων αυτών. Η μάχη, να διατηρηθούν οι θέσεις εργασίας, να παραμείνουν ανοιχτές οι επιχειρήσεις, όχι σε βάρος των εργατών, αλλά σε βάρος, αδιάφορο ποιού κεφάλαιου, είναι η μάχη που θα δώσει η εργατική τάξη την επόμενη περίοδο.

Το αν θα μπορέσει το εργατικό κίνημα να επεγκλωβιστεί απο τα πλαστά διλλήματα, τον γραφειοκρατικό έλεγχο, την ανοιχτή καταστολή μέσα στην δύσκολη κρίση που διανύουμε, είναι η ελπίδα και το στοίχημα της περιόδου.

Σωτήρης Κ.
Θόδωρος Κ.

Η νέα εισοδηματική πολιτική και ο 3239

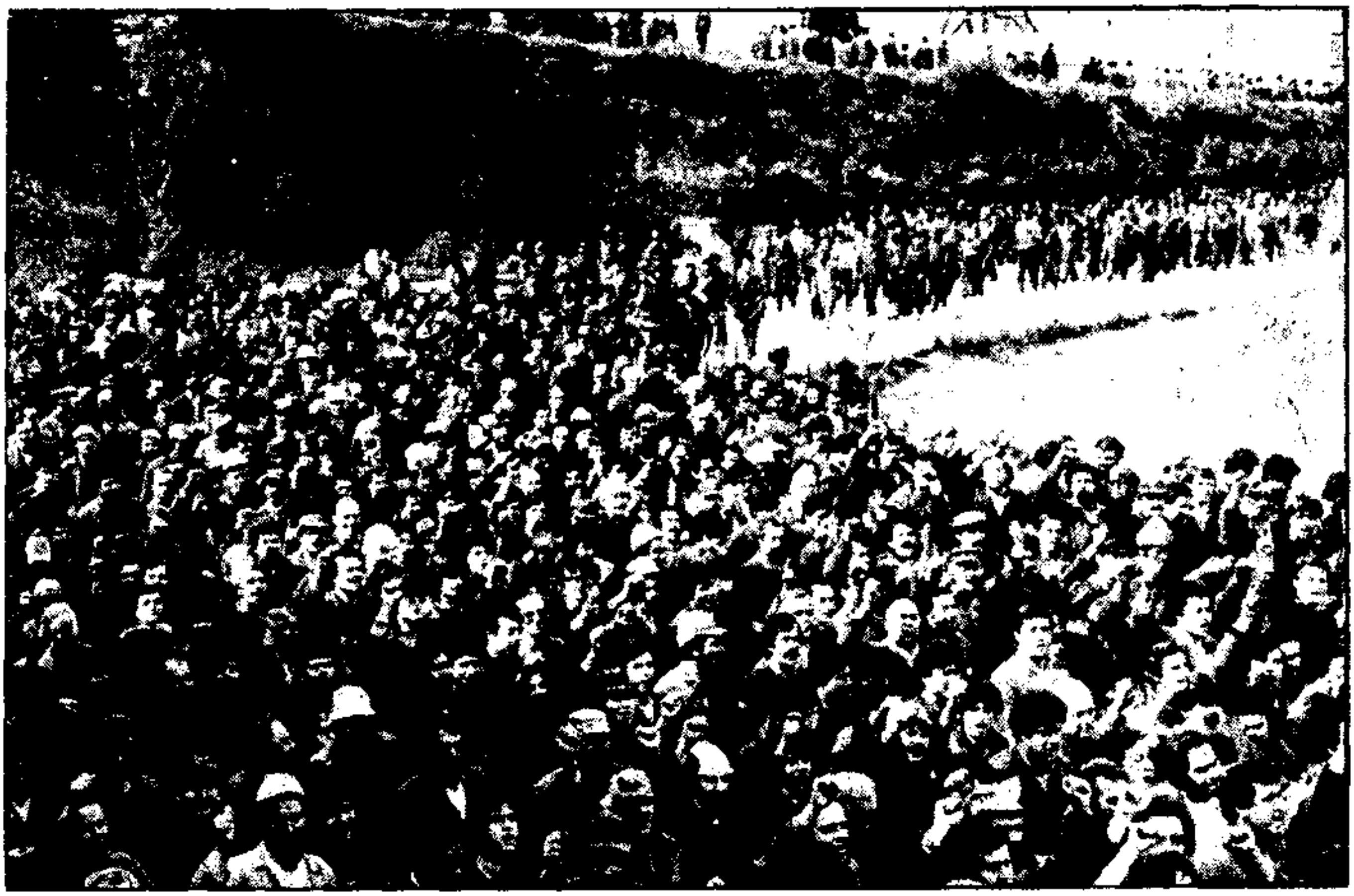

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΓΩΜΑ ΣΤΟΥΣ ΜΙΣΘΟΥΣ

"Εχουμε μια εισοδηματική πολιτική που θα την υπερασπισθούμε, θα υπερασπισθούμε την ιδέα του Κράτους, το κύρος του Κράτους και θα χρησιμοποιήσουμε όλα τα νόμιμα μέσα γι' αυτό".

Ευαγ. Γιαννόπουλος
Υπουργός Εργασίας
(Συνέντευξη στο Βήμα 1/4/84)

"Εχουμε μια εισοδηματική πολιτική . . ." λέει η Κυβέρνηση δια του υπουργού Εργασίας. Ποιοί έχουμε; Εμείς, η Κυβέρνηση, οι Βιομήχανοι, η ΓΣΕΕ, που ύστερα από σκληρές διαπραγματεύσεις , αγώνες και θυσίες πετύχαμε την καλύτερη δυνατή εισοδηματική πολιτική "στις σημερινές συνθήκες".

". . . Που θα την υπερασπισθούμε με όλα τα νόμιμα μέσα". Από ποιούς; Απο τους "κακούς", τους εργάτες, τους απεργούς, που δεν συναισθάνονται την κρισιμότητα των στιγμών, την ανάγκη για αύξηση της παραγωγικότητας, την ανάγκη μείωσης του κόστους εργασίας".

Με ποιό τρόπο; ". . . με όλα τα νόμιμα μέσα", και με την αστυνομία, ακόμα και τους βατραχανθρώπους, και με την υποχρεωτική διαιτησία.

Οι δηλώσεις του υπουργού Εργασίας και όχι μόνον αυτού προσδιορίζουν τις δυσκολίες που για πρώτη φορά συναντά η κυβέρνηση στην επιβολή της εισοδηματικής της πολιτικής.

Το 1983 η Κυβέρνηση απαγόρευσε "διά νόμου" οποιαδήποτε αύξηση στους μισθούς και τα μεροκάματα, αναστέλλοντας έτσι στην πράξη το δικαίωμα της απεργίας, χωρίς να συναντήσει αξιοσημείωτη αντίσταση απο το εργατικό κίνημα.

Η νέα εισοδηματική πολιτική

Το 1984 η εφαρμογή της ίδιας πολιτικής, θα ήταν ιδιαίτερα δύσκολη με τεράστιο πολιτικό κόστος. Ιδιαίτερα εν όψει Ευρωεκλογών,θα δημιουργούσε προβλήματα στη συμμαχία με τους ρεφορμιστές, αλλά και στην επιρροή της ίδιας της ΠΑΣΚΕ στους εργατικούς χώρους.

Ομως η "ανάκαμψη της εθνικής οικονομίας", " η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων μας" δηλ. οι ανάγκες των καπιταλιστών επέβαλλαν μια εξ ίσου σκληρή εισοδηματική πολιτική όπως αυτή του '83.

Τώρα υπήρχε απ'την άλλη πλευρά ένας "έγκυρος" συνομιλητής, η νέα Διοίκηση της ΓΣΕΕ, εκλογικά αναβαπτισμένη στο πρόσφατο Συνέδριο, ύστερα μάλιστα απο την "αριστερή" της διεύρυνση.

Η μακρόσυρτη διαδικασία των διαπραγματεύσεων, κατέληξε στην επικύρωση της εισοδηματικής πολιτικής της Κυβέρνησης. Οχι αυξήσεις, υπολογισμός της ΑΤΑ όχι πάνω στο πράγματι καταβαλλόμενο αλλά στα βασικά ημερομίσθια.

Το βασικό σημείο διαφωνίας ανάμεσα στους ρεφορμιστές και τους κυβερνητικούς συνδικαλιστές στη ΓΣΕΕ δεν ήταν στο αν θα δοθούν ουσιαστικές αυξήσεις, αλλά στο αν η ΑΤΑ θα υπολογίζεται στα βασικά ή στα καταβαλλόμενα ημερομίσθια, και στο κατά πόσο αυτή η ρύθμιση περιλαμβάνει και τον ελεγχόμενο απο το Δημόσιο τομέα.

Αυτή η διαφωνία θα έδινε το άλλοθι της αγωνιστικής συνέπειας, θα έδινε τα εχέγγυα της αξιοπιστίας που η ΓΣΕΕ άρχιζε να χάνει, θα έσωζε την επιρροή της στο εργατικό κίνημα, θα τους επέτρεπε τέλος να διατηρήσουν το "χαρτί" που τους έκανε αναγκαίους συμμάχους.

Η εργατική αντίσταση

Το εργατικό κίνημα, μουδιασμένο ακόμα απο την ήττα του '83, παροπλισμένο πολιτικά, χωρίς εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του, δεν ήταν σε θέση να αντιδράσει συνολικά και ενιαία στην υπογραφή της συλλογικής σύμβασης, στην συνολική επικύρωση της κυβερνητικής εισοδηματικής πολιτικής.

Η διαδικασία υπογραφής των κλαδικών και ειδικών συλλογικών συμβάσεων, μεταφέρει τη μάχη της εισοδηματικής πολιτικής στους χώρους δουλειάς. Εκεί οι εργαζόμενοι αισθάνονται πιο δυνατοί, οι μανούβρες των γραφειοκρατών γίνονται πιο δύσκολες, το ουσιαστικό πάγωμα των μισθών αποκαλύπτεται, όπως και οι προθέσεις της κυβέρνησης.

Οι πρώτες απεργίες, με αφορμή την υπογραφή των κλαδικών συλλογικών συμβάσεων, παρά τις περιορισμένες διεκδικήσεις, παρά τον αυτοπεριορισμό τους, αλλάζουν το σκηνικό.

Μια σειρά κλάδοι και εργοστάσια έχουν κατέβει σε κινητοποιήσεις για μεγαλύτερες αυξήσεις, πέρα απο τα συμφωνημένα μεταξύ ΓΣΕΕ–ΣΕΒ–Κυβέρνησης. Μπορεί τα αιτήματα να μην είναι παντού τα ίδια όμως όλα δηλώνουν την αγωνία των εργαζόμενων για τη χρονιά που διανύουμε και την πεποίθηση ότι για μια ακόμα φορά οι αποδοχές τους θα βρεθούν στο ψυγείο.

Τα Τρόλλευ, οι Τράπεζες, τα Ναυπηγεία του Νιάρχου, οι τεχνικοί της ΕΑΒ, η ΕΛΣΑ, ΣΟΦΤΕΞ, ΑΙΓΑΙΟ, ΕΒΚΟ, ΖΗΤΑ–ΕΛΛΑΣ, ΕΛΙΝΤΑ, ΚΟΚΑ–ΚΟΛΑ, ΛΑΡΚΟ, ΜΟΤΟΡ-ΟΙΛ, ΕΒΟ, ΧΕΝΙΓΚΕΡ κλπ, είναι η εμφανής πλευρά της εργατικής αντίστασης στο πάγωμα των μισθών.

Οι ρεφορμιστές σπεύδουν να εξαργυρώσουν τη διαφωνία τους στην υπογραφή της εθνικής συλλογικής σύμβασης προσφέροντας διαπραγματεύσεις, έλεγχο των απεργών, υπεύθυνους συνομιλητές.

Ο 3239 στο προσκήνιο

Η Κυβέρνηση φαίνεται αποφασισμένη να μην επιτρέψει την παραβίαση της πολιτικής της. Επιστρατεύει γι' αυτό όλα τα "μέσα για την υπεράσπισή της". Οι εθνικοί κίνδυνοι, τα δικαστήρια, η αστυνομία όπου χρειάζεται. Και εκεί που κανείς σχεδόν δεν το περίμενε εμφανίζεται ξανά ο 3239, πρώτα στους τεχνικούς της ΕΑΒ, μετά στους ηθοποιούς, έπειτα στην ΟΣΠΑ.

Η χρησιμοποίησή του σήμερα, πέρα απο την αποτελεσματικότητά του είναι ενδεικτική τόσο της αγωνίας όσο και των προθέσεων της κυβέρνησης. Η χρησιμοποίησή του και η "συ-

ζήτηση" στην Τηλεόραση με αφορμή την απεργία των ηθοποιών ήρθε να δηλώσει τις προθέσεις της κυβέρνησης, για τη σκληρότητα που επιφυλάσσει σ' όσους δεν συμπορεύονται με την εισοδηματική της πολιτική. Αλλωστε η επιλογή των ηθοποιών για τη δημόσια αντιπαράθεση δεν ήταν τυχαία. Ούτε οι ίδιοι θεωρούν ότι ανήκουν στην εργατική τάξη, ούτε οι άλλοι τους αντιμετωπίζουν σαν κομμάτι της με αποτέλεσμα οι δεσμοί τους με το εργατικό κίνημα να είναι αδύνατοι. Αυτό τους κάνει ευάλωτους στην επίθεση της κυβέρνησης. Με τη χρησιμοποίηση του 3239, στη συγκεκριμένη περίπτωση επιδιώκεται η τρομοκράτηση του εργατικού κινήματος για την τύχη που του επιφυλάσσεται.Η χρησιμοποίηση του 3239 και κύρια των πιο αυστηρών του διατάξεων, αυτών δηλ. που επιτρέπουν την απόλυση, χωρίς αποζημίωση, όσων απεργούν ενώ η διαφορά έχει παραπεμφθεί στην υποχρεωτική διαιτησία, ξεσήκωσε πολλές διαμαρτυρίες απο πολλές πλευρές.

Μέχρι τώρα ο 3239 λειτουργούσε κύρια σαν ασφαλιστική δικλείδα, για την εκτόνωση των εργατικών κινητοποιήσεων. Η παραπομπή μιάς διαφοράς στην υποχρεωτική διαιτησία, ανέστειλε για ένα διάστημα τη σύλλογική, αγωνιστική, διεκδίκηση των εργαζόμενων. Η μετάθεση των αγώνων απο τους τόπους δουλειάς, στις διάφορες επιτροπές διαιτησίας, στις συνεδριάσεις των γραφειοκρατών του συνδικαλισμού με τους δικαστές, την εργοδοσία και το κράτος, αφαιρούσε τον έλεγχο του αγώνα απο τους ίδιους τους εργάτες, μείωνε τη συλλογικότητα και τη μαχητικότητά τους, άφηνε τα περιθώρια των εύκολων συμβιβασμών στους γραφειοκράτες του συνδικαλισμού.

Το ΠΑΣΟΚ έχει δώσει δείγματα γραφής και σ' αυτό τον τομέα, πολύ πριν τη σημερινή σκληρή χρησιμοποίηση του 3239. Απο το 1982 εκκρεμούν στην υποχρεωτική διαιτησία 400 περίπου συλλογικές συμβάσεις, για τις οποίες εξαιτίας της απαγόρευσης των αυξήσεων που επιβλήθηκε το 1983, δεν έχει παρθεί ακόμα (!!) απόφαση. Φυσικά, κάθε απεργία των παραπάνω κλάδων είναι παράνομη σύμφωνα με τον 3239

Η παραδειγματική εφαρμογή των πιο σκληρών διατάξεων του 3239, δηλ. της απόλυσης των απεργών, ξανάβαλε για το εργατικό κίνημα το ζήτημα της κατάργησης του. Αν όμως το σύνθημα για την κατάργηση του 3239 είναι γραμμένο στα πανώ των απεργών, δε συμβαίνει το ίδιο με τις παρατάξεις και τα κόμματα, που καταρχήν όλα συμφωνούν με την ανάγκη τροποποίησης του, ακόμα και το ΠΑΣΟΚ.

Συμφωνούν στην ανάγκη μιάς ασφαλιστικής δικλείδας για τον έλεγχο των απεργών, την μετάθεση του αγώνα απο το εργοστάσιο στις επιτροπές διαιτησίας. Ωστόσο ,παρά το γεγονός ότι όλοι συμφωνούν στην τροποποίηση του3239, στον "εκσυγχρονισμό" δηλ. του ελέγχου του εργατικού κινήματος αυτό δεν σημαίνει ότι υπάρχει και η συγκεκριμένη φόρμουλα συμφωνίας.

Το ποιοί θα είναι οι επιδιαιτητές και με ποιό τρόπο θα είναι υποχρεωτικές οι αποφάσεις αυτής της νέας διαιτησίας είναι τα κύρια προβλήματα, για σήμερα τουλάχιστον.

Μπορεί ορισμένα κομμάτια του εργατικού κινήματος, στο απόγειο των κινητοποιήσεών τους να ακυρώνουν την εφαρμογή του, όπως έγινε πρόσφατα με την ΕΑΒ, ή όπως άλλοι κλάδοι ακυρώνουν στην πράξη την εφαρμογή του άρθρου 4, (πχ τρόλλευ - γιατροί - τράπεζες), όμως το εργατικό κίνημα δεν φαίνεται να έχει σήμερα τη δύναμη να επιβάλλει την κατάργηση του 3239. Ο πρώτος γύρος εφαρμογής του 3239, η αντιπαράθεση της Κυβέρνησης με το εργατικό κίνημα με άξονα τον 3239, έδειξε ότι το πολιτικό κόστος μιάς τέτοιας διαδικασίας, εν όψει μάλιστα Ευρωεκλογών, είναι ιδιαίτερα ψηλό.

Η Κυβέρνηση, ανεξάρτητα απο τις όποιες διαδικασίες τροποποίησης του 3239, οικοδομεί μιά νέα διαμεσολάβηση κατεξοχήν "πολιτική", όπως φάνηκε απο τις πρόσφατες δηλώσεις Αρσένη. Στο εξής κάθε κλαδική ή εργοστασιακή συλλογική σύμβαση θα πρέπει να εγκρίνεται απο μία επιτροπή συναρμοδίων Υπουργών, και σε περιπτώσεις συμβάσεων γενικότερου ενδιαφέροντος απο το ίδιο το ΚΥΣΕΑ. Σαν ξεκίνημα ενεργοποίησης αυτής της Επιτροπής επιλέχθηκε η ΣΣΕ των οικοδόμων. Ετσι στα ήδη υπάρχοντα κανάλια ελέγχου, νομιμοποίησης, αναστολής και μετάθεσης των εργατικών κινητοποιήσεων προστίθεται η επιτροπή των υπουργών, κατεξοχήν πολιτικό όργανο, αρμόδια για την επικύρωση της σύμβασης μέσα απο τον πολιτικό αφοπλισμό ή εκβιασμό, του υπό κινητοποίηση εργατικού κομματιού.

Τελικά, ύστερα απο την παραδειγματική εφαρμογή του 3239, οι απολύσεις των απεργών ανακλήθηκαν, η παραπομπή στην υποχρεωτική διαιτησία παραμένει, ο νόμος ισχύει ως έχει και η Κυβέρνηση δηλώνει ότι δεν θα ανεχθεί καμμία "παρεκτροπή" απο το νέου τύπου "ετεροχρονισμό" της φετεινής εισοδηματικής πολιτικής.

Σήμερα που όλοι μιλάνε για "τροποποίηση" του 3239, η πάλη για την κατάργηση του, τυπικά και ουσιαστικά, δεν είναι μόνο ζήτημα αλληλεγγύης στους εργαζόμενους που αγωνίζονται αλλά και όρος για το σπάσιμο της συνολικής εισοδηματικής πολιτικής της Κυβέρνησης που θέλει να μετατρέψει την καπιταλιστική κρίση σε κρίση του εργατικού εισοδήματος.

Δεν είναι μόνο ο 3239

Ομως η κυβέρνηση δεν στηρίζεται μόνο στην αναγκαστική διαιτησία για να σπάσει την αντίσταση των εργαζόμενων. Τα ίδια τα αιτήματα, όπως προβάλλονται απο τους συνδικαλιστές της ΠΑΣΚΕ και της ΕΣΑΚ, δημιουργούν ένα κάθε άλλο παρά ενθουσιαστικό κλίμα, έστω και μεταξύ εκείνων των εργαζόμενων που έχουν κινητοποιηθεί. Οι αυξήσεις 5 - 6% ούτε κατά διάνοια δεν αντισταθμίζουν τον πληθωρισμό, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει εκείνη η αγωνιστική διάθεση που θα στήριζε μια απεργία ενάντια στην αποφασιστικότητα της κυβέρνησης να μην υποχωρήσει. Το γεγονός ότι το εργατικό κίνημα βρίσκεται σε ύφεση, οδηγεί τον κόσμο στην αποδοχή της διεκδίκησης αυξήσεων που κάθε άλλο παρά ουσιαστικές είναι. Η πολιτική στήριξη της εισοδηματικής πολιτικής απο την ΠΑΣΚΕ και η τακτική επιδίωξης του "εφιχτου" απο την ΕΣΑΚ (που ουσιαστικά ταυτίζονται) είναι το άλλο μεγάλο όπλο της κυβέρνησης στη μάχη ενάντια στο εργατικό κίνημα.

* * *

Η κυβέρνηση και οι εργοδότες δεν πρόκειται να υποχωρήσουν απο μόνοι τους σε κανένα αίτημα για αυξήσεις ή καλύτερες συνθήκες δουλειάς. Το γνωστό παραμύθι: "αυξήστε τη παραγωγικότητα για ν' ανέβουν και τα μεροκάματά σας", θα επαναλαμβάνεται συνέχεια.

Σήμερα που η κυβέρνηση δεν αρκείται μόνο στην επιρροή των συνδικαλιστών της, αλλά προχωρά στη χρήση του 3239 και σε ορισμένες περιπτώσεις και στην αστυνομική καταστολή, κάθε απόφαση για απεργία—διαδήλωση—κατάληψη είναι ο μόνος τρόπος για να διεκδικήσει το εργατικό κίνημα τα αιτήματά του. Κάθε εργοστάσιο και επιχείρηση που ξεκινά σήμερα μια τέτοια πάλη, αγωνίζεται για όλους τους εργαζόμενους. Γι' αυτό και κάθε ρήγμα, έστω και μικρό στην κυβερνητική πολιτική δυναμώνει το εργατικό κίνημα στο σύνολό του.

ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΣΤΙΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Στη φετεινή χρονια οι φοιτητικές εκλογές συνέπεσαν χρονικά με την δημοσιοποίηση του νέου στρατιωτικού κανονισμού, μετά απο την υπογραφή απο τον Καραμανλή της "ειρηνικής επανάστασης στο στρατό" που επεξεργάστηκε το ΠΑΣΟΚ και εξήγγειλε μέσω Δροσογιάννη. Κατά την πάγια τακτική της κυβέρνησης θεωρείται χρήσιμο να συνοδεύονται οι θεσμικές ρυθμίσεις της αλλαγής με κάποιες θεαματικές χειρονομίες που υπαινίσονται προοδευτική "πολιτική βούληση" και καλύπτουν μ' αυτό τον τρόπο στις σελίδες των ταμπλόιντ την ουσία της κυβερνητικής πολιτικής. Ετσι το Υ.Ε.Α. αντιμετώπισε θετικά το αίτημα της ΕΦΕΕ να ψηφίσουν στις φοιτητικές εκλογές και οι στρατευμένοι φοιτητές.

Αίτημα που προέκυψε μέσα απο μια διπλή σκοπιμότητα των φοιτητικών παρατάξεων που κυριαρχούν στην ΕΦΕΕ: Απ' τη μια μπροστά σ' ένα πανσπουδαστικό συνέδριο όπου ο απολογισμός της ΕΦΕΕ θα ήταν ένας κουβάς κούφια λόγια, αυτό το αίτημα προοριζόνταν σαν συγκεκριμένη απόδειξη της δυνατότητας της ΕΦΕΕ να επιρρεάζει την εξουσία, να επιβάλει "δημοκρατικές κατακτήσεις". Πρόκειται για ένα αίτημα, που υπο κανονικές συνθήκες, θα στόλιζε τις κορώνες των συνδικαλιστών της ΠΑΣΠ και της ΚΝΕ. Απο την άλλη οι υπόνοιες ότι αυτό το αίτημα συνδεόταν με την αγωνιώδη προσπάθεια των ΚΝΕ–ΠΑΣΠ να επιστρατεύσουν στην κάλπη τους φοιτητές παρελθόντων ετών ώστε να καλύψουν τις ζημιές στα πρώτα έτη, είναι εντελώς βάσιμες.

Τελικά η κοινή συνισταμένη των αναγκών της φοιτητικής συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας και της κυβερνητικής προπαγάνδας οδήγησε στο να δοθούν άδειες στους στρατευμένους φοιτητές ώστε να έρθουν να ψηφίσουν στις 4 Απρίλη.

Σ' αυτό το έδαφος η Επιτροπή για το Στρατό αποφάσισε να προτείνει στις φοιτητικές Συσπειρώσεις το "ξεχείλωμα" αυτού του μέτρου στην κατεύθυνση της νομιμοποίησης της συμμετοχής των στρατιωτων στις συνδικαλιστικές οργανώσεις που ανήκαν σαν πολιτες: με την υποβολή υποψηφιοτητων στρατευμένων φοιτητών, την εκλογή τους στα Δ.Σ.και στο Πανσπουδαστικό Συνέδριο, την διεκδίκηση της ελεύθερης συμμετοχής τους στο Συνέδριο και τα όργανα του φ.κ., την εκλογή στρατιωτών στο Κ.Σ. της ΕΦΕΕ.

Η πρόταση αυτή δεν έπεσε απο τον ουρανό. Αντίθετα προέκυπτε φυσιολογικά μέσα απο τις εκτιμήσεις της Επιτροπής και των Επιτροπών των Φαντάρων για το πού βρίσκεται σήμερα το κίνημα για το στρατό και τι καθήκοντα αντιμετωπίζει:

Απο την μια συνδέεται με την ανάγκη να σπάσει η διεκδίκηση των πολιτικών και συνδικαλιστικών ελευθεριών για τους φαντάρους σε πιο συγκεκριμένα μέτωπα όπου να μπορούν να επιβληθούν κατακτήσεις που να τροποποιούν τις σχέσεις μέσα στα στρατόπεδα, να δημιουργούν ευνοϊκότερες συνθήκες για το κίνημα των στρατιωτών. Μ' αυτή την έννοια ευθυγραμμίζεται με πρακτικές που ήδη αναπτύσονται μέσα στους στρατώνες. (Πχ. για ελεύθερο διάβασμα των εφημερίδων, ενάντια στον υποχρεωτικό εκλησιασμό, άρνηση συμμετοχής σε σωβινιστικά τραγούδια και συνθήματα, άρνηση υπακοής σε καψόνια κ.ά.).

Απο την άλλη συνδέεται με την εκτίμηση ότι η πολιτική απομόνωση του κινήματος των στρατιωτών σε επίπεδο κεντρικής πολιτικής σκηνής μπορεί να σπάσει μόνο μέσα απο μια διαδικασία όπου το θέμα "στρατός" ανοίγει σαν επίπεδο προβληματισμών, παρεμβάσεων και διεκδικήσεων σ' όλα τα κομμάτια του μαζικού κινήματος. Ετσι μια ουσιαστική πλευρά αυτής της πρότασης ήταν το να εμπλακεί το θέμα του στρατού στις διαδικασίες του φ.κ., να προκληθούν κάποιες δεσμεύσεις ακόμα και στο πιο γραφειοκρατικοποιημένο αλλά και "έγκυρο" σώμα του φ.κ. που είναι το Πανσπουδαστικό Συνέδριο. Το ποιός και πώς μπορεί να εκμεταλλευτεί αυτές τις σχετικής αξίας δεσμεύσεις είναι ένα ζήτημα που θα μας απασχολήσει παρακάτω.

Πριν προχωρήσουμε χρειαζονται ακόμα δυο παρατηρήσεις σχετικά με το ίδιο το αίτημα της ελεύθερης συμμετοχής των στρατιωτών στις συνδικαλιστικές οργανώσεις που ανήκαν σαν πολίτες. α) Σαν αίτημα υλοποιεί την Κνίτικη εκδοχή για τον συνδικαλισμό των φαντάρων, σε αντίθεση με τις Επιτροπές που βλέπουν σαν στόχο την κατάκτηση συνδικαλιστικής οργάνωσης και ελευθερίας μέσα στους στρατώνες. Ομως η κατάκτηση αυτού του αιτήματος (που σήμερα είναι "ρεαλιστική") θα έχει συνέπειες: σε επίπεδο "ηθικού" των στρατιωτών και ταυτόχρονα στην εμπλοκή των σωματείων στις αντιπαραθέσεις μέσα στους στρατώνες με την αναγκαστική κάλυψη των ενεργών μελών τους. Γι αυτούς τους λόγους το ΠΑΣΟΚ απαγορεύει ένα δικαίωμα που στις περισσότερες χώρες ακόμα και με συντηρητικές κυβερνήσεις θεωρείται αυτονόητο. Γι αυτούς τους λόγους το ΚΚΕ δεν φλεγόταν απο την επιθυμία να προωθήσει ένα αίτημα που το ίδιο, μέσω ΚΕΕΔ, είχε προβάλει. Γι αυτούς τους λόγους εμείς, παρόλο που το αίτημα δεν το θεωρούμε σαν ικανοποιητικό "τελικό στόχο", βρεθήκαμε σαν η μόνη δύναμη που θα μπορούσε να το αναδείξει εκβιαστικά. β). Αυτό το παράδοξο του να προωθεί η Επιτροπή ένα αίτημα της ΚΕΕΔ που παραπέμπει κατ' ευθείαν στην Κνίτικη λογική για το κίνημα των φαντάρων, γινόταν ακόμα πιο μπερδεμένο σε επίπεδο πολιτικής πρακτικής: Σήμερα ο "χώρος" δεν έχει δυνατότητες να επιβάλει αυτό το αίτημα στηριγμένος στις δικές του δυνάμεις, όχι μόνο λόγω των προσβάσεων του στον στρατό αλλά περισσότερο λόγω των αδυναμιών του στον συνδικαλιστικό χώρο (ιδιαίτερα έξω απο τα ΑΕΙ). Ετσι η τακτική μας απο την αρχή δεν ήταν άλλη απο μια σειρά πολιτικούς εκβιασμους που προσπαθούσαν να αναγκάσουν κύρια την ΚΝΕ αλλά και τον Ρήγα να δεχτούν και να υποστηρίξουν ένα αίτημα που ταιριαζει στη ρεφορμιστική λογική τους

αλλά στη σημερινή συγκυρία διαταράσσει τις σχέσεις των οργανωμένων συνδικαλιστικά κινημάτων με την κυβέρνηση, συντείνει στη δημιουργία συνθηκών αναταραχής στους στρατώνες και γι' αυτό απωθείται. Αυτή η τακτική υλοποιήθηκε απο τις εκλογές μέχρι την λήξη του Πανσπουδαστικού Συνέδριου.

Την κατάθεση υποψηφιοτήτων στρατευμένων απο τις συσπειρώσεις ακολούθησε "διακριτική" κατάθεση υποψηφιοτήτων απο την ΚΝΕ, ενώ ο Ρήγας ταλαντευόμενος δεν πρόλαβε ή δεν μπόρεσε. Το γεγονός αποσιωπήθηκε απο τον Τύπο μέχρι τις εκλογές, ενώ ο Ριζοσπάστης είναι η μοναδική εφημερίδα που δεν έγραψε λέξη όσο παιζόταν το τι μέγεθος θα πάρει η υπόθεση. Η εναρκτήρια τελετή του Συνέδριου δεν άφησε περιθώρια αυταπατών για τις διαθέσεις αλλά και για τις δυνατότητες των συσπειρώσεων πάνω στι θέμα. Ο τύπος προβάλει την κορώνα της ΕΦΕΕ ότι "το δικαίωμα συμμετοχής των στρατευμένων φοιτητών στο Π.Σ. είναι αυτονόητο. Αύριο οι εκλεγμένοι φαντάροι θα είναι μαζί μας". Ομως "αύριο" ο Δροσογιάννης πετάει έξω απο το Υ.Ε.Α. το προεδρείο του Κ.Σ. της ΕΦΕΕ που τον επισκέπτεται ζητώντας μια "φόρμουλα να εκτονωθεί το θέμα". Κατά την ελάχιστη ενημέρωση που διέρευσε απο τους Ρηγάδες η απάντηση του Δροσογιάννη ήταν ότι αν νομιμοποιηθεί η συνδικαλιστική άδεια για τους φοιτητές και στην συνέχεια διεκδικηθεί και απο εργατικά, αγροτικά, επαγγελματικά σωματεία "θα μου κάνεται το στρατό κοτέτσι"! Το θέμα μπαίνει αναγκαστικά στο συνέδριο, ενώ μέχρι τότε η πλειοψηφία ΚΝΕ–ΠΑΣΠ το παρέπεμπε στην επιτροπή διαμόρφωσης του "προγράμματος δράσης". Η συγκεκριμένη πρόταση των συσπειρώσεων γίνεται το κέντρο της συζήτησης: Διεκδίκηση της ελεύθερης συμμετοχής των στρατιωτών σ' όλα τα όργανα και τις διαδικασίες του φ.κ. –Δέσμευση για συγκεκριμένη κάλυψη απο την ΕΦΕΕ σε όποια περίπτωση διώξεων των στρατευμένων –Μόνιμη παρέμβαση του φ.κ. για το στρατό με τακτικές συσκέψεις των στρατευμένων φοιτητών, ανοικτές επιτροπές για το στρατό στους συλλόγους και την ΕΦΕΕ. Η παρουσία και οι τοποθετήσεις των στρατευμένων συνέδρων των Συσπειρώσεων

ολοκληρώνουν την πίεση. Η ΚΝΕ αρχικά προσπαθεί να αποφύγει το τετελεσμένο της ανοιχτής και επωνυμης τοποθέτησης των φαντάρων μέσα στο συνέδριο δηλώνοντας "οι δικοί μας ζητάνε συνδικαλιστική άδεια στην αναφορά και δεν την κοπανάνε". Τα μέλη της αντιμετωπίζουν με τον πιο βρώμικο τρόπο τους δυό φαντάρους συνέδρους των συσπειρώσεων, ("που υπηρετείς βρέ;" "πόσο αίμα έδωσες για να πάρεις άδεια; " κλπ). Την επόμενη όμως μέρα αναγκάζονται να εμφανίσουν στρατιώτη σύνεδρο που γίνεται δεκτός με συνθήματα και χειροκροτήματα απο τις συσπειρώσεις και κάνει τοποθέτηση αρκετά έξω απο την επίσημη γραμμή της ΚΕΕΔ. Μπροστά στην ψηφοφορία όλα δείχνουν ότι δεν υπάρχει δρόμος υποχώρησης για τους ρεφορμιστές. Η τελευταία προσπάθεια γίνεται με την μέθοδο της "σαλαμοποίησης" του συνέδριου ώστε να μη βγεί καμμιά απόφαση: Η ΚΝΕ καταθέτει ψήφισμα όπου συμπεριλαμβάνει περίπου όλα τα στοιχεία της πρότασης των συσπειρώσεων, καλεί σε "μαζική και αγωνιστική συγκέντρωση του λαού και της νεολαίας μπροστά στο Υ.Ε.Α.",

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΕΧΕΙ ΤΟ ΛΟΓΟ

Πρωτομαγιά του '84 —ένα κοντά αιώνα απ' την εξέγερση του Σικάγου— κι όμως υπάρχει μια κατηγορία πολιτών που δουλεύει χωρίς ωράριο, χωρίς μισθό, χωρίς συνδικαλιστικά δικαιώματα, χωρίς δυνατότητα απεργίας, με την πιο βάναυση «εργοδοτική» αντιμετώπιση, σε συνθήκες βάρβαρης καταπίεσης. Πρόκειται για τους «πολίτες με στολή», τους φαντάρους.

Πρόκειται γι' αυτούς που είναι απαραίτητο να ζουν έτσι για να συνεχίσει:

— να υπάρχει ο πιο πρόσφορος και μη αντιμετωπίσιμος απεργοσπαστικός μηχανισμός,
— να εγχαράζεται μαζικά στους 18χρονους νεολαίους η ιδεολογία της πειθάρχησης και της υποταγής στον ανώτερο (καραβανά σήμερα - εργοδότη αύριο), η λογική της ατομικότητας, του βολέματος, του απαγορευμένου κάθε μορφής συλλογικότητας και αντίστασης,
— να υφίσταται ο σημαντικότερος, σε τελευταία ανάλυση, μηχανισμός - εγγυητής του Καπιταλιστικού συστήματος, αυτός που —άν όλα τ' άλλα μέσα πειθούς ή καταστολής αποτύχουν— θ' αναλάβει να συντρίψει το λαϊκό κίνημα.

Πώς στέκεται ο καθένας μας απέναντι σ' όλα αυτά; Πώς τοποθετείται το εργατικό κίνημα, η κάθε συνδικαλιστική ηγεσία, ο κάθε εργαζόμενος χωριστά; Ας αφήσουμε πια τους βολικούς, για το σύστημα και τους στρατοκράτες, αφορισμούς: «Τι να γίνει, όπου αρχίζει ο Στρατός σταματά η λογική», ή «όλοι τα περάσαμε, παλιά ήταν χειρότερα» ή «δυό χρονάκια είναι, υπομονή». Ας αφήσουμε ακόμα και τη βολική για όλους μας λογική ότι κάνουμε το καθήκον μας εκδίδοντας απλά και μόνο ψηφίσματα διαμαρτυρίας.

Το ζήτημα του Στρατού δεν αφορά μόνο τους φαντάρους. Αφορά τους εργαζόμενους στον ΗΛΠΑΠ και τον ΕΑΣ σήμερα, θ' αφορά πιθανά τους εργαζόμενους όλων των τομέων αύριο όταν θάχουν ν' αντιμετωπίσουν τον ίδιο απεργοσπαστικό μηχανισμό. Αφορά το συνδικαλιστικό κίνημα, όταν χιλιάδες αυριανά του μέλη ζυμώνονται με τις αξίες της ατομικότητας και της υποταγής σήμερα, θ' αφορά πιθανά όλο το λαό αύριο, όταν μπορεί βρεθεί ξανά αντιμέτωπος με τα όπλα των καραβανάδων. Είναι λοιπόν το ζήτημα του Στρατού, ζήτημα του ίδιου του εργατικού κινήματος και σαν τέτοιο πρέπει να το αντιμετωπίσουμε.

Σήμερα στους Στρατώνες δεν επικρατεί «σιγή νεκροταφείου». Εδώ και δυό χρόνια, πρωτοπόροι φαντάροι οργανώνουν αντιστάσεις, συγκροτούν ομάδες και επιτροπές, εκδίδουν προκηρύξεις και δελτία, συγκρούονται με την ιεραρχία, διαδηλώνουν στους δρόμους, οργανώνουν τα πρώτα κύτταρα Συνδικαλισμού των Στρατιωτών.

Σήμερα είναι περισσότερο από κάθε άλλη φορά φανερό, ότι πρώτη και κύρια προϋπόθεση για την οποιαδήποτε ουσιαστική αλλαγή στο Στρατό είναι η οργανωμένη πάλη των ίδιων των φαντάρων. Όσο όμως σωστό είναι αυτό, άλλο τόσο είναι αναμφισβήτητο ότι χωρίς την «από τα έξω» υποστήριξη και ενίσχυση του το Κίνημα των Στρατιωτών δεν είναι δυνατό ν' αναπτυχθεί. Αντίθετα, αν δεν οικοδομήσει συμμαχίες, αν μείνει απομονωμένο απέναντι στον παντοδύναμο στρατοκρατικό μηχανισμό, το Κίνημα στο Στρατό είναι αναπόφευκτο να υποκύψει, κάτω απ' τους συντριπτικούς συσχετισμούς που επικρατούν «απ' τη μέσα πλευρά των τειχών και των συρματοπλεγμάτων».

Κανείς μας λοιπόν δεν δικαιούται πια να κρατάει μια στάση «ευμενούς αδράνειας». Και κανείς μας δεν δικαιολογείται πλέον με το πρόσχημα ότι «δεν υπάρχουν μορφές υποστήριξης άλλες απ' την έκδοση ψηφισμάτων». Το ίδιο το Κίνημα των Στρατιωτών ανάδειξε —πριν μερικές βδομάδες— διαδικασίες που μπορούν να οδηγήσουν στην αποκατάσταση ουσιαστικών σχέσεων— συμμαχιών με τα άλλα μαζικά κινήματα. Συγκεκριμένα αρκετοί φαντάροι —αδιαφορώντας για τις απαγορεύσεις του κανονισμού— έβαλαν υποψηφιότητα στις φοιτητικές εκλογές και 7 απ' αυτούς εκλέχτηκαν για το Πανσπουδαστικό Συνέδριο. Τρεις απ' τους εκλεγμένους παραβρέθηκαν στο Συνέδριο και μίλησαν —με τις στολές τους και επώνυμα— απ' τη σκοπιά του Κινήματος των Στρατιωτών και ο σμηνίτης Φώτης Χουλιαράς εκλέχτηκε μέλος του νέου Κ.Σ. τηςΕΦΕΕ. Οι υπόλοιποι ζήτησαν στις μονάδες τους επίσημα συνδικαλιστική άδεια.

Στο αίτημά τους απάντησε η ίδια η Κυβέρ-

νηση, δια στόματος του στρατηγού Δροσογιάννη, αρνητικά. Και βέβαια το αξιοσημείωτο δεν βρίσκεται στο αρνητικό αυτής της απάντησης. Τι θα μπορούσε άλλωστε κανείς να περιμένει απ' την Κυβέρνηση που η γραμμή της για το Στρατό συνίσταται στο καλόπιασμα των καραβανάδων (με κολακείες αλλά και στεγαστικά επιδόματα), στις αγορές του Αιώνα (με μπόλικα δις βγαλμένα με τον ιδρώτα των εργαζόμενων και ερήμην αυτών), στη μεταγλώττιση απ' την καθαρεύουσα στη δημοτική του Στρατιωτικού Κανονισμού (του διαβόητου πλέον, 20 - 1 της Χούντας), στις διώξεις και την κατασυκοφάντηση των πρωτοπόρων αγωνιστών φαντάρων (σαν.. πρακτόρων της Τουρκίας!), κ.τ.λ.

Το αξιοσημείωτο βρίσκεται στο πώς επιχειρηματολόγησε η Κυβέρνηση την άρνησή της αυτή. Δήλωσε ο Δροσογιάννης: «αν υποχωρήσω σήμερα, τίποτα δεν εμποδίζει αύριο τους οικοδόμους ή τους τραπεζικούς ή τους αγρότες φαντάρους να μου υποβάλλουν το ίδιο αίτημα». Ο ίδιος λοιπόν ο στρατοκρατικός μηχανισμός αποκαλύπτει που βρίσκεται η αδυναμία του και η δικιά μας δύναμη!

Γιατί ξέρουν καλά οι στρατοκράτες ότι η η εξουσία τους στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην κοινωνική απομόνωση του φαντάρου, στην αποκοπή του πολίτη με στολή από τον πολίτη. Ξέρουν καλά ότι δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει ο απεργοσπαστικός μηχανισμός αν, π.χ. σε μια απεργία οδηγών λεωφορείων οι στρατιώτες οδηγοί ακολουθούσαν τις αποφάσεις του σωματείου και όχι της ιεραρχίας. Ξέρουν καλά ότι η συμμετοχή των φαντάρων στα συνδικαλιστικά τους όργανα μπορεί νάναι μια διαδικασία που υπονομεύει τη δυνατότητα χρησιμοποίησής τους ενάντια στα ταξικά τους αδέλφια.

Το μήνυμα που φτάνει, είναι λοιπόν καθαρό:

Εμπρός να διεκδικήσει το εργατικό κίνημα, ο κάθε συνδικαλιστικός φορέας —μαζί με τους στρατιώτες— το δικαίωμα συμμετοχής των στρατευμένων μελών του στα όργανα που ανήκαν σαν πολίτες. Να μη μείνει ανεκμετάλλευτη καμμιά εκλογική διαδικασία σωματείου ή συνδικάτου. Σ' όλες τις εκλογές φαντάροι υποψήφιοι, σε κάθε συνέδριο ή όργανο φαντάροι εκλεγμένοι.

Η αρχή έγινε. Το λόγο έχει τώρα το Εργατικό Κίνημα.

- ΚΙΝΗΜΑ ΜΑΖΙΚΟ ΜΕΣΑ ΚΙ' ΕΞΩ ΑΠ' ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ.
- 12 ΜΗΝΕΣ ΘΗΤΕΙΑ — ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΖΩΗΣ ΣΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΩΝΕΣ.
- ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ «ΝΕΟΥ 20—1». — Ο ΜΟΝΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΩΝ ΦΑΝΤΑΡΩΝ Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ.
- ΝΑ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΟΥΜΕ ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΕ ΣΤΟΛΗ.
- ΝΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ Σ' ΟΛΑ ΤΑ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ.
- ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΩΝ ΦΑΝΤΑΡΩΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ.

Αθήνα 1 Μάη '84

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Αύριο Τετάρτη αρχίζει στο Αρσάκειο —για τρίτη φορά— η δίκη των 11 συντρόφων που πιάστηκαν τον Οκτώβρη στα Προπύλαια, όταν η Αστυνομία και τα ΜΕΑ επιτέθηκαν και διάλυσαν βίαια συγκέντρωση της Επιτροπής για το Στρατό.

ΟΛΟΙ ΑΥΡΙΟ ΤΟ ΠΡΩΙ ΣΤΟ ΑΡΣΑΚΕΙΟ.

ΝΑ ΑΘΩΩΘΟΥΝ ΟΙ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΕΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ.

περιοδικό για το στρατό τεύχος 1 (6)

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ ΤΙ;

ΝΑ ΣΠΑΣΕΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ

Η κυκλοφορία του 6ου τεύχους του περιοδικού"Για το στρατό"σηματοδοτεί μια νέα φάση στη δουλειά της ομώνυμης επιτροπής.

Το πολυτεχνείο του '83 και το τριήμερο των επιτροπών στρατιωτών-ναυτών-σμηνιτών στην ΑΣΟΕΕ αποτέλεσαν τον τελευταίο "σταθμό"της δουλειας της επιτροπής για μια ολόκληρη περίοδο όπου κέντρο ήταν το "να πέσουν τα τείχη της σιωπής γύρω από τους στρατώνες". Εστω και καθυστερημένα ήρθαν στην επιφάνεια τα πολιτικά προβλήματα που δημιουργούσε η ίδια η ανάπτυξη του κινήματος για το στρατό και ταυτόχρονα η αλλαγή στάσης των κυρίαρχων πολιτικών δυνάμεων: είναι ένα πράγμα το να προσπαθείς να "ανοίξεις" ένα θέμα, να πολιτικοποιήσεις ένα ζήτημα που παραμένει απόλυτα στεγανό,και είναι εντελώς διαφορετικό το να προσπαθείς να συμβάλλεις στην ανάπτυξη ενός επαναστατικού κινήματος όταν ταυτόχρονα ξεδιπλώνεται η κυρίαρχη αστική πολιτική μέσα από μια σειρά μέτρα και χειρισμούς του ΠΑΣΟΚ και αναπτύσσεται η παρέμβαση του ρεφορμισμού με την ίδρυση και τη δράση της ΚΕΕΔ.

Αυτή τη διαπίστωση ακολούθησε μια περίοδος εσωστρέφειας,πολιτικής συζήτησης,έντονων διαφωνιών και αποκλίσεων που έβαζαν σε ερωτηματικό την ίδια τη συνέχιση της δράσης της επιτροπής.(1).Από πολλούς σ. της επαναστατικής αριστεράς αυτή η εσωστρέφεια χαρακτηρίστηκε σαν άλλη μια εκδήλωση του "γκρουπουσκουλισμού" που μας διακρίνει και μας στρέφει σε αέναες συζητήσεις την ώρα που θάπρεπε να αναπτύξουμε συγκεκριμένη δράση.Πρόκειται για μια κριτική επιφανειακή μιας και παραγνώριζε ότι την ίδια στιγμή το περιεχόμενο μιας "συγκεκριμένης δράσης"δεν ήταν καθόλου φανερό και δεδομένο για μέσα στους στρατώνες,ή υπήρχαν πολύ βάσιμες κριτικές ότι η "συγκεκριμένη δράση"έξω από τους στρατώνες με τον τρόπο που γίνονταν είχε πάψει νάναι αποτελεσματική και ενδιαφέρουσα.

Σ'όλο αυτό το διάστημα μέσα στην επιτροπή αναπτύχθηκε μια συζήτηση "εφ'όλης της ύλης". Υπήρξαν προτάσεις στην επιτροπή και τους στρατώνες να υιοθετήσουμε ένα πολιτικό πλαίσιο "υπεράσπισης της εθνικής ανεξαρτησίας και εδαφικής ακεραιότητας της χώρας"εντάσσοντας τις διεκδικήσεις των στρατιωτών σ'αυτές τις προτεραιότητες σαν όρο για το σπάσιμο της απομόνωσης.(2). Προτάσεις να προσπαθήσουμε να αναπτύξουμε με την ΚΕΕΔ σχέσεις συνεργασίας όπως είχαμε με την "επιτροπή για τα δικαιώματα του φαντάρου"του ΚΚΕεσ. . Κύρια υπήρξαν προτάσεις που έβλεπαν την επιτροπή να εξελίσσεται σε υλικοτεχνικό και οργανωτικό στήριγμα των στρατιωτών υποτιμόντας,μέχρις εξαφάνισης,κάθε πολιτικό στοιχείο στη λειτουργία και τη δράση της είτε σε πρωτοβουλίες έξω από τα στρατόπεδα είτε σαν συμβολή στη συζήτηση για το προσανατολισμό του κινήματος. Τέλος υπήρχαν προτάσεις (ιδίως από σ.της Θεσσ/κης) που έβλεπαν την απάντηση στα πολιτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε,να εξαντλείται στη διαδικασία "συγκεκριμενοποίησης στόχων"και στη σύνταξη ενός μίνιμουμ συνδικαλιστικού προγράμματος. (3).

Η "έξοδος" απ'αυτή τη συζήτηση,που υποδηλώνεται με το 6ο τεύχος του περιοδικού,αποτελεί μια νέα ενοποίηση της επιτροπής σε μια πολιτική συμφωνία που είναι δυνατή παρόλες τις ιδεολογικές διαφοροποιήσεις.Οι άξονες μιας τέτοιας συμφωνίας είναι φανεροί από κεντρικά άρθρα του περιοδικού:

* Συστηματοποίηση της συζήτησης για την τακτική μέσα στα στρατόπεδα. Το άρθρο "ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ: ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ ΤΙ ; "προσδιορίζει το που βρίσκεται σήμερα το κίνημα των στρατιωτών και τις ανάγκες για τη κλιμάκωση της παρέμβασης μέσα στους στρατώνες. Σήμερα οι διαφορές ανάμεσα στα σώματα,στα κέντρα και τις μονάδες,τις παραμεθόριες και τις μονάδες των μετόπισθεν,ο συντριπτικός συσχετισμός μέσα στη κάθε μονάδα κάνουν αδύνατη μια ενιαία τακτική.Ταυτόχρονα κάνουν εγκεφαλικό και χωρίς αξία κάθε "μίνιμουμ πρόγραμμα"απ'όπου κι αν προέρ-

χεται.Υπάρχουν κάποιες στοιχειώδεις αντιστάσεις που εκδηλώνονται σε πανελλαδικό επίπεδο (εφημερίδες,προσευχή, αντίσταση στο καψόνι κ.α)και κύρια στα κέντρα.Το στήριγμα και η δημοσιοποίηση αυτών των αντιστάσεων είναι ένα πρώτο καθήκον.Το ξεπέρασμα τους όμως ,τόσο από άποψη θεματολογίας όσο και κύρια από μορφές διεκδίκησης και πάλης,δεν είναι σήμερα καθόλου εύκολο.Σ'αυτή τη κατεύθυνση η ανάγκη είναι "να ξεκινήσει και να συστηματοποιηθεί μια διαδικασία αναζήτησης και σε βάθος ανάλυσης των όρων των μεθόδων και των μορφών ανασυγκρότησης του Κινήματος μέσα στα στρατόπεδα".'Ετσι η επιτροπή θα προσπαθήσει να πάρει όλα τα μέτρα που θα διευκολύνουν "μια οργανωμένη διαδικασία ανταλλαγής απόψεων και διασταύρωσης εμπειριών". Σαν τέτοια βλέπει τη προσπάθεια δίμηνης έκδοσης του περιοδικού τη διακίνηση του από το πρακτορείο ώστε να φτάνει και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές,τη βοήθεια στην έκδοση του ράδιο-Αρβύλα και τη τακτική διαδικασία συσκέψεων των στρατιωτών. Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και η προσπάθεια να αναλυθούν μέσα από το περιοδικό κάποια "χοντρά" θέματα που αφορούν το καθεστώς στο στρατό.(Στο Νο 6 το αφιέρωμα στις Πειθαρχικές Ποινές,ενώ ετοιμάζεται το αφιέρωμα στο στρατιωτικό κανονισμό).

* Η προσπάθεια ανάδειξης συμμαχιών του κινήματος για το στρατό. Το άρθρο "ενάντια στην πολιτική απομόνωση" προσπαθεί να προσδιορίσει το πώς εντάσσεται το κίνημα των στρατιωτών στη συνολική πολιτική συγκυρία, ποιά είναι τα όρια των συμμαχιών του, άρα και των ρυθμών ανάπτυξής του. "Το έθνος χρειάζεται ένα στρατό ισχυρό, πειθαρχημένο, ετοιμοπόλεμο. Πρόκειται για μια επιλογή που σήμερα χαρακτηρίζει όλα τα κόμματα, όλες τις μερίδες του τύπου, συγκεντρώνει πλατιά λαϊκή συναίνεση". Αυτή η διαπίστωση καθορίζει ότι σε επίπεδο κεντρικής πολιτικής σκηνής το κίνημα για το στρατό με μακροπρόθεσμους όρους είναι απελπιστικά απομονωμένο. Μόνη διέξοδος συμμαχιών για το κίνημα των στρατιωτών είναι "...μέσα απο την ενεργοποίηση και την έκφραση συγκεκριμένων κοινωνικών χώρων πάνω στο ζήτημα στρατός".

Και εδώ αρχίζει ένα έδαφος πλούσιας δραστηριότητας αλλά και σκληρών καθηκόντων για τις επιτροπές πολιτών: Στο εργατικό κίνημα, στους μαθητικούς και φοιτητικούς χώρους, στις συνοικίες, το να αναδειχτούν αιτήματα απέναντι στο στρατό, το να συγκροτηθούν οι δυνάμεις που τα παλεύουν, το να αναγνωρίσουν τους συμμάχους τους μέσα στους στρατώνες και να συνδεθούν μαζί τους, είναι μια διαδικασία καθοριστική για την ανάπτυξη του κινήματος των στρατιωτών. Πρόκειται για μια διαδικασία που πέρα απο όλα τ' άλλα παρουσιάζει ιδιαίτερες πολιτικές δυσκολίες: Γιατι οι κοινωνικοί χώροι δεν εκφράζονται μονολιθικά. ("Στο στρατό 12μηνη θητεία – συνδικαλισμό"). Είναι φανερό ότι αλλού είναι η έμφαση στον εργατικό χώρο αλλού στον μαθητικό ή τις συνοικίες. Μ' αυτή την έννοια η σύνθεση δεν μπορεί να γίνεται στη βάση μιας "πλατφόρμας" της επιτροπής, αλλά με την ανάδειξη αιτημάτων, αγώνων, πρακτικών. (Απο το "Οχι στο στρατό απεργοσπάστη" ως τους "Αντιρρησίες").

Ετσι ένα δεύτερο σκέλος της δραστηριότητας της Επιτροπής πρέπει να είναι η τροφοδότηση με στοιχεία-ιδέες-προτάσεις προς τα άλλα κομμάτια του κινήματος και η στήριξη πρακτικών πρωτοβουλιών που ζωντανεύουν μια τέτοια σχέση. Μ' αυτή την έννοια η κοινή παρέμβαση με τις συσπειρώσεις στις φοιτητικές εκλογές είναι μια ενέργεια υποδειγματική παρόλα τα προβλήματα και τις δυσκολίες.

* Η συμβολή στο ξεκαθάρισμα ενός γενικού και ιδεολογικού προσανατολισμού του κινήματος των στρατιωτών. Ως τα τώρα ήταν αρκετά διαδεδομένος ένας χυδαίος διαχωρισμός: Οι φαντάροι παλεύουν "πολιτικά" με άμεσες συγκεκριμένες θέσεις. Οι πολίτες προσπαθούν να τους μπερδέψουν με ιδεολογικές κατευθύνσεις,στρατηγικές κ.λ.π . Το κομμάτι του περιοδικού με το γενικό τίτλο "Η συζήτηση ανάμεσα στους στρατιώτες όρος για το προσανατολισμό του κινήματος "όπου δημοσιεύονται τρία γενικά κείμενα στρατιωτών δείχνουν πόσο ανόητες είναι αυτές οι θεωρίες.(4).Ταυτόχρονα οι εξελίξεις ιδιαίτερα στις άγριες παραμεθόριες μονάδες δείχνουν το πόσο άμεση και συγκεκριμένα πολιτική είναι η ανάγκη ξεκαθαρίσματος ενός προσανατολισμού απέναντι στο αξιόμαχο,τη πειθαρχία,το πόλεμο.'Ετσι η επιτροπή φάσισε να ανοίξει μέσα από το περιοδικό το διάλογο πάνω σ' όλα αυτά τα θέματα. Με γενικά άρθρα, με ενημέρωση για τις θέσεις του κινήματος στο εξωτερικό, με αναφορές στο κίνημα στο στρατό στο παρελθόν κλπ. Προφανώς πρόκειται για συμβολή στην διαμόρφωση θέσεων και όχι για συμφωνίες δεσμευτικές και πρόωρες.

* * *

Προκειται λοιπόν για μια συμφωνία κοινής πρακτικής και απο κοινού οργάνωσης μιας πολιτικής συζήτησης που φιλοδοξεί να είναι συγκροτημένη και αποτελεσματική.

Σ' αυτή την κατεύθυνση το Περιοδικό "Για το Στρατό" έχει να παίξει σημαντικό ρόλο. Η ενίσχυσή του είναι υπόθεση όλων μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(1) Για την έκταση και τον τόνο των διαφωνιών δες το άρθρο των Γ.Π. και Μ.Α. στην Κριτική Νο 5, και την απάντηση πέντε μελών της Επιτροπής στην Κριτική Νο 6.

(2) Δες το άρθρο του Λ. Επιτρόπου στο Φυλλάδιο

(3) Δες στο "Θεσσαλονίκη: κείμενο προτάσεων" περιοδικό για το Στρατό Νο 6.

(4) Πρόκειται για τα κείμενα: ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ–ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ–ΣΤΡΑ-ΤΟΑΤΑΞΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ, και ιδιαίτερα στο πρώτο απ' αυτά.

Φοιτητικές εκλογές - Πανσπουδαστικό

(μερικές σκέψεις για μια παρέμβαση της Επιτροπής για το Στρατό & των Φοιτητικών Συσπειρώσεων)

Μέσα σε ένα κλίμα πρωτοφανούς κοινοβουλευτισμού και πολιτικαντισμού, με φόντο πάντα τις επερχόμενες ευρωεκλογές, οι φοιτητές με την ψήφο τους κατέγραψαν τόσο κάποια μηνύματα της γενικότερης πολιτικής συγκυρίας όσο και της κατάστασης που επικρατεί στα πανεπιστήμια και το φ.κ.

Η "ιστορική αναμέτρηση" ανάμεσα στην Αλλαγή, τους κριτικούς υποστηρικτές της, που επεδίωξαν μάλλον άδοξα να καταγράψουν τις ιδιαιτερότητές τους, και τους οπαδούς της "απαλλαγής" έληξε με νικητές και νικημένους. Μια αντιπαράθεση φανερά απογειωμένη απ' την πραγματική κατάσταση διάλυσης και απολιτικοποίησης που επικρατούν μέσα στο φ.κ. Το χάσμα ανάμεσα στη "μεγάλη πολιτική αντιπαράθεση", τη μεταφορά του ευρω-προεκλογικού ανταγωνισμού των κομμάτων στις φοιτητικές κάλπες και την διάλυση του κινήματος, ανάλαβαν να γεφυρώσουν οι παρατάξεις δια μέσου βουλευτών και παραγόντων που παρέλασαν απ' τις πανεπιστημιακές αίθουσες. Κύρια όμως, οι επενδύσεις κοινοβουλευτικού τύπου, τόννοι απο αφίσες και έγχρωμο υλικό εντυπωσιασμού των δήθεν ανυποψίαστων ψηφοφόρων.

Ουσιαστικά, για όλες τις πλευρές οι εκλογές θεωρήθηκαν σαν ένα εκτεταμένο γκάλοπ για την επιρροή του "μητρικού" κομματικού μηχανισμού της κάθε παράταξης.

Τα ίδια τα αποτελέσματα έδωσαν μια εντυπωσιακή άνοδο στην ΔΑΠ, μια μικρή αλλά με ιδιάζουσα σημασία άνοδο για την ΠΑΣΠ. Η άνοδος του αστικού μπλόκ συνοδεύτηκε απο μια μείωση της δύναμης των ρεφορμιστικών παρατάξεων ΠΣΚ–ΔΑ-ΔΕ. Οι συσπειρώσεις και οι άλλες δυνάμεις της αριστεράς του φ.κ. ουσιαστικά διατήρησαν τις δυνάμεις τους παρά τις ετήσιες πια προβλέψεις για περιθωριοποίηση και διάλυσή τους.

Για τους κάθε είδους σχολιαστές του αστικού και του ρεφορμιστικού τύπου, η αποτελεσματικότητα των τεχνικών της εκλογικής αναμέτρησης, η επιτυχία ή η αποτυχία του εκλογικού μάρκετινγκ, η έκταση της κινητοποίησης των μηχανισμών αρκούν για να ερμηνεύσουν τις διαφοροποιήσεις και μετακινήσεις στο φοιτητικό στρώμα. Παρακάμπτοντας την εκλογική οικονομετρία μαζί με τους βερμπαλισμούς των νικητών και τις καταγγελίες των νικημένων, θα πρέπει να αναζητηθούν κάποιες πραγματικές κοινωνικές και πολιτικές διεργασίες που ήρθαν στην επιφάνεια μ' αφορμή τις εκλογές.

η χρυσή νεολαία στο προσκήνιο

Η πιο εντυπωσιακή εξέλιξη που έγινε φανερή στις εκλογές είναι η μεγάλη άνοδος της επιρροής της ΔΑΠ στο φοιτητικό στρώμα. Μια επιρροή που πολύ απέχει απ' το να είναι η παλιού τύπου προσωπική εμβέλεια κάποιων σπανίζοντων δεξιών συνδικαλιστών της προ-ΠΑΣΟΚ περιόδου. Και δεν μιλάμε απλά για μια αριθμητική άνοδο των ψηφοφόρων της ΔΑΠ αλλά για ένα πραγματικό πολιτικό και οργανωτικό άλμα, για την εμφάνιση και το δυνάμωμα μιας παράταξης που πέτυχε στις εκλογές να αναδειχτεί ισοδύναμη με τον κύριο εκφραστή του αστισμού στα ΑΕΙ την ΠΑΣΠ και τον βασικό του σύμμαχο, την ΠΣΚ.

Η εκσυγχρονισμένη ΔΑΠ, που οι κάθε είδους δημοκράτες προσπαθούν να την ταυτίσουν με την ΕΚΟΦ και τους τραμπούκους, εμφανίζεται πια όχι σαν μια περιθωριακή δύναμη, αλλά σαν μια πολιτική δύναμη με αισθητή παρουσία στα αμφιθέατρα, τα εργαστήρια, τις όποιες γενικές συνελεύσεις. Όλη την προηγούμενη χρονιά, σχεδόν σ' όλες τις σχολές, η ΔΑΠ με την συστηματική δράση της επέβαλε την παρουσία της, ανέπτυξε ακόμα και οργανωτικούς δεσμούς με τους φοιτητές.

Αν οι περισσότεροι συμφωνούν πάνω σ' αυτή τη διαπίστωση για την εικόνα που παρουσιάζει η ΔΑΠ, απο κεί και πέρα ο καθένας δίνει μια ερμηνεία που πολλές φορές απέχει έτη φωτός απο τις πραγματικές διεργασίες που την ωθούν προς τα πάνω.

Απο τις τυπικές αστικές αναλύσεις που παρουσιάζουν αυτή την άνοδο σαν αποτέλεσμα δημαγωγίας και αποπροσανατολισμού του εκλογικού σώματος, αποτέλεσμα της κινητοποίησης κάποιων μηχανισμών (των οποίων η ύπαρξη είναι ανεξιχνίαστη) μέχρι την ξαφνική "αφύπνιση των συντηρητικών ψηφοφόρων", δύσκολα μπορεί να βγεί κάποιο πολιτικό συμπέρασμα.

Ενώ η ΠΣΚ καταλογίζει την ευθύνη "στην κυβερνητική πολιτική και τα αδιέξοδα που δημιουργεί,.... την πόλωση, τα τεχνητά κατασκευασμένα και αποπροσανατολιστικά διλήμματα", στις συσπειρώσεις κάποιοι σύντροφοι βλέπουν την άνοδο της ΔΑΠ σαν απ' ευθείας αποτέλεσμα του εκσυγχρονισμού και των ιδεολογικών του καρπών, του επιστημονισμού και του τεχνοκρατισμού, ενώ πολλοί αδυνατούν απλά να δώσουν εξηγήσεις που να ξεπερνάν το επίπεδο: "το Κολωνάκι ξανακτυπά".

Η νεολαία των πανεπιστημίων δεν ζεί ούτε διαμορφώνεται σε ταξικό και πολιτικό κενό. Η "αυτόνομη συνειδησιακή διαμόρφωση της νεολαίας", στη βάση του "εγκλεισμού" της σ' ένα πανεπιστημιακό μηχανισμό, μπορεί να είναι μια ευπρόσιτη κοινωνιολογική έννοια που όμως δεν ανταποκρίνεται καθόλου στην πραγματικότητα. Οι νέοι σαν φοιτητές είναι ευαίσθητοι δέκτες των ανησυχιών, των φοβιών, των ανασφαλειών και πάνω απ' όλα του συντηρητισμού των κοινωνικών στρωμάτων απ' τα οποία κατά βάση προέρχονται, δηλαδή τα μικροαστικά.

Η άνοδος λοιπόν της ΔΑΠ μπορεί να γίνει κατανοητή στα πλαίσια ενός γενικότερου χαρακτηριστικού της συγκυρίας: της συντηρητικοποίησης των μικροαστικών στρωμάτων κάτω απο το βάρος της διάψευσης των ελπίδων για ανάκαμψη που μοίραζε το ΠΑΣΟΚ. Όχι μόνο εμποδίζεται η κοινωνική άνοδος και η ευημερία των καθώς πρέπει πολιτών αλλά η ίδια η επιβίωση κι η αναπαραγωγή τους αμφισβητούνται απο την κρίση. Ο συντηρητικός "αντικρατισμός" της ΔΑΠ είναι γεγονός ότι βρήκε σημαντική απήχηση στις σχολές που πρόσφεραν παλιότερα στους πτυχιούχους μια "αξιοζήλευτη" θέση στην κοινωνική ιεραρχία: ΕΜΠ, Νομική, Ιατρική κλπ.

Απο την άλλη, το βάθαιμα της κρίσης κάνει πιο έντονη τη συναίσθηση ότι μόνο οι λίγοι εκλεκτοι κι ισχυροί, οι πιο "άξιοι" μπορουν να επιβιώσουν στις σημερινές δύσκολες συνθήκες. Η "αξιοκρατία" είναι η σημαία που η ΔΑΠ μπορεί να ανεμίζει χωρίς να κουβαλάει τις αντιφάσεις της μαρξίζουσας ρητορικής του εκσυγχρονισμού των ΠΑΣΠ–ΠΣΚ-ΔΑ-ΔΕ, δίνοντας έμφαση σ' όλα τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εξασφάλιση των λίγων, των πιο ισχυρών. Κριτήρια ισχύος που έχουν να κάνουν με την οικονομική δύναμη, τις όποιες προσβάσεις στην "πολιτική τάξη", πράγμα που ενεργοποιεί πολύ πιο έντονα απο κάθε άλλη φορά κάποιες ταξικές διαφορές προέλευσης. Ετσι οι "Κολωνακιώτες" ξαναβρίσκουν πολύ πιο εύκολα τον παραδοσιακό εκφραστή τους έχοντας πλέον αποχαιρετήσει το τραίνο του μικροαστικού ριζοσπαστισμού που τους έφερνε πιο κοντά στην ΠΑΣΠ και στο Ρήγα.

Ακόμα χειρότερα, το κενό σοσιαλιστικής πολιτικής πρακτικής όχι μόνο μέσα στους πανεπιστημιακούς χώρους, αλλά και στα σχολεία και στους τόπους δουλειάς, κάθε άλλο παρά αποτελεί φρένο στην άνοδο του συντηρητισμού. Η απουσία ενός κινήματος που να προσανατολίζει με το δυναμισμό και τη δημιουργικότητά του τους απογοητευμένους και απελπισμένους νέους απο την αδύνατη κοινωνική άνοδο στην πάλη ενάντια στον παραλογισμό των θυσιών για χάρη του ξεπεράσματος της κρίσης, αφήνει ανοιχτό τον δρόμο για την κυριαρχία των ΔΑΠίτικων "ρεαλιστικών-αξιοκρατικών" διεκδικήσεων της χρυσής νεολαίας. Γιατί, σε τελική ανάλυση, η κρίση των αστικών οραμάτων δεν παράγει απο μόνη της την κατάρρευσή τους ή τουλάχιστον την απόρριψή τους. Είναι φανερό ότι δεν φαντάζει σήμερα σαν ρεαλιστικό ένα διαφορετικό όραμα που να διεκδικεί να διαδεχτεί την σοσιαλδημοκρατική διαχείρηση της κρίσης απ' τη μεριά του ΠΑΣΟΚ.

η ευφορία της ΠΑΣΠ...

Στο μπλόκ των αντιδεξιών δυνάμεων που προωθούν την αλλαγή ή την υποστηρίζουν "κριτικά", τ' αποτελέσματα δημιούργησαν στην ΠΑΣΠ σημαντική ευφορία ενώ στους ρεφορμιστές ανησυχίες και πολύ σκεπτικισμό πάνω στα όρια των συμμαχιών τους με την κυβερνητική παράταξη.

Για την ΠΑΣΠ, η απο πολλές μεριές απρόσμενη άνοδός της έχει να κάνει με δυό διαδικασίες που είναι δεμένες με την αυτοδυναμία του πασοκικού προγράμματος για την διαχείριση της κρίσης "και στα ΑΕΙ".

Η μια αφορά την αδυναμία της Νέας Δημοκρατίας παρά την υποστήριξη που αντλεί απο τα συντηρητικοποιημένα μεσοστρώματα (βλ. εκλογές ΕΙΝΑΠ, ΔΣΑ κλπ) να διαμορφώσει ένα συνολικό εναλλακτικό πρόγραμμα διαχείρησης της κρίσης. Παρά την ("δυναμική") αντιπολίτευση που ασκεί η Ν.Δ. και η ΔΑΠ στα ΑΕΙ η πολιτική που προωθούν αφορά περισσότερο τον τρόπο διαχείρισης της πασοκικής πολιτικής με τις γνωστές συμβουλές για πιο πολύ "νοικοκυρωσύνη", παρά μια ριζικά διαφορετική αστική πολιτική. Απ' τα μεγάλα "εθνικά ζητήματα" (Κυπριακό, Αιγαίο κλπ) στη λιτότητα, μέχρι και στα μέτρα για την προσαρμογή του νόμου πλαίσιου στις ανάγκες της συγκυρίας (Παπαθεμελής ή Συμβούλιο Επικρατείας;) η εθνική ομοψυχία είναι εξασφαλισμένη. Ομως, το ΠΑΣΟΚ έχει γίνει πια φανερό ότι διεκδικεί όλο και

πιο πολύ να την ταυτίσει με τον εαυτό του, δίνοντας ένα βοηθητικό ρόλο στ' άλλα κόμματα και βέβαια και στην Ν.Δ.

Ακριβώς αυτή η τακτική είναι που προβάλλεται στην κάθε ευκαιρία σαν "αντιδεξιά πάλη". Και βέβαια, οι άλλες δημοκρατικές δυνάμεις που διεκδικούν την αταλάντευτη συνέπεια στην αντιδεξιά πάλη δεν έχουν παρά να στηρίξουν ένα ενιαίο μέτωπο ενάντια στην Ν.Δ. Η άλλη πλευρά λοιπόν, απ' την οποία η ΠΑΣΠ αποκόμισε τα οφέλη της, είναι τα κέρδη που της πρόσφερε η συμμαχία με τους ρεφορμιστές.

... και οι ανησυχίες των ρεφορμιστών

Για τους ρεφορμιστές, τα αποτελέσματα των εκλογών ήταν κυριολεκτικά απογοητευτικά. Κι αν για τις άλλες δυνάμεις τα αποτελέσματά τους ήταν τονωτικά και προάγγελοι ευοίωνων εξελίξεων στις ευρωεκλογές, για το ΚΚΕ και το ΚΚΕεσ τα πράγματα ήταν ακριβώς αντίστροφα. Σ' ένα χώρο με ιδιαίτερη πολιτική ευαισθησία απέναντι στα "μεγάλα προβλήματα του τόπου", αποδεικνύεται ότι η αντοχή των κριτικών υποστηρικτών της κυβέρνησης απέναντι στις αναμετρήσεις των μεγάλων διεκδικητών απέχει πολύ απο τις επιδιώξεις τους. Το μπλοκ των "αριστερών πιέσεων" για μια ουσιαστικότερη και πιο πραγματική αλλαγή χρησιμεύει περισσότερο για το ΠΑΣΟΚ σαν αντιστάθμισμα απέναντι στην Ν.Δ. παρά για την απελευθέρωση απο τα αριστερά δυνάμεων του μαζικού κινήματος.

Η αργή αλλά σταθερή συρρίκνωση της ΠΣΚ και του ΔΑ-ΔΕ δεν καταγράφεται απλά σαν ένα χαμηλό εκλογικό αποτέλεσμα. Οι αιτίες αυτής της κρίσης της ρεφορμιστικής αριστεράς θα πρέπει να αναζητηθούν στην ίδια την ουσία της πολιτικής τους.

Για χρόνια ολόκληρα υποστήριζαν τον εκσυγχρονισμό του αστικού πανεπιστήμιου, τις δημοκρατικές θεσμικές αλλαγές, οράματα που με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία φάνηκε ότι έκφραζαν υπερώριμες απαιτήσεις των καπιταλιστών κι όχι των αναγκών του εργατικού κινήματος. Μέσα στα ΑΕΙ, η κυβερνητική ΠΑΣΠ αναδεικνύεται ο αρμοδιότερος εκφραστής αυτών των προοπτικών ενώ οι υπόλοιποι ξεπερνώντας τις αρχικές τους αντιρρήσεις παίζουν ουσιαστικό ρόλο στην προώθηση της πολιτικής του νόμου 1268. Ομως, τα πράγματα θα πήγαιναν καλά για τους εκσυγχρονιστές κι ίσως θα μοιραζόντουσαν χωρίς γκρίνιες τα οφέλη του νέου δημοκρατικού πανεπιστήμιου, αν ένας άλλος παράγοντας δεν αμφισβητούσε με τόσο ριζικό τρόπο την πορεία αλλαγών μέσα στα ΑΕΙ:

Η οικονομική κρίση δεν ξεπερνιέται με αναπτυξιακά όνειρα αλλά απαιτεί περικοπές, θυσίες κι άλλα αρκετά δυσάρεστα για μια πολιτική που ανέπτυσε την επιρροή της στην βάση διεκδίκησης βελτιωμένων υλικοτεχνικών υποδομών, δαπανών, κουπονιών κλπ.

Η ίδια η ρητορική του εκσυγχρονισμού εξακολουθεί να κυριαρχεί ιδεολογικά στο πρόγραμμα των ρεφορμιστών ακρωτηριάζοντας τις δυνατότητες ανάδειξης απο την μεριά τους μιας αμφισβήτησης των μέτρων που προσαρμόζουν τον νόμο πλαίσιο στην συγκυρία.

Αν για τα αδιέξοδα του εκσυγχρονισμού κινητοποιούνται μια σειρά απο δυνάμεις για να επιβάλουν νέους συσχετισμούς ελέγχου στα ΑΕΙ, καθηγητές, Συμβούλιο Επικρατείας, Υπουργείο Παιδείας, Παπαθεμελής, οι μόνοι που αποδεικνύονται αδύναμοι να πιέσουν σε μια δική τους κατεύθυνση είναι η ΠΣΚ και ο ΔΑ-ΔΕ. Αυτό, γιατί δεν έχουν μια δικιά τους ανεξάρτητη στρατηγική απέναντι στην κρίση του πανεπιστήμιου που να διαχωρίζεται απο την αστική στρατηγική του ΠΑΣΟΚ. Η αφαίρεση του εδάφους για αιτήματα εκδημοκρατισμού και ξεπεράσματος του αναχρονισμού των ΑΕΙ με την εφαρμογή του νόμου 1268, τους έχει αφήσει να επαναλαμβάνουν μονότονα την απαίτηση για "ουσιαστικοποίηση" αυτών των μεταρρυθμίσεων. Πράγμα που τους τοποθετεί στην ουρά των πιο αρμόδιων και υπεύθυνων φορέων για την επεξεργασία των όποιων νέων αλλαγών: ΕΑΓΕ, ΕΣΑΠ, Υπουργείο Παιδείας, σε πλήρη συμπαράταξη με την κυβερνητική πολιτική ενάντια στις μεθοδεύσεις τις "αντίδρασης".

Παραπέρα, η αποστασιοποίηση του φοιτητικού συνδικαλισμού απο τις φοιτητικές μάζες, κλονίζει το κύρος τους σαν διαμεσολαβητές ανάμεσα στην ακαδημαϊκή ιεραρχία και τους φοιτητές. Αν σήμερα άνοιξε η συζήτηση για την πιο αποτελεσματική λειτουργία της διοίκησης των ΑΕΙ, με ίσως λιγότερη φοιτητική συμμετοχή αυτό έχει να κάνει με τη πραγματική αδυναμία τους να παίζουν πλέον καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της κατάστασης των ΑΕΙ. Η υποβάθμιση του ρόλου των παραδοσιακών οργάνων του φ.κ. (βάρος της Γ.Σ., Δ.Σ., Ε.Ε. κλπ) ανάμεσα στην υπερλειτουργία της συνδιοίκησης και την αδρανοποίηση του κινήματος , η απομάκρυνσή τους απο τις φοιτητικές μάζες, εντείνεται ακόμα πιο πολύ. Σήμερα πια, οι φοιτητές καθορίζονται περισσότερο απο τη σχέση τους με το πανεπιστήμιο παρά με το ημιδιαλυμένο φ.κ.. Ενώ την θέση αυτών των λειτουργιών, σε επίπεδο σχολών, τείνουν να καλύπτουν οι αυτόνομες παρεμβάσεις και το άνοιγμα ζητημάτων απο τις ίδιες τις παρατάξεις και τα κόμματα. Οι σχέσεις των ρεφορμιστικών παρατάξεων με τους φοιτητές αρχίζουν να παίρνουν πια μια κλασική αστική κοινοβουλευτική μορφή: το "φοιτητικό κίνημα" είναι εκλογική πελατεία, πλατύ αναγνωστικό κοινό του Ριζοσπάστη και της Αυγής, ακροατές ομιλιών μπαλκονιού σε επετείους κλπ.

Το κενό ηγεμονίας πάνω στις καθημερινές πρακτικές του φ.κ. μεταφράζεται όλο και σε πιο μεγάλη συρρίκνωση της επιρροής τους ειδικότερα στην νέα πολιτικοποίηση που εμφανίζεται στις σχολές, λόγω της συγκεκριμένης πολιτικής τους απέναντι στις ευαισθησίες που εμφανίζει.

Μιλάμε για την υποστήριξη όλων των μέτρων που οδηγούν στην "αναβάθμιση των σπουδών και του πτυχίου", μέτρα σχολειοποίησης και ασφυκτικότερου ελέγχου πάνω στην φοιτητική ζωή (εξάμηνα, μεταπτυχιακά, κόψιμο αριθμού εισακτέων κλπ) που τους απομονώνει απο τους "εν δυνάμει" νέους αγωνιστές φοιτητές. Η εικόνα ενός αναπαλαιωμένου στελεχικά παραταξιακού μηχανισμού δεν αντανακλάται μόνο στο Κ.Σ. της ΕΦΕΕ και στους κλασικούς φοιτητοπατέρες, αλλά και στις αντιπαραθέσεις καθημερινά στις σχολές. Στην σημερινή περίοδο, οι απαιτήσεις για θυσίες χάρη ενός πτυχίου που εξασφαλίζει απλά τον πολλαπλασιασμό των υποψήφιων ανέργων, μετατρέπουν αυτές τις δυνάμεις σε αριστερά δεκανίκια της ΠΑΣΠ, που ίσως εκτίθενται περισσότερο απο την ίδια στην φθορά αυτής της πολιτικής. Είναι γνωστή, η αντιμετώπιση των αιτημάτων για "εξεταστικές διευκολύνσεις" σαν "συντεχνιακών", μια λογική που χρησιμοποιεί η κυβερνητική φιλολογία για να τις αντιπαραβάλει με τις σωστές διεκδικήσεις για θεσμικές αλλαγές....

Απο την άλλη, το οικονομικό στένεμα δεν αφήνει μεγάλα περιθώρια κατακτήσεων —άρα κι ανταμοιβών για τους διεκδικητές— σε υλικοτεχνική υποδομή, την ώρα που τα νέα πειράματα τύπου Λαλιώτη (Πάτρα, φοιτητικές κοινότητες για "πεζόδρομους και επικοινωνία") αρχίζουν να αναδύουν

καθαρότερα την οσμή επιβίωσης στα πλαίσια της κρίσης αντί για ζωτικό ξεπέρασμα των δυσκολιών της.

Ομως, πέρα απο την ζοφερή για τους ρεφορμιστές πραγματικότητα, το μεγάλο ερώτημα που ανοίγει μετά τις εκλογές είναι η αποτελεσματικότητα και προπάντων το ποιόςβγαίνει περισσότερο κερδισμένος απο την ελάχιστα ανταγωνιστική συνεργασία με την ΠΑΣΠ. Φάνηκε ότι τα κέρδη των συμμάχων περιορίζονται προς όφελος της ΠΑΣΠ.Η αντιδεξιά αιχμή, την ώρα που η ΠΑΣΠ γίνεται ο κυριότερος εκφραστής τηςαστικής πολιτικής στα ΑΕΙ, αρχίζει να φαίνεται καθαρά ότι δεν αποτελεί όπλο για την ανάπτυξη του κινήματος "πάνω σε ταξική βάση" (όπως για χρόνια πίστευαν και πιστεύουν οι ρεφορμιστές κι όχι μόνο), αλλά εφεδροποίηση των οποιων αντιπολιτευόμενων δυνάμεων στην υπηρεσία της κυβερνητικής πολιτικής. Η άνοδος της ΔΑΠ σε συνδυασμό με την πτώση των ΠΣΚ—ΔΑ-ΔΕ δημιουργεί μεγάλα διλήμματα για τους κριτικούς υποστηρικτές της κυβέρνησης: Περισσότερη κριτική για την ανάδειξη μιας αυτόνομης φυσιογνωμίας ή περισσότερη υποστήριξη για να αποτραπεί ο "ρεβανσισμός" της δεξιάς; Σπαζοκεφαλιά που δημιουργεί, τουλάχιστον, απορίες στην ΚΝΕ και τον Ρήγα.

Η τάση που έγινε φανερή στις εκλογές, να καθορίζεται τελικά η εξέλιξη των πανεπιστημιακών πραγμάτων απο τις κοινοβουλευτικές αντιπαραθέσεις των κομμάτων, δεν φαίνεται ότι άμεσα μπορεί να αντιστραφεί. Αυτή η τάση φέρνει στο επίκεντρο των όποιων αντιπραθέσεων τον ανταγωνισμό ανάμεσα στους δυό μεγάλους μονομάχους, το ΠΑΣΟΚ και την Νέα Δημοκρατία. Πράγμα που λειτουργεί διαλυτικά για τις όποιες αντιστάσεις ενώ μετατρέπει την ΠΣΚ και τον ΔΑ-ΔΕ σε περιθωριοποιημένη δύναμη μέσα στις σχολές. Μέσα σ' ένα τέτοιο κλίμα, οι δυνάμεις που μπορούν να αναπτυχθούν πολιτικά είναι η ΔΑΠ που την ευνοεί η αδράνεια και ο συντηρητισμός, και σαν μοναδικό αντίπαλο δέος η αριστερά του φ.κ., οι συσπειρώσεις και οι άλλες αριστερές ομάδες.

οι συσπειρώσεις αδυνατούν...;

Ομως, όλες αυτές οι εξελίξεις που θεωρητικά παρουσιάζουν ένα ευνοϊκό κλίμα για την ανάπτυξη αριστερής επαναστατικής αντιπαράθεσης βρίσκουν την αριστερά του φ.κ. με σημαντικά προβλήματα, κύρια πολιτικού προσανατολισμού.

Ενώ οι προβλέψεις των αντιπάλων ήταν ξανά ο ενταφιασμός των συσπειρώσεων, τα εκλογικά αποτελέσματα κατέγραψαν ξανά την παρουσία τους που ουσιαστικά κινήθηκε στα ίδια επίπεδα. Το ίδιο όμως το αριθμητικό αποτέλεσμα απο μόνο του δεν μπορεί να χρησιμεύσει σαν ποιοτικός δείκτης της κατάστασης της πολιτικοποίησης που στηρίζει όλες τις δυνάμεις που βρίσκονται έξω απο το μπλοκ της αλλαγής και των αριστερών υποστηρίξεων της.

Δεν είναι τόσο το πρόβλημα, ότι οι εκλογές αντιμετωπίστηκαν χωρίς ενιαία κατεβάσματα με μια πανσπερμία "νέων κινήσεων" που επεχείρησαν άδοξα να διαδεχτούν τις "παραδοσιακές συσπειρώσεις", αλλά κύρια η έλλειψη πολιτικής γραμμής απέναντι στα κύρια ζητήματα που άνοιγε η εκλογική αναμέτρηση: Υπάρχει εναλλακτική λύση απέναντι στην σοσιαλδημοκρατική διαχείριση της κρίσης απ' το ΠΑΣΟΚ, απέναντι στην πολιτική της λιτότητας, της ανεργίας, του μιλιταρισμού και της πολεμοκαπηλίας; Υπάρχει διέξοδος στην κρίση του φ.κ.; Ποια απάντηση απέναντι στα αδιέξοδα του εκσυγχρονισμού στα ΑΕΙ, την κρίση του πανεπιστήμιου; Υπάρχουν περιθώρια ανάπτυξης ενός νέου τύπου πρακτικής στις σχολές πάνω σε νέο ιδεολογικό και πολιτικό έδαφος απο τις όποιες "κατακτήσεις" του παλιού φ.κ.;

Είναι γεγονός, ότι η σχετική μαζικοποίηση που παρουσιάζει αυτός ο χώρος, είναι δεμένη μ' όλες τις εξελίξεις που φέρνουν στο προσκήνιο τη κρίση του πανεπιστήμιου και του αστικού οράματος, την κρίση του φ.κ. και του ρεφορμισμού. Ομως, η πολιτική ανάπτυξη αυτού του χώρου δεν μπορεί να στηριχτεί με απλά αντανακλαστικά στις "εξωτερικές" εξελίξεις ούτε περισσότερο σε πολιτικές που η κυριαρχία τους την προηγούμενη περίοδο, οδήγησαν στα γνωστά αποτελέσματα διάλυσης όχι μόνο του επίσημου φ.κ. αλλά και των παλιών "επαναστατικών" παρατάξεων (ΠΠΣΠ, ΑΑΣΠΕ, ΠΕΑΣκλπ) και των συσπειρώσεων στις οποίες πολιτικά ηγεμόνευε η Β' Πανελλαδική.

Τέτοιου τύπου προσπάθειες, χωρίς να ξεχνιούνται τα δείγματα αδυναμίας κατανόησης της συγκυρίας, εμφανίστηκαν αρκετές με αφορμή και την εκλογική παρέμβαση. Ηταν χαρακτηριστική η κυριαρχία του στοιχείου της πολιτικής προέλευσης στην βάση των διάφορων διαχωρισμών: Απο τους ηρωϊκώς επιμένοντες στην γραμμή της ΠΠΣΠ και του ακμαίου ΚΚΕμ-λ (αγωνιστικές κινήσεις), μέχρι την ΑΣΚ και τους συντρόφους που επιμένουν να θεωρούν τον εαυτό τους ριζοσπαστική βάση του αυθεντικού ΠΑΣΟΚ της Γ' Σεπτέμβρη, μέχρι και τους τέως Β' Πανελλαδική (νυν σε διάφορα περιοδικά αριστερής ανανέωσης: Κριτική, Σχολιαστής, Πολίτης και λίγο Αντί) που αισθάνονται διαφορετικοί απο τον "αριστερίστικο υποκειμενισμό". Αν για τους συντρόφους αυτούς, οι αποκλειστικοί χώροι που απεύθυναν τις προσκλήσεις τους ήταν σαφώς πιο δεξιά απο την"κλασική αριστερίστικη" πολιτικοποίηση —χώρος αριστερού ΠΑΣΟΚ, ρευστότητα και κινητικότητα της "μεγάλης" αριστεράς και ανένταχτοι αριστεροί,— αυτό δεν ήταν το μοναδικό πρόβλημα.

Η συμμαχία των "77" και των "37" (τέως Β' Πανελλαδική και διαγραμμένοι Κνίτες) κινούμενη απλά για να καταγράψει και στο Πανσπουδαστικό συνέδριο την ιδιαιτερότητα της αναφοράς στην κρίση της αριστεράς (Κ.Τ.Α.!), άφηνε αναπάντητα όλα τα προβλήματα της περιόδου, ανατρέχοντας εύκολα στις παλιού τύπου αναλύσεις για την "εμπέδοση του εκσυγχρονισμού και του οδοστρωτήρα της αλλαγής στα πανεπιστήμια".

Απο την άλλη, η ΑΣΚ αναμασώντας την κριτική των συσπειρώσεων της περιόδου 78-80για γραφειοκρατικοποίηση του φ.κ., μια κριτική που δεν ήταν απλά ευχή και αναζήτηση τρόπου για την ανάκαμψη του φοιτητικού συνδικαλισμού και εκδημοκρατισμού των σφραγίδων του αλλά στηριζόταν στο ανεβασμένο μαζικό κίνημα (που πέρα απο τις καταλήψεις του 79 έφερνε και την ελπίδα για ένα αντικαπιταλιστικό φ.κ.), ουσιαστικά δεν επιχειρεί καν να κινηθεί σ' ένα διαφορετικό πεδίο, απ' αυτό που κινήθηκε ο φοιτητικός συνδικαλισμός. Οι συσπειρώσεις ούτε είναι ούτε μπορούν να γίνουν (αδιάφορα απο τον πολιτικό τους προσανατολισμό) σταθμοί για την ανάκαμψη του φ.κ., πιστεύουν οι σύντροφοι της ΑΣΚ θεωρώντας τέτοιες αντιλήψεις υποκειμενισμό.

Τα ίδια δεν ισχύουν και για κάποιους άλλους "ελάχιστους σύντροφους" που η αναφορά τους είναι στην "άκρα αριστερά". Ομως, η αναφορά δεν είναι αρκετή για να λύσει το πρόβλημα του πολιτικού προσανατολισμού, ούτε απο μόνη της η ενωτική παρέμβαση και η σύνδεση με τις όποιες κινήσεις που εμφανίζονται στις σχολές και έξω απο αυτές.

Σήμερα, είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις στις σχολές που να ενοποιούν τα τρία επίπεδα πολιτικοποίησης που συνθέτουν τον χώρο, πάνω όμως σε μια κατεύθυνση που ναι μεν δεν είναι συνολικά επεξεργασμένη αλλά όμως είναι ορατά κάποια νέα πολιτικά στοιχεία όπως και ποιά απο τα παλιά πρέπει να απορριφθούν.

Χρειάζεται δηλαδή ν' ανοίγονται συζητήσεις πάνω στο σύνολο των προβλημάτων που ανοίγει η συγκυρία, όσο επίπονο και ξεχασμένο κι αν είναι κάτι τέτοιο. Κι αυτό γιατί είναι προυπόθεση για να μιλάμε για οποιαδήποτε προσπάθεια σύγκλισης και συγκρότησης αριστερής πολιτικής απέναντι στο ΠΑΣΟΚ.

Κάτω απο αυτή τη σκοπιά, το επίπεδο συζήτησης που αναπτύχθηκε είχε να κάνει περισσότερο με το πόσο αποτελεσματική θα ήταν η αριθμητική μας καταμέτρηση ("κυνήγι της έδρας"!) παρά με κάποια πολιτικά βήματα αντιμετώπισης της κατάστασης. Απέναντι στην διαχείρηση της κρίσης απο το ΠΑΣΟΚ, τη λιτότητα και την παραγωγικότητα, οι συσπειρώσεις δεν μπόρεσαν να εμφανιστούν σαν ο πόλος που βλέπει την εναλλακτική λύση μέσα απο την ανάπτυξη των εργατικών αγώνων, την αναφορά στο απεργιακό κύμα και το χτύπημα του 32-39 και του άρθρου 4. Για την δεξιά και τον "ρε-

βανσισμο" της ακούστηκαν πολλά για το πώς επενδύονται σ' αυτή οι ιδεολογίες του αναπτυξιακού εκσυγχρονισμού, πώς απειλεί ξανά, πώς αποτελεί προέκταση της παλιάς δεξιάς του ροπάλου. Απέναντι στην κρίση του πανεπιστήμιου, τα αδιέξοδα του καθυστερημένου εκσυγχρονισμού της κρίσης παρέμενε η αντιπαράθεση στην καταγγελία της ιδεολογίας ενός αναπτυξιακού "τεχνογραφειοκρατικού" εκσυγχρονισμού που δεν είναι "ούτε αλλαγή ούτε σοσιαλισμός" μα είναι οπωσδήποτε "αντιφοιτητικός". Πίσω απο το Συμβούλιο της Επικρατείας δεν υπάρχουν νέοι συσχετισμοί ανάμεσα στην ακαδημαική ιεραρχία, την κυβέρνηση και το φ.κ. αλλά ίσως ακόμα και κινήσεις αντιδραστικών καθηγητών και της δεξιάς. Το πρόβλημα της ανεργίας των πτυχιούχων, που όχι και τόσο φανερά βρίσκεται πίσω απ' τις προσαρμογές που αναγκάζεται να επιχειρεί το ΠΑΣΟΚ στο νόμο 1268, είναι ακόμα μακρυά απο το πεδίο βολής της αριστεράς του φ.κ. Ακόμα και για το ζήτημα του στρατού χρειάστηκαν πολλές προσπάθειεςγια να αποτελέσει (τουλάχιστον) ένα απο τα κέντρα παρέμβασης στις εκλογές με το κατέβασμα υποψήφιων φαντάρων για το Π.Σ.

Ολες αυτές οι πολιτικές αδυναμίες εμπόδισαν τις συσπειρώσεις να κινηθούν (και) στις εκλογές με μια πολιτική που θα απευθυνόταν απο μια συνολικότερη σκοπιά σε ένα ακροατήριο που συνειδητοποιεί τ' αδιέξοδα του ΠΑΣΟΚ και των ρεφορμιστών. Αδυναμίες, που βέβαια, δεν πρωτοεμφανίστηκαν στις εκλογές.

Σήμερα, οποιαδήποτε πολιτική παρέμβαση πρέπει να ξεπερνάει δυό "κατακτημένες" λογικές που λειτούργησαν την προηγούμενη περίοδο:

* Μια λογική, που πέρα απο τον έντονο ακτιβισμό της, την προσκόλιση της σε μερικά θέματα και ανακύρηξή τους σε κυρίαρχα και μοναδικά, την υποτίμηση νεολαιίστικων πρωτοβουλιών, (πχ. στρατός, σαν δήθεν τον μαϊντανό του αριστερισμού, της ανεργίας σαν κνίτικο ψηφοθηρικό κόλπο, της κριτικής της αστικής επιστήμης σαν απογειωμένων πρακτικών), συγκλίνει στην αυταπάτη της αναβίωσης του φοιτητικου συνδικαλισμού και την ανάδυση μιας νέας συνδικαλιστικής αριστεράς. Είναι γνωστό ότι η πάλη ενάντια στα εξάμηνα σε ελάχιστες σχολές συνοδεύτηκε απο μια διαφορετικού τύπου παρέμβαση (πχ. Φιλοσοφική, ΑΣΟΕΕ) γιατι πολύ σύντροφοι πίστευαν ότι μοναδικό μας μέλημα θα έπρεπε να ήταν η συνδικαλιστική αντιπαράθεση στο "κύριο μέτωπο" ενώ τα άλλα παραπέμπονταν για αργότερα...

* Μια λογική, που επιμένει να θεωρεί μέγιστον καθήκον του κινήματος, την αέναη προπαγάνδιση και την κατάδειξη της κρίσης της αριστεράς, με μόνη "ποιοτική" αλλαγή τα νέα στοιχεία που προσφέρει η κρίση των δυό ΚΚ την τελευταία περίοδο. Την ώρα που αυτή η αντίληψη γίνεται κοινή συνείδηση δεν οφελεί σε τίποτα η χιλιοστή επανατοποθέτηση του ζητήματος. Γιατι στο κάτω-κάτω είναι αδύνατο να συγκροτήσει οποιαδήποτε προοπτική στο βαθμό που δεν προωθεί (στηριγμένη στις υπαρκτές και όχι στις επιθυμητές αριστερές δυνάμεις) το άνοιγμα κάποιων μετώπων.

Είναι γεγονός ότι όλα αυτά τα προβλήματα που δεν ξεπερνιούνται ούτε με βιασύνη αλλά ούτε με ταχυδακτυλουργίες περιόρισαν και την δυνατότητα να εμφανίσουν οι συσπειρώσεις ένα θετικότερο εκλογικό αποτέλεσμα.Το "στοίχημα" όμως δεν κρίνεται εφ' άπαξ. Μένει να κριθεί απο τη συνέχιση της δράσης μας μ' ένα διαφορετικό προσανατολισμό.

για ποιά νέα αριστερά στο φ.κ.;

Πριν απαντήσουμε στο ερώτημα "μετά τις εκλογές τί;" χρειάζεται να δούμε την ίδια την αναφορά μιας τέτοιας πολιτικής προσπάθειας: Σε ποια πολιτικοποίηση αναφερόμαστε και ποια είναι τα χαρακτηριστικά της;

Μπορούμε να διακρίνουμε τρία επίπεδα:

1. Το λεπτό στρώμα παλιών" συντρόφων που επιβίωσαν

απο τις καταλήψεις και τις διαλυμένες οργανώσεις της επαναστατικής αριστεράς και της Β' Πανελλαδικής, που κουβαλάνε μια σημαντική εμπειρία απο πολιτικές και ιδεολογικές αντιπαραθέσεις και παράλληλα την κούραση, τις αμφιβολίες μιας περιόδου ύφεσης και ήττας του κινήματος.

2. Τους συντρόφους εκείνους που έχοντας αποδεσμευτεί οργανωτικά απο τις κυρίαρχες παρατάξεις ανακαλύπτουν το δίλημμα της ενσωμάτωσης στο "χώρο" ή της παραίτησης, τους συντρόφους που πολλές φορές έχοντας αποχωρήσει απο τις ρεφορμιστικές οργανώσεις κουβαλάν μαζί τους πολλές ιδεολογικές και πολιτικές αποσκευές της προέλευσης τους, ενώ παράλληλα διακρίνονται απο μια σχεδόν αυθόρμητη τάση για συνολικές απαντήσεις.

3. Την "νέα πολιτικοποίηση" που αποτελεί τον σημαντικότερο κορμό που στηρίζει τις συσπειρώσεις. Μια πολιτικοποίηση που ναι μεν δεν έχει τις περγαμηνές του πρότερου πολιτικού βίου, αλλά απο την άλλη, παρουσιάζει κάποια βαθύτερα απο μια προηγούμενη περίοδο στοιχεία ρήξης με τις καπιταλιστικές αξίες και σχέσεις. Η ίδια η διαδρομή μέσα απο την οποία καταλήγουν στον χώρο, γίνεται περισσότερο "μέσα απο κοινωνική αμφισβήτιση" παρά απο την συμμετοχή σε κάποιους αγώνες της νεολαίας στα λύκεια, τη γειτονιά κλπ, που έτσι κι αλλιώς είναι υποτυπώδεις. Γι' αυτό είναι αρκετά χαρακτηριστική η συνύπαρξη πολλών αντιφατικών στοιχείων —θετικών κι αρνητικών. Απο την έκφραση των πιο ριζοσπαστικών διαθέσεων, μέχρι κάποιες ιδέες που για καιρό αδυνατούσε ο χώρος να τις μετατρέψει σε δράση, φτάνουμε σε στοιχεία αφόρητης πολιτικής αδυναμίας πάνω σε παλιότερα "αυτονόητα" πολιτκά ζητήματα.

Πάνω απ' όλα όμως το βάρος της έλλειψης επαναστατικής δράσης στα σχολειά, όπου οι ρυθμοί των εξετάσεων και οι κάθε είδους περιορισμοί της έκφρασης επιτείνουν τον ατομικισμό, η κρίση κι η απελπισία για τα αδιέξοδα που αντιμετωπίζει η νεολαία, η προοπτική της ανεργίας, η έλλειψη οράματος, στενεύουν τα περιθώρα για την εύκολη ανάπτυξη αυτής της πολιτκοποίησης.

κεντρικότητα της εργατικής τάξης

Σήμερα, το σπάσιμο της ακινησίας και το ξεπέρασμα της απολιτικοποίησης, περνάει μέσα απο την προσπάθεια δημιουργίας αντιστάσεων στον εκσυγχρονισμό της κρίσης. Μια τέτοια ανάκαμψη του κινήματος μπορεί να προέλθει απο την σύνδεση και τη δράση όλων των κομματιών που αποτελούν την αριστερά του φ.κ.

Μια δράση, όπου κεντρικοί αξονές της θα είναι, απο την μια, η πάλη ενάντια στην πασοκική διαχείρηση της κρίσης, ενώ απο την άλλη, είναι αναγκαία η προβολή μιας συνολικής εναλλακτικής προοπτικής απέναντι στον εκσυγχρονισμό της κρίσης. Πράγμα που μας παραμέμπει στην ανάγκη αναφοράς και σύνδεσης με το κοινωνικό υποκείμενο που κατέχει κεντρικό ρόλο σ' αυτή την κατεύθυνση: την εργατική τάξη. Κι αυτό δεν σημαίνει βέβαια να φορέσουμε εργατικές φόρμες ή ότι η αποκλειστική μας παρέμβαση θα εξαντλείται σε συμπαράσταση στους εργατικούς αγώνες.

Μια τέτοιου τύπου αναφορά είναι αναγκαία για να μπορεί να καταδειχτεί το ταξικό υπόβαθρο του εκσυγχρονοσμού και παράλληλα η προοπτική στην οποία εντάσσονται οι παρεμβάσεις του φ.κ.

Ετσι, οι παρεμβάσεις της αριστεράς του φ.κ., για να μπορουν να ανταποκρίνονται στος ανάγκες της περιόδου, χρειάζεται να τείνουν στην ανάπτυξη τέτοιων πρακτικών που να συνδέουν την κριτική του αστικού πανεπιστήμιου, των αδιεξόδων του εκσυγχρονισμού του με την πάλη ενάντια στην ιδεολογική, πολιτική, και πολιτιστική επιθεση της αστικής τάξης σε βάρος των εργαζόμενων και της νεολαίας, να υποβοηθούν τελικά την ανάπτυξη της σοσιαλιστικής δύναμης του κινήματος.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ: α. Στην σημερινή συγκυρία, όπου κέντρο της εκπαιδευτικής πολιτικής γίνεται ένας παράλογος, χωρίς αντίκρυσμα κι αντάλλαγμα, ασφυκτικός έλεγχος των ρυθμών της φοιτητικής ζωής, η πάλη ενάντια στην σχολιοποίηση (εξάμηνα, υποχρεωτικές παρακολουθήσεις, εργαστήρια κλπ.) δεν μπορεί να περιφρονείται σαν συντεχνιακή, γιατι μέσα απο αυτή μπορούμε να δείξουμε ότι δεν είμαστε διατεθειμένοι να δεχτούμε θυσίες για ένα άχρηστο πτυχίο.

β. Ενάντια στην ανεργία — ενάντια είτε στην προοπτική του "ειδικευμένου ηλίθιου" είτε στη προοπτική του αποτυχημένου με πτυχίο. Το σχέδιο νόμου για τους διορισμούς στην Μ. Εκπαίδευση είναι ένα πρώτο δείγμα της αξιοκρατικής αντιμετώπισης της ανεργίας των πτυχιούχων. Πιστεύουμε πως πρόκειται για θένα αιχμής που θα έχει συνέχεια για όλη την περίοδο: Ανάπτυξη της αλληλεγγύης φοιτητών—άνεργων πτυχιούχων—εργαζόμενων ενάντια στη σαλαμοποίηση και τις αξιοκρατικές διακρίσεις. Ανάπτυξη συγκεκριμένων διεκδικήσεων για την επιδότηση των ανέργων. Παρέμβαση στην ίδια μας την "κοινωνική προοπτική" τόσο για την ποιοτική τροποποίησή της, όσο και για την εξασφάλιση λιγότερης δουλειάς δουλειάς για όλους.

γ. Φοιτητές και κίνημα της νεολαίας Η κρίση δεν μας συντανά μόνο σαν φοιτητές αλλά και σαν νέους. Ταυτόχρονα το πρώτο άνοιγμα όποιας δραστηριότητας έξω απο τους τοίχους των σχολών θα είναι προς το κίνημα της νεολαίας. Μ' αυτή την έννοια η πάλη ενάντια στην καταπίεση της νεολαίας γίνεται κεντρική. Την καταπίεση της νεολαίας στο σπίτι, στο σχολειό, στην δουλειά, στο στρατό....

δ. Στις συνολικότερες κυβερνητικές επιθέσεις γύρω απο τα ζητήματα της λιτότητας και γύρω απο την εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης, παρόλη την γενικότερη υποχώρηση του κινήματος, κάποιες πρωτοβουλίες είναι δυνατόν έστω και σε μικρό βαθμό να ταράζουν την κοινοβουλευτική γαλήνη. Είναι αδιανόητο να συζητάμε στις σχολές αποκλειστικά για τα λεγόμενα "φοιτητικά ζητήματα", όταν η κλιμάκωση των ανταγωνισμών ανάμεσα στις αστικές τάξεις και τους στρατοκράτες της Ελλάδας και της Τουρκίας, η νέα κυπριακή κρίση, φέρνουν την απειλή του πολέμου πιο κοντά, όταν ο εθνικισμός και ο σωβινισμός δηλητηριάζουν την νεολαία για να μπορεί εύκολα να μετατραπεί σε κρέας για τα κανόνια τους, για την "υπεράσπιση της εδαφικής ακεραιότητας και της πατρίδας".

Τέτοιου τύπου πρωτοβουλίες (μαζί και με όποιες άλλες) μπορούν ν' αποτελούν αντίβαρο στην πορεία συντηρητικοποίησης μικροαστικών στρωμάτων, με τον εθνικισμό τους που συγκινείται απο την Β. Ηπειρο, με τις φοβίες τους για την εγκληματικότητα, με την άνοδο του αντινεολαιίστικου ρατσισμού.

Για την σύνδεση τέτοιων πρωτοβουλιών μ' όλη την νεολαία, στα γυμνάσια, στους στρατώνες, την γειτονια, οι αριστεροί φοιτητές μπορούν να παίξουν αποφασιστικό ρόλο διαθέτοντας ήδη μια στοιχειώδη οργανωτικότητα.

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ: Κριτική των νέων προγραμμάτων σπουδών, κριτική της επιστήμης του κέρδους και της εκμετάλλευσης.

Με άνοιγμα αντιπαραθέσεων για το ρόλο της επιστήμης σαν όπλο για την αύξηση της παραγωγικότητας και της εκμετάλλευσης των εργατών με τεχνικά και ιδεολογικά μέσα (οικονομικέε σχολές, ΕΜΠ κλπ). Σαν μέσο για την γρήγορη επισκευή του ξεβιδωμένου και σακατεμένου εργατικού δυναμικού (ιατρικές, φαρμακευτικές σχολές). Της επιστήμης σαν μέσο για την πειθάρχηση και την καταστολή των εργαζόμενων και της νεολαίας (Νομικές,Πολιτικές σχολές κλπ). Της επιστήμης σαν βίαιης υποταγής της φύσης και του περιβάλλοντος στις ανάγκες του κέρδους (Φυσικό, Χημικό, Γεωπονική κλπ).

Ετσι λοιπόν η αντιπαράθεση στο τί διδασκόμαστε, στα νέα προγράμματα σπουδών, μπορεί να γίνει με κριτική του μύθου της ουδέτερης επιστήμης και όχι την κριτική των παλιών προγραμμάτων σαν "σκοταδιστικά και αναχρονιστικά", ή να προωθήσουμε για θεσμοθέτηση εμείς οι ίδιοι ένα εναλλακτικό "επαναστατικό πρόγραμμα σπουδών.

Ακριβώς αυτό το μέτωπο μπορεί να συνδεθεί με συγκεκρι-

μένες αντιστάσεις εργαζομένων. Η κριτική της παραγωγικότητας και της καταστροφικής κερδομανίας στην οποία υποτάσεται κάθε επιστήμη είναι κοινή στους εργαζόμενους που συγκρούονται με τις επικλήσεις για να ανέβει η αποδοτικότητα στα εργοστάσια και τους οργανισμούς. Μ' αυτούς που αντιστέκονται στα αντεργατικά νομοσχέδια, τον 32-39, τον αντι-330, το άρθρο 4 και τον αντινεολαιίστικο νόμο του Μαγκάκη. Μ' αυτούς που βλέπουν να καταστρέφεται το περιβάλλον και η υγεία των εργαζόμεων απο την μόλυνση, το άγχος και την μοναξιά των μεγαλουπόλεων και τις επαρχίας.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ: Ο θάνατος της αντιδικτατορικής κουλτούρας που έθρεψε μια ολόκληρη γενιά καλλιτεχνών και διανοούμενων, οι οποίοι απολαμβάνουν τα φρούτα της ενσωμάτωσής τους στα κρατικά θέατρα, τα μαζικά μέσα ενημέρωσης, τις κρατικές πινακοθήκες και πάνω απ' όλα τις αύθονες επιχορηγήσεις, δεν άφησε μόνο ένα τοπίο με καμένα συντρίμια στο χώρο της τέχνης του πολιτισμού και των γραμμάτων. Μια νέα γενιά καλλιτεχνών αγωνιά και ασφυκτιά μέσα στην μιζέρια της πολιτιστικής κρίσης. Η έκφραση κι υποστήριξη απο την αριστερά του φ.κ. σε τέτοιες κινήσεις και πρωτοβουλίες ενάντια στο κράτος, τους εκδότες και τους επιχειρηματίες έχει μια γενικότερη σημασία. Οι αγώνες στην σχολή Καλών Τεχνών, όπως και των εργαζόμενων ηθοποιών έδειξαν την φοβερή καταπίεση της ελύθερης έκφρασης στις μέρες μας.

Απέναντι στην προσπάθεια του υφυπουργείου Νέας Γενιάς να αξιοποιηθούν οι νεολαιίστικες εκφράσεις ή να προσανατολιστούν σε ελεγχόμενα κρατικά κανάλια τα "καημένα θύματα της πολιτιστικής κρίσης" να συνδεθεί η υποκρισία τους με τα σχέδια παθητικοποίησης και την καταστολή των άνεργων κι απελπισμένων νέων απο την προοπτική της ανεργίας.

* * *

Τα παραπάνω δεν αποτελούν κανένα συγκεκριμένο συνολικό πρόγραμμα, αλλά για στοιχεία ενός τύπου δραστηριοτήτων (και συζήτησης) που θα μπορούσαν να φέρουν την αριστερά του φ.κ. να διεκδικεί την κάλυψη του κενού ηγεμονίας (αριστεράς) μέσα στις σχολές απο καλύτερες θέσεις. Τα βήματα που έγιναν την προηγούμενη περίοδο σ' αυτές τις κατευθύνσεις έδειξαν ότι δεν είναι τόσο ουτοπικές όσο φάνταζαν ως τα τώρα. Μόνο που απαιτούν περισσότερη υπομονή και επιμονή γιατι η "αποτελεσματικότητα" τους δεν μπορεί να είναι άμεση και σχεδόν αδύνατον να μεταφράζεται σε εκλογική δύναμη...

Προκύρηξη πού κυκλοφόρησε η ΟΣΕ γιά τίς φοιτητικές εκλογές

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΤΟΥ Φ.Κ. ΜΟΝΗ ΔΥΝΑΜΗ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ

ΝΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΟΥΜΕ ΤΙΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ

1. Οι φοιτητες, για αλλη μια φορα, μπροστα στις καλπες. Κι αυτη τη φορα, λιγους μονο μηνες πριν απο την σοβαρη δοκιμασια της αντοχης της "Αλλαγης" στο κοσκινο των ευρωεκλογων, ολα μοιαζουν πιο σημαντικα απο τα συνηθισμενα.

Οι πραγματικοι οργανωτες των εκλογων, οι κυριαρχες στους φοιτητικους χωρους παραταξεις, προσπαθουν να δωσουν διαστασεις "ιστορικης αναμετρησης" στις επερχομενες εκλογες. Μπροστα στην απειλη της δεξιας ζητουν ψηφο εμπιστοσυνης στην αλλαγη, αλλα και καταγραφη των ιδιαιτεροτητων, τωντακτικων και των επιδιωκομενων συμμαχιων του καθε κομματος -να οι στοχοι του ΠΑΣΟΚ του ΚΚΕ και του ΚΚΕεσ. Για την Ν.Δ. ο συνδυασμος της ωθησης που της δινει η συντηρητικοποιηση των μεσοστρωματων, με το κενο της αριστερης πολιτικης μεσα στους πανεπιστημιακους χωρους, δημιουργει συνθηκες χρυσης ευκαιριας: να σημειωσει πολιτικη νικη, με σημαντικη ανοδο μεσα στο ιδιο το αντρο του "μπλοκ της αλλαγης" μεσα στις φοιτητικες εκλογες.

Προκειται για μια ιδιομορφη και πλαστη πολιτικοποιηση. Πολιτικοποιηση γιατι οι διαμαχες μεσα στο φοιτητικο στρωμα συναρτωνται αμεσα με τα "μεγαλα" προβληματα διακυβερνησης της χωρας, με τα διλημματα που μπορει να τοποθετει η χωρις αντιπαλο αστικη πολιτικη εξουσια στο επιπεδο της κεντρικης πολιτικης σκηνης. Ιδιομορφη και πλαστη γιατι αυτη η απογειωση της αντιπαραθεσης ειναι αντιστροφως αναλογη με τις συνθηκες απολιτικοποιησης και διαλυσης που επικρατουν μεσα στο Φ.Κ. Η αντιφαση θα λυθει με την πληρη κυριαρχια του πολιτικαντισμου και των τεχνικων "εκλογικης αναμετρησης" που χαρακτηριζουν τις "μεγαλες" εκλογες: Προκειται για την πιο κοινοβουλευτικη στιγμη του Φ.Κ. αποτο 74 ως σημερα.

Παρολα αυτα, εστω και παραμορφωμενα μεσα απο τις φοιτητικες εκλογες θα ναδειχτουν καποιοι σημαντικη πολιτικοι δεικτες, που ολοι θα υποχρεωθουν να παρουν υπ'οψη τουςστη διαμορφωση της παρακατω τακτικης τους. Για οσους αρνουνται, να αποδεχτουν τον εγκλωβισμο της σοσιαλιστικης προοπτικης στις συμπληγαδες του σημερινου κρατους σοσιαλισμου του ΠΑΣΟΚ απ'τη μια και του σοσιαλισμου του κρατους του Γιαρουζελσκι απο την αλλη, το πιο σημαντικο ζητουμενο μεσα απο τις φοιτητικες εκλογες θα ειναι ενα: τι αντοχη θα δειξει σ'αυτη τη συνολικοποιηση της αντιπαραθεσης ο χωρος που εχει χαρακτηριστει σαν "αριστερα του Φ.Κ.", ο χωρος που στηριξε και ανεδειξε τις πιο σημαντικες αντιστασεις στην αστικη εκπαιδευτικη πολιτικη, ο χωρος που εχει κοντραριστει με το "μπλοκ της αλλαγης" μεσα στις σχολες αποτη σκοπια του μαζικου κινηματος, ο χωρος που μεχρι σημερα παρολα τα προβληματα εκφραζοταν ενιαια μεσα απο τις συσπειρωσεις και ομαδες αριστερων φοιτητων σ'ολες τις σχολες.

Ο "χωρος" μας λοιπον, που σημερα πηγαινει στις εκλογες με αρκετα δυσμενεις ορους: Απ'τη μια με πολυ εντονα προβληματα προσανατολισμου και αναφορας στην πολιτικη κατασταση, στην συγκυρια στο πανεπιστημιο, στην κριση τουΦΚ. Απ'την αλλη μεσα απο μια διαδικασια διασπασης που τεινει να βαλει σε ολοκληρωτικη αμφισβητηση μια κατακτηση της προηγουμενης περιοδου: την ενιαια πολιτικη λειτουργια και παρεμβαση ολων των ομαδων, τασεων και συντροφων μεσα αποτις συσπειρωσεις στην βαση καποιων κεντρικων μετωπων, χωριςνα αποκλειεται η αυτονομη εκφραση οπου υπηρχαν ιδιαιτεροτητες, αποκλισεις κλπ.

Σ'αυτες τις δυο κατηγοριες προβληματων θα προσπαθησουμε να βαλουμε καποιες ιδεες με το κειμενο που ακολουθει.

2. Ενάντια στην κυβέρνηση της λιτότητας και της ανεργίας, του μιλιταρισμού και της προετοιμασίας του πολέμου. Για τη σοσιαλιστική δύναμη του κινήματος

Σημερα απεναντι στο ΠΑΣΟΚ κανενα κομμα δεν εχει να προβαλει στα σοβαρα εναλλακτικο προγραμμα: Οι εξελιξεις στην

ση- ονομαζεται υπερασπιση των εθνικων συμφεροντων και συσ

ριοχη, της προετοιμασιας ακομα και για πολεμικη αναμετρη-

Οι αλλαγές στην εργατική τάξη

Καιρός για αποχαιρετισμό της εργατικής τάξης;

Μια από τις πιο συνηθισμένες διεξόδους της ριζοσπαστικοποιημένης διανόησης απέναντι στην κρίση της αριστεράς είναι η εκθρόνιση της εργατικής τάξης απο τη θέση του επαναστατικού υποκείμενου. Το φαινόμενο δεν είναι πρωτοφανές: στα τέλη της δεκαετίας του 50 –αρχές του 60– ανθούσαν οι θεωρίες της "ενσωμάτωσης" της εργατικής τάξης σαν ερμηνείες για την ηγεμονία του ρεφορμισμού μέσα στην εργατική τάξη των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών. Σήμερα, μπροστά στα αδιέξοδα του ρεφορμισμού (ήττες της παραδοσιακής σοσιαλδημοκρατίας στα χέρια της πιο συντηρητικής δεξιάς –Θάτσερ, Κόλ– απογοήτευση απο την διακυβέρνηση των "νέων" σοσιαλιστικών κομμάτων στη Γαλλία, Ισπανία, Ελλάδα, κατάρρευση του ευρωκομμουνισμού,περιθωριοποίηση ακόμα και του πιο "μαχητικού" σταλινισμού πχ. ΚΚ Πορτογαλίας) οι θεωρίες για "διάλυση" της εργατικής τάξης γνωρίζουν μια άνθιση σαν εξήγηση για την κρίση της παραδοσιακής αριστεράς. Αστοί κοινωνιολόγοι αλλά και διανοούμενοι απο τα σοσιαλιστικά και τα κομμουνιστικά κόμματα ή παλιοί αριστεριστές αναλύουν πόσο έχει αλλάξει η εργατική τάξη και αναζητούν στις αλλαγές αυτές τα αίτια για την κάμψη του εργατικού κινήματος.

Στην Αγγλία, τη συζήτηση άνοιξε ο ιστορικός Ερικ Χόμπσμπομ, του οποίου το κύρος και η ακτινοβολία ξεπερνάει κατά πολύ τους κύκλους του μικρού βρεττανικού ΚΚ όπου ανήκει. Σε μια διάλεξή του το 1978 με τον επιγραμματικό τίτλο "Η ανοδική πορεία της εργατικής τάξης σταμάτησε;" (και στο βιβλίο με τον ίδιο τίτλο που κυκλοφόρησε το 1981 συγκεντρώνοντας τις διάφορες συμβολές στην σχετική συζήτηση) ο Χόμπσμπομ υποστηρίζει:

> " Ο πυρήνας της αριστεράς απο την εποχή της πτώσης του Φιλελευθερισμού το 19ο αιώνα, αποτελέστηκε και σε μεγάλο βαθμό ακόμα αποτελείται απο κόμματα και κινήματα της εργατικής τάξης που αναπτύχθηκαν σε μαζική κλίμακα στα περισσότερα μέρη της Ευρώπης πρίν απο τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και διασπάστηκαν σε Σοσιαλδημοκρατικά και Κομμουνιστικά μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση.
>
> Τα κόμματα αυτά στηρίχτηκαν κατά κύριο λόγο στους χειρώνακτες μισθωτούς, ασχολήθηκαν κύρια με τα ιδιαίτερα αιτήματα αυτής της τάξης... Θεωρούσαν ότι η τάξη αυτή θα αναπτύσσεται αναπόφευκτα, τόσο αριθμητικά όσο και απο άποψη σοσιαλιστικής ταξικής συνείδησης, και ότι εξίσου αναπόφευκτα προορίζεται απο την ιστορία να ξεσηκωθεί και να θριαμβεύσει,συμπαρασύροντας μαζί της και τον υπόλοιπο λαό εκτός απο ένα διαρκώς συρρικνούμενο αριθμό καπιταλιστών εκμεταλλευτών...
>
> Η προοπτική αυτή δε φαίνεται πλέον τόσο πιθανή... Η χειρωνακτική εργατική τάξη, ο πυρήνας των παραδοσιακών σοσιαλιστικών κομμάτων, σήμερα συρρικνώνεται αντί να επεκτείνεται. Εχει μετασχηματιστεί και ως ένα σημείο διασπαστεί απο τις δεκαετίες όπου το βιοτικό της επίπεδο είχε φτάσει σε επίπεδα που ούτε οι πιο καλοπληρωμένοι του 1939 δεν τα είχαν ονειρευτεί.
>
> Δεν είναι πια δυνατόν να θεωρούμε ότι όλοι οι εργάτες βρίσκονται σε μια διαδικασία συνειδητοποίησης της ταξικής τους θέσης που τους οδηγεί πίσω απο κάποιο σοσιαλιστικό εργατικό κόμμα, παρόλο ότι υπάρχουν ακόμα πολλά εκατομμύρια που πιστεύουν κάτι τέτοιο. Σήμερα, στην Αγγλία, ένα μεγάλο κομμάτι απο τους "ευημερούντες" ή ειδικευμένους εργάτες, που κάποτε ήταν οι πιο πιστοί οπαδοί του Εργατικού Κόμματος, αποδεικνύονται πολιτικά ασταθείς, όπως δείχνουν οι εκλογικές αναλύσεις". (1)

Οι εκτιμήσεις αυτές οδηγούν τον Χόμπσμπομ στο συμπέρασμα ότι το ΚΚ Βρεττανίας πρέπει να διευρύνει τις συνεργασίες του πέρα απο το Εργατικό Κόμμα προς τους σοσιαλδημοκράτες και τους Φιλελευθέρους, ακόμα και τους μαλακούς συντηρητικούς, που αντιδρούν στη σκληρή πολιτική της Θάτσερ.

Αν όμως στην Αγγλία ο αποχαιρετισμός της εργατικής τάξης οδηγεί σε ανοιχτή δεξιά στροφή, σε χώρες με πιο ευέξαπτη ριζοσπαστικοποίηση οδηγεί σε πιο φανταχτερά πυροτεχνήματα.

Στην Γαλλία, ο Αντρέ Γκόρτς, συγγραφέας πριν 20 χρόνια του βιβλίου "Νεοκαπιταλισμός και Εργατική Στρατηγική", φροντίζει σήμερα να απαλλαγεί απο το ενοχλητικό επίθετο "εργατική" για τη νέα στρατηγική που προτείνει. Στο πρόσφατο βιβλίο του "Αποχαιρετισμός στην Εργατική Τάξη" διαπιστώνει ότι:

> "Η παραδοσιακή εργατική τάξη (συνδικαλισμένη με μόνιμη απασχόληση και προστασία απο την εργατική νομοθεσία και τις συλλογικές συμβάσεις) δεν αποτελεί παρά μια προνομιούχο μειοψηφία...
>
> Η αυτοματοποίηση και τα κομπιούτερ έχουν καταστρέψει τις πιο πολλές δεξιοτεχνίες και τις δυνατότητες των εργατών για πρωτοβουλία. Σιγάσιγά αντικαθιστούν όσους ειδικευμένους εργάτες έχουν απομείνει (είτε χαρτογιακάδες είτε χειρώνακτες) με ένα νέο τύπο ανειδίκευτου εργάτη.
>
> Η εποχή των ειδικευμένων εργατών, που είχαν σαν χαρακτηριστικά τους τη δύναμη μέσα στο εργοστάσιο και τα αναρχοσυνδικαλιστικά τους σχέδια, πρέπει σήμερα πια να θεωρείται σαν ένα διάλειμμα, στο οποίο ο Ταιυλορισμός, η "επιστημονική οργάνωση της εργασίας" και τέλος τα ρομπότ και τα κομπιούτερ βάζουν τέρμα". (2)

Για να μην υπάρχει αμφιβολία τι εννοεί με τον όρο "αναρχοσυνδικαλιστικά σχέδια", σε άλλο σημείο ο Γκόρτς διευκρινίζει:

> "Τα εργατικά συμβούλια –που αποτελούσαν όργανα εργατικής εξουσίας την εποχή που η παραγωγή στηριζόταν σε τεχνικά αυτόνομες ομάδες εργατών– σήμερα πια έχουν γίνει αναχρονιστικά, μέσα στο γιγάντιο εργοστάσιο της αλυσίδας παραγωγής και των ξεχωριστών τμημάτων".

Τέρμα, λοιπόν, και η εργατική συλλογικότητα και δημοκρατία μαζί με την εργατική τάξη. Η νέα στρατηγική μπορεί να στηριχτεί σε μια "μη-τάξη των μη-παραγωγών" που θα διεκδι-

κούν "επαναστατικές μεταρρυθμίσεις" για μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

Στην Γερμανία η "μη-τάξη των μη-παραγωγών" έχει ήδη να επιδείξει το κόμμα της: τους Πράσινους. Εκεί, ο αποχαιρετισμός της εργατικής τάξης εκφράζεται έμπρακτα με έντονη περιφρόνηση για την τάξη των παραγωγών που "καταναλώνουν και ρυπαίνουν". Δε λείπουν βέβαια οι αντίστοιχες θεωρητικοποιήσεις, πχ. στο βιβλίο του Ρούντολφ Μπάρο "Σοσιαλισμός και Επιβίωση". Ισως ο Μπάρο να μη θεωρείται πια έγκυρος εκφραστής, αφού έχει εγκαταλείψει τα εγκόσμια. Η "Αυγή" ωστόσο μας ενημερώνει για έναν εγκυρότατο εκφραστή του κινήματος αμφισβήτησης στη Δυτική Γερμανία, τον καθηγητή του Πανεπιστήμιου της Φραγκφούρτης Ζ. Χίρς, που πρόσφατα συμμετείχε σε συνέδριο στην Αθήνα (στην Πάντειο) με θέμα "Οι θεωρίες του κράτους σήμερα". Σύμφωνα λοιπόν με τον Χίρς, σήμερα υπάρχει ένα κράτος "Φορντισμού" που βασική του λειτουργία είναι η εξάσκηση καθημερινού καταναγκασμού για την αναπαραγωγή του κεφάλαιου έτσι ώστε η ταξική σύγκρουση βγαίνει απο το εργοστάσιο και απλώνεται σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής, η οποία κρατικοποιείται. Αντίστοιχα, "επίκεντρο των αγώνων δεν είναι πια μόνο η εργατική τάξη, αλλά η βάση τους είναι διαταξική.... (τα νέα κινήματα) καθορίζονται απο την εξατομίκευση, είναι αντικολλεκτιβιστικά, αντιοργανωτικά, κατά του κράτους κι εν μέρει κατά των παραδοσιακών κομματικών οργανισμών, σε σύγκρουση ορισμένες φορές με τις παραδοσιακές εργατικές οργανώσεις." (3)

Τόσο στον Γκόρτς (που αναφερεται ρητά και επιδοκιμαστικά στον Νέγκρι) όσο και στον Χίρς (που άδικα, όπως θα δούμε πιο κάτω, επικαλείται τον Γκράμσι) είναι έντονες οι ομοιότητες με την ανάλυση του Νέγκρι (4). Η αντίληψη για "κοινωνικό κράτος=κράτος εργασίας", που χρησιμοποιεί την τεχνολογία σαν καταστολή και την καταστολή σαν παραγωγική σχέση, υπάρχει ήδη στο κείμενο του Νέγκρι "Ο Κέυνς και η καπιταλιστική θεωρία του κράτους". Και η "μη-τάξη των μη-παραγωγών" που αναπτύσσει τα "διαταξικά" νέα κινήματα μας παραπέμπει κατευθείαν στον "κοινωνικό προλετάριο" του Νέγκρι. Ανεξάρτητα απο την απόσταση που χωρίζει τον ήρεμο πασιφισμό των Πράσινων απο τις βίαιες πρακτικές της ιταλικής αυτονομίας, το θεωρητικό υπόβαθρο είναι παρόμοιο όχι μόνο στο συμπέρασμα (εγκατάλειψη της εργατικής τάξης σαν υποκείμενο της κοινωνικής αλλαγής) αλλά και στην επιχειρηματολογία και μεθοδολογία του.

Στην Ελλάδα όλη αυτή η συζήτηση φτάνει σαν κάποιος μακρυνός απόηχος. Ωστόσο η ιδεολογική μεταστροφή σε βάρος της εργατικής τάξης είναι πολύ χειροπιαστή. Οταν το ΠΑΣΟΚ κατακεραυνώνει τις απεργίες σαν "συντεχνιακές", "οικονομίστικες", "εγωϊστικές", οι ιερεμιάδες του είναι ίσως αναποτελεσματικές πολιτικά γιατί τα απεργοσπαστικά του κίνητρα είναι διάφανα. Ιδεολογικά, όμως, βρίσκουν ανταπόκριση πολύ πιο πέρα απο τα συντηριτικά κομμάτια του μικροαστισμού. Ενας ραφινάτος αντεργατισμός είναι διάχυτος στην μικροαστική διανόηση που βλέπει την εργατική τάξη σαν μια άξεστη, καταναλωτική, ρυπογόνα, σεξιστική συντεχνία (σε αντιπαράθεση βέβαια με τον εαυτό της που είναι πρότυπο προοδευτικότητας με συνείδηση αυτοδιαχειριστική, οικολογική, φεμινιστική κλπ. κλπ.). Εστω, λοιπόν, κι αν οι θεωρίες για την εκθρόνιση της εργατικής τάξης απο την θέση του επαναστατικού υποκείμενου μας έρχονται απ' έξω και με καθυστέρηση, το έδαφος είναι πρόσφορο για να τις υποδεχτεί. Αξίζει να σταθούμε πιο διεξοδικά στα επιχειρήματά τους.

Μπορούμε να ταξινομήσουμε τις θεωρίες αυτές με βάση τρία κοινά μοτίβα επιχειρηματολογίας που τις διαπερνούν.

(α) Το μοτίβο της "αποβιομηχανοποίησης" με την ένοια της μείωσης του ποσοστού που αντιπροσωπεύει το βιομηχανικό προλεταριάτο.

(β) Το μοτίβο της "αποειδίκευσης" με την έννοια της καταστροφής του πρωτοβουλιακού εργάτη-μάστορα και της αντικατάστασης του απο τον πειθήνιο εργάτη-ρομπότ. Και

(γ) Το μοτίβο της "κρατικοποίησης" με την έννοιατης διάχυσης της εργατικής τάξης μέσα σε μια κοινωνία που έχει γίνει όλη μια φάμπρικα χάρη στην παρέμβαση του κράτους.

Θα εξετάσουμε το κάθε μοτίβο ξεχωριστά, προσπαθώντας να προσδιορίσουμε την έκταση και την σημασία των αλλαγών μέσα στην εργατική τάξη στις οποίες αναφέρεται.

Α. «Αποβιομηχανοποίηση»: Οι αλλαγές στη σύνθεση της εργατικής τάξης

ΠΙΝΑΚΑΣ Η εργατική τάξη στις ΗΠΑ, 1900-1970 (εκατομμύρια εργάτες)

	1900	1910	1920	1930	1940	1950	1960	1970
χειριστές και ανειδίκευτοι χειρώνακτες	7,3	9,9	11,5	13,0	14.4	15,5	16,4	18,1
μάστοροι — ειδικευμένοι εργάτες	2,9	4,0	5,0	5,7	5,6	7,3	8,0	9,5
υπάλληλοι γραφείου	0,9	2,0	3,4	4,3	5,0	7,1	9,6	14,3
εργαζόμενοι στις υπηρεσίες και το εμπόριο	3,6	4,9	4,9	7,3	8,8	8,7	10,6	13,4
Σύνολο εργατών	14,7	20,8	24,8	30,3	33,8	38,6	44,6	55,3
σύνολο "ενεργού πληθυσμού"	29.0	37,3	42,2	48,7	51,7	57,9	64,5	80,0
ποσοστό των εργατών στον ενεργό πληθυσμό	50,7%	55,8%	58,8%	62,2%	65,4%	66,7%	69,1%	69,1%

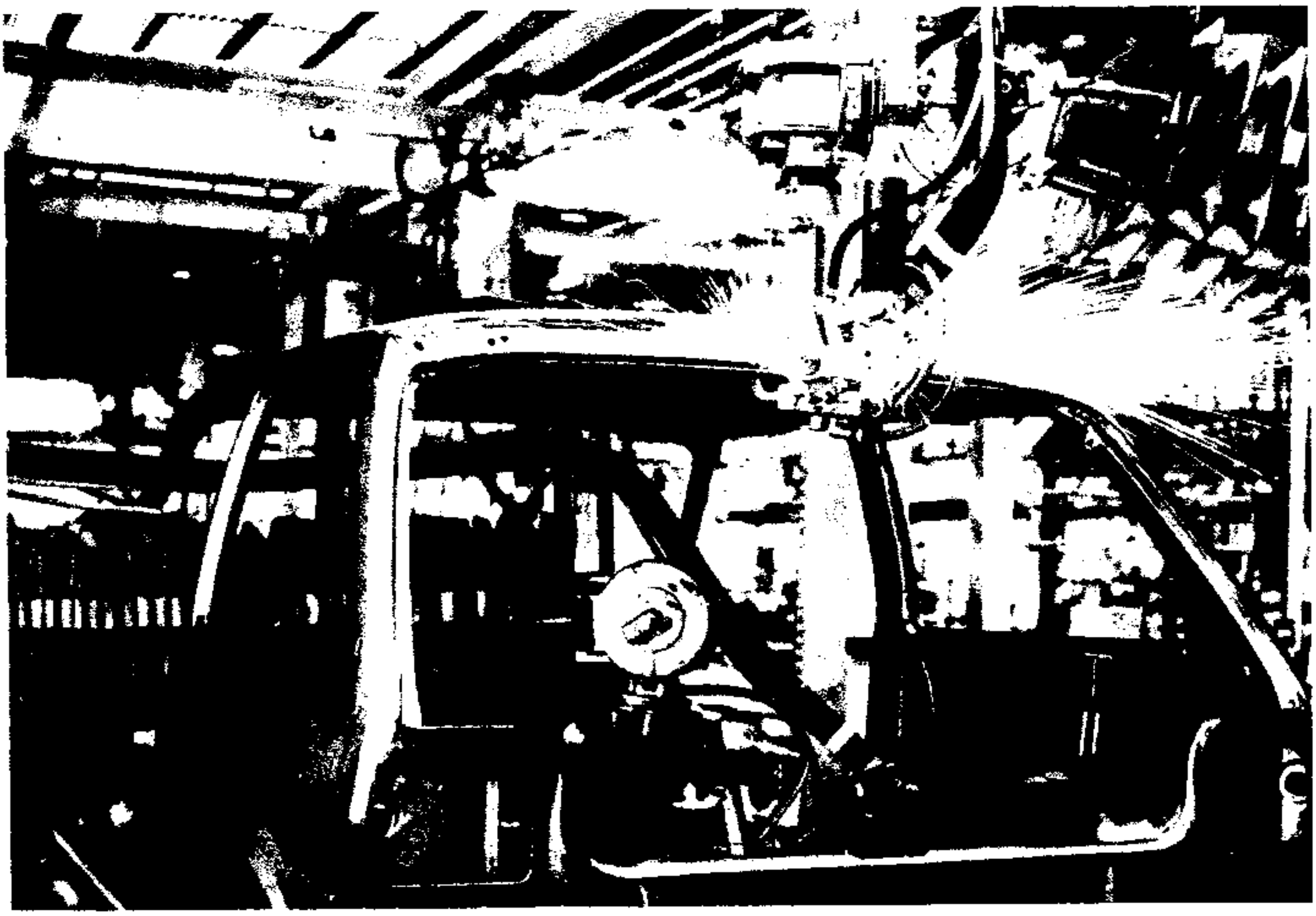

Οι στατιστικές υπηρεσίες προφανώς δεν επιδίδονται σε μαρξιστικές αναλύσεις ώστε να μας δίνουν έτοιμη εικόνα για τις αλλαγές στην ταξική δομή της κοινωνίας. Στο ερώτημα, λοιπόν, αν η εργατική τάξη συρρικνώνεται ή όχι πρέπει να ξεκινήσουμε απο τα στατιστικά στοιχεία και στην συνέχεια να προσπαθήσουμε να δούμε τι σημαίνουν.

Για την πιο σημαντική καπιταλιστική χώρα, τις ΗΠΑ, ο Χάρυ Μπράβερμαν (5) στο βιβλίο του "Εργασία και Μονοπωλιακό κεφάλαιο" δίνει τα εξής στοιχεία:

Στον πίνακα αυτό μπορούμε να προσθέσουμε άλλη μια σειρά που να δείχνει το άθροισμα των δυό πρώτων κατηγοριών (ανειδίκευτοι+ειδικευμένοι εργάτες) σαν ποσοστό στο σύνολο των εργατών, ως εξής:

	1900	1910	1920	1930	1940	1950	1960	1970
ποσοστό των βιομηχανικών εργατών στο σύνολο των εργατών	69,4%	66,8%	66,5%	61,2%	59,2%	59,0%	54,7%	49;9%

Επίσης, σαν ποσοστό στο συνολικό ενεργό πληθυσμό.

	1900	1910	1920	1930	1940	1950	1960	1970
ποσοστό των βιομηχανικών εργατών στο συνολικό ενεργό πληθυσμό	35,2%	37,2%	39,1%	38,1%	38,7%	39,3%	37,8%	34,5%

Μια απλή ματιά μας δείχνει ότι οι βιομηχανικοί εργάτες αποτελούν ένα διαρκώς μικρότερο ποσοστό του συνόλου των εργατών, πέφτοντας μάλιστα μετά το 1970 κάτω απο το 50%. Επίσης έχουν αρχίσει να πέφτουν σαν ποσοστό και σε σύγκριση με τον ενεργό πληθυσμό.

Την ίδια εικόνα δείχνουν και οι στατιστικές και σε άλλες χώρες του αναπτυγμένου καπιταλισμού. Στην Βρεττανία οι βιομηχανικοί εργάτες έπεσαν απο 8,6 εκατομμύρια το 1961 (36% της συνολικής απασχόλησης) σε 7,4 εκατομμύρια το 1976 (δηλαδή 30,1%). Στην Γαλλία το μάξιμουμ της βιομηχανικής απασχόλησης σημειώθηκε το 1974 (5,9 εκατομμύρια, ποσοστό 28,1%) και απο τότε πέφτει (27,9%). Στην Γερμανία η κορυφή ήταν το 1961 και στην Σουηδία το 1965, όπως επίσης και στο Βέλγιο και στην Ολλανδία.

Οταν, βέβαια, φύγουμε απο τα πιο παλιά κέντρα του καπιταλισμού η εικόνα αυτή αλλάζει. Στις αναπτυσσόμενες χώρες τις καπιταλιστικής περιφέρειας την ίδια περίοδο το ποσοστό των βιομηχανικών εργατών ανεβαίνει κατακόρυφα: Στη Ν.Κορέα απο 8,7% το 1963 σε 22,8% το 1976, στην Φορμόζα (Ταϊβάν) απο 9,3% το 1952 σε 38% το 1977. Σ' αυτή την κατηγορία ανήκουν και πολλές χώρες της Λ. Αμερικής, της Μ. Ανατολής, της Α. Ευρώπης και βέβαια και η Ελλάδα. Ακόμη και μέσα στην καρδιά του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος υπάρχουν χώρες οπου το ποσοστό των βιομηχανικών εργατών παρουσιάζει άνοδο πχ. στην Ιαπωνία ανέβηκε απο 19,8% το 1957 σε 22,5% το 1961 και 25,8% το 1975.

Ηδη, δηλαδή, πρίν προχωρήσουμε παρακάτω πρέπει να κάνουμε μια πρώτη παρατήρηση: Πώς όσοι μιλάνε για"συρρίκ-

νωση" της εργατικής τάξης με την αριθμητική έννοια δεν αναφέρονται σε παγκόσμια κλίμακα, αλλά σε συγκεκριμένες χώρες, στα πιο παλιά βιομηχανικά κέντρα.

Το πιο σημαντικό ζήτημα, όμως, που πρέπει να ξεκαθαρίσουμε είναι αν η εργατική τάξη ταυτίζεται με το βιομηχανικό προλεταριάτο.Το να ονομάζει κανείς την μείωση του ποσοστού των βιομηχανικών εργατών "συρρίκνωση" της εργατικής τάξης σημαίνει ότι ολόκληρα κομμάτια αποκλείονται απο την εργατική τάξη: Οι εργαζόμενοι στις υπηρεσίες (στις τράπεζες, στα ξενοδοχεία, στα εστιατόρια, στις συγκοινωνίες κλπ) στο εμπόριο, στα νοσοκομεία, στα σχολεία, στα γραφεία των ιδιωτικών αλλά και των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών. Αυτός ο αποκλεισμός είναι αρκετά δημοφιλής μέσα στον ακροαριστερό χώρο στην Ελλάδα. Η αντίληψη ότι οι εργαζόμενοι στις τράπεζες και στην Κοινή Ωφέλεια ανήκουν στα μικροαστικά στρώματα είναι πολύ διαδεδομένη. Και στο πρόσωπο του Νίκου Πουλαντζά (6) είχε βρεί κι έναν δυνατό θεωρητικό υποστηριχτή. Παρόλα αυτά είναι λαθεμένη. Ας δούμε γιατί.

Το κύριο επιχείρημα για τον διαχωρισμό αυτό στηρίζεται στην διάκριση ανάμεσα στην παραγωγική και μη παραγωγική εργασία.

Παραγωγική και μη παραγωγική εργασία

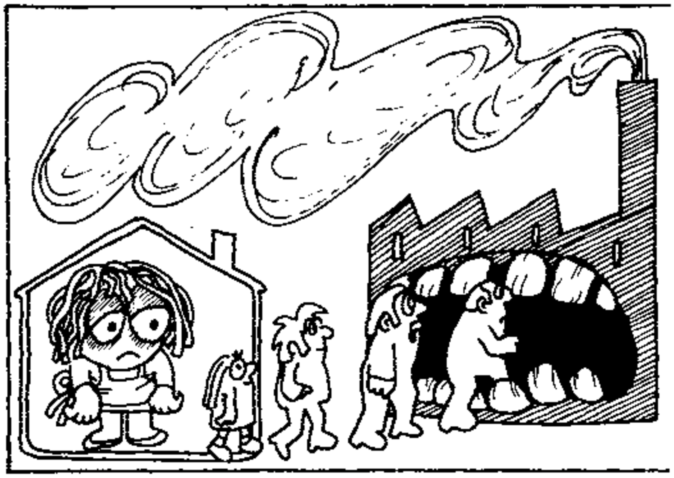

Ο Μαρξ χρησιμοποιεί τον όρο παραγωγική εργασία για να υποδηλώσει την εργασία που απασχολείται απο το κεφάλαιο ανταλλάσσεται με το μεταβλητό τμήμα του και το αναπαράγει μαζί με νέα υπεραξία. Κριτήριο της παραγωγικής εργασίας δεν είναι το "τι δουλειά κάνει" αλλά η σχέση της με το κεφάλαιο στην διαδικασία αναπαραγωγής του. Ετσι για τον Μάρξ ο ράφτης που πηγαίνει στο σπίτι ενός καπιταλιστή για να του ράψει ένα κουστούμι δεν προσφέρει παραγωγική εργασία γιατί συναλλάσεται με τον καπιταλιστή σαν καταναλωτή και αμείβεται απο το εισόδημα και όχι απο το κεφάλαιό του. Αντίθετα, ο ίδιος ράφτης όταν ράβει κουστούμια στο εργοστάσιο ενός καπιταλιστή προσφέρει παραγωγική εργασία: το μεροκάματό του πληρώνεται απο το μεταβλητό κεφάλαιο και η εργασία του παράγει υπεραξία.

Με τα κριτήρια αυτά μπορούμε να διακρίνουμε δυό βασικές κατηγορίες μη-παραγωγικής εργασίας. Η πρώτη κατηγορίαείναι η εργασία όσων βρίσκονται έξω απο τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής (αυτοαπασχολούμενοι βιοτέχνες, μικροκαλλιεργητές αγρότες κλπ.). Πρόκειται για την κατηγορία μη-παραγωγικής εργασίας που εξαφανίζεται με την ανάπτυξη του καπιταλισμού καθώς οι αγρότες και τα παραδοσιακά μικροαστικά τμήματα προλεταριοποιούνται. Ομως παράλληλα αναπτύσεται η δεύτερη κατηγορία μη-παραγωγικής εργασίας μέσα στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής. Ο λογιστής, ο γραμματέας, ο πωλητής, ο διαφημιστής απασχολούνται απο το κεφάλαιο όχι για να παράγουν εμπορεύματα αλλά για να εξασφαλίσουν την κυκλοφορία του κεφάλαιου και την πραγμάτωση της υπεραξίας που έχει αποσπάσει απο την παραγωγική εργασία.

Αυτή η δεύτερη κατηγορία μη-παραγωγικής εργασίας σε μια αρχική φάση θα μπορούσε πραγματικά να θεωρηθεί ότι αποτελεί τμήμα όχι της εργατικής τάξης αλλά των "λακέδων" του κεφάλαιου. Την εποχή δηλαδή που ο γραμματέας ή ο λογιστής ήταν πρόσωπα της εμπιστοσύνης του καπιταλιστή με αντίστοιχες αμοιβές και προνόμια. Οταν, όμως, σήμερα μιλάμε για τις δακτυλογράφους ή τους προγραμματιστές που δουλεύουν στη μηχανογράφιση του σύγχρονου γραφείου ή λογιστίριου ή τμήματος πωλήσεων, τότε το ζήτημα μπαίνει διαφορετικά. Ας δούμε τι λέει ο Μάρξ για ένα τμήμα μη-παραγωγικής εργασίας που είχε αρχίσει να μαζικοποιείται ήδη στην δική του εποχή, τους εμπορουπάλληλους.

> "...ο εμπορουπάλληλος είναι μισθωτός εργάτης. Κατ' αρχή η εργατική δύναμή του αγοράζεται με το μεταβλητό κεφάλαιο του έμπορου, όχι με χρήμα που ξοδεύεται σαν εισόδημα, και κατα συνέπεια δεν αγοράζεται για προσωπική εξυπηρέτηση αλλά με σκοπό την επέκταση του κεφάλαιου που την αγόρασε.Κατά δεύτερο λόγο, η αξία της εργατικής δυναμής του και επόμενα και του μισθού του καθορίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως και των άλλων μισθωτών εργατών, δηλαδή απο το κόστος της παραγωγής της συγκεκριμένης εργατικής δύναμης, όχι απο το προϊόν της εργατικής δύναμής του."(7)

Και παρακάτω:

> "Ο όγκος των κερδών του συγκεκριμένου έμπορου εξαρτάται απο τον όγκο του κεφάλαιου που μπορεί να θέσει σε κίνηση σ' αυτή τη διαδικασία και μπορεί να θέσει σε κίνηση τόσο πιο πολύ κεφάλαιο στις αγορές και πωλήσεις όσο πιο μεγάλη είναι η απλήρωτη εργασία των υπαλλήλων του. Η ίδια η λειτουργία με την οποία το χρήμα του έμπορου γίνεται κεφάλαιο σε μεγάλο βαθμό γίνεται μέσα απο αυτούς που απασχολεί. Η απλήρωτη εργασία αυτών των υπαλλήλων, παρόλο που δεν παράγει υπεραξία, δίνει στον έμπορο την δυνατότητα να ιδιοποιείται υπεραξία, γεγονός που στην ουσία, ισοδυναμεί με το ίδιο πράγμα, όσο αφορά το κεφάλαιό του. Αποτελεί, κατα συνέπεια, πηγή κέρδους γι αυτόν". (στο ίδιο, σελ. 293-4).

Με την ανάπτυξη του καπιταλισμού και με την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, ένας διαρκώς αυξανόμενος όγκος κεφαλαίων κυνηγάει να μοιραστεί ένα διαρκώς αυξανόμενο όγκο υπεραξίας. Η οργάνωση της μη-παραγωγικής εργασίας με τρόπο που να επιτρέπει την συμμετοχή σ' αυτό το κυνήγι γίνεται απαραίτητη όχι μόνο για το εμπορικό αλλά και για το τραπεζιτικό, για το ίδιο το βιομηχανικό ή ακόμη και για το καθαρά κερδοσκοπικό κεφάλαιο (χρηματιστηριακές δραστηριότητες). Οι "λακέδες" των καπιταλιστών γίνονται ολόκληρες γραφειοκρατίες που επανδρώνονται στη βάση τους μαζικά απο μισθωτούς των οποίων οι μισθοί αντιπροσωπεύουν την αναπαραγωγή της εργατικής τους δύναμης και των οποίων η απλήρωτη εργασία επιτρέπει στους καπιταλιστές να συμμετέχουν στο μοίρασμα της υπεραξίας. Οι σχεδιάστριες αλλά και οι καθαρίστριες, οι δακτυλογράφοι και οι τηλεφωνήτριες, οι χειριστές πίσω απο την διατρητική μηχανή ή την αριθμομηχανή του ταμείου είναι όλοι κι όλες κομμάτια της εργατικής τάξης.

Το ίδιο ισχύει και για όσους απασχολούνται στις υπηρεσίες εκείνες που η ύπαρξή τους εξασφαλίζει την αναπαραγωγή της τόσο έντονα παραγωγικής σύγχρονης εργατικής δύναμης: στα σχολεία, στα νοσοκομεία, στον τουρισμό, στις συγκοινωνίες. Η ανεβασμένη παραγωγικότητα του βιομηχανικού προλετάριάτουείναιαυτή που επιτρέπει την μείωση του ποσοστού του μέσα στην εργατική τάξη στα πιο παλιά κέντρα του καπιταλισμού, αλλά ταυτόχρονα είναι κι αυτή που δημιουργεί μια σειρά νέες ανάγκες για την μαζική αναπαραγωγή του σε

νέα επίπεδα —τη γενίκευση της εκπαίδευσης, την μαζικοποίηση της περίθαλψης, την κάλυψη των αναγκών της νέας ψυχο-σωματικής ισορροπίας της εντατικής εργασίας με τον μαζικό τουρισμό κλπ.

Αυτή η μεγάλη επέκταση της μη-παραγωγικής εργασίας μέσα στον καπιταλισμό ξεκινάει, λοιπόν, απο τις ίδιες τις ανάγκες του να εξασφαλίσει την αναπαραγωγή της παραγωγικής εργατικής δύναμης και την πραγμάτωση και κυκλοφορία της υπεραξίας που αποσπά απο αυτή. Χωρίς την μη-παραγωγική εργασία δεν είναι δυνατή ούτε η εκμετάλλευση της παραγωγικής. Και απο την σκοπιά του κάθε μεμονωμένου καπιταλιστή η μη-παραγωγική εργασία είναι εξ' ίσου πηγή κερδών, όπως και η παραγωγική. Το κεφάλαιο πιέζει για να κατεβάσει τους μισθούς και των μεν και των δε στα κατώτερα δυνατά επίπεδα. Κατατεμαχίζει "ορθολογικά" την εργασιακή διαδικασία στο γραφείο όπως και στο εργοστάσιο, προσπαθώντας να αφαιρεί τον έλεγχό της απο τους ίδιους τους εργαζόμενους.

Τα παραδοσιακά προνόμια των έμπιστων "λακέδων" του κεφάλαιου έχουν πια περιοριστεί στις κορυφές της ιεραρχικά δομημένης γραφειοκρατίας που απασχολεί τους μη-παραγωγικούς εργάτες. Κάπου εκεί μπορούμε να τραβήξουμε την διαχωριστική γραμμή με τα νέα μικροαστικά στρώματα: τα διευθυντικά στελέχη των γραφειοκρατικών μηχανισμών έχουν όχι μόνο απολαβές ανώτερες και απο τον πιο καλοπληρωμένο εργάτη, αλλά και την δυνατότητα να ελέγχουν την εργασία των υφισταμένων τους και να εξελίσσονται στα κλιμάκια της ιεραρχίας. Χωρίς να επεκταθούμε περισσότερο σ' αυτό το ζήτημα, μπορούμε να πούμε ότι το μεσόστρωμα ξεχωρίζει με τις ανεβασμένες αμοιβές του και το διευθυντικό του δικαίωμα τόσο πάνω στην παραγωγική όσο και στην μη-παραγωγική εργασία. Κάτω απο αυτό το στρώμα, η κατάσταση των εργατών παραγωγικών και μη δεν διαφέρει: δουλειά ρουτίνας, μεροκάματο χαμηλό, καμμιά άλλη εξασφάλιση πέρα απο την δυνατότητα να πουλούν την εργατική δύναμή τους.

Οταν πάρουμε όλα αυτά υπ' όψη μας βλέπουμε ότι η εργατική τάξη δεν "συρρικνώνεται" αλλά αντίθετα επεκτείνεται. Στον πίνακα του Μπραβερμάν για τις ΗΠΑ το ποσοστό όλων των εργατών στον συνολικό ενεργό πληθυσμό ανεβαίνει απο 50,7% το 1900 σε 69,1% το 1970. Αυτή η επέκταση συνοδεύεται απο ανακατατάξεις, τόσο γεωγραφικές όσο και εσωτερικές-διακλαδικές. Αυτό είναι το νόημα του φαινόμενου της "αποβιομηχανοποίησης".

Πριν περάσουμε στην επόμενη ενότητα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ένα ακόμη σημείο. Η απόρριψη της θεωρίας της "συρρίκνωσης" της εργατικής τάξης δεν σημαίνει ότι υιοθετούμε μια αντίληψη που βλέπει την επαναστατικότητα της εργατικής τάξης σαν συνάρτηση του αριθμητικού μεγέθους της. Αυτή η αντίληψη που υποβόσκει πίσω απο την επιχειρηματολογία του τύπου "οι εργάτες έχουν γίνει μειοψηφία, άρα ξεχάστε τους σαν επαναστατικό υποκείμενο" αποτελεί χυδαία έκφραση οικονομισμού. Οταν ο Χομπσμπομ λέει ότι τα παραδοσιακά εργατικά κόμματα θεωρούσαν ότι η εργατική τάξη θα "αυξάνεται "αναπόφευκτα" τόσο αριθμητικά όσο και απο άποψη σοσιαλιστικής συνείδησης, μιλάει για την σοσιαλδημοκρατία και τον σταλινισμό. Ο επαναστατικός μαρξισμός ποτέ δεν αντιμετώπισε την συνείδηση της εργατικής τάξης με το υποδεκάμετρο της στατιστικής γιατί βλέπει την διαμόρφωσή της σαν αποτέλεσμα αγώνων, πολιτικής δράσης, παρέμβασης της εργατικής τάξης στις αντιφάσεις του κάθε κοινωνικού σχηματισμού.

Β. «Αποειδίκευση»: Τεχνολογία και εργατική συνείδηση

Αν οι οπαδοί της θεωρίας της "συρρίκνωσης" βλέπουν την συνείδηση σαν συνάρτηση του μεγέθους της εργατικής τάξης ο Γκόρτς και οι οπαδοί της θεωρίας της "ρομποτοποίησης" βλέπουν την εργατική συνείδηση σαν συνάρτηση της τεχνολογίας που χειρίζεται μέσα στο εργοστάσιο. Ετσι η διαλλεκτική: πρωτοπορία της τάξης —σύνολο της τάξης, επαναστατικό κόμμα— εργατικά συμβούλια σαν δυναμική με την οποία εκφράζεται και καταχτιέται η συλλογική αυτο-οργάνωση των εργατών πετιέται στα άχρηστα της ιστορίας σαν κάτι το ξεπερασμένο, σαν κάτι που ήταν χαρακτηριστικό γνώρισμα λίγο-πολύ των ειδικευμένων τορναδόρων του Τορίνου ή της Πετρούπολης των αρχών του αιώνα. Είδαμε ήδη πώς ο Γκόρτς θεωρεί αδύνατα σήμερα πια τα εργατικά συμβούλια. Παρόμοια ο Νέγκρι βλέπει ότι:

Το τέλος των συμβουλίων;

"το κίνημα των συμβουλίων, η επιβλητική πίεση του επαναστατικού συνδικαλισμού στην αρχή της δεκαετίας του 20 ηττήθηκαν ,ή μάλλον επρόκειτο για αφαίρεση της ουσίας απο την ίδια την πιθανότητα μιας επαναστατικής διαλεκτικής που οργανώνεται μέσα σ' αυτά τα συμβούλια ανάμεσα στις ταξικές πρωτοπορίες και τις προλεταριακές μάζες με την εισαγωγή νέων τεχνικών ορθολογικοποίησης της εργασίας, με την καταστροφή της ειδίκευσης και με την αλυσίδα συναρμολόγησης" (8).

Κι ομως, η εργατική τάξη παραμένει αθεράπευτα "συμβουλιακή". Σε πείσμα της "αλυσίδας συναρμολόγησης", σε κάθε επαναστατική έξαρση οι εργάτες ξανανυρίζουν σ' αυτή τη μορφή οργάνωσης με κέντρο τα πιο μεγάλα και τεχνολογικά προχωρημένα εργοστάσια: Ουγγαρία 1956, Τσεχοσλοβακία 1968, Πορτογαλία 1974-75, Πολωνία 1980-81. Κι αν κάποιος φαντάζεται ότι οι ανατολικές χώρες υστερούν σε "επιστημονική οργάνωση της εργασίας" ή σε "αυταρχισμό στις σχέσεις διευθυντή-διευθυνόμενου στην παραγωγή" ας το ξανασκεφτεί. Αλλωστε οι ίδιοι οι θεωρητικοί της "ρομποτοποίησης" προβάλουν το κρατικό καπιταλισμό σαν την προχωρημένη αιχμή, το "μέλλον" του καπιταλισμού . Κι όμως τα εργατικά συμβούλια επιμένουν να ξαναεμφανίζονται, όσο κι αν κάποιοι θεωρούν ότι η τεχνολογία τα κατέστειλε.

Ο τεχνολογικός ντετερμινισμός είναι τόσο παλιά "αμαρτία" μέσα στο κίνημα όσο και ο οικονομισμός. Πολλές φορές αποδίδεται στον ίδιο τον Μάρξ. Για παράδειγμα αναφέρεται ένα απόσπασμα όπου ο Μάρξ γράφει: "Ο χειροκίνητος μύλος μας δίνει την κοινωνία με τον αφέντη-φεουδάρχη. Ο ατμοκίνητος, την κοινωνία με τον βιομηχανικό καπιταλιστή". Ωστόσο ο ίδιος ο Μάρξ φροντίζει να ξεκαθαρίσει ότι δεν θεωρεί ότι η τεχνολογία παράγει τις κοινωνικές σχέσεις αλλά αντίθετα ότι καθορίζεται απο αυτές. Αυτό το πλαίσιο είναι απαραίτητο για να γίνει κατανοητή η πορεία της οργάνωσης της εργασίας μέσα στον καπιταλισμό, η σχέση των εργατών με την τεχνολογία και οι επιδράσεις της τεχνολογίας και της οργάνωσης της εργασίας στην εργατική συνείδηση.

Στον καπιταλισμό η πίεση απο τον ανταγωνισμό των κεφαλαίων μεταξύ τους οδηγεί κάθε καπιταλιστή στην αναγόρευση της συσσώρευσης σε υπέρτατο νόμο. Αυτό το ανελέητο κυνηγητό της σύσσώρευσης φέρνει μαζί του την τάση να αυξάνεται συνεχώς ο λόγος της νεκρής προς την ζωντανή εργασία. Ο Μάρξ αναλύοντας αυτή την τάση δεν χρειάστηκε να ζήσει μέχρι την εποχή του Ταίυλορ ή των ρομπότ για να περιγράψει με τον πιο παραστατικό τρόπο πώς η καπιταλιστική οργάνωση της εργασίας μετατρέπει τον εργάτη σε "εξάρτημα της μηχανής", μεταφέρει την δεξιοτεχνία απο τον εργάτη στις μηχανές και μειώνει την αξία της εργατικής δύναμης. Η "αποειδίκευση" σαν τάση είναι δεμένη με την ίδια την δυναμική του καπιταλιστικού συστήματος.

Η διαπίστωση αυτή, όμως, απο μόνη της δεν αρκεί. Γιατί απο μόνη της θα μπορούσε να σημαίνει ότι βαδίζουμε προς το ιδανικό του Ταίυλορ, προς τον εργάτη-πίθηκο. Πρέπει να δούμε ότι κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, γιατί η εργατική τάξη παραμένει πάντοτε το ζωντανό στοιχείο της παραγωγικής διαδικασίας και το κεφάλαιο είναι πάντοτε υποχρεωμένο να ξαναρχίζει νέες προσπάθειες για την "αποειδίκευσή" της. Με άλλα λόγια η "ειδίκευση", η " δεξιοτεχνία", η "μαστοριά" δεν είναι μια αξία απόλυτη και σταθερή που απειλείται με φθορά απο τον καπιταλισμό αλλά κάτι το ιστορικά και κοινωνικά προσδιορισμένο σε κάθε περίοδο.

Ταίυλορ και Γκράμσι

Ας αφήσουμε τον Γκράμσι να μας βοηθήσει σ' αυτό το σημείο. Στα "Τετράδια της Φυλακής" σχολιάζοντας την εμφάνιση του ταιυλορισμού και του φορντισμού γράφει:

"Ο Ταίυλορ εκφράζει με ωμό κυνισμό τον στόχο της αμερικάνικης κοινωνίας —την ανάπτυξη στον ανώτατο βαθμό μηχανικών και αυτόματων συνηθιών και στάσεων μέσα στους εργάτες, την διάλυση της παλιάς ψυχο-σωματικής σχέσης της καταρτισμένης επαγγελματικής εργασίας (η οποία απαιτούσε μια κάποια ενεργό συμμετοχή της ευφυίας, της φαντασίας, και της πρωτοβουλίας, απο την μεριά του εργάτη) και την απογύμνωση των παραγωγικών λειτουργιών με τρόπο που να απομένει μόνο η μηχανική, σωματική πλευρά τους. Στην πραγματικότητα, όμως, αυτά τα πράγματα δεν είναι πρωτότυπα ή καινούργια: αντιπροσωπεύουν απλά και μόνο την πιο πρόσφατη φάση μιας μακρόχρονης διαδικασίας που άρχισε μαζί με την ίδια την βιομηχανική οργάνωση. Αυτή η φάση είναι πιο έντονη απο τις προηγούμενες και εκδηλώνεται με πιο βίαιες μορφές, αλλά αποτελεί μια φάση που κι αυτή θα ξεπεραστεί με την δημιουργία μιας ψυχο-σωματικής σχέσης νέου τύπου, η οποία θα είναι και διαφορετική απο τις προηγούμενες και αναμφίβολα ανώτερη.

Αναπόφευκτα, θα υπάρξει μια καταναγκαστική διαλογή. Ενα μέρος της παλιάς εργατικής τάξης θα εξαφανιστεί χωρίς ίκτο απο τον κόσμο της εργασίας και ίσως απο τον κόσμο tout court." (9)

Γράφοντας μέσα στην φυλακή και με το εργατικό κίνημα ηττημένο ο Γκράμσι είχε την δυνατότητα να σχολιάσει τις ανακατατάξεις αυτές απο μακροπρόθεσμη σκοπιά. Σ' ένα επόμενο σημείωμα με τίτλο "Ο Ταιυλορισμός και η μηχανοποίηση του εργάτη" προχωράει σε "Μερικές χρήσιμες παρατηρήσεις" σχετικά με το ανέφικτο της μετατροπής του εργάτη σε "εκπαιδευμένο γορίλα". Στέκεται στο παράδειγμα των εργατών του τύπου και γενικά της αναπαραγωγής κειμένων (δακτυλογράφοι, στενογράφοι, στοιχειοθέτες, λινοτύπες) και παρατηρεί ότι πρόκειται για την κατ' εξοχή περίπτωση όπου η "μηχανοποίηση" του εργάτη θα μπορούσε να σημαίνει τον πνευματικό θάνατό του γιατί αυτό που του ζητούν είναι να μην διαβάζει το κείμενο που αναπαράγει, να μην σκέφτεται το περιεχόμενό του (για να μην αφαιρείται και κάνει λάθη), να μην κεντρίζεται το ενδιαφέρον του απ' ότι κι αν λέει το κείμενο. Στην πραγματικότητα, βέβαια, οι εργάτες τύπου δεν αποβλακώνονται: το μόνο πράγμα που μηχανοποιείται ολοκληρωτικά είναι οι σωματικές κινήσεις. Η μνήμη της τεχνικής, που έχει αναχθεί σε απλές κινήσεις επαναλλαμβανόμενες με έντονο ρυθμό, "φωλιάζει" στα μυικά και νευρικά κέντρα και αφήνει το μυαλό ελεύθερο και αποδεσμευμένο για άλλες σκέψεις. Μπορεί κανείς να περπατάει χωρίς να χρειάζεται να σκέφτεται όλες τις κινήσεις που απαιτούνται για να τεθούν σε κίνηση συγχρονισμένα όλα τα μέρη του σώματος με τον τρόπο που απαιτεί το βάδισμα. Το ίδιο πράγμα συμβαίνει και θα εξακολουθήσει να συμβαίνει στην βιομηχανία για τις βασικές κινήσεις της κάθε τεχνικής. Περπατάμε αυτόματα και ταυτόχρονα σκεφτόμαστε ότι θέλουμε. Οι Αμερικανοί βιομήχανοι έχουν κατανοήσει πολύ καλά αυτή τη διαλλεκτική που ενυπάρχει στις νέες βιομηχανικές μεθόδους. Εχουν κατανοήσει ότι ο "εκπαιδευμένος γορίλας" είναι μόνο μια φράση, ότι "δυστυχώς" ο εργάτης εξακολουθεί να είναι άνθρωπος και ότι ακόμα και την ώρα της δουλειάς του σκέφτεται περισσότερο ή τουλάχιστον έχει περισσότερες ευκαιρίες να σκέφτεται απο την στιγμή που έχει ξεπεράσει την κρίση της προσαρμογής χωρίς να τον εξαφανίσουν: Κι όχι μόνο σκέφτεται ο εργάτης, αλλά το γεγονός ότι δεν αντλεί καμμιά άμεση ικανοποίηση απο την δουλειά του και βλέπει ότι προσπαθούν να τον μετατρέψουν σε εκπαιδευμένο γορίλα, μπορεί να τον οδηγήσει σε σκέψεις που πολύ απέχουν απο τον κομφορμισμό". (10)

Αντί λοιπόν για τις αυθαίρετες γενικεύσεις πώς μαζί με τον παλιό εργάτη-μάστορα που στην δουλειά του έδειχνε πρωτοβουλία, μεράκι και φαντασία, χάθηκε και η "συμβουλιακή" εργατική τάξη πρέπει να δούμε ότι η πίεση της καπιταλιστικής συσσώρευσης αναδιοργανώνει την εργατική τάξη καταστρέφοντας ολόκληρα κομμάτια και αναδεικνύοντας νέα των οποίων η πρωτοβουλία και η φαντασία δεν έχει να ζηλέψει τίποτα απο τους προκατόχους τους.

Ο κατεξοχη θεωρητικός της "αποειδίκευσης", ο Μπράβερμαν, που το βιβλίο του έχει τον υπότιτλο "Η Υποβάθμιση της Εργασίας στον 20 αιώνα", ενώ αναφέρεται διεξοδικά στις απόψεις του Μαρξ για την σχέση των εργατών με τις μηχανές μέσα στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και την δυναμική της υποταγής της ζωντανής στην νεκρή εργασία, στο τέλος προσπαθεί να μετρήσει ποσοτικά αυτή την "αποειδίκευση" για να απαντήσει και εμπειρικά στους αστούς κοινωνιολόγους που ισχυρίζονται ότι ο καπιταλισμός "εξυψώνει" την εργασία. Στην προσπάθεια αυτή επιχειρεί να συγκρίνει παλιές και νέες "ειδικότητες" με κριτήρια όπως τον χρόνο που απαιτείται για την εκπαίδευση-εξάσκηση. Αυτού του είδους το μέτρημα της "αποειδίκευσης" δεν έχει να μας προσφέρει τίποτα.Το αν ένας καλός τορναδόρος χρειαζόταν 4-7 χρόνια εξάσκησης ενώ ένας προγραμματιστής ηλεκτρονικών υπολογιστών σήμερα εκπαιδεύεται μέσα σε 6-12 μήνες, αυτό μπορεί να αφορά το κόστος αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης για τους καπιταλιστές, το πόσο έχει μειωθεί χάρη στην γενίκευση της βασικής εκπαίδευσης κλπ. κλπ. Οσο αφορά όμως την χρησιμοποίηση της "ειδίκευσης" σαν κριτήριο του κατά πόσο ένας εργάτης διαθέτει πρωτοβουλία, αυτές οι συγκρίσεις δεν σημαίνουν τίποτα.

Απο την σκοπιά της επαναστατικής διαδικασίας, αυτό που έχει σημασία για να μπορεί η εργατική τάξη να αναπτύξει πρωτοβουλία είναι η δύναμη που διαθέτει —δυνητικά— πάνω στην παραγωγική μηχανή. Απο αυτή τη σκοπιά η δύναμη του σημερινού "αποειδικευμένου" προλεταριάτου είναι ασύγκριτα μεγαλύτερη, γιατί απο τον κάθε εργάτη μπαίνει σε κίνηση ένας ασύγκριτα μεγαλύτερος όγκος των μέσων παραγωγής χάρη στην φοβερά ανεβασμένη παραγωγικότητα της εργασίας. Πρόκειται για ειρωνική αντίφαση του καπιταλισμού, πως όσο πιο πολύ κυριαρχεί η νεκρή εργασία πάνω στην ζωντανή, τόσο το "ανθρώπινο εξάρτημα της μηχανής" αποκτάει την δύναμη να τον ανατρέψει.

Γ. Κεφάλαιο και κράτος: Διαταξική «διάχυση» του προλεταριάτου;

Το τρίτο μοτίβο που διατρέχει τις θεωρίες που αναθεωρούν την κεντρικότητα της εργατικής τάξης είναι το μοτίβο των αλλαγών που έχει επιφέρει η ανάπτυξη του κρατικού παρεμβατισμού, όχι μόνο με την εξάπλωση των εθνικοποιήσεων σε διάφορους κλάδους της παραγωγής αλλά και με την οργάνωση της λεγόμενης κοινωνικής πρόνοιας απο το κράτος (welfare state).

Με την ανάπτυξη του κρατικού παρεμβατισμού η κοινωνία αντιμετωπίζει μια διμέτωπη διείσδυση του καπιταλιστικού αυταρχισμού στο συνολό της. Απ' τη μια μεριά με την οργάνωση της κρατικής μέριμνας για την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης "οι κοινωνικές σχέσεις κρατικοποιούνται" (Ζ. Χίρς —"Κράτος φροντισμού") και απο την άλλη με την Κευνσιανή πολιτική της διαχείρισης της "ενεργού ζήτησης" και των επενδύσεων το κράτος "διαχέει την οργάνωση της εκμετάλλευσης σε όλη την κοινωνία" (Νέγκρι —"Κοινωνικό κράτος"). Το αποτέλεσμα είναι το "διάχυτο εργοστάσιο", η μετατροπή της κοινωνίας σε μια τεράστια φάμπρικα όπου έχει συντριβεί η κεντρικότητα όχι μόνο της παλιάς εργατικής τάξης (της "συμβουλιακής" με την ορολογία της ιταλικής αυτονομίας) αλλά γενικά της εργατικής τάξης κι έχει αντικατασταθεί απο "διαταξικά κινήματα (Χίρς) που τα συνενώνουν υποκειμενικές ιδεολογικές και ηθικές αξίες —ο αντικρατισμός, το μίσος για τα αφεντικά— οι μόνες που δεν "μπορεί να απορροφήσει ο κομμουνισμός του κεφάλαιου" (Νέγκρι).

Εδώ χρειάζεται να γυρίσουμε πίσω σε βασικά στοιχεία της μαρξιστικής ανάλυσης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής για να ξεφύγουμε απο αυτήν την μυθοποιημένη περιγραφή του σύγχρονου καπιταλισμού. Ο καπιταλισμός δεν περίμενε τον Κέυνς για να εξασφαλίσει την "κοινωνική διάχυση της οργάνωσης της εκμετάλλευσης". Ολόκληρος ο Τρίτος Τόμος του Κεφάλαιου του Μαρξ είναι αφιερωμένος στην προσπάθεια να αναλύσει πώς το κάθε κεφάλαιο δεν αποσπά την υπεραξία των "δικών του" εργατών, αλλά μέσα απο την μετατροπή των αξιών σε τιμές και τον σχηματισμό του μέσου ποσοστού κέρδους, τα ανταγωνιζόμενα κεφάλαια μοιράζονται το σύνολο της υπεραξίας μεταξύ τους σε αναλογία με το μεγεθός τους. Η σχέση εργοδότη-εργάτη δεν είναι σχέση ανάμεσα σε άτομα

αλλά ανάμεσα σε τάξεις και η καπιταλιστική εκμετάλλευση δεν είναι σχέση κλεισμένη στους τοίχους του εργοστάσιου αλλά "διάχυτη" σε ολόκληρη την κοινωνία. Ο καπιταλιστής δεν κλέβει τους εργάτες του μαντρώνοντάς τους στην φάμπρικα κάτω απο την απειλή φυσικής βίας, αλλά μόνο αφού έχει βγεί στην αγορά. Και το βγάλσιμο στην αγορά δεν είναι βέβαια μόνο θέμα οικονομικών συναλλαγών αλλά και νομικών παρεμβάσεων (για την τήρηση των συμβολαίων) και πολιτικών παρεμβάσεων' (για την υποστήριξη καποιων ανταγωνιστών πχ. με κριτήρια εθνικά) δηλαδή και κρατικών παρεμβάσεων. Το κράτος του "φιλελεύθερου" καπιταλισμού δεν ήταν τόσο "αθώο" απο παρεμβάσεις.

Επίσης, πρέπει να δούμε ότι η εργατική κατανάλωση αποτελεί μέσα στον καπιταλισμό παραγωγική διαδικασία (πολύ πριν υπάρξει "κοινωνικός μισθός"), γιατί με την εργατική κατανάλωση αναπαράγεται η εργατική δύναμη. Το εργοστάσιο, λοιπόν, μ' αυτή την έννοια έχει απλωθεί στην καθημερινή ζωή των εργατών απο την στιγμή που η εργατική δύναμη έγινε εμπόρευμα, δηλαδή απο την αρχή του καπιταλισμού.

Κέϋνς και κρίση.

Αυτές οι παρατηρήσεις είναι απαραίτητες για να εκτιμήσουμε τις πραγματικές διαστάσεις της ανάπτυξης του κρατικού παρεμβατισμού απο τον μεσοπόλεμο και μετά. Δεν ήταν η οικονομική πολιτική τύπου Κέυνς και το Κράτος-Πρόνοια που "κοινωνικοποίησε" την εκμετάλλευση ξεπερνώντας τις αντιφάσεις του "αναρχικού" καπιταλισμού της αγοράς, αλλά αντίθετα αυτές οι αντιφάσεις καθόρισαν την έκταση, τα όρια και τις δυνατότητες της δράσης του κράτους. Βέβαια, για όσο καιρό διαρκούσε η μακρόχρονη μεταπολεμική άνθηση, ήταν εύκολο να φαίνεται ότι τα οικονομικά του Κέυνς μπορούν πραγματικά να διαχειρίζονται την εργατική κατανάλωση και να " απορροφούν" τις εργατικές διεκδικήσεις μετατρέποντάς τες σε "ενεργό ζήτηση" και "πλήρη απασχόληση". Επίσης, ήταν εύκολο να γίνεται πιστευτό ότι το κράτος μπορεί να επενδύει κατα βούληση αναπτύσσοντας ολόκληρους βιομηχανικούς κλάδους χωρίς περιορισμούς. Ο ρόλος της παγκόσμιας αγοράς και του νόμου της αξίας έμενε κρυμμένος.

Σήμερα, όμως, η οικονομική κρίση ξαναθυμίζει ότι η απόσπαση υπεραξίας δεν είναι "ιδιωτική υπόθεση" του κάθε καπιταλιστή απέναντι στους δικούς του εργάτες, ούτε καν του κάθε κράτους σαν συλλογικού εκμεταλλευτή των εργατών της κάθε χώρας. Το κάθε κεφάλαιο για να υπάρξει πρέπει να εμφανιστεί σαν ανταγωνιστής στην παγκόσμια αγορά και αυτοί οι ανταγωνισμοί και οι συνέπειές τους διαπερνούν τον κάθε εθνικό κρατικό παρεμβατισμό. Αυτές τις συνέπειες —επανεμφάνιση της κρίσης— σήμερα το Κράτος-Πρόνοια τις υφίσταται χωρίς να μπορεί να τις διαχειριστεί. Το welfare-state χειρουργείται απο την Θάτσερ, ενώ ο τελευταίος υποστηρικτής της Κευνσιανής επέκτασης της "ενεργούς ζήτησης", ο Μιτεράν, προτιμάει να μην του θυμίζουν πόσο άργησε να βάλει τον Κέυνς στο ράφι.

Σήμερα το "πανίσχυρο" κράτος του παρεμβατισμού έχει παραχωρήσει την θέση του στο κράτος της κρίσης που συναντάει συνεχώς διλήμματα, περικοπές, δύσκολες επιλογές. Ποιούς κλάδους να στηρίξει και ποιούς να κλείσει, ποιούς καπιταλιστές να ευνοήσει και ποιούς ν' αφήσει στην τύχη τους, πώς να επιβάλει την μείωση του μεροκάματου, την περικοπή του "κοινωνικού μισθού", την άνοδο της ανεργίας. Το "κράτος της εργασίας" έχει γίνει κράτος της καταναγκαστικής ανεργίας.

Η ιταλική Αυτονομία, έχοντας καταπιεί στόφιους τους ισχυρισμούς της κευνσιανής "επανάστασης" ότι κατάργησε τις κυκλικές κρίσεις, την ανεργία και την απειλή των εργατικών διεκδικήσεων γι αυξήσεις μισθών, χρειάστηκε να καταφύγει στο "μίσος για τα αφεντικά" σαν απο μηχανής θεό για να βρεί κάτι μη-αφομιώσιμο απο τον καπιταλισμό.

Δεν χρειάζεται, όμως, να ψάξουμε μακρυά για να δούμε ποιός δεν είναι αφομοιώσιμος. Οι ανθρακωρύχοι της Αγγλίας, οι χαλυβουργοί της Λωραίνης, τα πιο "παραδοσιακά" κομμάτια της εργατικής τάξης αντιμετωπίζουν επιθέσεις ζωής και θανάτου.

Η εργατική τάξη δεν έχει κατασταλεί απο την τεχνολογία ούτε έχει μετατραπεί σε "προνομιούχα μειοψηφία", αντίθετα εξωθείται σε σύγκρουση απο τον ίδιο τον καπιταλισμό που απειλεί τις δουλειές της, τα μεροκάματά της, την περίθαλψή της, την ίδια την ζωή της. Η σύγκρουση αυτή, στην σημερινή περίοδο κρίσης, μόλις τώρα αρχίζει. Το ξεπέρασμα της προηγούμενης κρίσης του μεσοπόλεμου χρειάστηκε τεράστιες ανακατατάξεις και συγκρούσεις: επαναστάσεις, αντεπαναστάσεις, τον Χίτλερ, τον Στάλιν, έναν παγκόσμιο πόλεμο. Όσοι φαντάζονται ότι σήμερα η εργατική τάξη έχει μπεί στο περιθώριο ειρηνικά και ανεπαίσθητα με την μικροηλεκτρονική και τον Κέυνς ζούνε σε δικό τους κόσμο. Το θέμα για τους επαναστάτες δεν είναι να αποχαιρετήσουν την εργατική τάξη αλλά αναγνωρίζοντας την κεντρικότητά της να κατανοήσουν τις αλλαγές στην σύνθεσή της και να προσπαθήσουν να ξαναπιάσουν το νήμα της ανατρεπτικής διαλεκτικής ανάμεσα στις εργατικές πρωτοπορίες και το σύνολο της τάξης στις συγκρούσεις που έρχονται.

(1) Eric Hobsbawm «The Forward March of Labour Halted?» Λονδίνο (Lawrence & Wishart) 1981
(2)André Gorz. «Farewell to the Working Class».Λονδίνο (Pluto Press) 1982
(3) Αυγή, 29/3/84
(4) Εδώ δεν χρειάζεται να δώσουμε αποσπάσματα, αφού χαρακτηριστικά δείγματα της δουλειάς του κυκλοφορούν στα ελληνικά: "Νεοκαπιταλισμός και Επαναστατικό Κίνημα" και "Απο τον εργάτημάζα στον κοινωνικό εργάτη" απο τις εκδόσεις Κομμούνα.
(5) Harry Braverman, «Labor and Monopoly Capital» (The Degradation of Work in the Twentieth Century), Νέα Υόρκη, Monthly Review Press, 1974). Δυστυχώς το βιβλίο αυτό (που το επικαλούνται όλοι στις σχετικές συζητήσεις) παραμένει ακόμα χωρίς ελληνική έκδοση, απ' ότι φαίνεται γιατί κάποιοι κάθονται πάνω στα εκδοτικά δικαιώματα, εμποδίζοντας κι όσους εκδότες θα ήθελαν να το βγάλουν.
(6)Ν. Πουλαντζά, "Οι τάξεις στον Σύγχρονο Καπιταλισμό".
(7)Κάρλ Μαρξ, "Κεφάλαιο", τόμος 3ος, σελ. 292, στην αγγλική έκδοση.
(8)"Νεοκαπιταλισμός και Επαναστατικό Κίνημα" σελ. 108-109. Βλέπε επίσης σελ. 97 για το πως "ο ταιυλορισμός και ο φορντισμός άρπαξαν απο την τάξη το κόμμα της". Για τον φασισμό και τον σταλινισμό, φυσικά, δεν γίνεται λόγος.
(9)Α. Γκράμσι, Επιλογές απο τα Τετράδια της Φυλακής, έκδοση στα αγγλικά (Lawrence & Wishart, 1971) σελ. 302-3. Το σημείωμα αυτό έχει τίτλο "Εξορθολογισμός της Παραγωγής και της Εργασίας".
(10)Γκράμσι, στο ίδιο, σελ. 309-10.

αλληλεγγυη

Πρόσφατα κυκλοφόρησε το 4ο τεύχος της "Αλληλεγγύης", περιοδικού ενημέρωσης, συζήτησης καί συμπαράστασης στά κινήματα των Ανατολικών χωρών. Το περιοδικό αυτό ήρθε με στόχο να δώσει μιά άλλη οπτική στη συζήτηση γύρω από τα καθεστώτα αυτών των χωρών: την οπτική του εργατικού κινήματος, έξω από την διπολιτική, συμμετρική διαφήμιση-δυσφήμηση των υποστηρικτών τους (κριτικών ή μή), ή των φιλοδυτικών αντιπάλων τους. Κοινό σημείο επαφής των απόψεων καί των δύο η "ιστορική αναγκαιότητα" έλεγχου της κοινωνίας από τά πάνω, από μία ελίτ. Έτσι καί γιά τούς δύο οι χώρες αυτές είτε παράδεισοι , είτε κολάσεις, είναι δείγματα ενός σοσιαλισμού που υπάρχει σε αντιπαράθεση με τα φανταστικά οράματα κάποιων ρομαντικών. Η ύπαρξη όμως καί μόνο ενός κινήματος σ'αυτές τις χώρες είναι αυτή που καταστρέφει τους μύθους καί των δύο πλευρών, καί γι'αυτό συγκαλύπτεται επιμελώς. Ακριβώς η προβολή αυτών των κινημάτων είταν απ' την αρχή της έκδοσης, ο στόχος του περιοδικού. Γιατί όπως έγραφε καί ο πρόλογος του 2ου, 3ου τεύχους "για μάς αυτό δέν είναι σοσιαλισμός,είναι ένα ακόμα καθεστώς που θά πρέπει ν'ανατραπεί για να φτάσει η εργατική τάξη στην απελευθέρωσή της".

Γιατί η εκμετάλλευση καί καταπίεση της εργατικής τάξης στις ανατολικές χώρες, είναι πέρα από τούς μύθους, πραγματικότητα.Έτσι, τη Γιουγκοσλαβία των 930.000 ανέργων καί 60% πληθωρισμού ενισχύει οικονομικά αυτή τη στιγμή το Δ.Ν.Τ. με τις γνωστές απαιτήσεις του. Την ίδια στιγμή,γιά την πρόληψη την αντιδράσεων το κράτος προχωράει σε διώξεις "των εχθρών της πατρίδας". Στις 20.4. συλλαμβάνει 18 αντικαθεστωτικούς μεταξύ των οποίων καί τον στενό συνεργάτη του Τίτο στον πόλεμο, Μ. Τζίλας.

Στην Πολωνία την Πρωτομαγιά, αλλά καί στις 3 Μάη ξανακάνει δυναμικά την εμφάνισή της η Αλληλεγγύη στο Γκντάσκ, τη Βαρσοβία καί αλλού. Τήν ίδια στιγμή ο καρδινάλιον Κλέμπ ζητάει την απελευθέρωση των πολιτικών κρατούμενων, οι οποίοι ζούν κάτω από άθλιες συνθήκες χωρίς ιατρική περίθαλψη. Μεταξύ των κρατούμενων που χρειάζονται νοσοκομειακή περίθαλψη, η Αννα Βαλεντίνοβιτς ο Μάριον Γιούρτσικ, ο Εντμουτ Μπαλούκα κ.α.

Στην Ρωσία, ο Τσερνιένκο φαίνεται να έχει ξεπεράσει τον προκάτοχό του Αντρόπωφ, ήδη μέσα στούς λίγους μήνες που έχει αναλάβει. Και αυτό φαίνεται από την κλιμάκωση των ρώσικων επιθέσεων στο Αφγανιστάν που θυμίζουν έντονα τις αντίστοιχες βαρβαρότητες των αμερικάνων στο Βιετνάμ. Η επίθεση του Κόκκινου Στρατού στην πεδιάδα του Πανχίρ, που άρχισε στις 21.4. φαίνεται να είναι η μεγαλύτερη από την αρχή του πολέμου.

Η σύνδεση, η προβολή και η συμπαράσταση σε ότι ζωντανό υπάρχει και κινείται σ'αυτές τις χώρες είναι ο στόχος του περιοδικού"Αλληλεγγύη".Το 4ο τεύχος έχει κύρια τρείς ενότητες: μία αφιερωμένη στην κατάσταση στο Αφγανιστάν, μία παρουσίαση της σημερινης αντιπολίτευσης στην Ουγγαρία, καί ένα κείμενο για τη ρώσσικη εργατική τάξη.

Η "Αλληλεγγύη" γεννήθηκε από τις παραπάνω ανάγκες, μέσα στην ευφορία της ανόδου της Πολωνικής Αλληλεγγύης. Η ήττα καί η πτώση αυτού του κινήματος σημάδεψαν και την πορεία του περιοδικού. Το τέταρτο τεύχος βγήκε ενάμισυ χρόνο μετά το προηγούμενο καί με ελαφρώς μειωμένες απαιτήσεις. Η συνολικώτητα των ενοτήτων των προηγουμένων τευχών έχει περιοριστεί, η αυστηρότητα των επιλογών που υπαγορεύονταν από ένα πολύ πλούσιο καί ζωντανό κίνημα, έχει υποχωρήσει στον "πλουραλισμό" των απόψεων της συντακτικής επιτροπής. Στόχος του περιοδικού πρέπει να παραμείνει η σύνδεση με τα υπαρκτά κινήματα των ανατολικών χωρών, η ανάλυση των συνθηκών μέσα στις οποίες γεννιώνται, αλλά ίσως και η ιστορική αναδρομή στις εξεγέρσεις του 53-56 που σε τελευταία ανάλυση ξανάφεραν το ζήτημα της επανάστασης στο προσκήνιο μετά τον πόλεμο.

Σωτήρης Κ

Κώστας Π.

ΥΓΕΙΑ - ΑΡΡΩΣΤΙΑ - ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ
ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
στον καπιταλισμό

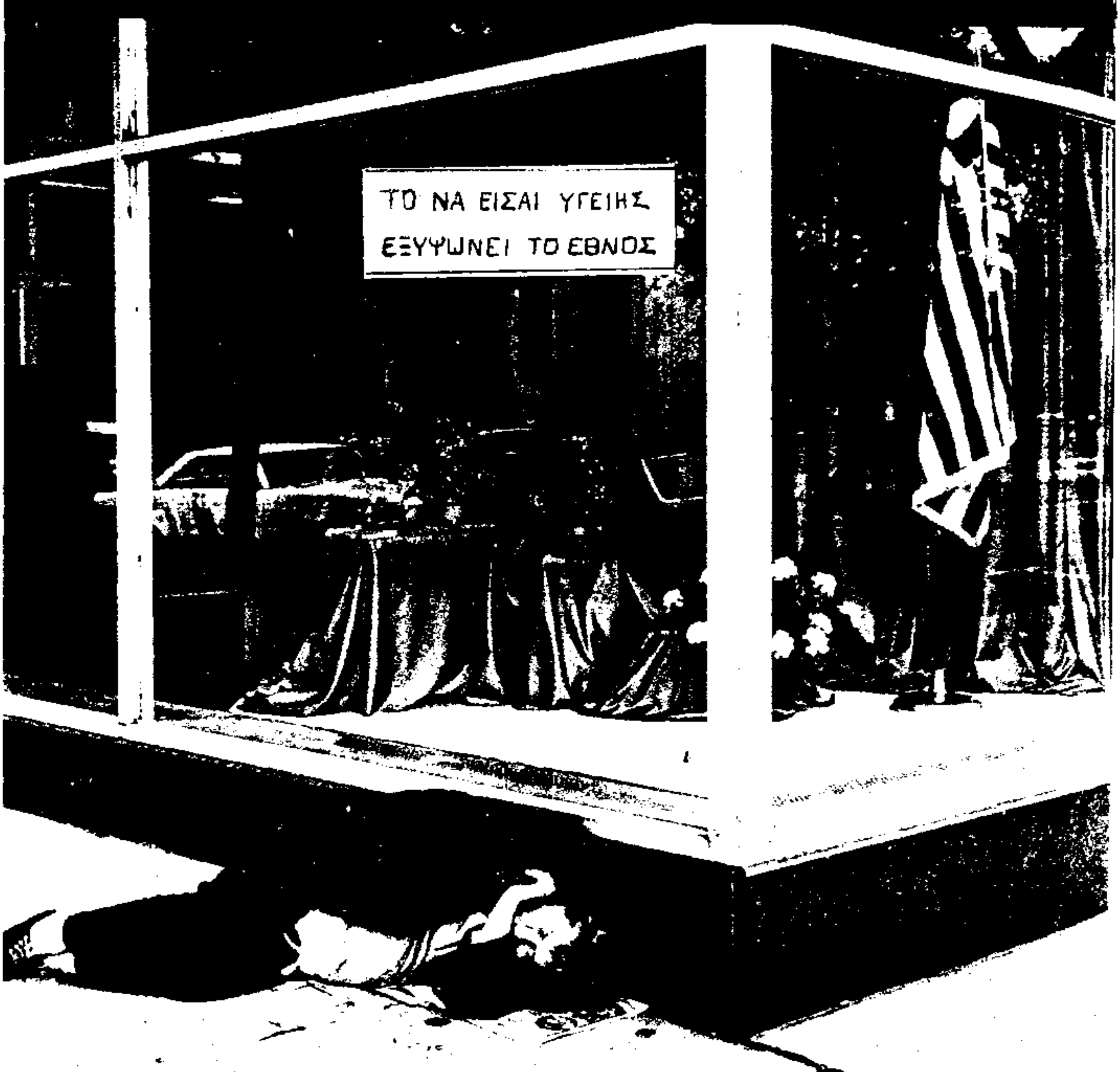

Η σκοπιά που θα προσπαθήσουμε να πιάσουμε αυτά τα προβλήματα ξεκινάει απο την παραδοχή ότι: Το πολυτιμότερο αγαθό για τους καπιταλιστές είναι η αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης.

Ετσι, οι αντιλήψεις για την Υγεία, την Αρρώστια, την ιατρική επιστήμη και τον ρόλο της, καθορίστηκαν και καθορίζονται απο τις κοινωνικές σχέσεις μέσα στις οποίες διαμορφώθηκαν, δηλαδή τις καπιταλιστικές, και με σκοπό να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα και την κυριαρχία της αστικής τάξης.

Το γεγονός αυτό δεν είναι καθόλου ξεκάθαρο. Κι αυτό για διάφορους λόγους:

Απο τη μια, γιατί τα προβλήματα της "αρρώστιας" και του θάνατου, που πάντοτε ευαισθητοποιούν τον κόσμο, αντιμετωπίστηκαν με μια ιδεολογία που βόλευε τους καπιταλιστές, σαν ατομικές καταστάσεις του κάθε ανθρώπου. Τα ξέκοβαν έτσι απο το κοινωνικό περιβάλλον και την θέση στην παραγωγή, όπως κι απο τις συνθήκες που ζεί κι εργάζεται ο "άρρωστος". Εχουμε δηλαδή μια ιδιωτικοποίηση της αρρώστιας που συνηθίσαμε να το βλέπουμε σαν προσωπικό πρόβλημα του καθ' ενός μας και που πολλές φορές θεωρείται και προσωπική ευθύνη. (Πχ. έπινε πολύ, ή κάπνιζε, ή ήταν νευρικός κλπ. κι έτσι έπαθε καρκίνο).

Και η ιατρική επιστήμη για να παίξει όσο το δυνατό καλύτερα το ρόλο της (δηλαδή την επισκευή και την επαναφορά στην παραγωγή των εργατών) έχει περιβληθεί με μια ιδεολογία κι ένα μύθο αρκετά ισχυρά,ώστε να εξασφαλίζει τη μη αντίδραση των εργαζομένων. Ετσι η ιατρική έχει ντυθεί μ' ένα μανδύα "ουδέτερης", υπερταξικής και ανθρωπιστικής επιστήμης, πάνω κι έξω απο τις σχέσεις παραγωγής και αυτόνομης απο τις διάφορες ιδεολογίες που έχει σαν μοναδικό της ιερό σκοπό την διαφύλαξη της ζωής και της υγείας του Ανθρώπου γενικά.

Απο την άλλη, και σε σύνδεση με τα προηγούμενα, δεν έχει υπάρξει μέχρι σήμερα μια ουσιαστική αμφισβήτηση του ρόλου και του χαρακτήρα της ιατρικής επιστήμης η οποία έχει αντέξει πολύ περισσότερο απο τις άλλες επιστήμες στην κοινωνική κριτική. Κι αυτό τόσο απο το κίνημα, όσο κι απο την επίσημη αριστερά. Π.χ. ενώ για την αστική εκπαίδευση, ή για τους κοινωνιολόγους, τους δικηγόρους, τους οικονομολόγους έχουν γίνει κριτικές για το ρόλο τους, είτε ότι διαιωνίζουν την κυρίαρχη ιδεολογία, είτε ότι με πιο σύγχρονες μεθόδους εντατικοποιούν κι ελέγχουν την εργατική τάξη, όταν η υπόθεση αφορά "αρρώστιες", ιατρική επιστήμη κλπ. το πράγμα περνάει έτσι.

Το γεγονός ότι η ιατρική επιστήμη (όπως και κάθε επιστήμη), όχι απλώς δεν είναι ουδέτερη κι έξω απο τις κοινωνικές δομές αλλά ότι αντίθετα είναι μια ταξική επιστήμη και παρεμβαίνει στην κοινωνία μ' ένα τρόπο ταξικό, όπως και το γεγονός ότι όλη η υπόθεση της ΥΓΕΙΑΣ—ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ είναι εναρμονισμένη κι ενσωματωμένη στις ανάγκες της καπιταλιστικής παραγωγής, θα προσπαθήσουμε να φανεί πιο κάτω εξετάζοντας την όλη υπόθεση σε τρία επίπεδα:

1. Στην αντίληψη για την ΥΓΕΙΑ—ΑΡΡΩΣΤΙΑ.
2. Στην οργάνωση της ΥΓΕΙΑΣ—ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ.
3. Στην ιδεολογία και πρακτική της ιατρικής επιστήμης.

* * *

1. Η αστική αντίληψη για την ΥΓΕΙΑ—ΑΡΡΩΣΤΙΑ έχει σαν κύριο χαρακτηριστικό της το εξής: Την αντιμετώπιση ότι η υγεία και η αρρώστια είναι πράγματα τελείως ξεκομμένα απο το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του ατόμου και τις σχέσεις παραγωγής. Η "αρρώστια" αντιμετωπίζεται σαν μια οντότητα ξεχωριστή που όλως τυχαίως χτυπάει τον άνθρωπο και δεν συνδέεται με το πώς και πού ζεί και εργάζεται.

Μ' αυτό τον τρόπο η κοινωνία αποσυνδέεται απο τα προβλήματα αρρώστια-θάνατος που έχουν πάντα μέσα τους μια εκρηκτική δυναμική, και θεωρείται κάτι έξω απο αυτά.

Αυτό όμως δεν ισχύει. Η αλήθεια ότι η αρρώστια και ο θάνατος είναι ταξικά φαινόμενα και ότι πλήτουν περισσότερο τις κατώτερες τάξεις είναι πια τόσο φανερό ώστε ακόμα και οι "φωτισμένοι" επιστήμονες της αστικής τάξης το παραδέχονται και προσπαθούν να το αντιμετωπίσουν."Αρρώστιες" όπως η φυματίωση, η ελονοσία, τα υποτιθέμενα "εργατικά ατυχήματα" πάσης φύσεως, ο καρκίνος, ο μέσος όρος ζωής σε ορισμένα επαγγέλματα που είναι εξαιρετικά χαμηλός κλπ. συνήθως χτυπούσαν και χτυπάν τους εργαζόμενους κι όχι τους αστούς.

2. Η οργάνωση της υγείας ακολούθησε κατά πόδας την επικράτηση και την εξέλιξη της αστικής τάξης και του καπιταλισμού.

Ετσι με την εμφάνιση της αστικής τάξης έχουμε κατ' αρχήν ότι η ιατρική αποσπάται απο τα χέρια των παραδοσιακών γιατρών που βρισκόταν στις προηγούμενες κοινωνίες (συνήθως συνδεδεμένοι με θρησκευτικές και κοινωνικές εκδηλώσεις) και την εξασκούν πια άτομα "ειδικά" επιφορτισμένα μ' αυτή —γιατροί ιδιώτες— που παρέχουν τις υπηρεσίες υγείας με αμοιβή. Η ιατρική περίθαλψη λοιπόν γίνεται σαν ένα εμπόρευμα που το διαθέτει ο κάθε γιατρός - παραγωγός μόνος του στό ιατρείο του.

Αργότερα, με την επικράτηση του καπιταλισμού ο χώρος που παρέχονται οι υπηρεσίες υγείας μετατοπίζεται απ' το γραφείο του ιδιωτικού γιατρού στο νοσοκομείο. Η επικράτηση δηλαδή της νοσοκομειακής ιατρικής, τουλάχιστον στην Ευρώπη, έγινε την ίδια περίοδο που η αστική τάξη είχε την τελική επικράτηση της (19ος αιωνας). Και έγινε γιά να καλύψει τίς καινούριες ανάγκες πού είχαν δημιουργηθεί απο την μαζικοποίηση της εργατικής τάξης. Ετσι ο τρόπος παροχής υγείας καπιταλιστικοποιείται και ελέγχεται κεντρικά. Και μ' αυτό τον τρόπο και ο κόσμος που εργάζεται στις υπηρεσίες υγείας γίνεται χρήσιμος στο κεφάλαιο όπως κι οι εργαζόμενοι στις βιομηχανίες.

Το τελευταίο στάδιο εξέλιξης των υπηρεσιών υγείας γίνεται μετα τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Σ' αυτή τη περίοδο (1945-1970), που είναι μια περίοδος ανοικοδόμησης μετά τον πόλεμο, οικονομικής και βιομηχανικής ανάπτυξης, έχουμε στην Ευρώπη και στην Αμερική την κρατικοποίηση της υγείας σαν μια παροχή προς τους εργαζόμενους στους οποίους στηρίζουν και τις ελπίδες τους γι' αυτή την αναπτυξη. Είναι η περίοδος των "Κοινωνικών Μισθών" και του "Κράτους Πρόνοιας". Το κράτος δηλαδή αναλαμβάνει μεγάλο κομμάτι των "υπηρεσιών" και μέσα σ' αυτό και την παροχή υγειονομικής περίθαλψης η οποία πλέον είναι προσιτή και δωρεάν για όλους. Στην ίδια περίοδο γενικεύεται και η κοινωνική ασφάλιση.

Η τελευταία περίοδος απο το 70 και μετά είναι μια περίοδος οικονομικής κρίσης με άμεσο αντίκτυπο στις παροχές υγείας. Υπάρχει σ' αυτή την περίοδο μια προσπάθεια μείωσης τού υγειονομικού κόστους με σχεδιοποίηση και έλεγχο. Ετσι έχουμε σιγά σιγά το τέλος του "Κράτους της Πρόνοιας" και τις περικοπές στους "Κοινωνικούς Μισθούς".

Ενας άλλος παράγοντας που συνέτεινε σ' αυτό ήταν η αναποτελεσματικότητα της κατασταλτικής ιατρικής που εφάρμοζε ο καπιταλισμός. Δεν είχαν δηλαδή βελτίωση του δείκτη υγείας του πληθυσμού ανάλογη με τα ποσά που ρίχναν στην υγεία.

Ολα αυτά τα παραπάνω δεν γίναν σε κενό εργατικού κινήματος και ταξικών συγκρούσεων. Διότι μπορεί ο καπιταλισμός να θέλει την συντήρηση και αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δέχεται με ευχαρίστηση τα ποσά που ρίχνει στα "έξοδα επισκευής". Αντίθετα θέλει να μειώσει το κόστος στο ελάχιστο και ιδίως σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Πάρα πολλά πράγματα γίναν κάτω απο συγκρούσεις της εργατικής τάξης. Π.χ. η αφάλιση. Δεν είναι τυχαίο ότι πρώτοι ασφαλίστηκαν οι βιομηχανικοί εργάτες και μετά η ασφάλιση επεκτάθηκε και σ' άλλα κομμάτια εργαζομένων ανάλογα με την δύναμη που 'χε το καθένα να την διεκδικήσει. Ούτε είναι τυχαίο ότι οι γυναίκες, τα παιδιά και οι συνταξιούχοι ασφαλίστηκαν τελευταίοι.

3.Η αντίληψη που έχει η αστική ιατρική για τον ανθρώπινο οργανισμό ξεκίνησε κατά κάποιο τρόπο "θετικά" με την απομυθοποίηση του ανθρώπινου σώματος, και την απόρριψη

των διάφορων μυστικιστικών και ιερών μανδύων που κάλυπταν μέχρι τότε τις βιολογικές-οργανικές λειτουργίες του ανθρώπου.

Αυτό που γίνεται όμως στην συνέχεια είναι οτι εισάγει μια μηχανιστική αντίληψη για τον ανθρώπινο οργανισμό, και το ανθρώπινο σώμα αντιμετωπίζεται σαν μια μηχανή αποτελούμενη απο διάφορα εξαρτήματα που ειδομένα να "πάσχουν" χωριστά πρέπει να θεραπεύονται και χωριστά. Αυτός είναι ο λόγος που υπάρχουν κι οι χιλιάδες ειδικότητες της ιατρικής. (άλλη για τα μάτια, άλλη για τ' αυτιά, άλλη για την καρδιά, άλλη για τα γεννητικά όργανα, για το αίμα κ.ο.κ). Ο ανθρώπινος οργανισμός δηλαδή, αφ' ενός μεν κατατεμαχίζεται κι εξετάζεται χωριστά, αφ' ετέρου δε αποκοινωνικοποιείται (δηλαδή εξετάζεται έξω απο την κοινωνία και σαν να μην έχει καμμιά σχέση μ' αυτή). Εκτός αυτού το σώμα χωρίζεται και σε κατηγορίες (γυναίκες-άνδρες-παιδιά-μαύροι-άσπροι κλπ).

Η αντίληψη που κυριαρχεί για την υγεία-αρρώστια είναι ότι είναι καταστάσεις που χαρακτηρίζουν τον οργανισμό και όχι τη σχέση του με το περιβάλλον, φυσικό και κοινωνικό. Η διατηρηση της ικανότητας για εργασία (μηχανική και λογική) που ήταν ο στόχος της ιατρικής έγινε και το υπ' αριθμόν ένα κριτήριο υγείας. Και αυτό καθόρισε και την πρακτική της.

Η ανάγκη να συντηρηθεί το εργατικό δυναμικό και να επιστρέψει το ταχύτερο στην αγορά εργασίας οδήγησε τις βασικές επιλογές της ιατρικής. Η συντήρηση της ικανότητας για εργασία ώστε να μη διαταράσσεται η παραγωγική διαδικασία κυριάρχησε απέναντι στις υπόλοιπες λειτουργίες του ανθρώπου (ψυχικές, συναισθηματικές, δημιουργικότητα, κοινωνικότητα κλπ). Γι' αυτό, για παράδειγμα, το άγχος, οι νευρώσεις και οι διάφορες καταστάσεις που αφορούσαν την διάθεση και την συμπεριφορά του ανθρώπου χωρίς να μειώνουν σε μεγάλο βαθμό την σωματική παραγωγική του ικανότητα αγνοήθηκαν συστηματικά απο την ιατρική μέχρι που οι παραγωγικές διαδικασίες άρχιζαν να στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό και στην διανοητική εργασία.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να έχουμε μια κατασταλτική ιατρική που σκοπό έχει να σταματάει προσωρινά τις εκδηλώσεις της αρρώστιας και συνήθως όταν αυτή είναι στο τελευταίο στάδιο. Ούτε το άτομο και οι λειτουργίες του λαμβάνονται υπ' όψη ούτε προσπαθεί να κινητοποιεί τον μηχανισμό άμυνας που έχει κάθε οργανισμός και που τον βοηθάει να ξεπεράσει τη συνολική διαταραχή που είναι στην πραγματικότητα η αρρώστια.

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ - ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ

Εδώ και δυό χρόνια έχει γίνει μεγάλη φασαρία και προβολή για την περιβόητη "αλλαγή" στην ΥΓΕΙΑ—ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ που τόσο προεκλογικά όσο και σαν κυβέρνηση ευαγγελιζόταν το ΠΑΣΟΚ.
Γύρω απο το νομοσχέδιο για το Εθνικό Σύστημα Υγείας που χρόνια προετοίμαζε και που τελικά ψήφισε στην Βουλή η κυβέρνηση, ασχολήθηκε όλος ο ημερήσιος τύπος, τα περιοδικά, η τηλεόραση, το ραδιόφωνο κλπ.και υπήρχε γενικά μια εντύπωση σαν ξαφνικά τοΠΑΣΟΚ την περιβόητη Αλλαγή που δεν την είδαμε πουθενά (τουλάχιστον προς το συμφέρον των εργαζομένων), θα την έκανε στην ΥΓΕΙΑ. Κι αυτό γιατί απο καμμιά "προοδευτική" μεριά δεν έγινε μια κριτική στην ουσία του νομοσχεδίου, στο για ποιό λόγο το ψήφισε το ΠΑΣΟΚ, στο τι αλλάζει —αν αλλάζει τελικά— για τους εργαζόμενους αυτό το Ε.Σ.Υ.. Το γενικό κλίμα ήταν ότι όποιος δεν θέλει το Ε.Σ.Υ. ταυτίζεται με την δεξιά και την αντίδραση.

Η σκοπιά που θα κοιτάξουμε να πιάσουμε το Ε.Σ.Υ. είναι μια προσπάθεια να απαντήσουμε σε ορισμένα ερωτήματα που γεννιώνται:

1.Για ποιούς λόγους πρότεινε και ψήφισε το ΠΑΣΟΚ αυτό το "αριστερό" νομοσχέδιο και τι προσπαθεί στην παραγματικότητα να "αλλάξει" στο υγειονομικό σύστημα.

2.Γιατί δεν πρόκειται (και ήδη έχει φανεί μέχρι τώρα) ούτε αυτή η αστικοδημοκρατική μεταρρύθμιση να γίνει.

3.Τι είδους ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ υπήρχαν σ' αυτή την υπόθεση.

* * *

1. Προηγούμενα είδαμε ότι το σύστημα ΥΓΕΙΑ—ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ—ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ είναι άρρηκτα συνδεμένο και εναρμονισμένο με τις εκάστοτε ανάγκες της καπιταλιστικής παραγωγής και αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης.

Εδώ στην Ελλάδα όμως, τα πράγματα δεν ακολούθησαν τον ίδιο δρόμο μ' αυτό που συνέβη στην Δ. Ευρώπη και την Αμερική. Εχουμε δηλαδή μια υστέρηση κι ένα "αναχρονισμό" στην περίθαλψη ενώ οι παραγωγικές σχέσεις έχουν προχωρήσει. Το παρόν υγειονομικό σύστημα δεν είναι σε θέση να καλύψει ούτε στοιχειωδώς τις ανάγκες του καπιταλισμού στην Ελλάδα σήμερα.

Και εκτός αυτού, επειδή το μεγαλύτερο μέρος της περίθαλψης το ελέγχει ο ιδιωτικός τομέας, και επειδή οι υπηρεσίες που παρέχονται απο το κράτος και τα κατώτερα ταμεία (ΙΚΑ, ΤΕΒΕ κλπ) είναι απαράδεκτα χαμηλής ποιότητας και αναξιόπιστες υπάρχει μια φοβερή ανισότητα απέναντι στην αρρώστια και στον θάνατο που εκφράζει και δείχνει πολύ φανερά την ταξική ανισότητα. Πράγμα που είναι πάντα αναμενόμενο να φέρνει κοινωνικές αναταραχές.

Επι πλέον με το χάος που επικρατεί σήμερα τα κεφάλαια που διατεθονται στην υγεία δεν έχουν τα αναμενόμενα αποτελέ-

σματα. Γίνονται δηλαδή διάφορες ασυντόνιστες και ασύμφορες οικονομικά ενέργειες που το κράτος δεν ελέγχει, και που δεν βελτιώνουν την υγεία του πληθυσμού. Π.χ. συμβαίνει πανάκριβα μηχανήματα όπως οι αξονικοί τομογράφοι να αγοράζονται απο δυό διπλανά νοσοκομεία και να υπολειτουργούν ελάχιστες ώρες την ημέρα και οι δυό.

Ο κυριότερος λοιπόν λόγος που το ΠΑΣΟΚ ψήφισε αυτόν τον νόμο είναι: Αφ' ενός μεν να "εκσυγχρονίσει" και να αναμορφώσει το υγειονομικό σύστημα έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες του καπιταλισμού στην Ελλάδα. Πάει δηλαδή να κάνει μια μεταρρύθμιση που θα 'πρεπε να είχε γίνει εδώ και τριάντα χρόνια.
Αφ' ετέρου, ελπίζει ότι με μια ορθολογικοποίηση και σχεδιοποίηση που θα κάνει θα καταφέρει τελικά να μειώσει το κόστος της περίθαλψης.

Ενας άλλος λόγος είναι ότι στην σημερινή συγκυρία, με την οικονομική και υγειονομική κρίση που υπάρχει, το να πάρει θέση ένα αστικό κόμμα πάνω στο καυτό θέμα της υγείας είναι ένα απο τα κριτήρια για το πόσο ικανό είναι να φέρει σε πέρας την οικονομική και κοινωνική διαχείρηση της χώρας και να αποκτήσει την κοινωνική συναίνεση που του είναι απαραίτητη. Γι' αυτό και το ΠΑΣΟΚ ("συμβόλαιο με τον λαό", κοινωνικοποιήσεις, σοσιαλισμοί κλπ) ψήφισε το νομοσχέδιο που τόσο πρόβαλε προεκλογικά και υπερκάλυψε στα λόγια και στην αριστερή φρασεολογία την αριστερά.

2.Ο πρώτος λόγος που ούτε αυτή η μεταρρύθμιση θα γίνει, είναι γιατί στην σημερινή συγκυρία είναι ΑΡΓΑ για τέτοιες μεταρρυθμίσεις. Δηλαδή, ενώ μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και την βιομηχανική-οικονομική ανάπτυξη τα κράτη της Ευρώπης είχαν την δυνατότητα να εφαρμόζουν συστήματα υγείας που εξασφάλιζαν στον κάθε πολίτη δωρεάν και πλήρη περίθαλψη εξασφαλίζοντας έτσι την κοινωνική συναίνεση και δείχνοντας μια "υπερταξική" μέριμνα του "Κράτους Πρόνοιας" στους πολίτες, σήμερα λόγω της οικονομικής κρίσης αναγκάζονται να παίρνουν πίσω διάφορες απο αυτές τις "παροχές". Για παράδειγμα η Αγγλία που είχε το πιο "δίκαιο" σύστημα περίθαλψης έχει αρχίσει απο καιρό τις περικοπές. Αυτό γίνεται γιατί ελπίζουν ότι η μείωση των ποσών που διατίθονται στην υγεία-περίθαλψη θα βοηθήσει στην οικονομική ανάκαμψη.

Η οικονομική λοιπόν συγκυρία δεν είναι τέτοια που να μπορεί το ΠΑΣΟΚ να ρίξει τα κεφάλαια που χρειάζονται για την μεταρρύθμιση της ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ.

Ο άλλος λόγος είναι ότι το ΠΑΣΟΚ δεν είναι διατεθειμένο να έρθει σε σύγκρουση με κανέναν προκειμένου να εφαρμόσει αυτό το εθνικό σύστημα υγείας που το ίδιο ψήφισε. Δηλαδή: Δεν έρχεται σε σύγκρουση με την Ιδιωτική Περίθαλψη. Στο Ε.Σ.Υ. λέει καθαρά ότι δεν πρόκειται να την πειράξει. Δεν καταργεί ούτε καν εννοποιεί τα ασφαλιστικά Ταμεία. Θα συνεχίσουν να υπάρχουν " καλά" και "κακά" Ταμεία και βέβαια οι ασφαλισμένοι στα καλά ταμεία θα μπορούν και με το Ε.Σ.Υ. να απευθύνονται στην ιδιωτική περίθαλψη. Δεν λέει τίποτα για τους εργαζόμενους μέσα στο Ε.Σ.Υ., εκτός απο τους γιατρούς .

ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΕΛΙΚΑ;

Στους αρχικούς στόχους του νομοσχέδιου που μπαίνουν και στο πρώτο του άρθρο διακυρήχνει ότι:

*"Η υγεία είναι κοινωνικό αγαθό και δεν υπόκειται στους νόμους του κέρδους".

*"Η προστασία της υγείας κάθε πολίτη είναι αποκλειστική ευθύνη του κράτους".

*"Κάθε πολίτης ανεξάρτητα απο την κοινωνική του και οικονομική του θέση έχει το ίδιο δικαίωμα για ίση και υψηλού επιπέδου περίθαλψη".

Θα 'λεγε λοιπόν κανείς μετά απο τέτοια "αριστερή" φρασεολογία ότι αν δεν αποκτήσουμε το υγειονομικό σύστημα της Αγγλίας, τουλάχιστον θα βελτιώνονταν ορατά οι απο κάθε άποψη απαράδεκτες σημερινές συνθήκες.

Τελικά όμως όπως έχει ήδη φανεί το ΠΑΣΟΚ πάει να κάνει τον εκσυγχρονισμό του χωρίς να είναι διατεθειμένο να τα "χαλάσει" με κανέναν.Αυτό σημαίνει ότι όλος αυτός ο 'έκσυγχρονισμός" θα γίνει σε βάρος και στις πλάτες αυτών που εργάζονται μέσα στην περίθαλψη.

*Βάζει τον θεσμό του νοσοκομειακού γιατρού πλήρους απασχόλησης που θα δουλεύει 8ωρο σε συνθήκες δουλειάς που δεν βελτιώνονται.

*Πάει να καλύψει την περιβόητη αποκέντρωση της υγείας και τις διάφορες Υγειονομικές Περιφέρειες εκ των ενόντων. Θα στείλει δηλαδή τους γιατρούς —δημόσιους υπάλληλους— απο την Αθήνα στην επαρχία. Και εκτός αυτού μειώνει τους νοσοκομιακούς γιατρούς της Αθήνας χωρίς να υπάρχουν νοσοκομεία και ικανοποιητική περίθαλψη στην επαρχία. Ετσι ο κόσμος και πάλι θα έρχεται στην Αθήνα και χειρότερη περίθαλψη θα έχει και οι γιατροί που θα δουλεύουν στην Αθήνα θα δουλεύουν με ένα πιο εντατικό ρυθμό (μειώνει 800 θέσεις νοσοκομιακών στην περιοχή της Αττικής).

*Μιλάει για πρωτοβάθμια περίθαλψη και στην ουσία θα είναι μια κάποια επέκταση των εξωτερικών ιατρίων των νοσοκομείων και των ιατρίων του ΙΚΑ.

*Υποτίθεται ότι κοινωνικοποιεί την υγεία και ότι οι εργαζόμενοι θα 'χουν λόγο σ' αυτή και το καλύπτει με το Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας και τα Περιφερειακά Συμβούλια Υγίεας όπου δεν υπάρχει στην ουσία καμμιά δυνατότητα των εργαζομένων έξω και μέσα στα νοσοκομεία να παρέμβουν.

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

Οι άμεσα ενδιαφερόμενοι για τα θέματα ΥΓΕΙΑΣ—ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ δηλαδή οι εργαζόμενοι δεν εκφράστηκαν πάνω σ' αυτά. Κι αυτό γιατί το εργατικό κίνημα σ' αυτή τη φάση βρίσκεται σε ύφεση. Δεν έχει την δυνατότητα να παρέμβει στις προτεινόμενες "αλλαγές" της υγείας του γιατί δεν έχει με τι να τις συγκρίνει.

Παλιότερα, όταν το εργατικό κίνημα ήταν σε κατάσταση δυναμική έβαζε θέματα που είχαν άμεση σχέση με την υγεία. Τέτοια ήταν η διεκδίκηση της μείωσης των ωρών δουλειάς και ο περισσότερος ελεύθερος χρόνος.

Τέτοιο ήταν η διεκδίκηση των καλύτερων όρων και συνθηκών δουλειάς. (Για παράδειγμα, η φυματίωση που μια προηγούμενη περίοδο μάστιζε ορισμένα τμήματατης εργατικής τάξης δεν ξεπεραστηκε χάρη στα"θαύματα" της ιατρικής επιστήμης αλλά γιατί οι ίδιοι οι εργαζόμενοι πέτυχαν να μην εργάζονται σε τέτοιες συνθήκες που να προκαλούν φυματίωση. Να μην εργάζονται δηλαδή σε υγρά κι ανήλιαγα μέρη ή ξυπόλυτοι κλπ.).

Σήμερα όμως κι αυτό το αίτημα που εχει άμεση σχέση με την υγεία έχει καταντήσει μέσα απο μια ρεφορμιστική πολιτική στο "ανθυγιεινό επίδομα".

Οι εργαζόμενοι μέσα στα νοσοκομεία (νοσοκόμοι, διοικητικό προσωπικό, εργάτες) δεν έχουν κι αυτοί μιλήσει πάνω σ' αυτά τα θέματα που τους αφορούν άμεσα γιατί δεν έχουν αναπτύξει ένα κίνημα.

Οι μόνοι που αντέδρασαν γιατί είχαν κάποιο κίνημα ήταν οι νοσοκομιακοί γιατροί. Κι εκεί όμως οι κυριάρχες παρατάξεις (ΠΑΣΟΚ--ΚΚΕ--ΚΚΕεσ) τα μόνα που βάλανε ήταν το πότε θα υλοποιηθεί το Ε.Σ.Υ. ή ο φόβος μήπως κάνει το ΠΑΣΟΚ υποχωρήσεις στην δεξιά. Δεν έρχονται δηλαδή σε σύγκρουση με την κυβερνητική πολιτική.

Οι μόνοι που κάπως προσπάθησαν να βάλουν τα θέματα (τουλάχιστον στην τελευταία απεργία) ήταν η Κίνηση Ανεξαρτήτων Γιατρών. Αυτοί βάλανε κάποια προβλήματα για την ιεραρχία που συνεχίζει να υπάρχει για τα προσόντα που υποτίθεται ότι πρέπει να ικανοποιούν οι γιατροί που θα δουλέψουν στο Ε.Σ.Υ. για τις απολύσεις, για τους μισθούς τους που έχουν καθηλωθεί εδώ και δυό χρόνια εν όψει του "θεσμικών" υποτιθέμενων αλλαγών.

Ετσι είχαμε πρόσφατα μια απεργία με τεράστια συμμετοχή, με μεγάλη πολιτική βαρύτητα γιατί έγινε αψηφώντας το άρθρο 4, και που θάλεγε κανείς πως θα έβαζε όλα τα θέματα υγείας—Ε.Σ.Υ. επι τάπητος, να κλείνει σε μια κατάσταση του να αναρωτιώνται την τελευταία μέρα ποια ήταν τα αιτήματα της απεργίας.

Κατερίνα Π.

Συνάδελφοι,

Οι εκλογές τής Ε.Ι.Ν.Α.Π.συμπίπτουν μέ τή πιό κρίσιμη περίοδο τού συνδικαλιστικού κινήματος.Εχουν περάσει λίγες μέρες από τότε πού ήρθαν στή δημοσιότητα τά σχέδια τών νέων οργανισμών καί πού υποτίθεται ότι αρχίζουν τά βήματα εφαρμογής τού Ε.Σ.Υ. Μιάς εφαρμογής πού:

*Πολύ απέχει από τό όραμα τού Εθνικού Φορέα Υγείας ακόμα καί σύμφωνα μέ τίς διακηρύξεις τού ΠΑΣΟΚ.

*Μέ τήν ταχτική τής "σαλαμοποίησης"διαρκώς συρρικνώνει τά σχέδια καί κάνει απίθανη τήν εφαρμογή ακόμα καί τού ψηφισθέντος νόμου γιά τό Ε.Σ.Υ.

*Η ενοποίηση τών ασφαλιστικών ταμείων καί η εθνική φαρμακοβιομηχανία έχουν λησμονηθεί έπειτα από 2,5 χρόνια "σοσιαλιστικής" διακυβέρνησης.

*Η κερδοσκοπία στά νοσοκομεία συνεχίζεται καί τώρα μάλιστα μέ αιτιολογημένη δικαστική απόφαση.(περίπτωση Αρτζιμάνογλου).

*Η πολυθεσία εξακολουθεί νά ισχύει βολεύοντας καί σήμερα τούς "ημέτερους".

Σέ μιά περίοδο όπου η ανάπτυξη τής Ελληνικής οικονομίας δημιουργεί νέες ανάγκες γιά παροχή υγείας,όπου η επέμβαση τού κράτους σέ βασικούς τομείς είναι ολοένα μεγαλύτερη,όπου οι απαιτήσεις μπροστά στήν άθλια κατάσταση παροχής υγείας είναι όλο καί περισσότερες,έρχεται τό ΠΑΣΟΚ νά εκσυγχρονίσει τό σύστημα παροχής υγείας προσθέτοντας νόμο γιά τό ΕΣΥ καί τό θεσμό τού νοσοκ.γιατρού.

Γιά μάς:

- Πού πιστεύουμε στό κοινωνικό χαρακτήρα τής υγείας.
- Πού πιστεύουμε ότι ο άρρωστος είναι ένα σύνολο αλληλοσυνδεδεμένων λειτουργιών πού δέν απομονώνεται από τόν ιδιωτικό του χώρο καί τό κοινωνικό-φυσικό περιβάλλον.
- Πού θεωρούμε τήν αρρώστια εξαρτημένη από τό πολιτικοοικονομικό σύστημα.
- Οπου αντίθετα βλέπουμε τήν έννοια τής υγείας νά τήν καθορίζει τό κόστος καί τό κέρδος καί πού διαπιστώνουμε ότι η τριάδα διάγνωση-θεραπεία-φαρμακοβιομηχανία αναπτύχθηκε καί αναπτύσεται σέ όλο της τό μεγαλείο.

Γιά μάς ο εκσυγχρονισμός τού ΠΑΣΟΚ μέσα από τήν κοινωνικοποιημένη ιατρική,όπως προτείνεται,δέν λύνει τό πρόβλημα τής υγείας. Προσπαθεί κύρια νά περιορίσει τό κόστος καί νά αυξήσει τήν απόδοση τού συστήματος παροχής υγείας.Από τήν άλλη μέ μικροαλλαγές εξομαλύνει τίς διαρθρωτικές αντιθέσεις τού συστήματος.

Στήν πορεία εφαρμογής τών σχεδίων της η κυβέρνηση τού ΠΑΣΟΚ υιοθέτησε τακτική καί προτάσεις εναντίον τών γιατρών τής ΕΙΝΑΠ καί τών άλλων ενώσεων νοσοκομ.γιατρών αρνούμενη τόν ουσιαστικό διάλογο μαζύ τους,κατηγορώντας τους ότι παίζουν τό παιχνίδι τής δεξιάς,στήνοντας απεργοσπαστικούς μηχανισμούς καί απαντώντας μέ τό άρθρο 4 στήν απεργία τους,συκοφαντώντας τους από τά μαζικά μέσα ενημέρωσης καί τίς ελεγχόμενες από αυτήν οργανώσεις (Ι.Σ.Α. ΠΑΣΕΓΕΣ κλπ.)

Ετσι σέ μιά περίοδο διεθνούς οικονομικής κρίσης τό ΠΑΣΟΚ επιδιώκει τήν περικοπή τών δημόσιων δαπανών καί έχοντας κάνει τήν αντίστοιχη πολιτική του επιλογή:

- Προωθεί τούς νέους οργανισμούς μειώνοντας τίς θέσεις στά νοσοκομεία τού κέντρου καί αυξάνοντάς τις ελάχιστα στήν επαρχία όπου έτσι κι αλλοιώς θά συνεχίσουν νά υπολειτουργούν.
- Διατηρεί τίς αμοιβές σέ χαμηλό επίπεδο ακόμα καί μέ τή ρύθμηση τού ενιαίου μισθολόγιου.
- Καθιερώνει 40 ώρες δουλειάς μέ πιθανότητα κυκλικού ωραρίου.
- Διατηρεί τό διευθυντικό κατεστημένο μέ τίς σχέσεις κυριαρχίας καί υποτέλειας τών υφισταμένων γιατρών
- Διατηρεί τά διορισμένα Δ.Σ. τών νοσοκομείων.

- Διατηρεί σάν κριτήριο διορισμού τίς διατριβές καί μετεκπαιδεύσεις όταν αυτά είχαν καταντήσει προνόμια λίγων ευνοούμενων τών εκάστοτε διευθυντών.
- Εισάγει τό κριτήριο "κοινωνικής προσφοράς καί δράσης".

Τί απάντησε σέ όλο αυτό τό διάστημα η Ε.Ι.Ν.Α.Π. ;
- Αγώνες γιά νά κατατεθεί τό νομοσχέδιο γιά τό ΕΣΥ (επί 2 χρόνια).
- Απεργιακή γυμναστική (μέ 24ωρη,48ωρη,τετραήμερες κλπ.απεργίες).
- Μιά πραγματικά μεγάλη απεργία χωρίς όμως συγκεκριμένα αιτήματα.
- Υποταγή τών συμφερόντων τών νοσοκομειακών γιατρών στήν εξιδανίκευση ενός ΕΣΥ-φάντασμα καί τήν εξυπηρέτηση τών κομματικών συμφερόντων.

Καί τί άλλο θά μπορούσε νά απαντήσει όταν οι δημοκρατικές λειτουργίες έχουν συρρικνωθεί καί όταν οι αποφάσεις πέρνονται ανάλογα μέ τούς συμβιβασμούς ή τίς αντιθέσεις τών κομματικών συνδικαλιστικών παρατάξεων;

* Πιστεύοντας σέ μιά ιατρική περίθαλψη πού θά έβλεπε τή διαλεκτική σχέση τού ανθρώπου μέ τό φυσικό καί κοινωνικό περιβάλλον,πού θά έβλεπε τήν υλική βάση τής αρρώστιας στίς κοινωνικές καί παραγωγικές σχέσειςκαί πού θά ήταν στό πλευρό εκείνων τών κοινωνικών δυνάμεων πού θά μπορούσαν νά ανατρέψουν τήν υπάρχουσα κατάσταση,προσπαθώντας νά τίς ευαισθητοποιήσει στό ζήτημα αυτό.

* Πιστεύοντας ότι δέν πρέπει νά θυσιάζουμε τούς αγώνες μας γιά βελτίωση τών συνθηκών δουλιάς καί τό δικαίωμα στή δουλιά στό βωμό τής εκσυγχρονιστικής προσπάθειας τού ΠΑΣΟΚ.

* Πιστεύοντας ότι τό θέμα τού ΕΣΥ καί τού ενιαίου φορέα υγείας δέν έχει λήξει σάν προβληματισμός,

Δ Ι Ε Κ Δ Ι Κ Ο Υ Μ Ε :
- Αξιοποίηση όλου τού ιατρικού δυναμικού.Καμιά μείωση τών θέσεων τών γιατρών στά νοσοκομεία Αθήνας-Πειραιά.Ανάλογη σύνθεση τών επαρχιακών νοσοκομείων μέ αυτά τού κέντρου ώστε νά παρέχουν τό ίδιο επίπεδο νοσηλείας καί νά μήν δημιουργούνται απάνθρωπες συνθήκες δουλιάς γιά τούς γιατρούς.
- Αύξηση μισθών.Ανεξάρτητα από τό ενιαίο μισθολόγιο διεκδικούμε άμεσα αυξήσεις τού βασικού μισθού στίς 40.000 από 17.000 πού είναι σήμερα μέ γενίκευση τού επιδόματος ειδικότητας,ακώλυτη βαθμολογική καί μισθολογική εξέλιξη καί εναρμόνιση τού θέματος τών υπερωριών μέ τήν εργατική νομοθεσία πού ισχύει σέ άλλες χώρες τής ΕΟΚ.
- Η ανεργία δέν λύνεται μέ εντατικοποίηση τής δουλιάς καί αύξηση τών ωρών εργασίας.Θεωρούμε απαράδεκτο τό προτεινόμενο 8ωρο εργασίας.
- Δημοκρατία στά νοσοκομεία καί κατάργηση τής πυραμιδικής ιεραρχίας.
- Εκπαίδευση επαναπροσανατολισμού στόν άνθρωπο σάν ενιαίο σύνολο.
- Βελτίωση τών συνθηκών εργασίας.
- Τό κριτήριο "κοινωνικής προσφοράς καί δράσης" έχει απασχολήσει τόσο πολύ ώστε τά "αξιοκρατικά κριτήρια" πού προβλέπονται από τό νόμο γιά τό ΕΣΥ νά θεωρούνται η ιδεώδης λύση,τή στιγμή πού κάθε άλλο παρά τέτοια είναι.
- Δημοσιοποίηση όλων τών νοσοκομείων πού δέν κατωχειρώνεται ούτε μέ τό πολυδιαφημισμένο ΕΣΥ(ΝΙΜΤΣ., Παμμακάριστος,στρατιωτικά νοσοκομεία,πανεπιστημιακές κλινικές κλπ.).

Ε π ι δ ι ώ κ ο υ μ ε :

-- Τήν ενεργό συμμετοχή τού καθένα μας σέ ότι μάς αφορά.
-- Τήν αυτονομία τού χώρου τού ιατρικού νοσοκομειακού συνδικαλισμού.
-- Τόν κοινωνικό έλεγχο τής ιατρικής.

7-3-84

Κ ί ν η σ η Α ν ε ξ ά ρ τ η τ ω ν Γ ι α τ ρ ώ ν

Η δημοσίευση του Προσχεδίου του Νόμου για την "Δομή και Λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης" του απο πολύ καιρό αναμενόμενου αντι-309, έχει ξαναφέρει τελευταία στο κέντρο του ενδιαφέροντος την χρόνια κρίση στην Μέση Εκπαίδευση. Το προσχέδιο του αντι-309 εκφράζει, σε συμπυκνωμένη μορφή, ολόκληρη την φιλοσοφία της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ για την διαχείρηση της κρίσης όχι μόνο στον χώρο της Μέσης Εκπαίδευσης αλλά σ' όλο το φάσμα της καπιταλιστικής αναπαραγωγής στην χώρα μας. Απ' αυτή την άποψη, ο αντι-309 και η διαπάλη που έχει αρχίσει να αναπτύσσεται γύρω απο την προοπτική της εφαρμογής του αποκτούν ένα πολιτικό ενδιαφέρον γενικότερο που ασφαλώς ξεπερνάει τα όρια του καθεαυτού χώρου της Μέσης Παιδείας.

Το άρθρο που ακολουθεί δεν αποσκοπεί σε εξονυχιστική ανάλυση, ενότητα προς ενότητα, του προσχεδίου Νόμου (δουλειά απολύτως αναγκαία αλλά με σωματειακό κυρίως ενδιαφέρον), παρά επιχειρεί να επισημάνει τα κύρια γνωρίσματα της νέας κατάστασης που πάει να επιβάλει ο αντι-309, μέσα στα πλαίσια των συγκεκριμένων κυβερνητικών επιλογών για την διαχείρηση της κρίσης.

αντι-309: η διαχείριση της κρίσης στο χώρο της εκπαίδευσης

Οπως και σε κάμποσες άλλες περιπτώσεις, έτσι και στην περίπτωση του αντι-309, είναι βέβαιο ότι καμμιά κυβέρνηση της Δεξιάς δεν θα μπορούσε να κατεβάσει ένα νομοσχέδιο που να καταργεί τόσα πολλά κεκτημένα στρωμάτων που τροφοδοτούν την δική της εκλογική πελατεία. Οπως στην περίπτωση της οικονομικής πολιτικής έτσι και στην περίπτωση της πολιτικής για την Μέση Παιδεία, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αναλαμβάνει να ξοφλήσει για λογαριασμό του καθεστώτος μια "εκρεμότητα" που της κληροδότησε η Δεξιά. Μια πολιτική για την Μέση Παιδεία που η δεξιά την ήθελε αλλά δεν μπορούσε να την περάσει, το ΠΑΣΟΚ την κάνει δική του και οπωσδήποτε συγκεντρώνει κατ' αρχήν τις προυποθέσεις να την περάσει.

Ποιοί είναι οι άξονες αυτής της πολιτικής;

α) Η πάγια πλέον ανάγκη του καθεστώτος να μετακινήσει την μεγάλη μάζα της μαθητικής νεολαίας απο την "άχρηστη" γενική εκπαίδευση στην "χρήσιμη" τεχνική εκπαίδευση. Οπως είναι γνωστό, η μετακίνηση αυτή, ως στόχος της εκπαιδευτικής πολιτικής του κράτους, δεν είναι τίποτα καινούριο. Το καινούριο έγκειται στις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες μέσα στις οποίες επιχειρείται σήμερα η επίτευξη του στόχου καθώς και στα μέσα που επιστρατεύονται προς αυτή την κατεύθυνση.

Η ραγδαία αύξηση της ανεργίας των νέων έχει, ανάμεσα στα άλλα, αχρηστεύσει τελείως το απολυτήριο του γενικού λυκείου. Το απολυτήριο του γενικού λυκείου ως τυπικό προσόν έχει πάψει να μετράει στην αγορά εργασίας εδώ και κάμποσα χρόνια, και το γεγονός αυτό συνειδητοποιείται πιά όχι μόνο απο τους μαθητές αλλά κυρίως απο τις οικογένειες που στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο. Βρισκόμαστε στην φάση όπου ο νεοέλληνας μικρομεσαίος έχει αρχίσει να απαλλάσεται απο την ακαταμάχητη έλξη που του ασκούσε το απολυτήριο, και εν συνεχεία το πτυχίο. Καθώς το περιβόητο "χαρτί" έχει γίνει το καλύτερο εισητήριο για την ανεργία, η ιδεολογική τρομοκρατία της "μόρφωσης" έχει αρχίσει να υποχωρεί.

Η πλήρης απαξίωση του απολυτηρίου του γενικού λυκείου όπως και αρκετών κατηγοριών πτυχίου και η επίγνωση αυτής της απαξίωσης αποτελεί την σοβαρότερη ευνοϊκή συνθήκη για στροφή προς την Μέση Τεχνική Εκπαίδευση. Η φοίτηση σε Τεχνικό Λύκειο θεωρείται ολοένα και λιγότερο υποτιμητική. Η πασίγνωστη προτροπή: "Δεν κάνει για γράμματα, ας πάει σε μια τεχνική σχολή", έχει απαξιωθεί κι αυτή σαν το απολυτήριο του γενικού λυκείου.

Η δεύτερη ευνοϊκή συνθήκη, που σε κάποιο βαθμό είναι απόρροια της πρώτης, έγκειται στην ψυχική και πνευματική αποξένωση της πλειονότητας των μαθητών του γενικού λυκείου απο το περιεχόμενο της διδασκαλίας. Σήμερα, στην τυπική τάξη ενός γενικού λυκείου, πάνω απο το 50% των μαθητών είναι παντελώς αδιάφοροι προς τα όσα διδάσκονται και έχουν χάσει κάθε επαφή με το περιεχόμενο οποιουδήποτε μαθήματος. Παρευρίσκονται και δεν παρακολουθούν. Υπομένουν τον καθημερινό εγκλεισμό στην αίθουσα διδασκαλίας προκειμένου να πάρουν ένα άχρηστο απολυτήριο. Ηδη, απο την Α' λυκείου έχει ξεχωρίσει η μειοψηφία που θα διεκδικήσει με πιθανότητες επιτυχίας την εισοδό της στα ΑΕΙ. Για τους υπόλοιπους, τους πολλούς, η κατάσταση είναι πέρα για πέρα αδιέξοδη. Βέβαια, το θρανίο είναι απο την φύση του βασανιστικό και ποτέ ο μαθητής δεν συμπάθησε το σχολείο του. Ωστόσο, μέχρι πρίν απο μερικά χρόνια, μπορούσε κανείς να υπομείνει το σχολείο ελπίζοντας σε κάποια επαγγελματική ανταμοιβή με το "χαρτί". Σήμερα, μολονότι το "χαρτί" εξακολουθεί να είναι ελάχιστη προυπόθεση για οποιαδήποτε χαρτογιακάδικη δουλειά, η ραγδαία αυξανόμενη ανεργία των νέων έχει εξαφανίσει αυτή την ελπίδα. Ετσι, η αποξένωση των περισσότερων απο το σχολείο είναι ολοσχερής και το αδιέξοδο καθημερινό τους βίωμα.

Η μάζα αυτών των πολλών, λοιπόν, είναι ένας απο τους στόχους που σημαδεύει ο αντι-309. Αυτοί πρέπει να πειθαναγκαστούν να στραφούν προς την τεχνική εκπαίδευση, και το ΠΑΣΟΚ πρέπει να αποδείξει την αποτελεσματικότητά του εκεί που έσπασε τα μούτρα της η Δεξιά. Το μέσο που προβλέπει ο αντι-309 γι' αυτό τον πειθαναγκασμό είναι το πολυσυζητημένο Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο(ΕΠΛ).

Τι είναι αυτό; Ενα λύκειο γενικό και τεχνικό ταυτόχρονα ή καλύτερα, δύο λύκεια, ένα γενικό κι ένα τεχνικό, στον ίδιο χώρο και υπό ενιαία διεύθυνση. Ετσι, ο αντι-309 δεν πασχίζει να αποσπάσει τον μαθητή απο το σχολείο του και την γειτονιά του και να τον στείλει σε κάποιο άθλιο και σχετικά απομακρυσμένο τεχνικό λύκειο, αλλά φιλοδοξεί να μετατρέψει το ίδιο του το σχολείο σε τεχνικό λύκειο. Ελπίζει έτσι

ο νομοθέτης να παρακάμψει πολλές απο τις ψυχολογικές και ιδεολογικές αναστολές που εμποδίζουν σήμερα τον μαθητή να προτιμήσει τα ΚΕΤΕ. Αποτελεί ομολογημένη επιδίωξη της ηγεσίας του υπουργείου Παιδείας η μετατροπή όσο το δυνατόν περισσότερων λυκείων σε ενιαία πολυκλαδικά.

Παράλληλα προς την επιδιωκόμενη μετατροπή του γενικού λυκείου σε ΕΠΛ, και για να ενισχυθεί αποφασιστικά η ώθηση πρός την τεχνική εκπαίδευση, η διδασκαλία στον κλάδο γενικής κατεύθυνσης γνωρίζει μια πρωτοφανή εντατικοποίηση υπο το πρόσχημα του εκσυγχρονισμού της διδακτέας ύλης και της κατάργησης της παραπαιδείας. Στο βαθμό που αυτή η εντατικοποίηση θα παγιώνεται, η φοίτηση στον κλάδο γενικής κατεύθυνσης θα γίνεται απαγορευτική για την πλειονότητα των μαθητών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η κυβερνητική πρωτοβουλία για την μετατροπή των σημερινών γενικών λυκείων, κατα το ήμισυ τουλάχιστον, σε μέσες τεχνικές σχολές έχει εξασφαλίσει την συναίνεση όλων των κομμάτων της βουλής καθώς και της ΟΛΜΕ. Είναι ενδεικτικό ότι τοπρόσφατο συνέδριο των καθηγητών μέσης εκπαίδευσης στα Χανιά κάλεσε το υπουργείο Παιδείας να μετατρέψει όλα τα γενικά λύκεια σε ενιαία πολυκλαδικά. Αν σκεφτεί κανείς ότι όταν η Δεξιά προσπάθησε, το 76-77, να εφαρμόσει την ίδια πολιτική, με την δημιουργία των τεχνικών λυκείων, προσέκρουσε στην αδιάλλακτη αντίδραση της τότε αντιπολίτευσης, παίρνει μια ιδέα για τις δυνάμεις που είναι σε θέση να συσπειρώσει το ΠΑΣΟΚ γύρω απο την συγκεκριμένη πολιτική στον χώρο της μέσης παιδείας.

Ετσι, οι μόνες "επίσημες" αντιρρήσεις που έχει ως τώρα συναντήσει η γραμμή του ενιαίου πολυκλαδικού λυκείου περιορίζονται στην επιφύλαξη για το εφικτό, δεδομένου ότι μια τόσο εκτεταμένη μετατροπή των γενικών λυκείων της χώρας σημαίνει τεράστια δημοσιονομική επιβάρυνση σε μια περίοδο περιστολής των δημοσίων δαπανών.

* * * * * * * * * * * *

β) Δεύτερος βασικός άξονας της πολιτικής, που πάει να υλοποιήσει ο αντι-309, είναι η εξειδίκευση στο χώρο της δημόσιας μέσης εκπαίδευσης της γενικότερης πολιτικής για "εξορθολογισμό" της λειτουργίας του Κρατικού Μηχανισμού. Θα μπορούσε μάλιστα να πεί κανείς ότι ο αντι-309 επιχειρεί την πρώτη σοβαρή εφαρμογή μιας τέτοιας πολιτικής σ' έναν τομέα του Δημόσιου όπου το ΠΑΣΟΚ διαθέτει ευνοϊκό συσχετισμό δυνάμεων.

Συγκεκριμένα επιχειρείται: 1. Εντατικοποίηση της δουλειάς των καθηγητών μέσης εκπαίδευσης με την αύξηση των υποχρεωτικών ώρων διδασκαλίας. Σήμερα το μέγιστο υποχρεωτικό ωράριο του καθηγητή είναι 21 διαδακτικές ώρες την βδομάδα, ενώ η υπερωριακή διδασκαλία είναι προαιρετική. Ο αντι-309 κάνει υποχρεωτική την παροχή 3-5 διδακτικών υπερωριών την βδομάδα ανεβάζοντας έτσι το ελάχιστο ωράριο στις 24-26 διδακτικές. Ενας απλός λογαριασμός αρκεί για να δείξει το βαθμό της εντατικοποίησης που σημαίνει η καθιέρωση της υποχρεωτικής αυτής υπερωρίας. Οι επιπλέον απλήρωτες διδακτικές ώρες που εξοικονομούνται κατ' αυτό τον τρόπο (δεδομένου ότι η διδακτική υπερωρία πληρώνεται γύρω στις 280 την ώρα αντί για 600 περίπου της κανονικής διδακτικής) θα απαιτούσαν τον διορισμό περισσοτέρων απο 2.000 νέων καθηγητών της μέσης εκπαίδευσης.

Αλλά η εντατικοποίηση δεν περιορίζεται ως εδώ, παρά επεκτείνεται και στον τρόπο κατανομής του διδακτικού ωραρίου . Στο εξής, ο καθηγητής υποχρεώνεται να παρέχει το διδακτικό του έργο ταυτόχρονα σε οσαδήποτε σχολεία της ίδιας ή διαφορετικής περιφέρειας τον διατάξει ο προϊστάμενος ή ακόμα και σε μεταλυκειακά. Ετσι, ανάμεσα στα άλλα, το υπουργείο απαλλάσσεται απο τις δαπάνες για το διαδακτικό προσωπικό των μεταλυκειακών επιβάλλοντας στους εργαζόμενους εξουθενωτικά ωράρια. Κατ' αυτό τον τρόπο θα είναι δυνατό να αναγκάζεται ο εργαζόμενος να διδάσκει κάποιες ώρες το πρωί σε κάποιο σχολείο, κάποιες ώρες το απόγευμα σε άλλο σχολείο, και κάποιες άλλες το βράδυ σε μεταλυκειακό. Ετσι, ο αντι-309 καταργεί στην ουσία το ωράριο, δίνοντας την δυνατότητα στον διευθυντή Μ.Ε. να απασχολήσει τον εργαζόμενο διακεκομένα, απο τις 8:20 το πρωί ως τις 10:00 το βράδυ. Και για να μην υπάρξει περίπτωση να ατονήσει στην πράξη αυτή η διάταξη, ο αντι-309 την ενισχύει και πειθαρχικά: Στο εξής η παροχή μειωμένου ωράριου έστω και κατά μία διδακτική την βδομάδα αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα όχι μόνο για τον διδάσκοντα αλλά και για τον διευθυντή του σχολείου ή των σχολείων στα οποία απασχολείται ο καθηγητής.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ για το σχολείο

και τον κοινωνικό ρόλο του καθηγητή

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

- Α. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ
  μέλος του Δ.Σ. της ΟΙΕΛΕ
- ΑΛΟΗ ΣΙΔΕΡΗ
  εκπαιδευτικός
- ΜΑΘΗΤΕΣ

ή τα παραμύθια της σχολικής μας ζωής
και ο μύθος του καθηγητή

ΔΕΥΤΕΡΑ 19 ΜΑΡΤΗ-6μ.μ.
αμφιθέατρο Παπαρρηγοπούλου
είσοδος από Σόλωνος, Νομική

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ ΠΡΩΤΟΕΤΕΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ

συμμετέχουν
Αγωνιστική Πρωτοβουλία Μαθηματικού
Αριστερή Συσπείρωση Φυσικού
Ανεξάρτητοι Χημικοί

Ο "εξορθολογισμός", ωστόσο, προυποθέτει και τους απαραίτητους μηχανισμούς ελέγχου της σχολικής ζωής. Και οι έλεγχοι που καθιερώνει ο αντι-309 τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εργαζόμενους είναι πραγματικά ασφυκτικοί. Εχει περάσει η πρώτη περίοδος μετά απο τις εκλογές του 81 όταν οι μηχανισμοί ελέγχου είχαν ατονήσει με πρωτοβουλία των καθηγητών και την ανοχή της κυβέρνησης που στόχο είχε να διώξει τους δεξιούς απο τις θέσεις-κλειδιά. Σήμερα, βρισκόμαστε στην φάση αποκατάστασης της εργασιακής πειθαρχίας, που επανέρχεται με βελτιωμένους πολυκέφαλους μηχανισμούς έτοιμους να υλοποιήσουν την νέα εκπαιδευτική πολιτική.

Ο αντι-309 δεν αφήνει, όπως συνήθως λέγεται, άθικτους τους ιεραρχικούς μηχανισμούς ελέγχου και διοίκησης του σχολείου. Απεναντίας, τους εμπλουτίζει, τους κάνει πιο ολοκληρωμένους συγκροτώντας κυρίως ορισμένα νέα όργανα εξωσχολικού ελέγχου πάνω στο σύνολο της λειτουργίας του σχολείου. Πρόκειται για τα λεγόμενα "όργανα λαϊκής συμμετοχής" που θα αποτελέσουν την πασοκική συμβολή στο ιεραρχικό οικοδόμημα. Είναι οι Νομαρχιακές Επιτροπές Παιδείας, οι Δημοτικές και Κοινοτικές Επιτροπές Παιδείας, και τα Σχολικά Συμβούλια. Το Προσχέδιο Νόμου τους παρέχει ελεγκτικές και συμβουλευτικές αρμοδιότητες εφ' όλης της ύλης.

Κατά τ' άλλα, δεν χρειάζεται να επιμείνει κανείς σε ήδη γνωστά πράγματα όπως ο υποβιβασμός της μαθητικής κοινότητας στον ρόλο της επιτροπής εράνου που μαζεύει λεφτά για την εκδρομή, όπως η διατήρηση ολόκληρου του κατασταλτικού μηχανισμού της δεξιάς πάνω σε μαθητές και καθηγητές, η προσπάθεια για όξυνση της αντίθεσης μαθητή-καθηγητή κλπ. Ολα αυτά δεν αποτελούν ιδιαιτερότητες του αντι-309, παρά μόνο στοιχεία μιας υπάρχουσας πραγματικότητας την οποία δέχεται και αξιοποιεί υπέρ της πολιτικής του το ΠΑΣΟΚ.

Πώς θα μπορούσε, λοιπόν, να εκτιμηθεί η πολιτική αυτή μέσα στα γενικότερα πλαίσια της πασοκικής διαχείρησης; Δένει ή όχι με το ευρύτερο σχέδιο "εξόδου απο την κρίση"; Η απάντηση πρέπει να είναι οπωσδήποτε καταφατική: Σε επίπεδο σύλληψης και σχεδιασμού, τουλάχιστον, οι ρυθμίσεις του αντι-309 εναρμονίζονται πλήρως με εκείνες του 1268, και του αντίστοιχου νόμου για τα ΤΕΙ, και μαζί με την σχετική καθημερινή δραστηριότητα της Διοίκησης τείνουν, να συγκροτήσουν ένα όλον ομοιόμορφο και συνεκτικό.

Η κεντρική επιδίωξη αυτής της πολιτικής για όλες πια τις βαθμίδες της εκπαίδευσης είναι, όπως τονίστηκε και στην αρχή του άρθρου, κοινότοπη και τετριμμένη, ίδια, άλλωστε με την αντίστοιχη επιδίωξη της "φωτισμένης" Δεξιάς πάνω στο θέμα. Οι επιταγές της καπιταλιστικής ανασύνθεσης στην Ελλάδα επιβάλουν την απαρέκλιτη στοίχιση της Παιδείας προς όσα υποτίθεται ότι υπαγορεύει η αγορά εργασίας. Κάθε καθυστέρηση σ' αυτή τη στοίχιση θεωρείται όχι απλώς περιττή πολυτέλεια αλλά αντιλαϊκή παράλειψη αφού ο λαός έχει συμφέρον να τον βγάλει η άρχουσα τάξη όσο το δυνατόν ταχύτερα απο την κρίση. Καθώς το όραμα του ΠΑΣΟΚ για την εκπαίδευση παίρνει σάρκα κι οστά, μπορεί να δεί κανείς ότι δεν είναι παρά ένα Αρχιπέλαγος Μέσων, Ανώτερων και Ανώτατων σχολών Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Οι ως τα τώρα αντιδράσεις των εργαζόμενων που θίγονται άμεσα απο τις προβλέψεις του αντι-309 υπήρξαν υποτονικές. Στο Δ.Σ. της ΟΛΜΕ, το θέμα συζητήθηκε εντατικά αλλά απο τις συζητήσεις δεν σχηματίστηκε απόλυτη πλειοψηφία με ενιαία τοποθέτηση που να εκφραστεί πρός τα έξω σαν θέση της Ομοσπονδίας, δηλαδή του κλάδου των καθηγητών της Μ.Ε.. Ετσι, αυτή τη στιγμή, υπάρχουν τρείς διαφορετικές τοποθετήσεις των παρατάξεων, που εκπροσωπούνται στο Δ.Σ. της ΟΛΜΕ (ΔΑΚΚΜΕ της Δεξιάς, ΠΑΣΚΕ του ΠΑΣΟΚ, ΔΗΣΑΚ του ΚΚΕ) καθώς και τοποθέτηση της παράταξης του ΚΚΕεσ. Κοινό γνώρισμα όλων των τοποθετήσεων είναι ότι αποδέχονται την ιδέα του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου σε διαφορετικό βαθμό η κάθε μια. Απο κεί και πέρα, η ΔΑΚΜΕ απορρίπτει το Προσχέδιο ακόμη και σε σημεία που αποτελούν πιστή αντιγραφή του νόμου 309/76 της Δεξιάς, η ΠΑΣΚΕ το αποδέχεται στο συνολό του με κάποιες επιφυλάξεις στο ζήτημα των υπερωριών, και η ΔΗΣΑΚ το απορρίπτει κατ' αρχήν με το σκεπτικό ότι δεν ικανοποιεί πάγια θεσμικά αιτήματα του κλάδου και θίγει κεκτημένα δικαιώματα. Με δεδομένο αυτό τον συσχετισμό δυνάμεων μέσα στην ΟΛΜΕ, όπου καμμιά παράταξη δεν έχει την απόλυτη πλειοψηφία, και η Δεξιά είναι διατεθειμένη να συμπράξει με το ΚΚΕ προκειμένου να κατέβει ο κλάδος σε απεργία, είναι φανερό ότι η κυβέρνηση χρειάζεται την συνέργεια του ΚΚΕ για να περάσει τον νόμο χωρίς κλυδωνισμούς. Η συνέργεια αυτή δεν είναι ανάγκη να πάρει την μορφή ανοικτής ευθυγράμμισης με την ΠΑΣΚΕ όπως έγινε πρόσφατα στην ΟΤΟΕ σχετικά με την συλλογική σύμβαση των τραπεζικών. Αρκεί η ΔΗΣΑΚ, να μην συμπράξει με την Δεξιά στο Δ.Σ. της ΟΛΜΕ για κανά δυό μήνες ακόμα όσπου να κλείσουν τα σχολεία για καλοκαίρι. Και αφού κλείσουν, η μεν κυβέρνηση μπορεί να περάσει τον νόμο στο θερινό τμήμα της βουλής χωρίς αντίπαλο και ισχυριζόμενη μάλιστα ότι δεν αιφνιδίασε τους ενδιαφερόμενους αφού είχε δώσει απο τον Γενάρη στην δημοσιότητα τον αντι-309, το δε ΚΚΕ μπορεί ανέξοδα να καταδικάσει με τα σκληρότερα λόγια και το περιεχόμενο του νόμου και την ανορθόδοξη ψήφισή του απο την καλοκαιρινή βουλή. Το αντάλλαγμα για μια τέτοια στάση της ΔΗΣΑΚ, θα μπορούσε να είναι, ανάμεσα σε άλλα, και κάποια "υποχώρηση" της κυβέρνησης στο θέμα του υποχρεωτικού ωράριου εργασίας των καθηγητών της Μ.Ε.

Αν έτσι εξελιχθούν τα πράγματα, η προσφορά του ΚΚΕ στην υπόθεση της Αλλαγής στον χώρο της εκπαίδευσης θα είναι πράγματι μεγάλη. Και τούτο επειδή, εκτός των άλλων, οι κινητοποιήσεις των καθηγητών Μ.Ε. σε παραμονές εισαγωγικών εξετάσεων έχουν αυξημένη αποτελεσματικότητα. Δεν είναι μικρό πράγμα να αφήσεις να περάσει άπρακτη η μόνη ουσιαστική εποχή του χρόνου που μπορούν οι καθηγητές Μ.Ε. να πατήσουν πόδι.

Οσο για την Δεξιά, το μεν πνεύμα πρόθυμο η δε σάρξ ασθενής. Ασφαλώς, η Δεξιά πολύ θα επιθυμούσε μια παρατεταμένη παράλυση των σχολείων παραμονές εξετάσεων και Ευρωεκλογών. Αλλά το ασκέρι της στο χώρο της Μ.Ε. είναι κάθε άλλο παρά κινητοποιήσιμο, καθώς αποτελείται απο τα πιο συντηρητικά, ευθυνόφοβα και πανικόβλητα στοιχεία του κλάδου με ηγεσία επαγγελματίες απεργοσπάστες.

Αλλά, αν οι πιθανότητες σοβαρής κινητοποίησης των καθηγητών της Μ.Ε. σε πανελλαδική κλίμακα για τον αντι-309 εμφανίζονται μειωμένες, ανάλογα πράγματα βλέπει κανείς και στο επίπεδο των πρωτοβάθμιων σωματείων, των τοπικών ΕΛΜΕ, οι οποίες στην συντριπτική τους πλειοψηφία παρουσιάζουν τον ίδιο συσχετισμό δύναμης με την Ομοσπονδία.

* * * * * * * * * * * *

Υπάρχουν μια σειρά απο συνθήκες που έχουν ξαναφέρει σε συζήτηση το θέμα του αν είναι δυνατό να αρθρωθεί σήμερα μια εναλλακτική αριστερή πολιτική στο χώρο της εκπαίδευσης. Ανάμεσα στις συνθήκες αυτές συγκαταλέγονται η μορφοποίηση της πασοκικής διαχείρησης στον αντι-309, το εντελώς νέο περιεχόμενο που παίρνει τα τελευταία χρόνια

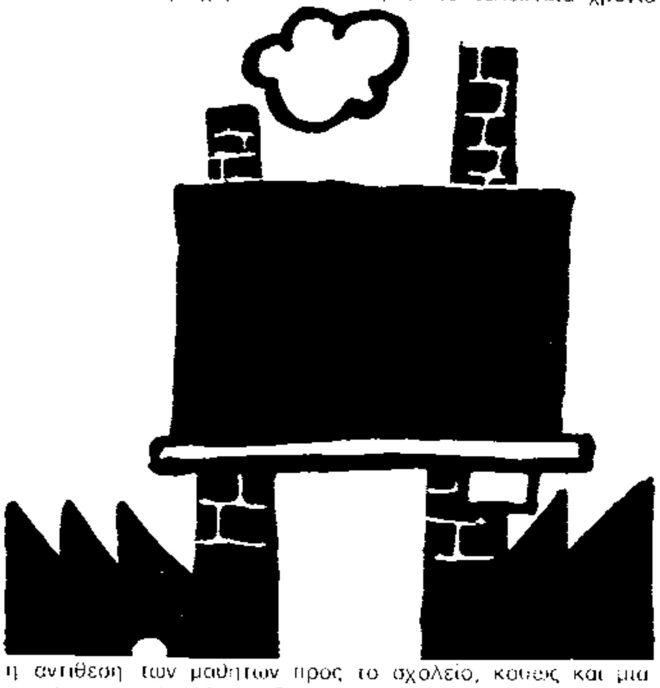

η αντίθεση των μαθητών προς το σχολείο, καθώς και μια μικρή ποσοτικά αλλά εν δυνάμει σημαντική ποιοτικά αλλαγή στην σύνθεση του διδακτικού προσωπικού της Μ.Ε. Οι συνθήκες αυτές, απο τις οποίες μόνο η πρώτη εξετάστηκε στα πλαίσια αυτού του άρθρου, κάνουν οπωσδήποτε επίκαιρη την συζήτηση για την επεξεργασία εναλλακτικής εκπαιδευτικής πολιτικής και για τις πρακτικές μιας τέτοιας επεξεργασίας.

Το σύνολο των προβλημάτων που θέτει μια τέτοια προοπτική επιδέχεται ασφαλώς μόνο πρακτική απάντηση. Είναι, ωστόσο, δυνατό να διατυπωθούν απο πρίν κάποια απο αυτά τα προβλήματα και να εγκαινιαστεί μια διαδικασία για την διεύρυνση της σχετικής συζήτησης.

α) Τι μπορεί να είναι μια εναλλακτική αριστερή πολιτική στον χώρο της Μ.Ε.; Ειδικότερα, ποιές συγκεκριμένες πρακτικές επιδιώξεις απαρτίζουν μια τέτοια πολιτική στο σημερινό σχολείο;

β) Σε ποιό μέτρο το περιεχόμενο των δυό βασικών, καθημερινών συγκρούσεων του σχολικού χώρου (καθηγητές-κυβέρνηση, μαθητές-σχολείο) μπορεί να προσφέρει πρώτη ύλη για την σύνθεση εναλλακτικής πολιτικής;

γ) Με βάση το περιεχόμενο των καθημερινών αυτών συγκρούσεων, ποιές πρακτικές επιδιώξεις θα μπορούσαν να θεωρηθούν ρεαλιστικές ώστε να αποτελέσουν άξονες δράσης;

δ) Με ποιά διαδικασία, η συζήτηση που άνοιξε περπατάει παρακάτω;

Φοιβος Α.

Φεμινιστικό κίνημα: ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΡΗΞΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΙΠΛΩΣΗ

"Πράγματι οι γυναίκες γύρισαν στα σπίτια τους σαν αντίδραση στον ίδιο τον φεμινισμό; Η αλήθεια είναι ότι για τις γυναίκες που γεννήθηκαν μετά το 1920 ο φεμινισμός ήταν ήδη μια νεκρή υπόθεση. Σαν ένα ζωντανό κίνημα είχε πια πεθάνει και μάλιστα με μοναδική κατάκτηση το δικαίωμα της ψήφου ... κι όμως δεν πάλεψαν μόνο γι αυτό."

Αυτά γράφει η B. Friedan στο βιβλίο της Feminist Mystique για ένα προηγούμενο κύκλο ενός πιο παλιού φεμινιστικού κινήματος που έκλεινε στα τέλη της δεκαετίας του 20. Και νομίζω ότι σήμερα που ζούμε την οπισθοχώρηση του φεμινιστικού κινήματος που εμφανίστηκε 15 χρόνια πρίν διαπιστώνουμε τα ίδια σχεδόν πράγματα. Είναι αλήθεια ότι για τις γυναίκες τις δεκαετίας του 80 το φεμινιστικό κίνημα έχει γίνει υπόθεση του τύπου, της τηλεόρασης, των κομμάτων των συνδικάτων, στις χώρες δε που γεννήθηκε κι αναπτύχθηκε έχει γίνει σήμερα μάθημα που διδάσκεται στα πανεπιστήμια, η ίδια δε η γυναίκα δεν έχει καμμιά ζωντανή συμμετοχή εκτός απο αυτή της καλής ακροάτριας ή μαθήτριας.

Παρόλα αυτά τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες υπάρχει μια αίσθηση ότι το φεμινιστικό κίνημα συνεχίζει να αναπτύσσεται, αν μετρήσει κανείς την πληθώρα των γυναικείων περιοδικών, συγγραφέων, γυναικείων κινηματογράφου, γυναικείες επιτροπές σε συνδικάτα, τόσες όσες ποτέ πρίν. Αυτά όμως που στην πραγματικότητα σίγουρα κινούνται κι αναπτύσσονται γύρω απο τον φεμινισμό είναι δυό πράγματα.

α) ένας μεταρρυθμιστικός φεμινισμός που αγκαλιάζει καταστάσεις οι οποίες είναι οργανωμένες τόσο μέσα στα ρεφορμιστικά κόμματα όσο κι "αυτόνομα" ή ανεξάρτητα απο αυτά, μια και τόσο η πρώτη, όσο και η δεύτερη περίπτωση έχουν αποδεχτεί τις αντιλήψεις περί δυνατής απελευθέρωσης της γυναίκας μέσα στον καπιταλισμό. Είτε δηλαδή μιλάμε για ανεξάρτητες πρωτοβουλίες γυναικών (πουλειτουργούν σήμερα σαν Κέντρα υγείας και αυτοεξέτασης, Σπίτια ξυλοδαρμένων γυναικών, Κέντρα προστασίας βιασμένων γυναικών) είτε για τις πρόσφατες πρωτοβουλίες στα πλαίσια αναζήτησης "φεμινιστικού τρόπου ζωής" (γυναίκες που κατασκηνώνουμε έξω απο την Βάση Greenham Common) είτε απο την άλλη για γυναικείες επιτροπές στα συνδικάτα και γυναικείες οργανώσεις στα κόμματα (που προβάλουν την γυναίκα σαν σύμβολο ειρήνης ή ασχολούνται με το πώς θα προωθηθούν περισσότερες γυναίκες σε ανώτερες θέσεις), σ' όλες τις περιπτώσεις μιλάμε για πρωτοβουλίες ή δραστη

ριότητες που στοχεύουν στο να βελτιωθεί κάπως η θέση της γυναίκας μέσα στον καπιταλισμό. Ολα τα ζητήματα με τα οποία ασχολούνται έχουν τελείως απομονωθεί απο την υλική βάση μέσα στην οποία ζούν οι γυναίκες και φυσικά κάτι τέτοιο τους επιτρέπει να μπορούν να κολυμπάνε μέσα σ' οποιεσδήποτε διαιρέσεις της κοινωνίας (σεξιστικές, πατριαρχικές) έξω και μακρυά απο την ουσιαστική και μοναδική διαίρεση: την ταξική.

β) ένας κυβερνητικος φεμινισμός που καθημερινά παρουσιάζει την εικόνα της γυναίκας της δεκαετίας του 80 σαν ένα δικό του δημιούργημα, μια κι είναι προϊόν των νόμων και μεταρρυθμίσεών του. Σε μερικές χώρες μάλιστα εμφανίζεται σαν μια δύναμη που είναι ικανή να "χαρίσει" πολύ περισσότερη ισότητα στην γυναίκα απ' όση εκείνη έχει ποτέ φανταστεί (αν σκεφτούμε ότι στην Ελλάδα οι μεταρρυθμίσεις του Αντρέα φαίνεται να ξεπερνούν το επίπεδο της μέσης ελληνίδας). Ταυτόχρονα για να μήν τυχόν και υπάρξουν στο μέλλον αμφισβητήσεις ότι αυτοί είναι οι μόνοι που ενδιαφέρονται για την ισότητα της γυναίκας, ότι ο τρόπος απόκτησης της είναι οι αστικοί νόμοι, εκτιμούν την δεκαπενταετία του φεμινιστικού κινήματος και βγάζουν και τα συμπεράσματά τους: Η Καινούρια γυναίκα του 80, κουρασμένη απο μια προηγούμενη περίοδο "σεξουαλικής επανάστασης" αρχίζει σήμερα και εκτιμάει περισσότερο αυτό που στερήθηκε... Να γυρίσει στο σπίτι και να ασχοληθεί με τα παιδιά της...Πίσω στις βικτωριανές αξίες, μακρυά απο τον εκφυλισμό όπως αυτό εκφράζεται στην Ευρώπη. Και φυσικά όταν μιλάνε για βικτωριανές αξίες δεν εννούν τίποτα άλλο παρά την αγία οικογένεια με τις λειτουργίες που έκανε πάντα για τον καπιταλισμό... Την βικτωριανή εποχή με την γυναίκα της εποχής εκείνης και σήμερα με την Καινούρια γυναίκα του 80, ο ίδιος πρωταγωνιστής στον ίδιο ρόλο. Εκεί που η δια δικασία αυτή φαίνεται πολύ καθαρά είναι οι ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες όπου οι περικοπές που έχουν σχέση με τον τομέα αναπαραγωγής ,κι άρχισαν δειλά δεκαπέντε χρόνια πριν, σήμερα έφτασαν στο ζενίθ τους. Οι περιορισμοί των κονδυλίων για επιδόματα και συντάξεις, τό κλείσιμο των παιδικών σταθμών και νοσοκομείων, οι περικοπές των κονδυλίων για την έκτρωση κι αντισύλληψη, για το μεγαλύτερο κομμάτι των γυναικών, τις εργαζόμενες και φτωχειές γυναίκες σημαίνει επιπρόσθετα βάρη, επειδή εκείνες είναι που θα αναλάβουν την ευθύνη των αρρώστων, υπερήλικων και που θα πρέπει να εξασφαλίσουν τα χρήματα για την έκτρωση. Στην Ελλάδα κάτι τέτοιο μπορεί να φαίνεται σαν ξένο γιατί η οικογένεια ποτέ δεν είχε ελαφρώσει απο τέτοιου είδους βάρη. Σήμερα που η κρίση του καπιταλισμού έχει ενταθεί και σ' όλες τις χώρες γίνονται περικοπές, κανείς δεν μπορεί να αμφισβιτήσει ότι οι πρώτοι τομείς που συρρικνώνονται έχουν επιπτώσεις πάνω στις γυναίκες. Ο αριθμός των απολυμένων γυναικών αυξάνεται, οι γυναίκες είναι που όλο και καταφεύγουνε στην "τρίτου τύπου δουλειά" (δουλειά με το κομμάτι στο σπίτι), μια και είναι πολύ δύσκολο σήμερα να τα καταφέρει μια οικογένεια με ένα μόνο μισθό και μάλιστα παγωμένο. Αυτές είναι που στις περιόδες κρίσης, δέχονται να δουλέψουν κάτω απο οποιεσδήποτε συνθήκες. Μια τέτοια οικονομική κατάσταση για το μεγαλύτερο κομμάτι των γυναικών σημαίνει περισσότερη οικονομική εξάρτηση και περισσότερα προσωπικά προβλήματα μια και έχει πολύ κακιές επιπτώσεις πάνω στις σχέσεις άνδρα-γυναίκα.

Ο κύκλος λοιπόν του ριζοσπαστικού φεμινιστικού κινήματος που άνοιξε 15 χρόνια πρίν κλείνει μ' ένα σημερινό φεμινισμό, που δεν έχει καμμιά απολύτως σχέση με τον ριζοσπαστικό χαρακτήρα του γυναικείου κινήματος στα τέλη της δεκαετίας του 60, αρχές 70 γιατι απο την μια έχουν επικρατήσει ρεφορμιστικές αντιλήψεις και πρακτικές και απο την άλλη τα αιτήματα περιορίστηκαν στα πλαίσια εκσυγχρονιστικής μεταρρύθμισης του καπιταλιστικού συστήματος. Το αποτέλεσμα είναι ένα κομμάτι γυναικών, που αποτέλεσε την πρωτοπορία του γυναικείου κινήματος μέσα απο μια μακρόχρονη πορεία παθητικοποίησης, να έχει απογοητευτεί τόσο, που όπως θα δούμε παρακάτω, σήμερα να αντιδρά στον ίδιο τον φεμινισμό. Η αδυναμία εντόπισης των αιτιών των γυναικείων προβλημάτων, η σεξουαλική επανάσταση που δεν μπόρεσε ποτέ να βρεί περιεχόμενο, η αδυναμία απάντησης στα προβλήματα που δημιούργησε ο καπιταλισμός με τον εκμοντερνισμό του συστήματος αναπαραγωγής, έκαναν τις γυναίκες να μη μπορούνε να δούνε διέξοδο απο το καπιταλιστικό σύστημα, άρα να αναγκαστούνε να το δεχτούνε. Το γ.κ. δεν μπόρεσε να μπεί στο βάθος των προβλημάτων, να κατανοήσει τον ρόλο τόσο της γυναίκας όσο και της οικογένειας μέσα στον καπιταλισμό, ουτως ώστε να μπορέσει να συνδεθεί με τα προβλήματα της πλειοψηφίας των γυναικών, να γίνει κομμάτι της ταξικής πάλης της πάλης για τον σοσιαλισμό .

Αν λοιπόν λέμε ότι ένα κομμάτι που αποτέλεσε την πρωτοπορία του γ.κ., μπλοκαρίστηκε και απογοητεύτηκε, η θέση της πλειοψηφίας των γυναικών παρέμεινε η ίδια γιατί αυτές έμειναν έξω απο οποιαδήποτε διαδικασία αμφισβήτησης του ρόλου της γυναίκας.

Η απελευθέρωση των γυναικών μας κάνει δυνατές: μπορεί όμως ν' αποπροσανατολίζει αν δεν αποκτήσει επαναστατικό περιεχόμενο

Κι όμως, μόνο τέτοιες προοπτικές δεν προβλέπονταν για το γυναικείο κίνημα στα τέλη της δεκαετίας του 60 όταν αυτό εμφανίστηκε κύρια στις χώρες ΗΠΑ, Βρεττανία, και Γαλλία, σαν ένα κίνημα πραγματικής ριζοσπαστικής αλλαγής, που πολλοί μάλιστα χαρακτήριζαν "εν δυνάμει επαναστατικό που αναπόφευκτα συγκρούεται με τους θεσμούς της καπιταλιστικής κοινωνίας, οικογένεια και κράτος, οι οποιοί αποτελούν τις ρίζες τις γυναικείας καταπίεσης και εκμετάλλευσης".

Οταν πρωτοεμφανίστηκε σαν προϊόν της εισόδου της γυναίκας στην παραγωγή και την εκπαίδευση και κάτω απο την επίδραση ενός ισχυρού εργατικού κινήματος, εκφράστηκε μεν απο διάφορες γυναικείες ομάδες οι οποίες είχαν κάποια ιδεολογική ποικιλία, αλλά που ταυτόχρονα είχαν πολύ συγκεκριμένα χαρακτηριστικά: α) Φτιάχνονταν απο γυναίκες οι οποίες ριζοσπαστικοποιούνταν κάτω απο τα ιδιαίτερα γυναικεία προβλήματα, στους χώρους που αυτά οξύνονταν. β) Οι γυναίκες αυτές αμφισβητούσαν τους ρόλους μητέρα-σύζυγος εξ αιτίας της καπιταλιστικής αντίφασης, να μπεί η γυναίκα στην παραγωγή και ταυτόχρονα να διατηρηθεί υπεύθυνη για την αναπαραγωγή. Και γ) Το κυριότερο χαρακτηριστικό ήταν ότι υπήρχε αναφορά τόσο στην πλευρά της γυναικείας καταπίεσης όσο και εκμετάλευσης. Ο κατ' αρχήν χώρος πάλης των γυναικών ήταν εκεί που τις έφερε ο καπιταλσιμός όταν τις έβγαλε απο το σπίτι τους, δηλαδή εκπαίδευση παραγωγή. Η αναφορά του ριζοσπαστικού γυναικείου κινήματος τόσο στην γυναικεία καταπίεση όσο και εκμετάλευση φαίνεται απο τα ίδια του τα αιτήματα που ψηφίστηκαν στα πρώτα του συνέδρια στις ΗΠΑ και Βρεττανία αιτήματα που φανερώνουν τόσο το περιεχόμενο του κινήματος όσο και το έμψυχο υλικό του. Αιτήματα όπως: "Ιση αμοιβή", "Ισες ευκαιρίες δουλειάς και συνδικαλισμού", "Ελεύθερη αντισύλληψη και έκτρωση", και "24ωροι Παιδικοί σταθμοί". Θα θέλαμε να αναφέρουμε πληροφοριακά ότι στην Βρεττανία ιδιαίτερα οι γυναικείες δραστηριότητες ξεκίνησαν πρώτα απο τους χώρους δουλειάς

κι αμέσως μετά πάρθηκαν πρωτοβουλίες δραστηριοποίησης γύρω απο γυναικεία ζητήματα, που 25 χρόνια πριν δεν ήταν δυνατόν να θεωρηθούν πολιτικά θέματα όπως βιασμός, πορνογραφία κλπ.

Πράγματι το γυναικείο κίνημα αμφισβητούσε τους παραδοσιακούς ρόλους άνδρα-γυναίκα, πράγματι οι γυναίκες ασχολήθηκαν με την σεξουαλικότητά τους, την ίδια την ερωτική πράξη κλπ., αλλά όλα αυτά τα γυναικεία ζητήματα ήταν ενταγμένα σε μια διαδικασία κινήματος με τα χαρακτηριστικά που αναφέραμε πιο πάνω. Αυτά τα χαρακτηριστικά ήταν που έκαναν το γυναικείο κίνημα ριζοσπαστικό και λόγω περιεχομένου και λόγω δυνατοτήτων αντικαπιταλιστικής του ανάπτυξης. Αν όμως αυτά ξεχάστηκαν είναι επειδή το ίδιο το κίνημα πολύ γρήγορα αλλαξοδρόμησε. Οι ίδιες συνθήκες που το γέννησαν κι ευνοούσαν την αναπτυξή του αλλάζουν. Απο τις αρχές του 70 η καπιταλιστική κρίση γίνεται εμφανής και το εργατικό κίνημα αρχίζει την καθοδική του πορεία. Οι μοναδικές καμπάνιες που αναλαμβάνει το γυναικείο κίνημα προς τα έξω έχουν ήδη αμυντικό χαρακτήρα. Ο καπιταλισμός αρχίζει τις πρώτες περικοπές κι έτσι οι αγώνες περιορίζονται στο να διατηρηθούν οι παραχωρήσεις που είχαν γίνει στην προηγούμενη περίοδο αναπτυξής του. Η οπισθοχώρηση του εργατικού κινήματος δημιουργεί τάσεις φυγόκεντρες απο την εργατική τάξη κι έτσι μέσα σ' ένα τέτοιο πολιτικό κλίμα ενθαρρύνονται ακόμα περισσότερο οι πατριαρχικές ιδεολογίες μέσα στο φεμινιστικό κίνημα. Η κυριαρχία αυτών των ιδεολογιών σημαίνει και την πλήρη απομάκρυνσή του απο μια πολιτική σοσιαλιστικής επανάστασης. Οι επιλογές των γυναικείων ζητημάτων περιορίζονται μόνο σε επίπεδο της γυναικείας καταπίεσης και μάλιστα σε ζητήματα που η γυναίκα φαίνεται να είναι θύμα του "κυρίαρχου άντρα", βιασμός, ξυλοδαρμός κλπ. Σαν αντίστοιχος τρόπος οργάνωσης κυριαρχεί αυτός της κλειστής ομάδας ή ομάδας για την λύση των προβλημάτων εδώ και τώρα, οργανωτικές δομές δηλαδή που δεν μπόρεσαν να προσφέρουν πολιτικές πρακτικές άρα και αδυναμία να κρατήσουν τις γυναίκες.

Ενα μεγάλο κομμάτι γυναικών κατευθύνθηκε προς τον ρεφορμισμό όπου οι κινητοποιήσεις γύρω απο μεταρρυθμίσεις νομοθεσιών κλπ. έδιναν την εντύπωση ότι κάτι γίνεται προς τα έξω. Ενα άλλο μικρότερο κομμάτι προσανατολίστηκε προς "εναλλακτικούς φεμινιστικούς τρόπους ζωής" μερικοί απο τους οποίους σήμερα πράγματι δίνουν την εντύπωση ότι οι γυναίκες αντιδρούν στον ίδιο τον φεμινισμό.

Γιατί μόνο αντίδραση στον φεμινισμό μπορεί να χαρακτηριστεί η νέα αντίληψη που βάζει στο βιβλίο της η Τζερμαίν Γκρήαρ, σύμβολο του νεαρού φεμινιστικού κινήματος, ότι: "Η σεξουαλική δραστηριότητα πρέπει να αντικατασταθεί με την αγνότητα... Κάθε μορφή αντισύλληψης με την αποχή... Οι σχέσεις μεταξύ άντρα και γυναίκα να επαναποκτήσουν το σημαντικότερο περιεχόμενο τους που υπαγορεύει η ουσιαστική οικογενειακή σχέση μητέρας-παιδιού". Επιστροφή στις ρίζες λοιπόν μας λέει σήμερα η Γκρήαρ, κι οπωσδήποτε δεν πρόκειται για μια ατομική περίπτωση που παραφρόνησε, αλλά για την σημερινή λογική συνέπεια των πατριαρχικών ιδεολογιών και της απομόνωσης. Η αδυναμία απάντησης στα προβλήματα που γέννησε ο καπιταλισμός με τον εκμοντερνισμό του τομέα της αναπαραγωγής κάνουν τις φεμινίστριες να απογοητεύονται και να προσανατολίζονται στην "επιστροφή των σχέσεων μας με την φύση".

Τα ίδια αποτελέσματα εμφανίζονται κι εκεί που φαίνεται ότι οι γυναίκες σήμερα δραστηριοποιούνται. Οι γυναίκες που στρατοπεδεύουν σήμερα έξω απο την βάση Greenham Common της Βρεττανίας στην πλειοψηφία τους εκφράζουν τάσεις επαφής και γνωριμίας με την φύση έξω και μακρυά απο τα προβλήματα που δημιουργεί ο καπιταλισμός. Παρόλο που παγκόσμια η δραστηριότητα αυτή των γυναικών εμφανίζεται σαν μοναδική κι άξια αντιγραφής, στην πραγματικότητα πρόκειται για μια υπόθεση που εξυπηρετεί τους αστούς για αυτό κι ενδιαφέρονται περισσότερο απο όλους τους άλλους να την προβάλουν. Μια ομάδα γυναικών στην πλειοψηφία τους γυναίκες-μέλη του Αντιπυρηνικού Κινήματος της Βρεττανίας (CND) μέσα σ' ένα κλίμα ανυπαρξίας δραστηριοτήτων, πήραν πρωτοβουλία να αναλάβουν απο μόνες τους, σαν γυναίκες την υπόθεση του αντιπυρηνικού αγώνα περικυκλώνοντας την βάση Greenham Common, το Δεκέμβρη του 82 δηλαδή 12 μήνες πριν απο την εγκατάσταση των Πυραύλων Κρούζ. Ολόκληρο το κίνημα αποδέχτηκε την γυναικεία πρωτοβουλία και βρήκε δραστηριότητα γυρω απο το να της δώσει δημοσιότητα. Η υπόθεση πήρε τεράστιες διαστάσεις. Ο τύπος και η τηλεόραση καθημερινά πρόβαλαν την "παθητική αντίσταση των γυναικών" οι οποίες αψηφούσαν τις καιρικές συνθήκες προκειμένου να προστατέψουν την γή απο την βία που δέχεται, τα παιδιά τους απο την μόλυνση του περιβάλλοντος και πάνω απ' όλα τα πάντα συγκεντροποιήθηκαν στην νέα μορφή πάλης των γυναικών, "την παθητική αντίσταση" τους στους άντρες-μπάτσους του κρατικού μηχανισμού που τις συλλαμβάνει και τις κακοποιεί. Ετσι η πρωτοβουλία αυτή θεωρήθηκε σαν κάτι υπεράνω κριτικής και παρουσιάζεται σαν μια φεμινιστική αντιπυρηνική πάλη προς παράδειγμα. Στην πραγματικότητα όμως αυτό που συμβαίνει είναι ότι μ' αυτό τον τρόπο σε επίπεδο αντιπυρηνικής πάλης όχι μόνο δεν εμπόδισαν αλλά δεν κατόρθωσαν να καθυστερήσουν ούτε μια μέρα την εγκατάσταση των Κρούζ. Αυτό που κατόρθωσαν

είναι η υπόθεση όλη να απομονώνεται καθημερινά απο την συμμετοχή περισσοτέρων ατόμων, απο το να γίνει δηλαδή υπόθεση κινήματος, γιατί απλούστατα έπρεπε να κατοχυρωθεί ο "νέος τρόπος πάλης". Η παθητική αντίσταση μπροστά στην βιαιότητα της αστυνομίας η οποία μ' αυτή τη βία προστατεύει τα όπλα της κυριαρχίας της αστικής τάξης. Απ' την άλλη σε επίπεδο φεμινιστικής πάλης, η μόνη σχέση που έχει αυτή η πρωτοβουλία με φεμινισμό είναι ότι την πήραν και την αποτελούν γυναίκες. Απο άποψη περιεχομένου δεν έχει συνδεθεί με κανένα γυναικείο αίτημα ούτε καν στοιχειωδώς με τις περικοπές που κάνει η Θάτσερ σε βάρος των γυναικών για να εξασφαλιστούν τα κονδύλια αγοράς των Κρούζ. Αντίθετα ταυτίστηκε με τον ρόλο της γυναίκας έτσι όπως την θέλει ο καπιταλισμός κι αυτό ονομάστηκε φεμινιστική πάλη. Η ιδεολογική σύνδεση με την γυναίκα έγινε στην βάση του ότι επειδή γεννάνε τα παιδιά, δηλαδή παθητικά άτομα στην κοινωνία, είναι και οι μόνες που έχουν συμφέρον και είναι ικανές να προωθήσουν την ειρήνη έναντι των αντρών που είναι απο την φύση του επιθετικοί, άρα υπεύθυνοι και για τους πολέμους, ετσι ακριβώς δηλαδή όπως τους θέλει η πατριαρχική δόμηση της κοινωνίας. Και φυσικά δεν είναι τυχαίο που οι μόνες που αντέδρασαν ήταν οι ίδιες οι γυναίκες οι περισσότερες όμως σ' ένα επίπεδο ενόχλησης. Το γνωστό περιοδικό Spare Rib έγραψε: "Η όλη ατμόσφαιρα του καρναβαλιού ήταν πολύ ευχάριστη και ιδιαίτερα για τα παιδιά. Αλλά διατηρούμε σοβαρές αμφιβολίες για την πρακτική της παθητικής αντίστασης όταν μάλιστα είναι αντιμέτωπη με μια τέτοιου είδους βία όπως τα πυρηνικά κι ο πόλεμος".

Καπιταλιστική ή πατριαρχική κοινωνία;

Μετά απο αυτή τη σύντομη αναδρομή στη γέννηση κι ανάπτυξη του φεμινιστικού κινήματος και τις διαπιστώσεις μας για το πού και πώς υπάρχει σήμερα, αναφερόμενοι κύρια στις ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες γιατί στην Ελλάδα η διαδικασία αυτή έχει ορισμένες ιδιομορφίες και θα πρέπει να τις δούμε ιδιαίτερα, χρειάζεται να σταθούμε λίγο περισσότερο στις ίδιες τις αιτίες οπισθοδρόμησής του: α) Η αδυναμία μιας ανάλυσης σε σχέση με τα αίτια της γυναικείας καταπίεσης και εκμετάλλευσης που είναι η ταξική οικογένεια και το αστικό κράτος και όχι μια "πατριαρχικά δομημένη κοινωνία". Και β) Ο τρόπος της αυτόνομης οργάνωσής του.

Δεν είναι δυνατό να μπορέσουμε να προσδιορίσουμε την καταπίεση που υφίσταται η γυναίκα μέσα στον καπιταλισμό ξεκομμένα απο την εκμετάλλευσή της. Επίσης δεν είναι δυνατό να καταννοήσουμε τους ρόλους μητέρας-νοικοκυράς-εργαζόμενης κλπ. αν δεν δούμε πρώτα τη σχέση της γυναίκας με τον θεσμό της οικογένειας όπως και τη σχέση της οικογένειας με τον ίδιο τον καπιταλισμό.

Επειδή η ύπαρξη του καπιταλισμού σημαίνει ύπαρξη της τάξης των "ελεύθερων" εργατών, αυτό που κύρια ενδιαφέρει τον καπιταλισμό είναι η εξασφάλιση της τάξης αυτής. Το μοναδικό σύστημα που έχει επιλέξει αναπόφευκτα ο καπιταλισμός για την αναπαραγωγή της τάξης των "ελεύθερων" εργατών είναι η οικογένεια. Και λέμε αναπόφευκτα γιατί έχει αποδειχτεί ότι το οικογενειακό σύστημα είναι το μόνο που εξασφαλίζει: α) την αναπαραγωγή της νέας γενιάς με το λιγότερο οικονομικό κόστος και β) την διαπαιδαγώγησή της με ένα τέτοιο τρόπο που να μην διαταράσσεται η ισορροπία των καπιταλιστικών τάξεων, δηλαδή οι οικογένειες των εργατών να αναπαράγουν τους νέους εργάτες, πειθαρχημένους και εκπαιδευμένους έτσι όπως τους έχει ανάγκη ο καπιταλισμός. Π.χ. τα πρώτα πέντε χρόνια που τα παιδιά όλα μεγαλώνουν μέσα σε οικογένειες είναι αρκετά για να προετοιμαστούν ιδεολογικά για το νηπιαγωγείο και το σχολείο, όπου η διαπαιδαγώγησή τους θα συνεχιστεί σε ήδη λιπασμένο έδαφος. Εάν υπήρχε κάποιο άλλο σύστημα που θα εξασφάλιζε την αναπαραγωγή της τάξης των εργατών και φτηνότερα και ιδεολογικά εξ' ίσου κατάλληλα ο καπιταλισμός θα το είχε ήδη επιλέξει κύρια σε περίοδες ανάπτυξή του. Αντίθετα ακόμα και τότε βλέπουμε ότι δεν παραιτείται απο το να ενθαρύνει την αναπαραγωγή των παιδιών μέσα σε οικογένειες. Το οικογενειακό σύστημα λοιπόν ήταν και παραμένει το ιδανικότερο σύστημα για να εξασφαλίζεται η αναπαραγωγή έξω απο την διαδικασία της παραγωγής.

Μ' αυτή την λειτουργία είναι άμεσα δεμένη η γυναίκα, όχι απλά επειδή έχει μήτρα και γεννάει τα παιδιά, γιατί το πρόβλημα μόνο βιολογικό δεν είναι, αλλά επειδή με την γυναίκα ο καπιταλισμός καταφέρνει απ' τη μια να εξασφαλίζει την αναπαραγωγή μέσα στην οικογένεια κι απο την άλλη να διατηρεί ένα μόνιμο μισθοφορικό επαγγελματικό στρατό. Το γεγονός ότι ο καπιταλισμός τη γυναίκα την θέλει να είναι και εργαζόμενη, ουτως ώστε να μπορεί να την χρησιμοποιεί όποτε έχει ανάγκη, ταυτόχρονα όμως να διατηρείται και σαν στήριγμα της οικογένειας είναι και οι αιτίες της καταπίεσης και εκμετάλλευσής της. Η κοινωνική εικόνα της γυναίκας, οι ρόλοι μέσα στην οικογένεια και κατ' επέκταση η γυναικεία δουλειά κακοπληρωμένη κλπ. έξω απο την οικογένεια διαμορφώνονται κάτω απο την ανάγκη που έχει ο καπιταλισμός να προσδιορίζεται η γυναίκα στην κοινωνία απο την αναπαραγωγή παρά απο την παραγωγή. Οταν ο καπιταλισμός λοιπόν παίρνει την γυναίκα στην παραγωγή η αντίφαση αυτή που αναφέραμε παραπάνω οξύνεται με αποτέλεσμα να αυξάνεται η γυναικεία καταπίεση. Και τότε είναι που οι γυναίκες μπορούν μέσα απο την ίδια την πραγματικότητα στην οποία ζούν να συνειδητοποιήσουν την κοινωνική τους θέση. Δηλαδή όταν οι γυναίκες συμμετέχουν στην παραγωγή και ταυτόχρονα διατηρούνται οι μοναδικές υπεύθυνες για την αναπαραγωγή αυτό για την εργαζόμενη σημαίνει και υπερωριακή δουλειά στο σπίτι και διάκριση στην δουλειά έξω απο το σπίτι. Μια κατάσταση δηλαδή που δεν γίνεται παρά να την φέρει σε σύγκρουση με την ίδια την πραγματικότητα. Γι αυτό υποστηρίζουμε ότι η γυναίκα μπορεί να συνειδητοποιηθεί όταν βγαίνει απο το σπίτι παρά όταν είναι απομονωμένη μέσα στο σπίτι. Γιατί τότε υπάρχει κι ο χώρος που μπορεί να βάλει τα προβλήματα της διπλής της καταπίεσης και να αναπτύξει την πάλη της, ο χώρος που την έφερε ο καπιταλισμός και οξύνθηκε η αντίφαση που αναφέραμε. Στον χώρο αυτό η πάλη της έχει την δυνατότητα να συγκρουστεί με τις πραγματικές αιτίες και τους πραγματικούς υπεύθυνους που επωφελούνται απο την καταπίεση και εκμετάλλευση της, δηλαδή, τον καπιταλισμό.

Αντίθετα η άποψη που ηγεμόνευσε μέσα στο γυναικείο κίνημα είναι αυτή που έβλεπε τους άντρες σαν μια κοινωνική ομάδα να καταπιέζουν τις γυναίκες σαν μια άλλη κοινωνική ομάδα, δηλαδή μια κοινωνία που δομείται πατριαρχικά. Αυτό

εκφράζεται απο τις χοντροκομμένες απόψεις που έχουν τις ρίζες τους στον Φρόυντ και την Σιμόν ντε Μπωβουάρ (ότι η γυναίκα δηλαδή είναι κοινωνικό αντικείμενο κι ο άντρας κοινωνικό υποκείμενο) και τις χαρακτηρίζουμε χοντροκομμένες γιατί τέτοιες στατικές αντιλήψεις δεν δίνουν καμμιά δυνατότητα εξέλιξης στην θέση της γυναίκας . ...μέχρι τις ψευτομαρξιστικές που βλέπουν να εξελίσσεται το κράτος σ' ένα τέτοιο βαθμό που να γίνεται μια μεγάλη οικογένεια αναλαμβάνοντας το ίδιο, τόσο τις οικονομικές, όσο και ιδεολογικές λειτουργίες της οικογένειας (με την διεύρυνση των εκσυγχρονιστικών συστημάτων εκπαίδευσης). Κι έτσι η μοναδική λειτουργία που απομένει για την οικογένεια είναι η συναισθηματική ασφάλεια που προσφέρει η γυναίκα στον αλλοτριωμένο άντρα για την κοινωνική του ισορροπία και την ισορροπία του καπιταλισμού. Αυτή είναι μια αρκετά κυριάρχη άποψη γιατί χωρίς να κλείνει τα μάτια στην ύπαρξη της οικογένειας ταυτόχρονα καταπιάνεται με προσωπικά προβλήματα γυναικών αλλά όμως τις αιτίες τις γυναικείας καταπίεσης τις εντοπίζει στη σχέση άντρα-γυναίκα άρα μέσα σε οποιαδήποτε οικογένεια, αστική ή εργατική δεν έχει σημασία, και δεν ξεφεύγει απο τα πλαίσια της πατριαρχικής αντίληψης.

Ολες σχεδόν οι απόψεις που δέχονται την πατριαρχική δόμηση της κοινωνίας δεν έκαναν τίποτα άλλο παρά να περιορίζουν την πάλη της γυναίκας στα πλαίσια διαμόρφωσης νέων σχέσεων άντρα-γυναίκα. Βλέπουν την γυναίκα μόνο σαν νοικοκυρά ενώ η πραγματικότητα έχει δείξει ότι κάθε γυναίκα άλλη για μεγαλύτερο άλλη για μικρότερο διάστημα στην ζωή της έχει δουλέψει. Ο χρόνος που εξασφαλίζει σήμερα με την νέα τεχνολογία καταναλλώνεται στις ανάγκες εντατικής εκπαίδευσης του καπιταλισμού (πηγαίνει τα παιδιά της σε εξωσχολικά μαθήματα κλπ.). Η κλειστή λοιπόν αντίληψη για την γυναίκα υπαγόρευε επιλογές γυναικείων ζητημάτων που όπως είπαμε η γυναίκα φαινόταν θύμα του άντρα, η δε "αυτόνομη" οργάνωση της κλειστής ομάδας υπαγορευόταν απο την ανάγκη συνειδητοποίησης της συναισθηματικής εξάρτησης της γυναίκας απο τον άντρα. Κατά συνέπεια επιλογές και οργάνωση έξω και μακρυά απο ανδροκρατούμενους χώρους που σημαίνει απο την ίδια την εργατική τάξη γιατί για τις αντιλήψεις αυτές η εργατική τάξη είναι κύρια σεξιστική.

Με τέτοια ιδεολογική σύγχιση δεν μπόρεσε να γίνει αντιληπτή τόσο η εκσυγχρονιστική διαδικασία του καπιταλισμού στον τομέα της αναπαραγωγής όσο και ο ρόλος του ίδιου του κράτους.

Την περίοδο καπιταλιστικής ανάπτυξης οταν ο καπιταλισμός έβαλε στην παραγωγή περισσότερες γυναίκες και μ' αυτό εννοούμε περισσότερες παντρεμένες γυναίκες, έπρεπε να κάνει θεσμικές μεταρρυθμίσεις για να διευκολύνει την "ελεύθερη" εργάτρια. Αυτό σε κάθε χώρα είχε τα όριά του σύμφωνα με τους ρυθμούς ανάπτυξης του καπιταλισμού.

Δεν θα μπορούσαν δηλαδή να ισχύουν οι παλιές νομοθεσίες που προστάτευαν τον προηγούμενο τρόπο ζωής αλλά να προσαρμοστούν στον νέο τρόπο ο οποίος θα επέτρεπε την αμπλοκάριστη συμμετοχή της γυναίκας στην εκπαίδευση, ειδίκευση και απασχόληση. Ταυτόχρονα έπρεπε να γίνουν μερικές επενδύσεις στον τομέα της αναπαραγωγής με επέκταση των κρατικών υπηρεσιών για την φροντίδα των παιδιών, αρρώστων, νομιμοποίηση της έκτρωσης και διάδοση της αντισύλληψης.

Αυτό σε καμμιά περίπτωση δεν σήμαινε ότι το κράτος αναλαμβάνει ολόκληρο το σύστημα της αναπαραγωγής γιατί ο καπιταλισμός ήξερε καλύτερα απο οποιονδήποτε άλλον ότι δεν μπορεί να ελπίζει σε μια διαρκή επέκτασή του αλλά να οργανωθεί έτσι η κατάσταση ούτως ώστε να έχει την δυνατότητα το κράτος σε περίοδες κρίσης να φορτώσει και πάλι ολόκληρο το βάρος της αναπαραγωγής στούς μοναδικούς "υπεύθυνους"· τις γυναίκες. Κάθε μεταρρύθμιση λοιπόν στον τομέα της αναπαραγωγής διασφάλιζε τις ανάγκες απόλυτου έλεγχου του κράτους ούτως ώστε να διατηρηθεί το οικογενειακό σύστημα. Αρα κάθε αλλαγή οικογενειακού δίκαιου, κάθε νόμος για την έκτρωση εντάσσονταν μέσα σ' αυτά τα πλαίσια. Κατά συνέπεια κάθε είδους πάλη που περιορίζονταν σ' ένα προοδευτικό νομοσχέδιο ή μη χωρίς να μπαίνει πιο βαθιά στους στόχους της μεταρρύθμισης για να μπορέσει να προχωρήσει πιο πέρα απο αυτή δεν θα μπορούσε παρά να είναι μια μεταρρυθμιστική πάλη που περιορίζεται στην βελτίωση της θέσης της γυναίκας και μάλιστα σύμφωνα με τις ανάγκες του ίδιου του καπιταλισμού, μα είτε πρόκειται για πρωτοβουλία απο ρεφορμιστικά κόμματα, είτε απο αυτόνομες γυναίκες είτε απο ρεφορμιστικά κόμματα που αποδέχονται την αυτονομία του κινήματος.

Ταυτόχρονα όταν η πάλη περιορίζεται σε μεταρρυθμιστικά πλαίσια δημιουργεί αναπόφευκτα τις ψευδαισθήσεις ότι το κράτος είναι ένας ουδέτερος μηχανισμός που μπορεί και να ενδιαφέρεται για την ισότητα των γυναικών. Τέτοιες ψευδαισθήσεις έκαναν σε πολλές περιπτώσεις τις γυναίκες να έχουν τόση εμπιστοσύνη στο κράτος ούτως ώστε να ζητάνε και την προστασία του. Η υπόθεση του βιασμού αντί να επιδιώκεται να γίνει υπόθεση του γ.κ. και μόνο, περιορίστηκε στο να ζητάει αυστηρότερες ποινές για τους βιαστές και περισσότερη αστυνόμευση στους δρόμους. Σε χώρες όμως που το κράτος "ικανοποίησε αυτότο αίτημα " τους ίδιους αυστηρότερους νόμους τους χρησιμοποίησε για την καταστολή της νεολαίας, την δε αστυνομία για μεγαλύτερη αστυνόμευση της ζωής μας.

Η εξάπλωση της αντισύλληψης και τα κέντρα υγείας συνόδεψαν την νομιμοποίηση της έκτρωσης. Απο μεριάς γυναικείου κινήματος η όλη υπόθεση της αντισύλληψης περιορίσ-

τηκε στο αν το κράτος εφεύρε αντισυλληπτικό για τον άντρα ή αν εισάγει το ένα η το άλλο αντισυλληπτικό, αγνοώντας και μια άλλη χρήση των αντισυλληπτικών που την κάνει το ίδιο το κράτος για να εξυπηρετήσει τους ταξικούς και ρατσιστικούς του στόχους. Επειδή το κράτος ενδιαφέρεται περισσότερο για τα κέρδη των φαρμακευτικών εταιρειών παρά για την υγεία των γυναικών, εν γνώσει του εφαρμόζει αντισύλληψη απο τα κέντρα υγείας με ενδεδειγμένα καρκινογόνα αντισυλληπτικά γιατί είναι τα φτηνότερα, πάνω στις φτωχειές και μαύρες γυναίκες κύρια στις ανεπτυγμένες χώρες,

ΗΠΑ, Βρεττανία. Κάτι τέτοιο ανάγκασε τις μαύρες γυναίκες της Αμερικής να βλέπουν σήμερα την αντισύλληψη σαν γενοκτονία, τις δε γυναίκες που ζητάν απο το κράτος διάδοση της αντισύλληψης να τις αντιμετωπίζουν με καχυποψία.

Και φυσικά ο κυριότερος τομέας που το κράτος δείχνει την ταξικότητά του είναι ο τομέας της γυναικείας εργασίας, με τους νόμους και τις συμβάσεις που διακρίνουν την δουλειά της σε γυναικεία και λιγότερο πληρωμένη. Δεν είναι και τόσο μεγάλο οικονομικό χάσιμο για τον καπιταλισμό να εξισώσει τους μισθούς αλλά οι συμβάσεις εργασίας ακόμα και των ανεπτυγμένων χωρών ακόμα και στις περίοδες της μεγάλης ανάπτυξης όριζαν χαμηλότερα ημερομίσθια για τις γυναίκες. Στην Βρεττανια, Ιρλανδία και Ελλάδα ο μισθός των γυναικών ποτέ δεν ξεπέρασε τα 2/3 του αντρικού μισθού, στην Γαλλία τα 3/4 κι αυτό επειδή το κράτος φροντίζει η γυναίκα να προσδιορίζεται κύρια απο την αναπαραγωγή ακόμα κι όταν βγαίνει απο το σπίτι και συμμετέχει στην παραγωγή.

Αυτονομία ή ο αποχαιρετισμός στην επανάσταση

Οι ιδεολογικές επιλογές που κυριάρχησαν στο γ.κ. (δηλ. αυτή της πατριαρχικής δόμησης της κοινωνίας), ήταν και οι αιτίες α) της οργανωτικής του έκφρασης - μικρές, κλειστές και απομονωμένες ομάδες απο γυναίκες που προσπαθούσαν να συνειδητοποιήσουν την καταπίεσή τους που κατά τα φαινόμενα προερχόταν κύρια απ' τους άντρες, να την αντιμετωπίσουν και να απαλλαχθούν απ' αυτή (πάλη ενάντια στην "κυρίαρχη αντρική ιδεολογία" και κατ' επέκταση και στους κύριους φορείς αυτής, τους άντρες και όχι ενάντια στον καπιταλισμό, το κράτος του και τους θεσμούς, που ακριβώς διαμορφώνουν και διαιωνίζουν αυτές τις σχέσεις) β) της ανάδειξης των ζητημάτων που καταπιάστηκαν (βία, βιασμοί, σεξουαλικότητα, αντισύλληψη, εκτρώσεις, τα ζητήματα της εργασιακής εκμετάλλευσης της γυναίκας μπήκαν σε δεύτερη μοίρα έως ξεχάστηκαν), της ανάλυσης αυτών και της συνολικής προοπτικής που έβαζαν για το ρόλο και τη θέση του γ.κ.

Μετά την επικράτηση της σταλινικής ιδεολογίας, στα κομμουνιστικά κόμματα της Δύσης και για μια ολόκληρη περίοδο το γυναικείο πρόβλημα είχε τελείως θαφτεί. Η γυναίκα - παιδομηχανή ήταν η κυρίαρχη ιδεολογία, που επικρατούσε μέσα στο εργατικό κίνημα και στα κομμουνιστικά κόμματα, που διαιώνιζαν την παραδοσιακή θέση της γυναίκας και τον παραδοσιακό ρόλο της οικογένειας.

Παράλληλα, η πλειοψηφία των παλιών οργανώσεων της επαναστατικής αριστεράς δεν μπόρεσαν να συγκροτήσουν μια διαφορετική αξιόπιστη έκφραση των κοινωνικών αντιστάσεων και του γυναικείου ιδιαίτερα. Ο σεχταρισμός, η ατελής ρήξη με το ρεφορμισμό, οι σταλινικές αντιλήψεις για το προσωπικό - πολιτικό, οδήγησαν σ' ένα αναμάσημα της ρεφορμιστικής πολιτικής και σ' ένα παραγκωνισμό και περιθωριοποίηση του γυναικείου ζητήματος σαν μη ουσιαστικό, κάτι που δεν έχει σχέση με τα προβλήματα των "βασικών μαζών", δευτερεύον, σαν κάποιο περίεργο αστικό απωθημένο των συντροφισσών.

Απ' τη στιγμή που το γυναικείο κίνημα ξαναρχίζει να συζητάει τα προβλήματα της γυναίκας στα τέλη της δεκαετίας '60, αρχές '70, να ξαναποκτάει εμπιστοσύνη στον εαυτό του, να γίνεται ξανά μια πολιτική δύναμη, αρχίζει παράλληλα να μπαίνει απο τις γυναίκες μια έντονη διαδικασία και ανάγκη να παλαίψουν οι ίδιες ενάντια στην ιδιαιτερότητα της καταπίεσής τους, ενάντια στο ρόλο που τους επιφυλάσσει η αστική τάξη σαν μητέρες, νοικοκυρές, σύζυγοι, ερωμένες, πόρνες, υποαπασχολούμενες, ενάντια στον εξαναγκασμό του συστήματος να τις κάνει να "συμβάλλουν στην διαιώνιση του είδους", στην αναπαραγωγή δηλ. της εργατικής τάξης.

α) Ο διαχωρισμός και η απομάκρυνση απο τα ρεφορμιστικά κόμματα ήταν αναπόφευκτος. Γι' αυτό και οι ρεφορμιστές αρχικά κράτησαν εχθρική στάση απέναντι στην δυναμική που ανέπτυσσε το γ.κ. και τα αιτήματά του (σαν θέματα "ανήθικα", που τελοσπάντων μια άλλη κοινωνία θ' αρχίσει να τα λύνει ένα - ένα και με τη σειρά). Αργότερα έστησαν τις δικές τους γυναικείες οργανώσεις και προσπάθησαν να τις περάσουν στις μάζες σαν τις πιο υγιεινές εναλλαχτικές σε ό,τι "αυτόνομο" εμφανίστηκε. Αυτές οι οργανώσεις ποτέ δεν ασχολήθηκαν, ούτε ασχολούνται με τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι γυναίκες (άλλα αρνιούνται οτι υπάρχουν, και σ' άλλα έβγαζαν ψήφισμα). Δεν μιλάνε καν για γυν. απελευθέρωση. Ενω αντίθετα είχαν σαν περιεχόμενο τις ευρύτερες καμπάνιες των ρεφορμιστικών κομμάτων (ειρήνη και αφοπλισμός, βάσεις κλπ) και διεκδικούσαν μια ίση μεταχείριση των γυναικών στα πλαίσια μιας πιο δημοκρατικής συνταγματικής νομιμότητας.

Ετσι συστατικό στοιχείο της ανάπτυξης του γυναικείου κινήματος, ήταν ακριβώς αυτή η "αυτονομία" του, η περιχαράκωσή του δηλαδή και η εναντίωσή του στο ρόλο, την οργάνωση, την ιδεολογία των ρεφορμιστικών κομμάτων, που δεν έβλεπαν στις γυναίκες παρά τις ψηφοφόρους - ενισχυτές της πολιτικής τους.

β) Το αποτέλεσμα της ιδεολογίας που επικράτησε στο γ.κ., για την καταπίεση των γυναικών απο την πατριαρχική δομή της κοινωνίας που ή τ α ν και π α ρ α μ έ ν ε ι πατριαρχική, ήταν η απόρριψη οποιασδήποτε ταξικής ανάλυσης της γυναικείας καταπίεσης, σαν "ξεπερασμένης", που δεν μπορεί να καλύψει και να ερμηνεύσει την καθημερινή ζωή. Η καταπίεση της γυναίκας εμφανίζεται σαν διαχρονική. Το κυρίαρχο είναι η καταπίεση κι όχι οι συγκεκριμένες συνθήκες που την δημιουργούν. Αντίθετα σαν εχθρό προσδιορίζουν τον άντρα.

Πολλές απ' τις φεμινίστριες που υποστήριζαν και υποστηρίζουν αυτή τη θεωρία για την πατριαρχία, βλέπουν την ανάγκη ανάπτυξης ενός διαταξικού γ.κ., που κύριο στόχο δεν θα έχει να συγκρουσθεί με τον καπιταλισμό, την οικογένεια και το κράτος, αλλά να διαμορφώσει αιτήματα ή τρόπο ζωής που να τις απαλλάζει από την καταπίεση. Αυτό είναι το δεύτερο χαρακτηριστικό που βάρυνε την "αυτονομία του γ.κ.".

Η ανικανότητα και η άρνηση του να αντιμετωπίσει τον σεξισμό στους άντρες και την αντίληψη της υποταγής στις γυναίκες, την πατριαρχική ιδεολογία δηλ. που συνεχίζει να βλέπει τη γυναίκα σαν δεύτερης κατηγορίας άνθρωπο και σαν παράρτημα του άντρα, σαν αντιλήψεις που ενισχύονται απο την ίδια την καπιταλιστική ιδεολογία και τους θεσμούς που την αναπαράγουν (σχολείο, οικογένεια, δουλειά κ.ά.), σαν αντιλήψεις που έχουν ριζώσει στους ανθρώπους μέσα απο την συγκεκριμένη επίδραση των κοινωνικών σχέσεων πάνω τους, και όχι σαν βιολογικές ανάγκες που πηγάζουν απο τη φύση τους, κατέληξε σε σεξιστικές αναλύσεις και αντιαντρικό σωβινισμό και αντίστοιχα σε βιολογικές λύσεις (κομμούνες γυναικών, φυσική επίθεση στους άντρες κλπ).

Οι γυναικείες ομάδες που έχουν δημιουργηθεί δεν έχουν καμμια σύνδεση και αναφορά με τις γυναίκες της εργατικής τάξης και τα προβλήματά τους, γι' αυτό και η κοινωνική τους σύνθεση (μικροαστές, φοιτήτριες, διανοούμενες) καθόρισε και περιόρισε το περιεχόμενο δουλειάς κύρια γύρω απο τη σεξουαλική απελευθέρωση, μ' ότι αυτό συνεπάγεται (αντισύλληψη, εκτρώσεις κλπ) χωρίς να μπορούν να δώσουν στο γ.κ. και μια προοπτική ρήξης με τον καπιταλισμό, ενσωματώνοντας αυτά τα αιτήματα στην προοπτική αυτή.

Αυτού του είδους η οργάνωση απέκλεισε τις εργαζόμενες γυναίκες μια και δεν έπιανε προβλήματα της εκμετάλλευσής

τους. Αρα διαταξικές ομάδες δεν σήμαινε τίποτα περισσότερο απο αιτήματα και τρόπους πάλης μιας μειοψηφίας μικροαστών γυναικών.

Σ' αυτήν την ιδεολογική και οργανωτική κατεύθυνση έχει να παίξει κάποιο ρόλο και η κατάσταση των επαναστατικών οργανώσεων, που μέσα απο την κρίση που πέρναγε συνολικά το κίνημα, αδυνατούσαν ή έδιναν ελλειπώς διέξοδο, πολιτική έκφραση και κατεύθυνση στο γ.κ., στη βάση μιας μαρξιστικής ανάλυσης των αιτιών που γεννούν την γυναικεία καταπίεση και της ταξικής προοπτικής των ζητημάτων που έβαζε το γυναικείο.

γ) Το τρίτο στοιχείο που χαρακτήρισε την αυτονομία του γ.κ. ήταν και το διαζύγιο με το προλεταριάτο και της άρνησής του σαν πρωτοπορίας και υποκείμενο της επανάστασης. Και ας δούμε γιατί:

Ο Μάης του '68 δεν αποτέλεσε απλά ένα άθροισμα κινημάτων και διαδηλώσεων φοιτητών, εργατών, νέων, γυναικών ομοφυλόφιλων, στρατιωτών κλπ. Πρόκειται για μια περίοδο που "μίλησε" για τη σχέση όλων αυτών των κινημάτων μεταξύ τους, για τη σχέση τους με την πολιτική, για την κοινωνική τους προοπτική. Εκείνη την περίοδο όμως βρίσκεται σε κίνηση η εργατική τάξη: δίπλα στους νέους και στις γυναίκες διαδηλώνουν οι εργάτες στο Μιλάνο και στο Τορίνο κλπ.

Η υποχώρηση του προλεταριάτου απο τα μέσα του '70 σημαδεύει τη συνέχεια της μοναχικής πορείας των κινημάτων κοινωνικής κριτικής, που δεν μπορούν πια να έχουν άμεση και πρακτική αναφορά στην εργατική τάξη.

Τα σοσιαλδημοκρατικά προγράμματα διαχείρισης της κρίσης και η συμμαχία με τα ρεφορμιστικά κόμματα, που κυριαρχούν στο μαζικό κίνημα απ' τη μια και η έλλειψη δυναμικής εκτεταμένης και σε διάρκεια αντίστασης της εργατικής τάξης στις επιθέσεις των καπιταλιστών απ' την άλλη, δημιούργησαν μια σειρά απο αυταπάτες για την ίδια την δύναμη της εργατικής τάξης σαν τάξης.

Ετσι το χαμηλό επίπεδο των ταξικών αγώνων τροφοδοτεί απόψεις του στυλ "η εργατική τάξη δεν έχει τη δύναμη να ανατρέψει τον καπιταλισμό, είναι ιδεολογικά ενσωματωμένη, άρα δεν έχει τη διάθεση να αγωνισθεί". Για να την προχωρήσουμε λιγάκι: "Αρα για ποιόν σοσιαλισμό μιλάμε; Τόσες επαναστάσεις γίνανε και τίποτε. Πρέπει να βρούμε άλλους τρόπους".Κι ακόμα: "Οταν μια πολιτική δεν μπορεί ν' αλλάξει την κοινωνία, γιατί αυτό έτσι κι αλλιώς είναι αδύνατο σήμερα, τότε σε τι μας χρειάζεται; Το θέμα είναι να προχωρήσουμε σήμερα σ' ένα νέο τρόπο ζωής".

Συμπεράσματα: "Μόνοι και μόνες σήμερα μπορούμε να προχωρήσουμε στην απαλλαγή απο την καταπίεση, μέσα από την αλλαγή του δικού μας τρόπου ζωής εδώ και τώρα. Κανένας λόγος αναφοράς στην εργατική τάξη και σε πολιτικές διαδικασίες".

Το διαζύγιο με το προλεταριάτο αποτελεί μια ιδεολογική ανατροπή του '68, που χαρακτηρίζει ένα μεγάλο αριθμό γυναικών που δούλευαν στο γ.κ. Στη θέση του μπαίνει πλέον κυριαρχικά η έννοια της αυτονομίας. Το γυναικείο μαζί με κάποια άλλα κινήματα κοινωνικής κριτικής και αμφισβήτησης δημιουργούν ένα σύνολο που υποτιμάει την πρωτοπορία της εργατικής τάξης και φτάνει να αντιμετωπίζει εχθρικά τους εργάτες σαν τμήματα της πρώτης κοινωνίας και τον εαυτό του σαν το νέο υποκείμενο της επανάστασης.

Το αποτέλεσμα ήταν ότι το αυτόνομο γ.κ., που αναπτύχθηκε με κύριο στόχο την απελευθέρωση των γυναικών απο την πατριαρχία, έξω όχι μόνο απο τα ρεφορμιστικά κόμματα και την ιδεολογία τους αλλά απορρίπτοντας ολόκληρη την επαναστατική παράδοση και ιδεολογία και μαζί οποιονδήποτε επαναστατικό κοινωνικοπολιτικό σχηματισμό και αρνούμενο τον πρωτοπόρο ρόλο της εργατικής τάξης, αποχαιρετώντας έτσι την επανάσταση, δεν ήταν ικανό να παρακολουθήσει την εξέλιξη και την ανάπτυξη του καπιταλισμού.

Ετσι, όταν το εκσυγχρονισμένο κράτος άρχισε να ικανοποιεί μια σειρά απο αιτήματα, για τους λόγους που αναλύσαμε πιο πάνω, το γ.κ. μπήκε μπροστά σε αδιέξοδο.

Το ισχυρό κίνημα των γυναικών δεν μπόρεσε να συνεχίσει την απελευθερωτική του πορεία. Είτε διασπάστηκε σε όλο και πιό ειδικές, εσωστρεφείς και απομονωμένες ομάδες, που απλά και μόνο συσπειρώνουν κάποιες γυναίκες - άτομα, που χάνονται στα προσωπικά τους προβλήματα, προσπαθώντας να βρούν τρόπους να αντιδράσουν στην προσωπική τους καταπίεση και δίνοντας συγκεκριμένες λύσεις ατομικής σωτηρίας. Είτε υιοθέτησε ρεφορμιστικές αντιλήψεις ότι η απελευθέρωση των γυναικών πραγματοποιείται με τη σταδιακή μεταρρύθμιση της θέσης των γυναικών μέσα στον καπιταλισμό.

Αυτές οι αντιλήψεις δεν εκφράστηκαν μόνο απο τις γυν. οργανώσεις των ρεφορμιστικών κομμάτων, που έτσι κι αλλιώς ήταν η απο παλιά μόνιμη αντίληψή τους, αλλά και απο διάφορες ομάδες που θέλουν να δώσουν λύση στα γυναικεία προβλήματα εδώ και τώρα. Και διαπραγματεύονται με την αστική εξουσία κάποιες εναλλακτικές πρακτικές για την εξασφάλιση των όρων ύπαρξής τους (κομμούνες μικτές ή απο λεσβίες, νόμοι για την μεγαλύτερη τιμωρία των βιαστών κλπ) ή ακόμα προσφέρουν έτοιμες λύσεις στο αστικό κράτος με το στήσιμο π.χ. "κέντρων γυναικείας ιατρικής", "κέντρα βιασμένων γυναικών", "κέντρα γυναικείας βοήθειας",που έχουν φτάσει να είναι μια υπηρεσία ασθενοφόρων που σώζει τις ξυλοδαρμένες γυναίκες απο την καπιταλιστική κοινωνία και σε καμμιά περίπτωση δεν παλεύουν ενάντια στους θεσμούς που δημιουργούν και αναπαράγουν αυτή ακριβώς την κατάσταση.

Διαδήλωση γυναικών στο Ιράν ενάντια στην επιβολή του "τσαντόρ".

Κίνημα γυναικείο αντικαπιταλιστικό

Βέβαια αν το "εδώ και τώρα" μπορούσε να συμβεί και να απαλλαγούμε έτσι απο την καταπίεση θάταν και εύκολο και ωραίο. Όμως η καταπίεση δεν υπάρχει απλά επειδή οι εργάτες, οι νέοι, οι γυναίκες την αποδέχονται (αυτό δεν εξηγεί τις αιτίες που υπάρχει η καταπίεση, λέει μονάχα ότι γίνεται αποδεχτή), αλλά επειδή η ίδια η εκμετάλλευση των εργαζόμενων είναι που δημιουργεί την ανάγκη για την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης μεσ' απ' την οικογένεια (γεννήσεις διατροφή, έρωτας, πέρασμα αστικής ιδεολογίας), μεσ' απ' το στρατό κλπ. Αυτό σημαίνει ότι η καταπίεση πέρα απ' το αν παλεύει κάποιος για να την περιορίσει υφίσταται και θα υφίσταται όσο θα υπάρχει εκμετάλλευση.

Αρα η απαλλαγή απ' την καταπίεση, σ' όλα τα επίπεδα, μπορεί να γίνει πραγματικότητα και να υπάρξει απελευθέρωση μονάχα με την κατάργηση της εκμετάλευσης, πράγμα που είναι δυνατό (ιστορικά παραδείγματα υπάρχουν) μόνο με το μαζικό αγώνα των εργατών ενάντια στον καπιταλισμό. Γιατί ενω δηλ. το εργατικό κίνημα έχει τη δύναμη και τη δυνατότητα όχι μόνο να παλαίψει για μεταρρυθμίσεις αλλά και για το γκρέμισμα του ίδιου του καπιταλισμού, τ' άλλα κινήματα απο μόνα τους δεν έχουν αυτή την δυνατότητα. Και αυτό γιατί αυτά τα κινήματα εκφράζονται κύρια στο χώρο του εποικοδομήματος δηλ. σ' ένα επίπεδο που και ο καπιταλισμός έχει δυνατότητες αρκετών μεταλαγών, όπως έχει ήδη φανεί σχετικά με το γυναικείο, αλλά και οι δικές τους δυνατότητες είναι περιορισμένες και ενσωματώσιμες μακρυά από την εργατική τάξη και τις πολιτικές διαδικασίες.

Αυτές οι διαπιστώσεις δεν γίνονται για να μειωθεί η σημασία αυτών των κινημάτων - αντίθετα σε καμμιά περίπτωση δεν σταματά ο αγώνας για τον περιορισμό της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης μέσα στα πλαίσια του καπιταλισμού, πράγμα που κάνει αναγκαία την ύπαρξη κάποιων κινημάτων που κινούνται σ' αυτή την κατεύθυνση.

Η αναγκαιότητα αυτή σε σχέση με το γυναικείο , μπορεί να καλυφτεί μόνο με την δημιουργία ενός επαναστατικού γ.κ. Δεν υπάρχει λύση έξω απο μια αντικαπιταλιστική προοπτική. Γιατί όλα τ' άλλα συνεχίζουν να διατηρούν τη σχέση της εκμετάλλευσης και άρα την οικογένεια σαν θεσμό μέσα σ' αυτήν και την καταπίεση της γυναίκας σαν αποτέλεσμα αυτού του θεσμού.

Το επαναστατικό ή μη ενός κινήματος δεν κρίνεται μόνο απο το πρόγραμμα ή τις διαθέσεις των μελών του, αλλά κρίνεται και απο την τάξη που έχει την καθοδήγηση μέσα σ'αυτό

Ενας αντικαπιταλιστικός χαρακτήρας του γ.κ. βάζει στο κέντρο αυτού του κινήματος την εργατική τάξη. Και αυτό γιατί μόνο το γυναικείο κομμάτι της εργατικής τάξης μπορεί πραγματικά να παλαίψει ενάντια στις υλικές συνθήκες που γεννούν την γυναικεία καταπίεση και την ιδιαιτερότητα της γυν. εκμετάλλευσης.

Οι εργάτριες έχουν αυτή την δύναμη και εξαιτίας της ιδιαίτερης καταπίεσης και της συλλογικότητας που τους εξασφαλίζει η συμμετοχή τους στην παραγωγή και στις υπηρεσίες, αλλά και λόγω του ότι είναι τμήμα μιας ολόκληρης τάξης που μπορεί να συγκρουστεί με τον καπιταλισμό αποτελεσματικά.

Η οργάνωση των γυναικών θα πρέπει νάναι διαφορετική αλλά όχι διαχωριστική απο την οργάνωση της ίδιας της εργατικής τάξης. Το επαναστατικό γ.κ. θα πρέπει ν' αγωνιστεί για να κάνει το γυναικείο, ζήτημα πάλης ολόκληρης της εργατικής τάξης και την ιδιαίτερη οργάνωση των γυναικών συστατικό στοιχείο της συνολικής επαναστατικής οργάνωσης της εργατικής τάξης.

Μ' αυτό δεν αρνείται κανείς την ύπαρξη ριζοσπαστικοποιημένων γυναικών που δεν ανήκουν σ' αυτήν την τάξη. Αυτό μάλιστα είναι το πιο συνηθισμένο. Γιατί με την ανάπτυξη του κινήματος της αμφισβήτησης πρώτες αυτές οι γυναίκες αντέδρασαν στην παραδοσιακή ηθική που ταυτίζει το σεξ με την αναπαραγωγή και άρχισαν σε πρώτη φάση ν' αμφισβητούν τη γυναικεία καταπίεση και να τη ταυτίζουν με τη σεξουαλική καταπίεση.

Αυτό που έχει σημασία είναι ο προσανατολισμός των αγώνων και των διεκδικήσεων και όχι τόσο η ταξική προέλευση αυτών των γυναικών, και αυτός θα πρέπει να είναι αντικαπιταλιστικός.

Η ταύτιση των ριζοσπαστικοποιημένων γυναικών και των γυναικών της εργατικής τάξης στην αντικαπιταλιστική προοπτική είναι αυτή που δίνει τη δυνατότητα για την ανάπτυξη ενός επαναστατικού γ.κ.

Ενός κινήματος που έχει την ιδιαιτερότητα του, γιατί στηρίζεται στις εμπειρίες και στην πάλη των ίδιων των γυναικών αλλά και που ταυτόχρονα είναι κομμάτι μιάς γενικότερης σύγκρουσης, της σύγκρουσης με τον καπιταλισμό και το κράτος του.

Κατερίνα Κ.
Μαρία Μ.

ΛΑΥΡΙΟ: Η συμπαράσταση στο τούρκικο και κούρδικο κίνημα

Η τελευταία πολιτική περίοδος σφραγίστηκε απο την όξυνση της ελληνοτουρκικής διαμάχης. Η ανακήρυξη του ανεξάρτητου τουρκοκυπριακού κράτους απο τον Ντενκτάς, και ό,τι επακολούθησε στο διπλωματικό επίπεδο απο τότε, τροφοδότησε την, ετσι κι αλλιώς έντονη, αντιτουρκική υστερία. Η σπέκουλα περί των κινδύνων που απειλούν τα συμφέροντα του "έθνους" τσιμεντάρισε για μια ακόμα φορά την εθνική ομοψυχία, απο τα δεξιά μέχρι τα αριστερά, και κατόρθωσε να σύρει μαζί της και οργανώσεις, ομάδες ή άτομα κι αυτής της επαναστατικής αριστεράς. Κι ενώ το πρόβλημα του χειρισμού της όλης κατάστασης που δημιουργούσαν οι ελληνοτουρκικές διαφορές ήταν στην ημερήσια διάταξη και το "εφικτό" μιας δυναμικής απάντησης ζυγιαζόταν προσεκτικά απο την κυβέρνηση και τα κόμματα, φαινόταν να έχει ξεχαστεί τελείως ακόμα κι η ύπαρξη του εργατικού κινήματος στην Τουρκία.

Παραφωνία σ' αυτό το κλίμα αποτέλεσαν οι τελευταίες πρωτοβουλίες των Τούρκων και Κούρδων πολιτικών προσφύγων ενάντια στην χούντα του Εβρέν που ξανάφεραν στο προσκήνιο το ζήτημα της αλληλεγγύης μεταξύ του ελληνικού, τούρκικου και κούρδικου κινήματος, δίνοντας ταυτόχρονα και χειροπιαστά και μια άλλη διάσταση και οπτική στην αντιμετώπιση της ελληνοτουρκικής σύγκρουσης. Ιδιαίτερα η κατάληψη των γραφείων των τούρκικων αερογραμμών —διαμαρτυρία και καταγγελία της χούντας για τις μαζικές δολοφονίες κρατουμένων στις φυλακές του Ντιάρμπακιρ— με την δημοσιότητα που πήρε (λόγω τόσο της συνέντευξης τύπου που έδωσαν οι πολιτικοί πρόσφυγες όσο και της επίθεσης της αστυνομίας εναντίον τους και της δικαστικής δίωξης που ήδη έχει πάρει το δρόμο της), ξαναθέρμανε μετά απο αρκετό καιρό τις συζητήσεις για την κατάσταση, τις θεωρητικές απόψεις και την πολιτική στάση των τούρκικων και κούρδικων οργανώσεων και τις σχέσεις τους με την ελληνική επαναστατική αριστερά. Η υποστήριξη απο τη μεριά της τελευταίας στην πρωτοβουλία αυτή (δηλαδή την κατάληψη) και στην εκδήλωση μπροστά στο γραφείο του Τούρκου ακόλουθου τύπου και η συνδιοργάνωση απο Ελληνες, Τούρκους και Κούρδους αγωνιστές της συζήτησης στην Νομική για τα ελληνοτουρκικά έβαλαν την βάση για μια στενότερη συνεργασία μεταξύ τους που λίγο καιρό πριν ήταν πρακτικά ανύπαρκτη.

Από τις συζητήσεις κορυφής στις διαδικασίες του κινήματος

Μετά απο μια περίοδο σιωπής και αδρανοποίησης οι τούρκικες και κούρδικες επαναστατικές οργανώσεις, με τις τελευταίες τους ενέργειες, δημοσιοποίησαν θεαματικά μια στροφή στην πολιτική τους στάση και πρακτική. Τους περασμένους μήνες, η βασική προς τα έξω δραστηριότητά τους ήταν προσανατολισμένη σε κάποιου τύπου συνεργασίες με το ΠΑΣΟΚ, το ΚΚΕ και το ΚΚΕεσ. Εχοντας την εκτίμηση ότι ο αμε-

ρικάνικος ιμπεριαλισμός είναι ο κίνδυνος στην περιοχή κι ότι, στον ένα ή τον άλλο βαθμό, η ελληνική κυβέρνηση και η ρεφορμιστική αριστερά έχουν στοιχεία αντιμπεριαλισμού, προσπάθησαν να αξιοποιήσουν προς όφελός τους τις καταγγελίες των κομμάτων αυτών ενάντια στην χούντα του Εβρέν. (Οπως ανάφερε εκπρόσωπος της "Ντεβ Κουρτουλούς": "μια προηγούμενη περίοδο, τη στάση των πολιτικών προσφύγων στο Λαύριο καθόριζε το ΚΚΤ που βλέπει μια λειτουργία μέσα στα πλαίσια της αστικής πολιτικής στην Ελλάδα σε συνεργασία με το ΚΚΕ. Κι αυτή η αντίληψη εμπόδισε σε μεγάλο βαθμό τη δράση τους ενάντια στη χούντα"). Φυσικά, η πολιτική αυτή δεν καρποφόρησε. Απ' τη μια, η διεθνής απομόνωση του τούρκικου καθεστώτος δεν προχώρησε ούτε βήμα, καθώς ήταν ενταγμένη,απο ελληνικής πλευράς, στη διπλωματία του ελληνοτουρκικού ανταγωνισμού. Απ' την άλλη, όλα τα κόμματα φρόντισαν να μην αναλάβουν καμμιά δέσμευση όσον αφορά την παραμονή, την διαβίωση και τη δράση των πολιτικών προσφύγων, θέλοντας να περιορίσουν τη δυνατότητά τους να παρέμβουν πολιτικά, ιδιαίτερα στις σημερινές συνθήκες καλλιέργειας ενός κλίματος πιθανού πολέμου Ελλάδος-Τουρκίας. Αντίθετα, η κίνηση των τούρκικων και κούρδικων οργανώσεων στα πλαίσια αυτών των "συνεργασιών" λειτούργησε εντελώς ανάποδα. Αποθάρρυνε τις οποιεσδήποτε σκέψεις ή προσπάθειες για την ανάπτυξη συμπαράστασης με όρους κινήματος και απόκοψε τις οργανώσεις των προσφύγων απ' την ελληνική επαναστατική αριστερά, που μια προηγούμενη περίοδο είχε συνδεθεί μαζί τους. Τυπικά δείγματα της αναποτελεσματικότητας αυτής της πρακτικής υπήρξαν δυό εκδηλώσεις, η μια σε θέατρο και κεντρικό ομιλητή τη Φλέμιγκ κι η άλλη στα Προπύλαια, όπου προηγούμενες συνενοήσεις για την συμμετοχή των ΚΚΕ,ΚΚΕεσ εξαντλήθηκαν σε δυό ομιλητές. Τα περιορισμένα όμως όρια αυτών των "συζητήσεων κορυφής" διαρρήχτηκαν οριστικά με τις μαζικές πρωτοβουλίες που πήραν και τις απόψεις που δημοσιοποίησαν οι Τούρκοι και Κούρδοι πολιτικοί πρόσφυγες γύρω απο την ελληνοτουρκική διαμάχη και την πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα και την Τουρκία.

Συμπαράσταση: μια ταχτική πολιτική ενότητα

Οι τελευταίες εξελίξεις στην Τουρκία, με την ανάδειξη των μαζικών αντιστάσεων μέσα στις φυλακές και τη συμπαράσταση που βρήκαν απ' έξω, την ίδια περίοδο που η χούντα προσπαθούσε ν' ανοίξει κάποιες γέφυρες με τα αστικά πολιτικά κόμματα "φιλελευθεροποιώντας" προσεκτικά το καθεστώς του στρατιωτικού νόμου, έβαλαν το πρόβλημα της κινητοποίησης των Τούρκων και Κούρδων πολιτικών προσφύγων σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Στην Ελλάδα όμως, η δράση τους και ιδιαίτερα η αναφορά τους στις συλλογικές διαδικασίες του κινήματος λειτούργησε σε άμεση αντιπαράθεση με την κυβερνητική πολιτική που δεν μπορεί να επιτρέψει σε κανένα να επιδράσει με όρους κινήματος στις λεπτές ισορροπίες των ελληνοτουρκικών σχέσεων (είναι χαρακτηριστικό ότι στην κατάληψη των γραφείων των τούρκικων αερογραμμών το ΚΚΤ δεν πήρε μέρος γιατί ήταν μια ενέργεια αντίθετη στην αστική νομιμότητα). Η αντίδραση του ΠΑΣΟΚ με την παραπομπή σε δίκη 14 Τούρκων και Κούρδων επαναστατών (και μάλιστα χωρίς να προηγηθεί μήνυση απο την αεροπορική εταιρεία) και τη δήλωση του Σκουλαρίκη ότι η "εθνική μας οικονομία δεν αντέχει άλλους 'πρόσφυγες'" προσπάθησε να περιορίσει το άνοιγμα της δραστηριότητας των πολιτικών προσφύγων ενάντια στον Εβρέν προς το ελληνικό κίνημα μέσ' στα "επιτρεπτά" όρια.

Μια βασική πλευρά της προσπάθειας αυτής, απ' τη μεριά της "αλλαγής", είναι η πολιτική της απέναντι στο καθεστώς του πολιτικού πρόσφυγα στο Λαύριο. Η επιδίωξή της να απομονώσει και να περιθωριοποιήσει τους Τούρκους και Κούρδους επαναστάτες περνάει μέσα απο μια σειρά απαγορεύσεις και περιορισμούς όπως: δυσκολίες στην έκδοση αδειών παραμονής, απαγόρευση δουλειάς, συνεχής αστυνομική επιτήρηση, απαγόρευση μετακίνησης και πολιτικής δραστηριότητας, κακές συνθήκες διαβίωσης στους στρατώνες του Λαυρίου, άθλια διατροφή (με αποτέλεσμα τον υποσιτισμό και τελευταία πολλά κρούσματα φυματίωσης) κ.ά. Σ' αυτή την κατεύθυνση γκετοποίησης των προσφύγων ο τύπος όλων των κομμάτων της εθνικής ομοψυχίας είτε τους αγνοεί είτε τους προβοκάρει σαν ύποπτους για κλοπές κλπ. Η επιλογή της κυβέρνησης να αδρανοποιήσει πολιτικά το κίνημα ενάντια στη τούρκικη στρατιωτική δικτατορία αγγίζει τα όρια της φυσικής εξόντωσης των αγωνιστών του.

Σ' αυτούς τους άξονες, δηλαδή την ανάπτυξη της αλληλεγγύης στο εργατικό κίνημα της χώρας τους και την διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους σαν πολιτικών προσφύγων, κεντράρεται η πολιτική των Τούρκων και Κούρδων επαναστατών. Η δραστηριοποίησή τους με όρους κινήματος ενισχύθηκε απο την υποστήριξη της ελληνικής επαναστατικής αριστεράς. Η οργάνωση αυτής της συμπαράστασης στη βάση των δυό προηγούμενων αξόνων παρέμβασης δίνει την δυνατότητα να ανοίξουν με καλύτερες προυποθέσεις αυτά τα ζητήματα στο ελληνικό εργατικό κίνημα. Ωστόσο, μια τέτοια προσπάθεια έχει απο τη γένεσή της ν' αντιμετωπίσει το κλίμα της εθνικής ομοψυχίας σχετικά με την ελληνοτουρκική διαμάχη. Η κυβερνητική πολεμοκάπηλη πολιτική λειτουργεί εξ' αρχής

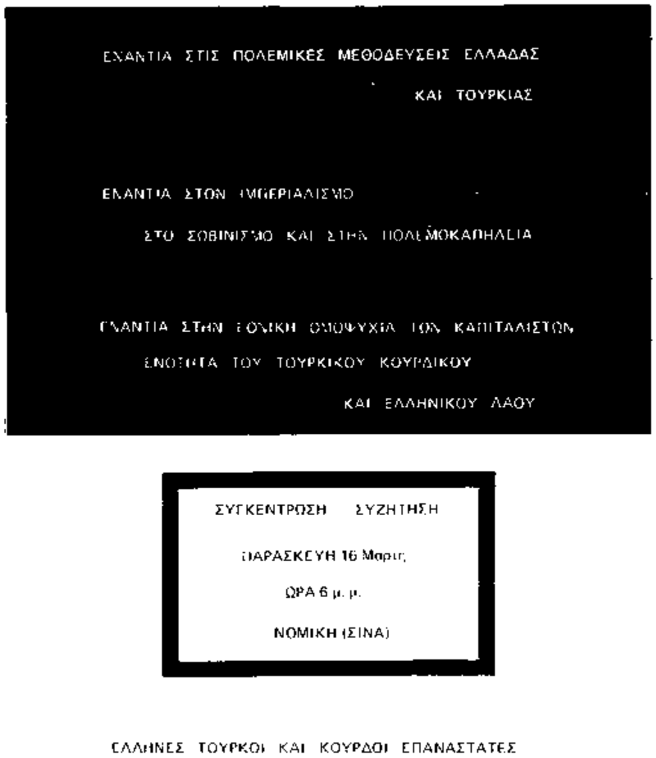

σαν πίεση και φρένο σε μια παρόμοια πρωτοβουλία. Πρώτον, γιατί η συμπαράσταση του εργατικού κινήματος στην δράση των τούρκικων και κούρδικων οργανώσεων ενάντια στην δικτατορία του Εβρέν βάζει σε αμφισβήτηση την δυνατότητα διαχείρησης των "εθνικών" θεμάτων απο τα υπεύθυνα κόμματα. Και δεύτερον, γιατί η ανάπτυξη της αλληλεγγύης αυτής δημιουργεί όρους για την καταγγελία και απόρριψη σε μαζική κλίμακα του σωβινισμού, του μύθου περί του "επεκτατικού τουρκικού έθνους" και της "δυναμικής εθνικής απάντησης". Απ' αυτή την άποψη, η υιοθέτηση μιας ξεκάθαρης πολιτικής

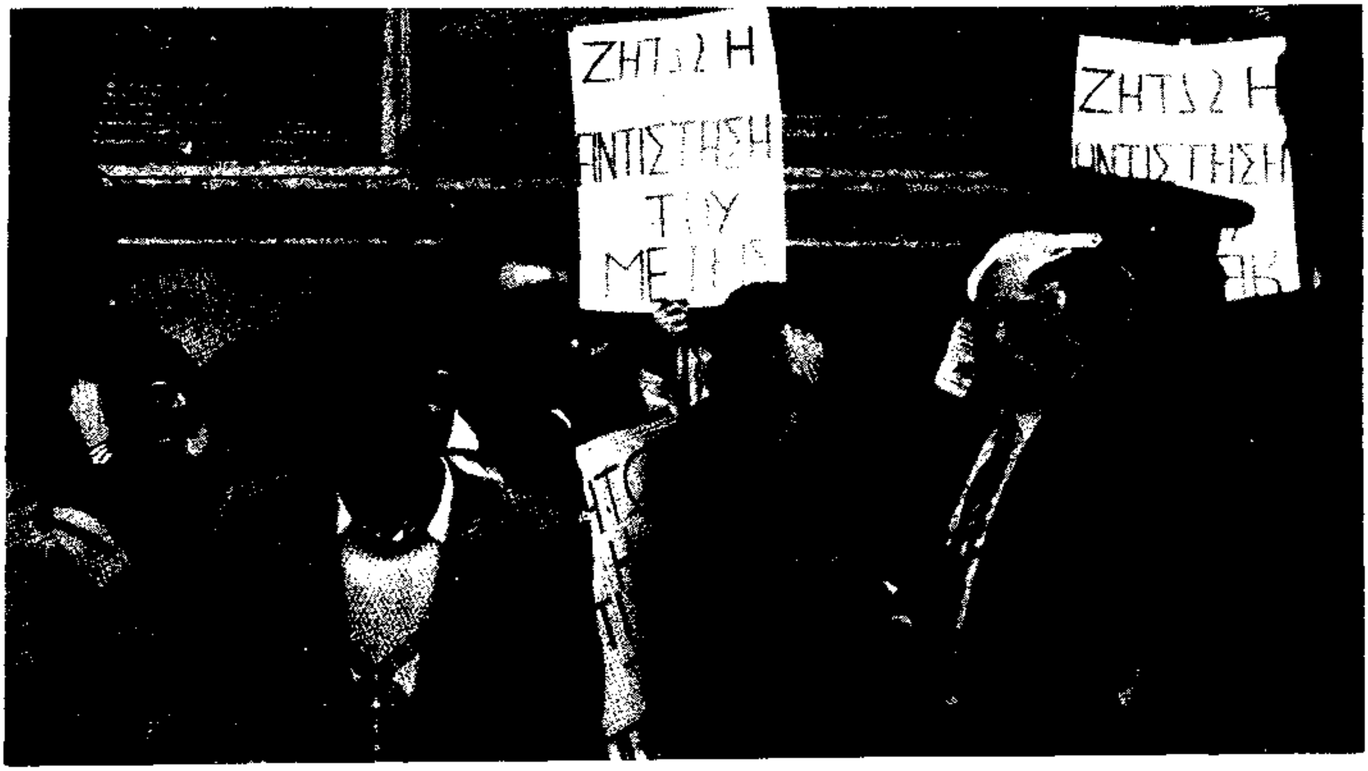

στάσης απέναντι στα διλήμματα που βάζει καθημερινά η αστι-κή τάξη στο εργατικό κίνημα γύρω απο την προοπτική ελληνοτουρκικής σύρραξης είναι αναγκαίος όρος τόσο για την ύπαρξη οποιασδήποτε πρωτοβουλίας συμπαράστασης όσο και για την συνέχειά της.

Μια προηγούμενη περίοδο οι διαθέσεις διεθνιστικής αλληλεγγύης στους Τούρκους και Κούρδους επαναστάτες βρήκαν την έκφρασή τους στον αντιφασισμό—αντιμπεριαλισμό. Η αδυναμία αυτής της συνθηματολογίας να ανοίξει μέτωπα στην ελληνική πολιτική σκηνή, η ανεπάρκειά της να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την "αντιμπεριαλιστική" ιδεολογία του ΠΑΣΟΚ και οι νέες ανάγκες παρέμβασης που έβαλαν τα ελληνοτουρκικά καθόρισαν και τα όρια συμπαράστασης αυτού του χαρακτήρα. Στη σημερινή συγκυρία, ακόμα περισσότερο που η ευαισθητοποίηση γύρω απο τις εξελίξεις στο εσωτερικό της Τουρκίας έχει πέσει, με ταυτόχρονη την όξυνση του εθνικισμού στην χώρα μας, η αντιαμερικάνικη αιχμή θα ήταν ανίκανη να απαντήσει με πειστικό τρόπο στις πιέσεις της στρατηγικής της σύγκρουσης των Ελλήνων με τους Τούρκους καπιταλιστές. Αντίθετα, μια πολιτική ρήξης με τις αστικές επιλογές του πολέμου και της διάλυσης του εργατικού κινήματος χάριν του εθνικού συμφέροντος, ανεξάρτητα απο διαφοροποιήσεις στην αφετηρία της ανάλυσης, είναι ενοποιητική για τους αγωνιστές που απεγκλωβίζονται απο την κυβερνητική λογική της ομοψυχίας και την αποσταθεροποιεί, διαμορφώνοντας παράλληλα ευνοϊκότερους όρους για την ανάπτυξη της αλληλεγγύης στο τούρκικο και κούρδικο κίνημα. Πρόκειται, στην ουσία, για έναν τρίτο άξονα παρέμβασης της ελληνικής επαναστατικής αριστεράς, στο πεδίο της ελληνοτουρκικής διαμάχης, με μια αντίληψη σύνδεσης της κινητοποίησηςγια συμπαράσταση με την πάλη για την ειρήνη.

Οι Τούρκοι και Κούρδοι επαναστάτες αντιδρώντας στο κλίμα που δημιουργήθηκε με τις τελευταίες εξελίξεις στην Κύπρο και το Αιγαίο έχουν πάρει ή συμμετάσχει σε κάποιες πρωτοβουλίες προς αυτή την κατεύθυνση. Η κοινή διακήρυξη έξη επαναστατικών τους οργανώσεων μετά τα γεγονότα της Σαμοθράκης και την ανάκληση-φάρσα του Ελληνα πρεσβευτή στην Αγκυρα (δημοσιεύεται σε διπλανή στήλη) δίνει μια αρκετά καλή εικόνα των απόψεών τους. Πέρα απο τις οποιεσδήποτε εκτιμήσεις προκύπτει σαφέστατα μια πολιτική στάση αντίθεσης στην καλλιέργεια πολεμικού κλίματος απο τις αστικές τάξεις Ελλάδας και Τουρκίας και στην υποκίνηση του πολέμου. Αναφορικά μ' αυτό το ζήτημα είναι χαρακτηριστική η εισήγηση του εκπρόσωπου της "Ντεβ Κουρτουλούς" στην εκδήλωση-συζήτηση στην Νομική για τα ελληνοτουρκικά που συνδιοργανώθηκε απο Τούρκους, Κούρδους και Ελληνες συντρόφους:

"Το συμφέρον του προλεταριάτου της Ελλάδας και της Τουρκίας με κανένα τρόπο δεν βρίσκεται στην ένταση που δημιουργούν οι αστικές δυνάμεις που, εδώ και πολύ καιρό, την έχουν κάνει βάση της πολιτικής τους. Αυτή η ένταση, που η μετεξέλιξή της σ' ένα πόλεμο, αν και δεν φαίνεται πρός το παρόν στον ορίζοντα, δεν μπορεί να αποκλειστεί ολότελα για το μέλλον, είναι αντίθετη με τις προσδοκίες και τα συμφέροντα των λαών μας. Οι λαοί μας δεν θέλουν πόλεμο αλλά φιλία και ειρήνη. Αυτοί που πυροδοτούν την ένταση και την κρατούν διαρκώς ζωντανή είναι οι αστικές τάξεις και των δυό χωρών και ο ιμπεριαλισμός. Οι επαναστάτες, αυτή τη περίοδο που οι αστοί δηλητηριάζουν τη συνείδηση του λαού με το σωβινισμό, πρέπει να διαδώσουμε στις πιο πλατιές μάζες τη διεθνιστική προλεταριακή αντίληψη που είναι προς το συμφέρον των λαών. Με τις πιο κατάλληλες μορφές δράσης, που θα επηρεάσουν τις πλατιές μάζες, πρέπει να σπάσουμε την προσπάθεια της αστικής τάξης να εμπεδώσει το σωβινισμό. Επίσης πρέπει να εναντιωθούμε και να αγωνιστούμε ενάντια στον σοσιαλσωβινισμό και τους αντιπροσώπους του και στις δυό χώρες, που χειροκροτούν τον σωβινισμό της αστικής τάξης κάτω απο διάφορες ενδυμασίες όπως του δημοκράτη, του επαναστάτη ή του σοσιαλιστή."

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι η πολιτική στάση των τούρκικων και κούρδικων οργανώσεων σε σχέση με την ελληνοτουρκική διένεξη και η αναφορά τους σε διαδικασίες του κινήματος κόντρα στην κυβερνητική πολιτική δημιουργούν τους ορους για την ανάπτυξη της αλληλεγγύης στο κίνημά τους και την σύσφιξη των σχέσεών τους με την ελληνική επαναστατική αριστερά. Η οργάνωση της συμπαράστασης απο μεριάς της πρέπει να βασιστεί σε τρείς άξονες, λίγο ή πολύ ανεξάρτητους μεταξύ τους στο επίπεδο της παρέμβασης: α) Την αλληλεγγύη στο εργατικό και λαϊκό κίνημα στην Τουρκία και το Κουρδιστάν. β) Την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των πολιτικών προσφύγων στο Λαύριο και γ) Τις εξελίξεις της ελληνοτουρκικής κρίσης.

Κ.Μ.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Αδέλφια, οι δραστηριότητες του ιμπεριαλισμού, με επί κεφαλής τις ΗΠΑ, και των κυρίαρχων τάξεων για υποκίνηση πολέμων και για να κάνουν εχθρούς τον ένα λαό με τον άλλο, επιταχύνονται ιδιαίτερα στη Μέση Ανατολή και στην περιοχή-μας, όπως και σ' όλο τον κόσμο σύμφωνα με την ιμπεριαλιστική πολιτική της εκμετάλευσης, ληστείας και πόλεμου. Η φασιστική χούντα του Εβρέν που βρίσκεται στη θέση του μεγαλύτερου χωροφύλακα των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή, προσπαθεί να δημιουργήσει κάθε μέρα μια καινούρια προβοκάτσια στην περιοχή-μας. Η επίθεση στο Ιρακινό Κουρδιστάν, η προσάρτηση της Κύπρου, η επέμβαση στον αγώνα του Παλαιστινιακού και Λιβανέζικου λαού, η αποδοχή της εγκατάστασης των πυραύλων Κρούζ στην Τουρκία, είναι μερικά παραδείγματα.

Και τελευταία, το άνοιγμα πυρός ενάντια στα ελληνικά πλοία στο αιγαίο, δημιούργησε μια σοβαρή κατάσταση που αυξάνει την ένταση μεταξύ ελλαδας και τουρκίας, που καταφέρει πλήγμα στη φιλία των λαών ελλάδας και τουρκίας.

Εμείς οι επαναστατικές οργανώσεις από την τουρκία και το τούρκικο Κουρδιστάν, βάζουμε πάνω από όλα την φιλία των λαών και ιδιαίτερα τη φιλία των λαών ελλάδας και τουρκίας, επειδή πιστεύουμε ότι τα συμφέροντα των λαών όλων των χωρών είναι τα ίδια . Το συμφέρον όλων των λαών δεν βρίσκεται στον πόλεμο και στην εχθρότητα, αλλά στη φιλία ανάμεσα στους λαούς. Οι λαοί δεν θέλουν πόλεμο και εχθρότητα αλλά φιλία, ειρήνη και λευτεριά. Τα συμφέροντα όμως των ιμπεριαλιστών και των εκμεταλευτών είναι αντίθετα με τα συμφέροντα των λαών. Εκείνοι θέλουν πάντα, δημιουργόντας εχθρότητες και υποκινώντας πολέμους, να κρατήσουν όρθιο το σάπιο-τους κόσμο της εκμετάλευσης. Σήμερα, οι ιμπεριαλιστές με τα αστικά κράτη βρίσκονται σε μια έντονη προσπάθεια υποκίνησης τοπικών πολέμων, με σκοπό να ξεπεράσουν την αθεράπευτη κρίση του καπιταλισμού. Η διαπαιδαγώγιση των λαώντους στη βάση της εχθρότητας προς άλλους λαούς, το ξεστράτισμα με σοβινιστικές μέθοδες του αγώνα του προλεταριάτου και των εργαζόμενων ενάντια στο σύστημα της εκμετάλευσης, είναι μια πολιτική του ιμπεριαλισμού και όλων των κυρίαρχων τάξεων. Το κύριο μέσο του ιμπεριαλισμού και των αντιδραστικών κρατών για την πολιτική-τους της δημιουργίας εχθρότητας ανάμεσα στους λαούς είναι ο σοβινισμός. Αυτές οι δυνάμεις θέλουν να στρέφουν τον ένα λαό ενάντια στον άλλον δηλητηριάζοντάς-τους με το δηλητήριο του σωβινισμού, να στεριώσουν την εξουσία-τους και έτσι να επεκτείνουν τα πεδία εκμετάλλευσής-τους. Η σωβινιστική προπαγάνδα που ασκεί το φασιστικό τούρκικο κράτος σε μια βάση αντικουρδική, αντιαρμενική και ανθελλϊνική , αφού πρώτα δημιουργεί κάθε μέρα και μια καινούρια προβοκάτσια, αποτελεί μια αναγκαιότητα των ληστρικών διαθέσεων των ΗΠΑ και των κυρίαρχων τάξεων της τουρκίας, των οποίων είναι και όργανο σαν κρ[illegible]ος. Αναμφίβολα, κανένας ιμπεριαλισμός και κανένα αστικό κράτος δεν υστερεί από το άλλο στο να δηλητηριάζει τους λαούς με το δηλητήριο του σωβινισμού. Ενώ η φασιστική χούντα του Εβρέν αναπτύσει την εχθρότητα ενάντια στην ελλάδα, το ελληνικό κράτος και η ελληνική κυβέρνηση κάνουν το ίδιο πράγμα σε μια αντιτουρκική βάση. Η σωβινιστική πολιτική που ασκούν και τα δυο κράτη και κυβερνήσεις, και στην τουρκία και στην ελλάδα, είναι σφαίρες που ρίχνονται ενάντια στους λαούς και της τουρκίας και της ελλάδας. Όσοι υποστηρίζουν αυτή την πολιτική των κυβερνούντων στην ελλαδα και στην τουρκία, κάτω από τίτλους όπως " σοσιαλιστής, δημοκράτης κ.λ.π. ή όσοι δεν αγωνίζονται ενάντια σ' αυτές τις σωβινιστικές καμπάνιες, πατούν την σκανδάλη του όπλου, του στραμένου ενάντια στους λαούς της ελλάδας και της τουρκίας. Το καθήκον όλων εκείνων που λένε ότι είναι επαναστατες, κομμουνιστές, σοσιαλιστές ή δημοκράτες, είναι να αγωνιστούν ενάντια στη πολιτική εχθρότητας των λαών και υποκίνησης πολέμου, του ιμπεριαλισμού και των κυρίαρχων τάξεων.

Εμείς δηλώνουμε ότι είμαστε ενάντια στην πολιτική καλλιέργειας εχθρότητας ανάμεσα στους λαούς-μας που ασκούν εδώ και πολύ καιρό όλοι οι ιμπεριαλιστές με επικεφαλής της ΗΠΑ, τα αστικά κράτη, το φασιστικό τούρκικο κράτος και η ελληνική κυβέρνηση και το αναγγέλουμε στην κοινή γνώμη όλου του κόσμου. Καλούμε τους λαούς της τουρκίας και της ελλάδας σε αγώνα ενάντια στη μπουρζουαζία και στα κράτη-της, ενάντια στις καμπάνιες-τους για υποκίνηση εχθρότητας.

ΖΗΤΩ Η ΑΔΕΛΦΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ
ΚΑΤΩ Ο ΣΩΒΙΝΙΣΜΟΣ
ΚΑΤΩ Ο ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ, Ο ΦΑΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ
ΚΑΤΩ Η ΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΧΟΥΝΤΑ ΤΟΥ ΕΒΡΕΝ

Ντεβριμτζί Ισσύόν	(Επαναστατική εξέργεση)
Ντεβριμτζί Κουρτουλούς	(Επαναστατική απελευθέρωση)
Ντεβριμτζί Σόλ	(Επαναστατική αριστερά)
Νεεβριμτζί Γιόλ	(Επαναστατικός δρόμος)
Χαλκίν Κουρτουλουσού	(Λαική απελευθέρωση)
Κάουα	(Κάουα)

Η απεργία των ανθρακωρύχων

Η απεργία των ανθρακωρύχων στην Βρετανία δεν είναι μόνο μια δοκιμασία για την Θάτσερ, αλλά και ένα τεστ για το ίδιο το εργατικό κίνημα. Μιά νίκη τους θ' αλλάξει σε μεγάλο βαθμό το συσχετισμό των ταξικών δυνάμεων, ενώ μιά ήττα τους θα βυθίσει ακόμα περισσότερο στην παθητικοποίηση την ήδη απογοητευμένη εργατική τάξη της Βρετανίας.

Πριν αναφερθούμε στην ίδια την απεργία θα πρέπει να τονίσουμε ότι η ενεργοποίηση της εργατικής τάξης της Βρετανίας τα τελευταία χρόνια είναι απο εντελώς περιορισμένη μέχρι ανύπαρχτη. Η μαζική ανεργία—που είναι αναλογικά απο τις ψηλότερες στον κόσμό—δεν άφηνε περιθώρια σε κανένα να βάλει σε δοκιμασία τη δουλειά του. Ετσι, ενώ μικρά κομμάτια εργατών που κινδύνευαν οι δουλιές τους προχωρούσαν σε μαχητικές κινητοποιήσεις (πχ καταλήψεις ορυχείων σε Σκωτία και Ουαλλία το 1982, απεργία σιδηροδρομικών το 1983), οι ενέργειες αυτές δεν έβρισκαν την παραμικρή συμπαράσταση απο άλλους εργαζόμενους των ίδιων κλάδων που η απόλυση τους φαινόταν πιο μακροπρόθεσμη. Οι απανωτές ήττες οδήγησαν σε μια παθητικοποίηση που όμοιά της δεν είχε υπάρξει ποτέ πριν στην Βρετανία.

Ομως, λίγο πριν την απεργία των ανθρακωρύχων υπήρχαν σημάδια κάποιας μικρής στροφής στις διαθέσεις κομματιών της εργατικής ταξης. Το πιο σημαντικό γεγονός ήταν το μέγεθος μιάς μονοήμερης απεργίας σε συμπαράσταση ενός σωματείου που η Θάτσερ προσπάθησε να διαλύσει με νομικό τρόπο στο Τσέλτενχαμ. Η μικρή ανάκαμψη της οικονομίας σε ορισμένους τομείς σήμαινε ότι σ' αυτούς το φάσμα της ανεργίας απομακρυνόταν τουλάχιστον προς το παρόν.

Είναι σημαντικό απο την άλλη μεριά να τονίσουμε το πόσο περιορισμένες και αποσπασματικές είναι ακόμα αυτές οι αντιδράσεις στην πολιτική της Θάτσερ. Μοναδικό δείγμα ενιαίας δράσης είναι η ανταπόκριση, ειδικά των εργατών μετάλλου, στο κάλεσμα για την μονοήμερη απεργία σε σχέση με το χτύπημα του σωματείου που αναφέραμε προηγουμένως.

Κάτω απ' αυτό το πρίσμα λοιπόν, και μέσα σ' αυτά τα πλαίσια πρέπει να αξιολογηθεί και η απεργία των ανθρακωρύχων.

* * *

Η ίδια η συγκεκριμένη απεργία δεν είναι αποτέλεσμα μιας τέτοιας στροφής στις διαθέσεις και την αυτοπεποίθηση της εργατικής τάξης. Αντίθετα, έχει τα σημάδια της υποχώρησης και της ήττας που η κρίση επέβαλλε στο εργατικό κίνημα. Αν και ξεκίνησε απο την άρνηση των ανθρακωρύχων να δουλέψουν υπερωριακά ζητώντας αύξηση στους μισθούς, κουβαλούσε μέσα της και όλη την ήττα των προηγούμενων χρόνων, όταν οι στοές έκλειναν η μια μετά την άλλη χωρίς καμιά αντίδραση. Η στρατηγική της Κρατικής Επιχείρησης Ανθρακα ήταν το κλείσιμο των λιγότερο επικερδών ορυχείων και η συγκέντρωση της παραγωγής σε λίγα μεγάλα εκσυγχρονισμένα ορυχεία με ψηλή επένδυση κεφαλαίου και παραγωγικότητα.

Στις αρχές του Μάρτη η ΚΕΑ, βλέποντας τους ανθρακωρύχους κουρασμένους και ξέροντας ότι η άρνησή τους να δουλέψουν υπερωρίες τους κόστιζε αρκετά απ' το εισόδημά τους, αποφάσισε να περάσει στην επίθεση, κλείνοντας το πρώτο ορυχείο στο Γυορκσάιρ. Φανταζόταν ότι ή δεν θα υπήρχε καμιά αντίσταση ή ότι η οποιαδήποτε αντίσταση θα εμφανιζόταν, θα απομονωνόταν στην συγκεκριμένη περιοχή, πράγμα που την βόλευε γιατί έτσι θα της ήταν εύκολο να τσακίσει το κέντρο της αντίστασης των ανθρακωρύχων που ήταν το Γυορκσάιρ.

Το σχέδιο της ΚΕΑ ήταν μάλλον "καλό", αλλά συνάντησε την απρόσμενη αντίσταση της συντριπτικής πλειοψηφίας των ανθρακωρύχων στα ορυχεία του Ντονκάστερ (Γυορκσάιρ). Ο αγώνας για αυξήσεις που περνούσε απ' την άρνηση υπερωριακής εργασίας είχε σαν αποτέλεσμα την δημιουργία ενός στρώματος νεώτερων μαχητικών συνδικαλιστών που δεν είχαν πρόβλημα στο να δράσουν ανεξάρτητα απο τις διαθέσεις της ηγεσίας της Εθνικής Ενωσης Ανθρακωρύχων (του συνδικάτου τους—**NUM**) στο Γυορκσάιρ.

Ετσι, ενώ η ΚΕΑ προχωρούσε στο κλείσιμο και δεύτερου ορυχείου στην περιοχή, οι ανθρακωρύχοι του Ντονκάστερ αποφάσιζαν το ξάπλωμα της απεργίας τους οργανώνοντας μαζικές πικετοφορίες στα ορυχεία μιας άλλης περιοχής, παραδοσιακά συντηρητικής, του Νότιγχαμ. Είναι χαρακτηριστικό, ότι η ηγεσία του συνδικάτου αρχικά ήταν αντίθετη με μιά τέτοια ενέργεια. Μόνο, όταν η βάση των ανθρακωρύχων σε μιά σειρά συνελεύσεων ψήφισε ενάντια στις προτάσεις της ηγεσίας, κινήθηκαν προς τα αριστερά προσπαθώντας να διατηρήσουν τον έλεγχο της απεργίας. Το γεγονός πάντως είναι ότι οι "κινητές πικετοφορίες" **(flying pickets)** που αποτέλεσαν το κλειδί για το ξάπλωμα της απεργίας ήταν μια πραγματικότητα, άσχετα απ' τις αντιδράσεις της ηγεσίας του συνδικάτου.

* * *

Αυτό φάνηκε καθώς η απεργία έμπαινε στην δεύτερη βδομάδα . Οι ψήφοι υπέρ της απεργίας στην περιοχή με τις περισσότερες πικετοφορίες, το Νότιγχαμ, αυξανόντουσαν συνεχώς. Ομως, δεν αντιπροσώπευαν ακόμα την πλειοψηφία των ανθρακωρυχείων της περιοχής.

Αυτήν ακριβώς τη στιγμή η κυβέρνηση αποφάσισε να παρέμβει εντείνοντας σε εξωφρενικό βαθμό την αστυνομική καταστολή, ιδιαίτερα στο Νότιγχαμ. Ομως, ότι δεν είχαν καταφέρει τα καλέσματα για συμπαράσταση των εργατών του Γυορκσάιρ, το πέτυχε η αστυνομική βία.

Είναι διαφορετικό το αν πρέπει να προσπεράσει κανείς τρείς γραμμές εργατών απο άλλη περιοχή που του ζητούν να τους συμπαρασταθεί, απο το να έχει την αστυνομία να του κάνει συνεχείς ελέγχους ταυτότητας καθώς πηγαίνει στην δουλιά του. Αυτό που ξεκίνησε αρχικά σαν μια διαμάχη μεταξύ μαχητικών και μετριοπαθών εργατών κατέληξε σε μια σύγκρουση των εργατών με το κράτος. Τα ορυχεία στο Νότιγχαμ άρχισαν να κλείνουν.

Το κύριο χαρακτηριστικό της δεύτερης βδομάδας ήταν η εξάπλωση της απεργίας που οφειλόταν στην γενίκευση της διαμάχης, που αποτελούσε πια το κεντρικό πολιτικό γεγονός στην Βρετανία. Εδώ ακριβώς άρχισε να εμφανίζεται και ένα καινούργιο πρόβλημα. Δεν αρκούσε μόνο η ίδια η απεργία,αλλά αυτό που χρειαζόταν ακόμα ήταν και το σταμάτημα της μεταφοράς του ήδη υπάρχοντος άνθρακα έξω απο τα ορυχεία. Προς αυτή την κατεύθυνση οι ανθρακωρύχοι οργάνωσαν πικετοφορίες στους σιδηροδρομικούς σταθμούς ζητώντας απ' τους εργάτες σιδηροδρόμων να σαμποτάρουν την μεταφορά άνθρακα. Ορισμένα κομμάτια των σιδηροδρομικών ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα και προχώρησαν σ' ένα τέτοιο σαμποτάζ. Ομως, σίγουρα αυτό δεν έχει ακόμα γενικευτεί. Και ας μην ξεχνάμε ότι η ηγεσία του συνδικάτου εργατών μετάλλου κάλεσε τους ανθρακωρύχους να σταματήσουν την απεργία "γιατί με την έλειψη άνθρακα κινδυνεύουν και οι δικές τους δουλειές". Απ' την άλλη μεριά ένα κομμάτι της γραφειοκρατίας του συνδικάτου των ανθρακωρύχων τάχθηκε "υπέρ εκείνων που διασπούν τις πικετοφορίες έξω απ' τα ορυχεία για να πάνε να δουλέψουν"—με άλλα λόγια των απεργοσπαστών.

Ομως, το σταμάτημα της μεταφοράς άνθρακα είναι ένα απο τα βασικά στοιχεία για την επιτυχία της απεργίας. Μπαίνοντας το καλοκαίρι οι ανάγκες που υπάρχουν λιγοστεύουν και σύμφων με τα επίσημα στοιχεία το στοκ του άνθρακα που ήδη υπάρχει φτάνει για 24 ως 26 βδομάδες. Εστω και αν τα στοιχεία είναι υπερβολικά,είναι γεγονός ότι οι ανθρακωρύχοι έχουν να αντιμετωπίσουν μια καθόλου ευνοϊκή συγκυρία, που κάνει ακόμα πιο επιτακτικές τις απεργίες συμπαράστασης κύρια των εργατών στις μεταφορές, την ηλεκτροδότηση και τα λιμάνια ,για την περίπτωση που θα επιδιωχτεί εισαγωγή άνθρακα απ' την Ευρώπη (κάτι βέβαια που η Θάτσερ θέλει ν' αποφύγει).

* * *

Τελευταία η Θάτσερ ψήφισε ένα νόμο που απαγορεύει ανάμεσα στ' άλλα και τις απεργίες συμπαράστασης. Μέχρι τώρα ο νόμος αυτός δεν χρησιμοποιήθηκε, ούτε κάν στην περίπτωση της άρνησης των σιδηροδρομικών να μεταφέρουν άνθρακα. Η κυβέρνηση προτιμά να ελπίζει ακόμα στο ότι οι ανθρακωρύχοι του Νότιγχαμ—της μόνης περιοχής που δεν απεργεί συνολικά μαζί με τό Λέστερσαϊρ— θα συνεχίσουν να κρατούν την ίδια στάση, σπέρνοντας την ηττοπάθεια και στους απεργούς. Ομως, κάτι τέτοιο δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι θα συμβεί, ειδικά καθώς η αστυνομική καταστολή στο Νότιγχαμ δεν έφερε τ' αναμενόμενα απο την κυβέρνηση αποτελέσματα. Η χρήση του νόμου σε περίπτωση απεργίας συμπαράστασης θα αναγκάσει την κυβέρνηση σε ένταση της αστυνομικής καταστολής σε συνδυασμό με την χρήση του στρατού για την διακίνηση του άνθρακα (πράγμα που ήδη έχει δηλώσει η Θάτσερ). Τέτοιες ενέργειες,όμως, θα ρίξουν την κυβέρνηση σε περιπέτειες που προφανώς θέλει να αποφύγει.

Ο Εκόνομιστ (21/4/1984) είναι κατηγορηματικός: "Υπάρχει πιθανότητα . . . να έχουμε αξιοσημείωτο αναβρασμό στην βιομηχανία στην διάρκεια του καλοκαιριού, που θα έχει σα συνέπεια οικονομικό και πολιτικό κόστος και μια γενική αίσθηση αναρχίας, που θα έρχεται σε αντίθεση με την τρέχουσα αισιοδοξία για μια επερχόμενη ανάκαμψη. Οι συμπαθούντες τους Συντηρητικούς βιομήχανοι θ' αρχίσουν να φωνάζουν για κοινωνική ειρήνη και οι ψήφοι τους θα απομακρυνθούν απο την κυρία Θάτσερ. Τα νεύρα του υπουργικού συμβουλίου θα μπουν σίγουρα σε δοκιμασία".

Και ο Εκόνομιστ προχωρεί ακόμα περισσότερο προτείνοντας στην Θάτσερ να χρησιμοποιήσει την Βρετανική ΓΣΕΕ για το σπάσιμο της απεργίας. Η TUC έχει ένα αξιοσέβαστο παρελθόν σε διαμεσολαβήσεις που καταλήγουν στο σπάσιμο απεργιών. Βέβαια, ακόμα και μια τέτοια ενέργεια θα έχει κάποιο προσωρινό κόστος για την κυβέρνηση. Ο Εκόνομιστ καταλήγει: "Δεν είναι ο ιδανικός τρόπος για την λύση μιας διαμάχης στην βιομηχανία, αλλά όταν η σύγκρουση είναι αναπόφευκτη, είναι κι αυτός ένας τρόπος".

* * *

Καθώς το άρθρο αυτό πηγαίνει για δακτυλογράφηση τα πράγματα είναι ακόμα συγκεχυμένα. Οι ανθρακωρύχοι συνεχίζουν τις "κινούμενες πικετοφορίες", οι υποσχέσεις για συμπαράσταση απο τους σιδηροδρομικούς γίνονται πράξη σε ορισμένες περιπτώσεις, η κυβέρνηση δηλώνει ότι θα κατεβάσει στρατό, το Εργατικό Κόμμα παρατηρεί την κατάσταση ανίκανο να έχει οποιαδήποτε παρέμβαση σε επίπεδο κορυφής (παρεπιπτόντως οι Εργατικοί είχαν κλείσει 300 ορυχεία, ενώ η Θάτσερ μόνο 90 ως τώρα), η TUC ετοιμάζεται να "μεσολαβήσει". Ταυτόχρονα, η όλη κατάσταση έχει αφήσει περιθώρια για τους μαχητικούς εργάτες και την Βρετανική επαναστατική αριστερά να αποκτήσουν ένα ευρύτερο ακροατήριο. Δεν είναι τυχαίο ότι οι προτάσεις για "κινούμενες πικετοφορίες" που ξεκίνησαν απ' το Ντονκάστερ έγιναν μετά απο παρέμβαση μελών του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος (SWP) και εισοδιστών στο Εργατικό Κόμμα (Militant)—που όμως οι τελευταίοι στην πλειοψηφία τους έδειξαν ότι θέλουν να χρησιμοποιήσουν την απεργία απο τη μια για να στρέψουν το Εργατικό Κόμμα προς τα "αριστερά" και απο την άλλη για εκλογικούς σκοπούς. Ακόμα ενδεικτικό είναι ότι οι πωλήσεις της εφημερίδας του SWP στους ανθρακωρύχους του Γυορκσάϊρ τετραπλασιάστηκαν μετά την αρχή της απεργίας. Ολα τα παραπάνω έκαναν την εφημερίδα Guardian να γράψει ότι "η απεργία αφήνει περιθώρια εκμετάλλευσης απο την άκρα αριστερά . . . που σε ορισμένες περιπτώσεις έχει πάρει στα χέρια της τα ηνία της απεργίας".

* * *

Ο Εκόνομιστ της 21/4/84 τελειώνει το άρθρο του με μια παράγραφο που δείχνει το μέγεθος της σημασίας της απεργίας: " Η κυρία Θάτσερ θα πρέπει να ποντάρει πάνω στην μεσολάβηση της TUC απο την μια και στην κούραση που θα καταλάβει τους ανθρακωρύχους απ' την άλλη.Οτι και να γίνει . . .θα χρειαστεί ψυχραιμία απ' την κυβέρνηση ενώ έρχεται ένα , μάλλον ψυχρό, λόγω έλλειψης άνθρακα καλοκαίρι. Το σίγουρο είναι, ότι είναι ουσιαστικό για το οικονομικό μέλλον της Βρετανίας, η Θάτσερ και η Κρατική Επιχείρηση Ανθρακα να βγούν νικητές σ' αυτή τη σύγκρουση".

Το πολύ άμεσο μέλλον θα δείξει το κατά πόσο οι Βρετανοί εργάτες είναι έτοιμοι να γράψουν στα παλιά τους τα παπούτσια το "οικονομικό μέλλον της Βρετανίας" και να γίνουν μαζί με τους Γάλλους συναδέλφους τους η πρωτοπορία της μάχης ενάντια στην ανεργία στην Ευρώπη.

Κώστας Π.

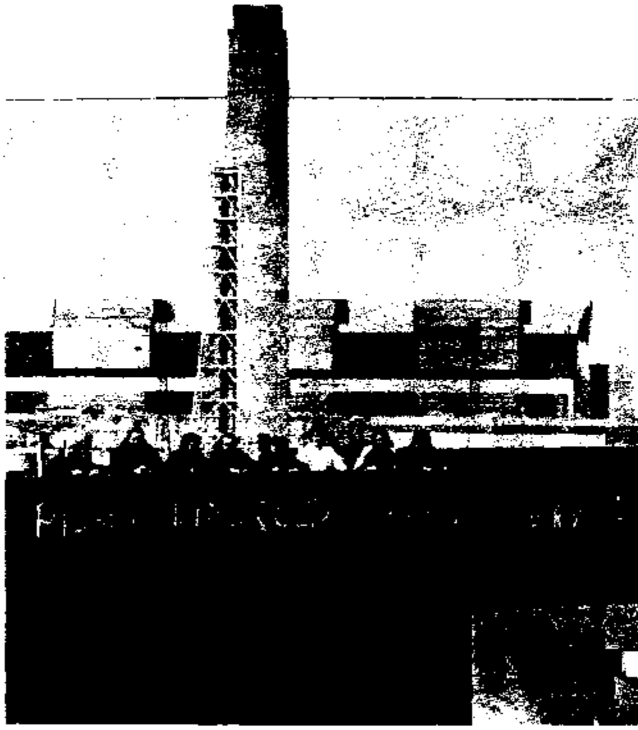

Οι οδηγοί τραίνων αρνήθηκαν να διασχίσουν γραμμές των ανθρακωρύχων σε μια γέφυρα που οδηγούσε σένα σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στη Νότια Ουαλία.

Γαλλία: απ' τα χαμόγελα στα δάκρυα

Υποτίθεται ότι η Γαλλία έχει την αριστερότερη κυβέρνηση στην Δ. Ευρώπη. Το Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα (PS) μετά την εκλογή του Φρ. Μιττεράν, ως προέδρου, τον Μάη του 81 και την συντριπτική πλειοψήφια των σοσιαλιστών στις βουλευτικές εκλογές τον Ιούνη του 81, είχε απόλυτη εξουσία. Αυτό το κόμμα αναγεννημένο το 1971 μετά την εξασθένηση του παλιού Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος (SFIO) έχει τις ρίζες του στο 68 και υποτίθεται ότι είναι η αριστερή πτέρυγα (των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων) συγκρινόμενο με το παραδοσιακό SPD της Δ.Γερμανίας και το Εργατικό Κόμμα της Βρεττανίας.

Ακόμα και μετά την διάλυση της "Ενωσης της Αριστεράς" (συμμαχία του σοσσιαλιστικού και κομμουνιστικού κόμματος) το 1977, το PS είχε την δυνατότητα το 1981, να δώσει στους κομμουνιστές κάποιες θέσεις στην κυβέρνηση (4 υπουργεία).

Μοναδική περίπτωση στην Δ. Ευρώπη ένα δυνατό και μάλλον φιλο-σοβιετικό ΚΚ να μοιράζεται την εξουσία. (Εστω κι αν βγήκε εξασθενημένο απο την νίκη των σοσιαλιστών —απο το 20% έπεσε στο 15%— κι έστω κι αν η επίδρασή του στην γαλλική κοινωνία, τους διαννοούμενους, την νεολαία, τα συνδικάτα κλπ., είχε εξασθενήσει απο το 1975).

Μετά απο μια χαμογελαστή περίοδο την "Περίοδο της Χάριτος", γεμάτη απο ευτυχία και χαρά, ήρθε η "Rigueur" η πολιτική της λιτότητας.

Το PS έκανε δημοκρατικές και εκσυγχρονιστικές αλλαγές στην χώρα: κατάργηση της θανατικής ποινής, ελεύθερες εκτρώσεις, μεγαλύτερες εξουσίες των συνδικάτων μέσα στα εργοστάσια, ελευθερία στους τοπικούς ραδιοσταθμούς, εθνικοποίηση τραπεζών και κάποιων σημαντικών επιχειρήσεων κλπ. στα 1981-82.... Αλλά το γνωστό σενάριο ξαναεμφανίστηκε.

Ηδη απο την άνοιξη του 82 και πολύ περισσότερο απο τον Μάρτη του 83 η σοσιαλιστική κυβέρνηση υιοθετεί μια καινούρια οικονομική πολιτική, υποστηρίζοντας την εργοδοσία ενάντια στις διεκδικήσεις των συνδικάτων, σταματώντας την διαδικασία των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων κλπ.

Μια τέτοια εξέλιξη αποτελεί παράδοση και την έχουμε ξαναδεί όταν τα ρεφορμιστικά κόμματα είναι στην εξουσία. Οι Ελληνες το έχουν γνωρίσει καλά.... Αλλοι μπορεί να το πούν αυτό προδοσία, άλλοι ρεαλισμό ...αλλά όλοι το έχουμε συνηθίσει.

Μια ιδιάζουσα περίπτωση

Αλλά η γαλλική περίπτωση είναι ιδιάζουσα σε πολλα σημεία. Για παράδειγμα η "υποχώρηση" των σοσιαλιστών ήταν πιο γρήγορη στα διεθνή προβλήματα,χωρίς πιέσεις απο το εξωτερικό ή το εσωτερικό, παρά για τα οικονομικά προβλήματα.

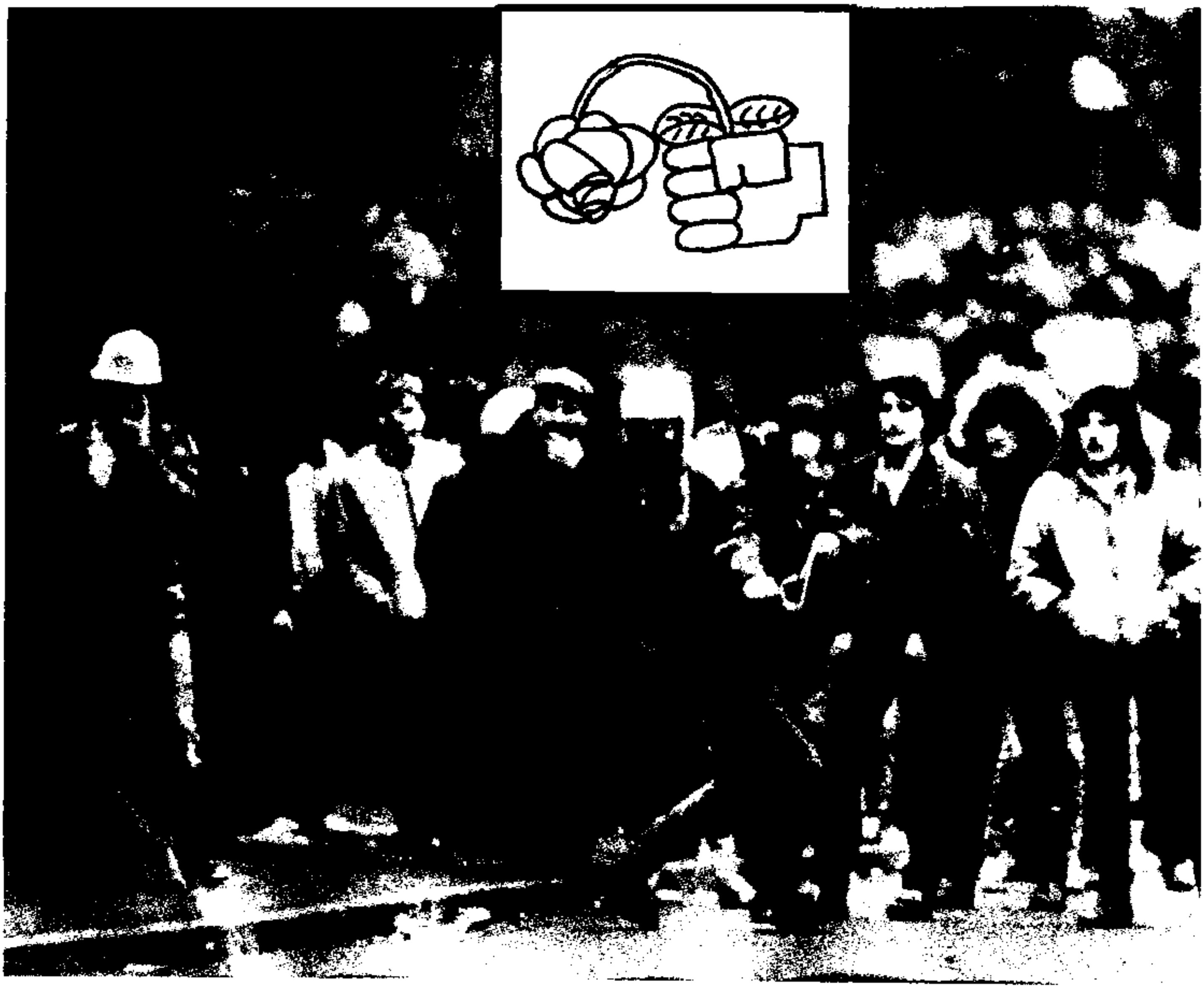

Παρά τον "τριτοκοσμικό" λόγο του Μιττεράν στο Κανκούν (Μεξικό) το 1981 και κάποιες πολύ αδύναμες χειρονομίες προς την Νικαράγουα ή την Μοζαμβίκη ή μια "καινούρια" συμφωνία για το φυσικό αέριο με την Αλγερία, η νέα γαλλική εξουσία βαδίζει κατά γράμμα στα βήμματα της παλιάς, στην γαλλική νεο-αποικιακή ζώνη (Αφρική, Μ. Ανατολή, Ειρηνικό Ωκεανό, και στα Γαλλικά Νησιά της Καραβαϊκής) και μάλιστα τα ξεπερνάει σε κάποια πεδία.

Ο Μιττεράν αμέσως μόλις εκλέχτηκε πήρε φιλο-ατλαντική θέση, στον Λίβανο, στο Τσάντ και στο θέμα των Ευρωπυραύλων. Ηταν αντίθετος με τους φίλους του του ΠΑΣΟΚ ή του γερμανικού SPD και υποστήριξε την δεξιά γερμανική χριστιανοδημοκρατία ενάντιά τους. Αυτό που πρέπει να υπογραμμιστεί είναι ότι αυτή η φιλο-αμερικάνικη θέση δεν είναι υποταγή στον Ρήγκαν αλλά η στάση του ανεξάρτητου "καλύτερου σύμμαχου" των ΗΠΑ στην Ατλαντική Συμμαχία (όπως αποκάλεσε ο Ρήγκαν τον Μιττεράν στην πρόσφατη επισκεψή του στην Αμερική).

Αντιδράσεις

Συνήθως, όταν τα ρεφορμιστικά κόμματα πηγαίνουν προς τα δεξιά, υπάρχουν αντιδράσεις απο τα αριστερά απο τα ίδια τα μέλη τους. Αλλά η Γαλλία είναι ειδική περίπτωση και σ' αυτό το θέμα.

Το "Ισχυρό Κράτος" της Προεδρικής Δημοκρατίας που εγκαθίδρυσε το Σύνταγμα της 5ης Γαλλικής Δημοκρατίας δίνει απεριόριστη εξουσία στον Πρόεδρο κι έτσι είναι δύσκολο να αναπτυχθεί οποιαδήποτε αντίδραση μέσα απο το Κόμμα του Προέδρου ή ακόμα κι απο τα άλλα κόμματα του συνασπισμού (ΚΚ). Βέβαια το Γ.Κ.Κ. και κάποιες τάσεις του PS (το CERES, τάση του Σεβενεμάν) αναστατώθηκαν απο τις εξελίξεις. Αυτή η "αναταραχή" οδήγησε σε μια πραγματικά "σχιζοφρενή" στάση καθώς βάθυνε η δεξιά στροφή της κυβέρνησης: υποστηρίζουν την κυβέρνηση και την πολιτική της και παρόλα αυτά κριτικάρουν τις συνέπειες αυτής της πολιτικής. Το Γ.Κ.Κ. δεν στάθηκε ικανό μέσα σ' αυτή την κατάσταση να επιδείξει κάποιες δυνατότητες εναλλακτικής πολιτικής. Στην πραγματικότητα οι κομμουνιστές είναι παγιδευμένοι απο τον Μιττεράν: το κόμμα βρίσκεται σε βαθειά εσωτερική κρίση, η CGT, το μεγαλύτερο συνδικάτο που ελέγχεται απο τους κομμουνιστές αποδυναμώνεται και μια ενδεχόμενη αποχώρηση απο την κυβέρνηση μπορεί να μην διορθώσει την κρίση αλλά να την εντείνει. Το Γ.Κ.Κ. είναι αναγκασμένο να "καταπίνει κάθε μέρα καινούρια φίδια" όπως λένε οι Γάλλοι: στο θέμα των Ευρωπυραύλων, των απολύσεων στην χαλυβουργία, της αφρικανικής πολιτικής κλπ. Η κατάσταση γίνεται όλο και περισσότερο δύσκολη για το γαλλικό ΚΚ.

Αλλά δεν υπάρχει καμμιά πολιτική πίεση που να έρχεται απ' έξω (απο άλλες δυνάμεις) απο την συμμαχία του PS με το Γ.Κ.Κ.. Το μικρό αριστερό σοσιαλιστικό κόμμα PSU εί-

ναι στην κυβέρνηση, η επαναστατική αριστερά είναι πολύ αδύναμη, και βέβαια απο την άλλη πλευρά η πίεση των δεξιών κομμάτων μεγαλώνει κάθε μέρα.

η αντίδραση της δεξιάς

Τα συντηριτικά κόμματα, το νεο-γκωλικό RPR του Σιράκ και το δεξιό φιλελεύθερο UDF του Ζισκάρ Ντ' Εσταίν είχαν κι αυτά τις δυσκολίες τους: δεν ήταν σε θέση να προβάλλουν τι θα μπορούσε να ήταν η δική τους εναλλακτική πολιτική, εκτός απο ένα στύλ Θάτσερ-Ρήγκαν. Επίσης υποφέρουν απο πληθώρα "ηγετών", ο τέως πρόεδρος Ντ' Εσταίν, οι πρώην πρωθυπουργοί Σιράκ και Μπάρ, η πρώην πρόεδρος στο Ευρωκοινοβούλιο Σιμόν Βέιλ. Παρόλα αυτά κέρδισαν πολλές επαναληπτικές εκλογές, είχαν επιτυχία στις τοπικές εκλογές τον Μάρτη του 83, και περιμένουν να νικήσουν το 86 (βουλευτικές) ή το 88 (προεδρικές).

Το κλασικό σενάριο είναι πάλι εδώ. Οι ρεφορμιστές εφαρμόζουν τα μέτρα λιτότητας που η δεξία δεν είχε καταφέρει να επιβάλει λόγω της αντιπολίτευσης που συναντούσε. Κι όταν τα μέτρα έχουν επιβληθεί, τα συντηριτικά κόμματα σαν φυσικοί εκφραστές της αστικής τάξης, ξαναγυρίζουν στην εξουσία. Αλλά για μια φορά ακόμα υπάρχει κάτι το ιδιαίτερο στην γαλλική περίπτωση.

Τα "παλιά" κόμματα RPR και UDF βρίσκονται μπροστά σε μια άνοδο του ακροδεξιού "Εθνικού Μετώπου" που είναι μισο-συντηριτικό, μισο-φασιστικό, ικανό να κερδίζει το 10-15% των ψηφοφόρων στις τοπικές (δημοτικές) εκλογές στηριγμένο σε μια ρατσιστική προπαγάνδα ενάντια στους μετανάστες εργάτες.

Ιδεολογία, διανοούμενοι, εργάτες

Η επιτυχία του "Εθνικού Μετώπου" πρέπει να συνδεθεί με την επιτυχία της δεξιάς στο ιδεολογικό πεδίο. Αυτό το φαινόμενο ξεκίνησε το 77-78 και είναι τώρα εντονότερο στην Γαλλία παρά σε οποιαδήποτε άλλη ευρωπαϊκή χώρα.

Οι τέως "αριστεροί διαννοούμενοι" αυτοί που, μαζί με τον Σάρτρ, κατείχαν τόσο σημαντική θέση στην πολιτιστική και πνευματική ζωή έχουν εξαφανιστεί. Κάποιοι απ' αυτούς, όπως ο τέως φανατικά μαοϊκός Αντρέ Γκλουξμάν, είναι τώρα οι πρώτοι μαχητές της δεξιάς επίθεσης. Ο Γκλουξμάν είναι τώρα ο σπεσιαλίστας της αντι-ειρηνικής προπαγάνδας. Η αντισοβιετική παράνοια ανάμεσα στους διανοούμενους είναι δυνατότερη στην Γαλλία απο οπουδήποτε αλλού στην Ευρώπη.

Η νέα φιλελευθερη ιδεολογία είναι αυτή που βρίσκεται στην μόδα περισσότερο. Και η δεξιά την χρησιμοποιεί: Μπόρεσαν να κατεβάσουν περισσότερους απο 1 εκατομμύριο ανθρώπους (τις 600.000 στις Βερσαλλίες κοντά στο Παρίσι) στους δρόμους για να απαιτήσουν κάποια προνόμια για τα σχολεία των καθολικών εξηγώντας ότι ήταν μια μάχη για "ελευθερία". Κάνοντας την σύγκριση η υποστήριξη της Αλληλεγγύης το 1981, μάζεψε 100.000 ανθρώπους, η μεγαλύτερη αντιρατσιστική διαδήλωση 60.000 το 83, τα κινήματα ειρήνης 60.000 το φθινόπωρο του 83 ....

Ενα άλλο σημαδι είναι η εξαφάνιση των κοινωνικών κινημάτων που ήταν τόσο δυνατά το 70, ειδικά το γυναικείο κίνημα.

Αλλά τι συμβαίνει μέσα στους εργάτες και τα λαϊκά κινήματα; Γίνονται αγώνες παντού, αλλά είναι κατακερματισμένοι, διασπασμένοι, απομονωμένοι.

Talbot και Λωρραίνη

Τους τελευταίους μήνες έχουν δοθεί κάποιες σκληρές μάχες ενάντια στις απολύσεις. Οι εργάτες της αυτοκινητοβιομηχανίας Citroen και στην Talbot δεν ήταν αντιμέτωποι μόνο με την εξορθολογιστική πολιτική της εργοδοσίας (του τράστ PSA-Citroen-Talbot) αλλά και με το φασιστικό συνδικάτο CSL. Οι περισσότεροι απο αυτούς είναι μετανάστες απο την Αφρική και είχαν γίνει φοβερές ρατσιστικές επιθέσεις ενάντιά τους. Στην αρχή η CGT το ελεγχόμενο απο το Γ.Κ.Κ. συνδικάτο τους υποστήριζε, αλλά οι ηγέτες του συνδικάτου δέχτηκαν τελικά το κυβερνητικό σχέδιο για αναδιοργάνωση που καταργεί χιλιάδες θέσεις εργασίας. Το αποτέλεσμα ήταν ένας διχασμός ανάμεσα στους εργάτες, μια διάσπαση στο μέτωπο των συνδικάτων (η CGT ενάντια στην CFDT, το άλλο αριστερό συνδικάτο), απομόνωση του αγώνα, μανούβρες της μαροκινής πρεσβείας μέσα στους μαροκινούς εργάτες και φασιστών ανάμεσα στους γάλλους εργάτες κλπ.

Η Citroen και ακόμα περισσότερο η Talbot είναι οι δραματικές περιπτώσεις, που πήραν δημοσιότητα, αλλά η εξέλιξη της απομόνωσης, διαίρεσης κλπ. είναι μια γενική κατάσταση. Ακόμα πιο δραματική είναι η παρούσα κατάσταση στις βιομηχανίες Χάλυβα της Λωραίνης που "αναδιοργανώνεται" απο την κυβέρνηση μετά απο απόφαση του ίδιου του Μιττεράν: κλεισίματα στην Λωραίνη (αν. Γαλλία) και εκσυγχρονισμός στην βόρεια περιοχή.

Διαδηλώσεις ακόμα και συγκρούσεις συγκλόνισαν την επαρχία, τις τελευταίες μέρες του Μάρτη. Κάηκαν γραφεία του σοσιαλιστικού κόμματος !! Δεν υπήρξε υποστήριξη απο άλλη περιοχή αλλά η κρίση ανάμεσα στο PS και στο Γ.Κ.Κ. μεγάλωσε.

Βέβαια μέσα στο κλίμα της απομόνωσης, η διάσπαση και ο "συντεχνιασμός" ανθίζουν: εργάτες παλεύουν ενάντια σ' άλλους εργάτες, οι αγρότες διαδηλώνουν με πολύ αξεκαθάριστους στόχους (και κάτω απο τον έλεγχο της δεξιάς αγροτικής ένωσης FNSEA παρά τις προσπάθειες των μικρότερων προοδευτικών συνδικάτων CNSTP και FNSP).

Οι φορτηγατζήδες μπλοκάρισαν τους δρόμους στην διάρκεια των χειμωνιάτικων διακοπών τον Φλεβάρη, αλλά μερικές φορές θυμίζει Χιλή.

Τα συνδικάτα υφίστανται τις συνέπειες αυτής της εξέλιξης, καθώς η επιροή της CGT αποδυναμώνεται (χάνει 15% των ψήφων σε 10 χρόνια) αν και εξακολουθεί να είναι το δυνατότερο συνδικάτο. Η CFDT (χριστιανοί, ανεξάρτητοι, σοσιαλιστές) είναι στάσιμη, και η FO (δεξιά σοσιαλδημοκρατική), κι άλλα δεξιά συνδικάτα κερδίζουν έδαφος.

Ευρωεκλογές

Μια τέτοια εικόνα μοιάζει να είναι απαισιόδοξη. Υπάρχουν αντίθετες τάσεις; Οι Ευρωεκλογές θα μπορούσαν να είναι ένα τέστ για τέτοιες τάσεις.

Βέβαια οι συντηριτικοί (συμμαχία του RPR με UDF κάτω απο την ηγεσία της Σιμόν Βέϊλ) ετοιμάζονται για επίθεση κι είναι πιθανόν να φτάσουν κοντά στο 50% των ψήφων. Οι φασίστες είναι πολύ ενεργοποιημένοι, αλλά οι σφυγομετρήσεις δεν είναι πολύ σαφείς: Θα κερδίσουν το 3 ή το 8% των ψήφων; Θέλουν περισσότερα!

Βέβαια το PS απο την μια πάντα και το Γ.Κ.Κ. απο την άλλη προσπαθούν να περιορίσουν τις απώλειες.

Αλλά θα υπάρχει κανένα σημάδι αντίδρασης απο τα αριστερά; Πολύς κόσμος περιμένει για μια εναλλακτική —ακόμα και αξεκαθάριστη— αριστερή κριτική στην εξουσία. Κάποιοι συνδικαλιστές απο την CGT και την CFDT, παλιοί αγωνιστές της επαναστατικής αριστεράς, μέλη του ανεξάρτητου κινήματος ειρήνης (CODENE) προσπάθησαν να αναπτύξουν μια τέτοιου είδους κριτική. Αυτή η προσπάθεια μπορεί να έχει επιτυχία αργότερα αλλά προς το παρόν όχι.

Οι αριστεροί σοσιαλιστές του PSU, συμμαχόντας με κάποιους "δημοκράτες κομμουνιστές" (περισσότερο σοσιαλδημοκράτες) θα κατέβουν στις εκλογές με θέσεις μάλλον φιλοκυβερνητικές.

Οι οικολόγοι του "πράσινου κόματος" αρνούνται κάθε συμμαχία με το PSU ή άλλους, κι έτσι αρνούνται κάθε δυνατότητα να ξεπεραστεί η κατάσταση, έχουν μια σεχταριστική πολιτική που απέχει πολύ απο τους γερμανούς πράσινους.

Οι τροτσκιστές της LCR (4η Διεθνής), η μεγαλύτερη οργάνωση που έχει απομείνει στην άκρα αριστερά, έχουν την δύναμη απλά και μόνο να διαχειρίζονται την κληρονομιά τους (στα συνδικάτα κύρια) αλλά όχι για να αναπτύξουν πραγματική πάλη.

Μια άλλη τροτσκιστική οργάνωση το PCI (σεχταριστική και οπορτουνιστική) ίσως θα κατέβουν στις εκλογές μ' ένα είδος "σκληρού" δογματικού σοσιαλδημοκρατικού προγράμματος, που δεν έχει τίποτα να κάνει με την δημιουργία μιας νέας αντιμετώπισης.

Κάποιος κόσμος προσπαθεί να κτίσει μια "ομοσπονδία της εναλλακτικής αριστεράς" αλλά η διαδικασία είναι ακόμα πολύ αδύνατη. Δεν είναι τίποτα άλλο παρά ένα μικρό σημάδι ότι εδώ κι εκεί ένας κόσμος προσπαθεί να "ξαναρχίσει" και να προετοιμάσει το μέλλον.

Και δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η Γαλλία δεν είναι "έξω" απο την Ευρώπη. Οτι γίνεται στις άλλες χώρες θα επηρεάσει την ριζοσπαστική αριστερά στην Γαλλία, και για παράδειγμα η εξέλιξη στο γερμανικό κίνημα ή η πάλη στην Ιταλία μπορεί να δώσει νέο αέρα σ' αυτούς που δεν βλέπουν καμμιά ελπίδα στην Γαλλία.

Μπερνάρ Ναβασέλ
Μέλος του CEDETIM

Πορτογαλία 1974:
Η ελπίδα της επανάστασης

Τώρα, μέσα στη γενική πτώση του εργατικού κινήματος πολλοί έχουν την άνεση να μιλάνε γιά το θάνατο τηςεργατικής τάξης καί της επανάστασης, γιά την ανάγκη προσαρμογής σε "ρεαλιστικώτερες"λύσεις καί γιά τον προσωπικό δρόμο πρός την απελευθέρωση. Έτσι γι'αυτούς η Ρώσικη επανάσταση του'17 καί μιά σειρά επαναστάσεις στην Ευρώπη, αμέσως μετά τον α'παγκόσμιο πόλεμο (Γερμανία, Ουγγαρία?, ανήκουν πιά στό παρελθόν.

Κι'όμως γι'αυτούς με την περιορισμένη μνήμη, δέκα μόλις χρόνια έχουν περάσει πού η εργατική τάξη της Πορτογαλίας έβαλε με την ίδια ορμή καί πειστικότητα το ζήτημα της επανάστασης σέ μιά χώρα της Ευρώπης. Καί'άν ο Μάης του 68 ήταν σταθμός γιά την εμφάνιση, με μαζικούς όρους, της επαναστατικής αριστεράς στην Ευρώπη, τά γεγονότα στην Πορτογαλία ξαναφέρνουν στην επιφάνεια (μέσα απ'τά άδυτα μουντρούμια του φασισμου καί του σταλινισμού) όλες εκείνες τις μορφές εργατικής δημοκρατίας πού γεννιούνται όταν η εργατική τάξη παίρνει την τύχη της στά χέρια της.Εργατικές Επιτροπές στά εργοστάσια, Επιτροπές γειτονιάς καί ενοικιαστών, επιτροπές αγροαγροτών στά κατειλημένα τσιφλίκια του νότου, επιτροπές στρατιωτών στις μονάδες καί συντονιστικά συμβούλια μέ τη συμμετοχή όλων των παραπάνω επιτροπών, σάν έμβρυα οργάνωσης της εργατικής εξουσίας.

Καί μαζί με όλη αυτή τή δύναμη ξαναέβαλε με ένταση καί πίεση καί όλα τα προβλήματα πού έπρεπε αυτό τό καταπληκτικό εργατικό κίνημα ν'άντιμετωπίσει γιά να στεριώσει την εξουσία του, γιά ν'ανατρέψει όχι προσωρινά, αλλα οριστικά την κυριαρχία τηςεργατικής τάξης στην Πορτογαλία. Προβλήματα ρεφορμισμού, ζητήματα οργάνωσης της ίδιας της τάξης, αλλα και της πολιτικής της πρωτοπορείας, θέματα κατασταλτικών μηχανισμών του αστικού κράτους (αστυνομία, στρατός) καί προετοιμασία για την αντιμετώπισή τους.

Τό άρθρο αυτό δέν είναι φόρος τιμής σέ μιά χαμένη επανάσταση, είναι αντίθετα η προσπάθεια να ξαναθυμίσει ότι σέ πείσμα αστών καί ρεφορμιστών, τό εργατικό κίνημα έχει ακόμα καί τώρα τη δύναμη νά παλεύει γιά την δική του εξουσία. Δέκα χρόνια δέν είναι πολλά. Είναι η ζωντανή μνήμη των εργατών όλης της Ευρώπης.

η εργατική τάξη στο προσκήνιο

Τό στρατιωτικό πραξικόπημα στις 25 Απρίλη του 74 είχε την υποστήριξη της αστικής τάξης της Πορτογαλίας. Μέσα στ'αδιέξοδα της οικονομικής κρίσης πού ήδη είχε αρχίσει σε όλη της Ευρώπη, στά τεράστια οικονομικά βάρη πού σήμαινε γιά τους Πορτογάλους καπιταλιστές η συνέχεια του πολέμου στις αποικίες (Μοζαμβίκη, Αγκόλα, Γουϊνέα), καί σ'ένα κίνημα πού συνεχώς ανέβαινε μέσα στην ίδια τη χώρα, οι μεταλαγές τής φασιστικής διακυβέρνησης των προηγούμενων 50 ετών, δέν μπορούσαν πιά νά είναι η λύση.

Τό πραξικόπημα στις 25 Απριλη ήρθε γιά να βάλει τέρμα στην κρίση του φασιστικού καθεστώτος. Γιά την αστική τάξη ήταν η ευκαιρία, με ανανεωμένη τη μορφή εξουσίας της καί με "δημοκρατικές" περγαμηνές νά μπορέσει απ'τη μιά νά ελέγξει το εργατικό κίνημα καί τις διεκδικήσεις του καί να ενσωματωθεί από την άλλη ακόμα περισσότερο στην Ευρώπη (Κοινή Αγορά),σα μόνη προοπτική καί ελπίδα για το ξεπέρασμα της στάσιμης οικονομίας της.

Ομωςστο χάσμα πού άνοιξε η κατάρρευση του φασισμού βρήκαν την ευκαιρία νά φυτρώσουν όλες οι λαϊκές διεκδικήσεις πού καταπιέζονταν εδώ καί 50 χρόνια. Ενδεικτικό αυτής της ορμής με την οποία μπήκαν οι μάζες στο προσκήνιο, ήταν η γιορτή της Πρωτομαγιάς πέντε μέρες μετά το πραξικόπημα. Η έκταση, η συμμετοχή καί η ζωντάνια των διαδηλώσεων εκείνης της ημέρας έδειχναν περισσότερο τη διάθεση των εργατών νά χρησιμοποιήσουν αυτή την καινούργια κατάσταση γιά τις δικές τους διεκδικήσεις, παρά νά περιοριστούν σέ γιορτές, γιά την πτώση του φασισμού. Οπως χαρακτηριστικά είπε ένας συνδικαλιστής οικοδόμος σέ μιά συγκέντρωση εκείνη την ημέρα: "ο φασισμός έπεσε, αλλά' η εκμετάλλευση του κεφάλαιου συνεχίζεται".

Οι εργατικοί αγώνες, την πρώτη περίοδο μετά το πραξικόπημα, κινήθηκαν κύρια γύρω από δύο άξονες. Ο πρώτος ήταν διάφορες οικονομικές διεκδικήσεις γι'αυξήσεις, γιά νά μή γίνουν απολύσεις, γιά να σταματήσει η ανεργία.(Πολλοί καπιταλιστές παρατούσαν τά εργοστάσιά τους καί φυγάδευαν στο εξωτερικό τά κεφάλαιά τους).

Ο δεύτερος άξονας ήταν γύρω από πολιτικά αιτήματα δεμένα με το θέμα της κάθαρσης από τα φασιστικά στοιχεία της προηγούμενης περιόδου. Η διαφορά βέβαια με τις άλλες χώρες, όπου μπήκε σχεδόν ταυτόχρονα το ίδιο αίτημα (Ελλάδα, Ισπανία) ήταν πώς εκεί τό ίδιο το κίνημα πήρε στά χέρια του το θέμα της κάθαρσης. Υποχρέωσαν αμέσως την κυβέρνηση ν' ανοίξει τις φυλακές καί ν'απελευθερώσει όλουςτούς πολιτικούς κρατούμενους, ενώ ταυτόχρονα αναγκάστηκε να φυλακίσει τα περισσότερα στελέχη της μυστικής αστυνομίας, κύρια για νά τους προστατεύσει από τον κόσμο πού τους κυνηγούσε καί τους λυντσάριζε όπου τούς εύρισκε.

Το αίτημα γιά την κάθαρση δέν περιορίστηκε μόνο στον κρατικό μηχανισμό. Επεκτάθηκε καί στά ίδια τά εργοστάσια, όπου οι εργάτες έδιωχναν διοικητές, διευθυντές, μάνατζερς καί βιομήχανους πού τά είχαν καλά μέ το προηγούμενο καθεστώς.

Σέ ανυπαρξία συνδικάτων αυτή την αρχική περίοδο (υπήρχαν μόνο τά φασιστικά συνδικάτα)δημιουργήθηκαν σχεδόν αμέσως στούς τόπους δουλειάς εργατικές επιτροπές . Οι πρώτες εργατικές επιτροπές πού έγιναν στά μεγάλα κυρίως εργοστάσια, είχαν αρχικά ένα πρόγραμμα διεκδικητικό καί κύρια προσπαθούσαν νά οργανώσουν τούςαγώνες που ξέσπαγαν. Παρ'όλα αυτά ακόμα κι'εκείνη την αρχική περίοδο λειτουργούσαν σά σπέρματα εργατικής δημοκρατίας καί αυτοοργάνωσης της ίδιας της τάξης.

Ο στρατός δέν μπορούσε νά μείνει ανεπηρέαστος μέσα σ'αυτή την κατάσταση. Καί ενώ στην αρχή το MFA (Κίνημα Ενόπλων Δυνάμεων-ΚΕΔ) ήταν συσπειρωμένο γύρω από τον Σπινόλα καί τό Πρόγραμμα Εθνικής Σωτηρίας, αρχίζουν να εμφανίζονται πολύ γρήγορα τά σημάδια διαφωνιών.

Οι στρατιώτες καί οι κατώτεροι αξιωματικοί οργανώνονται γιά καλύτερες συνθήκες δουλειάς μέσα στο στρατό. Αρχίζουν νά γίνονται οι πρώτες συνελεύσεις μέσα στίς μονάδες καί νά συζητιούνται προβλήματα συνθηκών καί ιεραρχίας, διαμορφώνοντας σιγά σιγά τά πρώτα διεκδικητικά αιτήματα των φαντάρων.

Ταυτόχρονα σε διάφορες απεργίες καί καταλήψεις πού στέλνεται στρατός γιά νά σταματήσει τις κινητοποιήσεις, φαντάροι αρνούνται να χτυπήσουν καί περνάνε με το μέροςτων εργατών. Η ιεραρχία δοκιμάζεται στην πράξη, η συνοχή του στρατού αντιμετωπίζει προβλήματα.

Η αστική τάξη ανησυχεί. Βλέπει ότι σέ πολύ μικρό διάστημα η κυριαρχία της αποδυναμώνεται. Ο στρατός προσπαθεί νά κρατήσει τον έλεγχο. Ο Σπινόλα κάνει δεύτερο πραξικόπημα αυτή τη φορά ενάντια στο ίδιο το κίνημα πού ανεβαίνει. Το πραξικόπημα αποτυχαίνει μετά την παρέμβαση των εργατών καί των αριστερών φαντάρων. Οι τυπογράφοι αρνούνται νά τυπώσουν τις εφημερίδες πού προετοιμάζουν ιδεολογικά το έδαφος, οι οδηγοί των λεωφορείων καί των τρόλεϋ αποδιοργανώνουν τις συγκοινωνίες καί μποϋκοτάρουν τις διαδηλώσεις που προετοιμάζονται υπέρ των πραξικοπηματιών. Οι εργάτες της Λισαβώνας στήνουν οδοφράγματα γύρω από την πόλη καί ζητάνε από

τούς φαντάρους να περάσουν με το μέρος τους. Αυτό γίνεται με πάρα πολλές μονάδες, ο Σπινόλα απομονώνεται, το πραξικόπημα αποτυχαίνει. (28 Σεπτέμβρη του'75).

Αυτό δέ σημαίνει ότι η αστική τάξη παραιτείται. Τά κεφάλαια αδειάζουν τά ταμεία των Τραπεζών καί φυγαδεύονται στο εξωτερικό. Διάφορα εργοστάσια κλείνουν. Το σοσιαλιστικό κόμμα καταθέτει σχέδιο νόμου γιά τη συνδικαλιστική οργάνωσητων εργατων. Προτείνει την πλουραλιστική οργάνωση-βλέπε την διά σπαση των εργατών μέσα από τη δημιουργία πολλών συνδικάτων, πού νά έχουν σχέση με τις διάφορες πολιτικές οργανώσεις. Εν τω μεταξύ τά διάφορα δεξιά κόμματα προσπαθούν ν'ανασυγκροτηθούν. Αρχίζουν οι κινητοποιήσεις της"σιωπιλής πλειοψηφίας". Τό ΝΑΤΟ κάνει άσκηση στ'ανοιχτά της Πορτογαλίας.

Το εργατικό κίνημα αντιμετωπίζει τη νέα πρόκληση πολύ πιό οργανωμένα καί πολύ πιό αποφασιστικά. Καταλαμβάνουν τά εργοστάσια, ανοίγουν όσα έχουν κλείσει καί αναγκάζουν την κυβέρνηση να προχωρήσει σε εθνικοποιήσεις. Θιεργαζόμενοι στις Τράπεζες κάνουν κατάληψη γιά να σταματήσει το οικονομικό σαμποτάζ. Η κυβέρνηση εξαναγκάζεται να εθνικοποιήσει καί τίς Τράπεζες. Εξαιρούνται απ'αυτό μόνο οι ξένες Τράπεζες.

Γίνεται μαζική διαδήλωση 100.000 εργατων στη Λισαβώνα, ενάντια στο συνδικαλιστικό νομοσχέδιο της κυβέρνησης καί υπέρ τής δημιουργίας ενός μόνο εργατικού συνδικάτου. Στο Πόρτο, όπου το δεξιό σοσιαλδημοκρατικό κέντρο - CDS οργανώνει συγκέντρωση, οι εργάτες μπαίνουν καί καταλαμβάνουν την αίθουσα. Η αστυνομία έρχεται να τους βγάλει, ο στρατός περνάει με τη μεριά των εργατών.

Στη Λισαβώνα 40.000 εργάτες συμμετέχουν σε διαδήλωση ένάντια στην ανεργία καί τις ασκήσεις του ΝΑΤΟ στην περιοχή. Τη διαδήλωση οργάνωσε το συντονιστικό εργοστασιών, όργανο πού είχε φτιαχτεί με πρωτοβουλία των οργανώσεων της επαναστατικής αριστεράς. (PRP) καί πού συντόνιζε τις επιτροπές των 40 πιό σημαντικών εργοστασιών της Λισαβώνας.

Το μαζικό κίνημα αρχίζει να εκφράζεται, να οργανώνεται και να παλεύει καί σε άλλα επίπεδα εξω από το εργοστάσιο. Αρχίζουν οι καταλήψεις σπιτιών από τούς άστεγους και τσιφλικιών από τους αγρότες. 30.000 αγρεργάτες χωρίς γή,καταλαμβάνουν τα κτήματα στην περιοχή του Αλεντέγιο - στο νότο της Πορτογαλίας.

Η σύνδεση των φαντάρων με το εργατικό κίνημα γίνεται ακόμα πιό στενή. Ο χι πιά απλά αρνούνται να το χτυπήσουν, αλλά και διαδηλώνουν μαζί του. Στη μεγάλη διαδήλωση στη Λισαβώνα ενάντια στην ανεργία και το ΝΑΤΟ οι στρατιώτες του συντάγματος ελαφρού πυροβολικού (RAL 1) αναλαμβάνουν την περιφρούρηση της διαδήλωσης ενάντια σε τυχόν επίθεση της αστυνομίας καί των φασιστών.

* * *

Ενα χρόνο μετά τό πραξικόπημα και η αστική τάξη δέν μπορεί ουσιαστικά να κυβερνήσει. Διαιρεμένη, αποπειράται νά ξαναεπιβάλει την κυριαρχία της με δυό τελείως διαφορετικούς τρόπους: στις 1) Μαρτη ξαναπροετοιμάζει πραξικόπημα που αποτυχαίνει. Στις 25 Απρίλη γίνονται γενικές εκλογές καί ρίχνει τις δυνάμεις της πίσω από τον Σοάρες. Το σοσιαλιστικό κόμμα κερδίζει το 38% των ψήφων. Το ΚΚ μόνο το 12%, ενώ οι οργανώσεις της επαναστατικής αριστεράς παίρνουν μόνο το 4% περίπου.

Τα ποσοστά αυτά δέν αντικαθρεπτίζουν άμεσα την πραγματική κατάσταση του κινήματος, τουλάχιστον

γιά μιά μεγάλη ακόμα περίοδο. Απλά είναι μιά ένδειξηγιά το ποιές δυνάμεις μπορούν ακόμα νά το επηρεάζουν όταν αυτό δέν βρίσκεται σέ κίνηση.

Δυό είναι τά χαρακτηριστικά της καινούργιας περιόδου που διαμορφώνεται μετά τις εκλογές.Από τη μιά η εξάπλωση καί το δυνάμωμα του εργατικού ελέγχου, πού δέν περιορίζεται πιά μέσα στα εργοστάσια, αλλά αντίθετα αγκαλ' ει ολόκληρους βιομηχανικούς κλάδους, καθώς καί κομμάτια της υπόλοιπης κοινωνίας. Καί από την άλλη η πιό ανοιχτή σύγκρουση της επαναστατικής καί ρεφορμιστικής γραμμής μέσα στο ίδιο το κίνημα σέ σχέση με την προοπτική πού αυτό έβαζε στους αγώνες του.

Ο εργατικός έλεγχος υπάρχει πιά καθημερινά μέσα στους αγώνες: έλεγχος στά κεφάλαια και στά έγγραφα των επιχειρήσεων. Έλεγχος στα αποθέματα των επιχειρήσεων. Οι εργάτες των εθνικοποιημένων επιχειρήσεων χαρτιού σέ συνεργασία με τους εργάτες των εργοστασίων χαρτόμαζας, εμποδίζουν τους βιομήχανους να εξάγουν την πρώτη ύλη καί τούς υποχρεώνουν νά τροφοδοτούν τά εθνικοποιημένα εργοστάσια. Ελεγχος στις προσλήψεις: οι εργάτες στην Κοινή Ωφέλεια απαιτούν την πρόσληψη καινούργιου προσωπικού γιά να εξυπηρετείται καλύτερα ο εργαζόμενος κόσμος.

Ταυτόχρονα ο έλεγχος επεκτείνεται και στά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η πρώτη μάχη ήταν για το Jornal do Comercio (Εφημερίδα του Εμπορίου). Οι εργαζόμενοι σ'αυτήν είχαν ταυτόχρονα με τις οικονομικές διεκδικήσεις καί το αίτημα του να φύγει ο παλιός διευθυντής. Μετά από μήνες απεργιών καί κινητοποιήσεων καί με τη συμπαράσταση των εργαζομένων από τις άλλες εφημερίδες,η εφημερίδα πέρασε στά χέρια των εργατων.

Η δεύτερη μάχη ήτανε με την εφημερίδα REPUBLICA. Ο εκδότης της εφημερίδας ήταν από τα βασικά στελέχη του σοσιαλιστικού κόματος καί απόλυσε 17 δημοσιογράφους, όταν αυτοί θελήσαν να ελέγξουν όσα δημοσιεύονταν. Μετά από τις κινητοποιήσεις των εργαζόμενων σ'αυτήν ο εκδότης έκλεισε την εφημερίδα σαν ένα τρόπο εκβιασμού.Η εφημερίδα ξανάνοιξε κάτω από τον έλεγχο των εργαζόμενων σ'αυτήν.

Η τρίτη μάχη ήταν γύρω από το RADIO RENASCENCA πού ανήκει στην καθολική εκκλησία. Κι'αυτή άρχισε με το αίτημα των εργαζομένων να έχουν έναν έλεγχο στις ειδήσεις καί στο τέλος έγινε ο ραδιοσταθμός του κινήματος για μιά ολόκληρη περίοδο. Το Radio Renascenca, η εφημερίδες Republica καί το Jornal do Comercio έγιναν γιά μιά μεγάλη περίοδο τά ιδεολογικά και πολιτικά σύμβολα του επαναστατικού κινήματος, τόσο στην ίδια την Πορτογαλία, όσο καί στις άλλες χώρες της Ευρώπης. Εγιναν ταυτόχρονα και η αφορμή γιά την αστική τάξη γιά να εξαπολύσει μία ολόκληρη λασπολογία ενάντια στο κίνημα της Πορτογαλίας καί τις "αντιδημοκρατικές" δήθεν πρακτικές του.

Οι επιτροπές ενοικιαστών οργανώνουν την ίδια περίοδο μιά συνάντηση στο Πόρτο, όπου συγκεντρώθηκαν 1000 αντιπρόσωποι από 40.000 ενοικιαστές. Η συνάντηση απαίτησε:

* Την άμεση απαλλοτρίωση των ιδιωτικών εκτάσεων για οικόπεδα.
* Τη χρηματοδότηση των καινούργιων κατοικιών από το Κράτος.
* Τον έλεγχο των επιτροπών πάνω στη διαμόρφωση των καινούργιων χώρων κατοικίας καί γενικότερα πάνω στην εθνικοποιημένη γή πού θά είχε αστική χρήση.
* Την οργανωμένη καί προγραμματισμένη κατάληψη όλων των κτιρίων πού ήταν άδεια.

Στο στρατό οι φαντάροι, χωρίς να έχουν εγκαταλείψει τις επί μέρους διεκδικήσεις, περνούν σέ πιό άμεσα πολιτικά αιτήματα. Ιδιαίτερα μετά την απόπειρα του δεύτερου πραξικοπήματος (11 Μάρτη'75) το θέμα πού κυριαρχεί είναι ο έλεγχος στη διοίκηση των μονάδων. Σε πολλές μονάδες εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση Επιτροπές Διοίκησης του στρατοπέδου που αποτελούνται από φαντάρους καί αξιωματικούς. Από το συσχετισμό δυνάμεων πού υπάρχει μέσα σε κάθε στρατόπεδο, εξαρτάται καί η δύναμη αυτών των επιτροπών διοίκησης. Σέ πολλά στρατόπεδα ο έλεγχος δέν περιορίζεται μόνο σε προβλήματα καθημερινής ζωής, αλλά, επεκτείνεται καί πάνω σε στρατιωτικά ζητήματα στην ίδια τη μονάδα, καθώς καί σέ θέματα αδειών.

Εκείνη την περίοδο εμφανίζονται και τά συντονιστικά όργανα σε τοπικό επίπεδο, οι Λαϊκές Συνελεύσεις. Σ'αυτές συμμετέχουν οι εργατικές επιτροπές οι επιτροπές ενοικιαστών και γειτονιάς, καθώς και οι επιτροπές από τα στρατόπεδα πού βρίσκονται στην περιοχή. Το καλοκαίρι του 75 οι Λαϊκές Συνελεύσεις είναι στην ημερήσια διάταξη στις περιοχές όπου το κίνημα είναι αρκετά ανεβασμένο.Στη Λισαβώνα αποκαθίσταται συντονισμός σχεδόν σέ όλες τις μεγάλες βιομηχανικές περιοχές. Καί παντού η συζήτηση στρέφεται γύρω από το θέμα της εργατικής εξουσίας. Σ ένα στρατόπεδο στην περιοχή της Λισαβώνας, όπου γίνεται η τοπική λαϊκή συνέλευση, μπαίνει απ'αυτούς που συμμετέχουν η "αναγκαιότητα της διχτατορίας του προλεταριάτου". Σε μιά άλλη συνέλευση ένας αντιπρόσωπος από το στρατό παίρνει το λόγο καί λέει: "ο σοσιαλισμός δέν μπορεί να νικήσει παρά μόνο άν η εργατική τάξη πάρει την εξουσία,αλοιώς οτιδήποτε άλλο δεν είναι σοσιαλισμός".

Σ'αυτή την προοπτική το ξεκαθάρισμα με το ρεφορμισμό μπαίνει πολύ επιταχτικά μέσα στο ίδιο το κίνημα. Στη Λισαβώνα γίνεται το πρώτο συνέδριο των "Επαναστατικών Συμβουλίων Εργατών, Στρατιωτών καί Ναυτών" με την υποστήριξη οργανώσεων της Επαναστατικής αριστεράς (κύρια του PRP). Τα "Επαναστατικά Συμβούλια" χαράζουν μιά δική τους πολιτική ανεξάρτητ..από τις Εργατικές Επιτροπές. Είναι βασικά όργανα των επαναστατών μέσα στο κίνημα.

Ταυτόχρονα εμφανίζονται και οι Επιτροπές Φαντάρων, οι λεγόμενες SUV ("Ενωμένοι Φαντάροι θά νικήσουν"). Είναι κιάυτή άλλη μία προσπάθεια των επαναστατών να οργανωθούν και χωριστά από τά μαζικά όργανα στις επί μέρους μονάδες. Είναι το κομμάτι των φαντάρων που διαφωνεί με τους ρεφορμιστές, για την προοπτική εκδημοκρατισμού του στρατού καί υποστηρίζει τη διάλυσή του. Οι επιτροπές φαντάρων οργανώνουν μιά καταπληκτικά διαδήλωση στο Πόρτο το φθινόπωρο του 75, όπου συμμετέχουν 12.000 φαντάροι καί 40.000 εργάτες που δηλώνουν αλληλέγγυοι μ'αυτή την προσπάθεια.

Ετσι, με το τέλος του καλοκαιριού του 75 το κίνημα έχει αφήσει πιά πίσω τους αποσπασματικούς αγώνες της αρχικής περιόδου. Τώρα πιά με κάθε του ενέργεια προβάλλει την απόφασή του να ελέγξει όχι μόνο τηδική του ζωή, αλλά και όλη την κοινωνία.Η σύγκρουση είναι πιά ένα ανοιχτό θέμα.

προς τη σύγκρουση

Οταν μιά κατάσταση προχωράει με τέτοιο ρυθμό δέν υπάρχει κανένα "επιτελείο" που να ελέγχει το πότε και εάν θά γίνει η σύγκρουση. Αλωστε αυτό δέν εξαρτάται μόνο κύρια από το εργατικό κίνημα. Δέν είναι σάν η αστική τάξη να καθεται παράμερα καί να περιμένει να προσφέρει την εξουσία στο πιάτο. Αντίθετα μιά σύγκρουση μπορεί να γίνει όταν το κίνημα είναι ακόμα αρκετά απροετοίμαστο για ν'αντιμετωπίσει μιά τέτοια προοπτική, κι'αυτό συνέβηκε στην Πορτογαλία. Ενώ δηλαδή το κίνημα ήταν αρκετά δυνατό να δίνει επί μέρους μάχες και να τις κερδίζει, δέν μπόρεσε ν'αντιμετωπίσει την βία των αστών και τις μανούβρες των ρεφορμιστών όταν ήρθε αντιμέτωπο μαζί τους.

Μετά τις εκλογές του Απρίλη του 75, η αστική τάξη είχε αρχίσει ν'ανασυντάσσεται. Με επικεφαλής το σοσιαλιστικό κόμα καί το συντηρητικό κομμάτι του ΚΕΔ άρχισε να βάζει διάφορες πιέσεις, προσπαθώντας νά πάρει την κατάσταση στά χέρια του. Είναι η περίοδος που γίνονται εμπρησμοί στά γραφεία των αριστερών οργανώσεων, υπάρχουν συχνές επεμβάσεις στρατιωτικών μονάδων σέ διάφορες κινητοποιήσεις, προσπαθώντας νά τις σταματήσουν. Η έκτη κυβέρνηση του ναύαρχου Αζεβέντο (η πιό συντηρητική απ' όλες τις προηγούμενες) εγκαταλείπει τη Λισαβώνα και εγκαθίσταται στο Πόρτο (ο Βοράς διαθέτει τη "σιωπηρή πλειοψηφία").

Ταυτόχρονα η κυβέρνηση αποφασίζει να βάλει χέρι στο αριστερό κομμάτι του ΚΕΔ, σά μιά τελευταία προσπάθεια για ν'αποκταστήσει τις σχέσεις της με τους καταπιεστικούς μηχανισμούς πού δέν μπορούν πιά νά λειτουργήσουν. Προχωράει στην αντικατάσταση του στρατιωτικού διοικητή τηςΛισαβώνας (Οτέλο Καρβάλιο) καί ετοιμάζεται και γι'άλλες αλαγές, ιδιαίτερα αξιωματικών που επηρεάζονται ή ανήκουν στο ΚΚΠ.

Σ'αντίδραση μ'αυτά τά μέτρα ξεσπάει"ανταρσία σε διάφορες μονάδες γύρω από τη Λισαβώνα, εκεί όπου υπήρχε γερό κίνημα φαντάρων. (25 Νοέμβρη 75). Οι επιτροπές φαντάρων αρνούνται τις αλαγές, συλλαμβάνουν τους συντηρητικούς αξιωματικούς τους και προσπαθούν να συντονίσουν τις κινήσεις τους.

Το κομμουνιστικό κόμμα στην αρχή υποστηρίζει αυτές τις κινητοποιήσεις. Σέ μερικές δε μονάδες (μονάδα αλεξιπτωτιστών του ΤΑΝΚΟΣ) ήσαν δικοί του"αξιωματικοί που πήραν την πρωτοβουλία. Για το κομμουνιστικό κόμμα η απόφαση της κυβέρνησης ν'αντικαταστήσει τους "προοδευτικούς" αξιωματικούς, έθιγε άμεσα το ίδιο.Από τη μιά είχε αρκετή δύναμη στούς μεσαίους αξιωματικούς του ΚΕΔ καί απ'την άλλη στήριζε ολόκληρη τη στρατηγική του στη συμμαχία του με το κίνημα των ενόπλων δυνάμεων. Για το ΚΚ η προοπτικήτου κρατικού καπιταλισμού στηριγμένη στη στρατιωτική γραφειοκρατία των μικρομεσαίων ήταν ότι καλύτερα έλπιζε για τον εαυτό του καί για τις πολιτικές εξελίξεις στην Πορτογαλία. Ετσι δέν είχε κανένα ενδοιασμό να'προκαλέσει ακόμα και μία ανταρσία εάν αυτό θά βοηθούσε στη διαπραγματευτική του δύναμη.

Την επόμενη μέρα άρχισε τις διαπραγματεύσεις με την κυβέρνηση ενώ άφισε στην απομόνωσή τους τις εξεγερμένες μονάδες, χωρίς την παραμικρή προσπάθεια κινητοποίησης καί συμπαράστασης από τη μεριά του.

Καί ενώ μέχρι τότε οργάνωνε απεργίες και διαμαρτυρίες ενάντια στην απόφαση της κυβέρνησης για τις αλλαγές στο στρατό, στις 25 Νοέμβρηζήτησε από τούς εργάτες να μείνουν στα'σπίτια τους.

Στην επαναστατική αριστερά επικράτησε κομφούζιο. Διάφορες οργανώσεις έβγαλαν κείμενα συμπαράστασης, αλλα'δέν μπόρεσαν να προχωρήσουν σε τίποτα περισσότερο. Προσπάθειες συντονισμού των διάφορων ομάδων κατάληξαν σε χάος. Στο τέλος της μέρας οι "αντάρτες" είχαν απομονωθεί.

Το σήμα δόθηκε. Οι πιό σκληρές στρατιωτικές μονάδες κινήθηκαν και περικύκλωσαν τους "αντάρτες". Ηταν πιά υπόθεση ωρών μέχρι τη σύλληψή τους. Από την επόμενη μέρα δέν υπήρχε πιά αριστερό κίνημα φαντάρων. Ξαναεμφανίστηκε ο καταπιεστικός μηχανισμός του αστικού κράτους έτσι όπως όλοι τον έχουμε γνωρίσει. Προσωρινά το κίνημα γνώριζε ήττα. Η πορεία των εξελίξεων δέν είχε όμως κριθεί.

η ήττα

Η ήττα της 25 Νοέμβρη του 75 δέν ήταν ένα συντριπτικό κτύπημα για το εργατικό κίνημα στην Πορτογαλία με την έννοια της επικράτησης μιας αιματηρής αντεπανάστασης. Μετατόπισε, όμως, το συσχετισμό δυνάμεων αρκετά, ώστε ν'αρχίσει νά λειτουργεί αποτελεσματικά η προσπάθεια του σοσιαλιστικού κόμματος νά"ομαλοποιήσει" την κατάσταση. Ουσιαστικά οι σοσιαλιστές του Σοάρες ανέλαβαν γιά λογαριασμό της αστικής τάξης τη διάλυση του επαναστατικού εργατικού κινήματος.

Ηδη από την προηγούμενη περίοδο το σοσιαλιστικό κόμμα είχε αναδειχθεί σέ υστερικό πολέμιο της εργατικής αυτοοργάνωσης, πάντοτε φυσικά στ' όνομα της (κοινοβουλευτικής) δημοκρατίας.Το καλοκαίρι του 1975 οι σοσιαλιστές παραιτήθηκαν από την προσωρινή κυβέρνηση, γιατί αρνήθηκε να χρησιμοποιήσει βία σε βάρος των εργατών πού είχαν καταλάβει την εφημερίδα "Ρεπούμπλικα". Οι συγκεντρώσεις που οργάνωσε το σοσιαλιστικό κόμμα όλο εκείνο το καλοκαίρι και το φθινόπωρο, σάν καμπάνια για τα "δημοκρατικά δικαιώματα" είχαν γίνει το σημείο έκφρασης και συσπείρωσης των αστών και των συντηρητικών μικροαστών έναντια στην επαναστατική δυναμική των αγώνων στα εργοστάσια, στα λατιφούντια και στούς στρατώνες.

Ωστόσο πρίν από τις 25 Νοέμβρη 75, το σοσιαλιστικό κόμμα δέν είχε τη δύναμη να επιβάλλει την"ομαλότητα". Τον Απρίλη του 74 οι σοσιαλιστικές δέν ήταν παρά μιά μικρή ομάδα από γιατρούς, δικηγόρους, και άλλους παράγοντες με καλές διασυνδέσεις με τη γερμανική καί τη σουηδική σοσιαλδημοκρατία. Ο ίδιος ο Σοάρες το βράδυ της 25 Απρίλη 74 βρισκόταν σέ δείπνο καλεσμένος στου σοσιαλδημοκράτη υπουργού άμυνας στη Γερμανία. Αρχικά, φάνηκε ότι ο Σοάρες θά περιοριζότανε σε ρόλο μεσολαβητή ανάμεσα στο στρατηγό Σπινόλα καί στο ΚΚ της Πορτογαλίας. Ομως οι αποτυχίες της δεξιάς στις πραξικοπηματικές απόπειρες του Σεπτέμβρη 74 καί Μάρτη 75 έστρεψαν τις ελπίδες των αστών πρός το σοσιαλιστικό κόμμα. Παρά την έλλειψη κομματικών οργανώσεων και συνδικαλιστικής βάσης το Σ.Κ. αναπτύχτηκε ραγδαία σάν εκλογική μηχανή πού επηρέαζε τά πιό καθυστερημένα (πολιτικά) κομμάτια. Στίς εκλογές του Απρίλη 75 παίρνει το 38% των ψήφων και αρχίζει από τότε να απαιτεί το σεβασμό των κανόνων του κοινοβουλευτισμού σαν πρώτο κόμμα.

Ομως η "ώρα της δικαίωσης" έρχεται για τον Σοάρες μετά τις 25 Νοέμβρη 75. Οι δεξιοί αξιωματικοί που οργάνωσαν το πραξικόπημα προωθούν τον ηγέτη τους στρατηγό Εάνες γιά πρόεδρο. Τά συντηρητικά κόμματα τους υποστηρίζουν, αλλά η αποφασιστική υποστήριξη για τη μετατροπή του στρατοκράτη σέ "λαοπρόβλητο πρόεδρο" δίνεται από το σοσιαλιστικό κόμμα. Σε αντάλαγμα ο Σοάρες παίρνει επί τέλους την πρωθυπουργία.

Οι κυβερνήσεις Σοάρες στο διάστημα 1976-78 καταφέρνουν νά περιθωριοποιήσουν το εργατικό κίνημα τόσο αποτελεσματικά, ώστε στίς επόμενες εκλογές να αναβιώσει η δεξιά. Είναι μιά περίοδος συνεχών επιθέσεων καί διάβρωσης της δύναμης του κινήματος. Οπου είχαν γίνει καταλήψεις (εργοστάσια,σπίτια, αγροκτήματα) η"σοσιαλιστική"κυβέρνηση φροντίζει γιά τα θιγμένα δικαιώματα των ιδιοκτητών. Διστακτικά στην αρχή,πιό προκλητικά στη συνέχεια, αρχίζει η διαδικασία ξηλώματος των καταλήψεων.Πρώτα με νομοθετικές "ρυθμίσεις" (απαγόρευση των καταλήψεων στά "μικρά"αγροκτήματα, απαγόρευση των εργατικών επιτροπών στά "μικρά"εργοστάσια καί στίς ξένες επενδύσεις) καί στη συνέχεια με την χρησιμοποίηση των κατασταλτικών μηχανισμών, οι παλιοί ιδιοκτήτες ξαναγυρίζουν πίσω. Στις εθνικοποιημένες επιχειρήσεις κατοχυρώνεται το "διευθυντικό δικαίωμα" των μάνατζερ με τον παραγκονισμό των εργατικών επιτροπών και τη βαθμιαία διάλυσή τους.

Στούς στρατώνες αποκαθίσταται η πειθαρχία καί ο σεβασμός της ιεραρχίας. 4.000 φαντάροι στέλνονται σε στρατοδικεία. Οι αριστεροί αξιωματικοί διώκονταικαι η καταστολή χτυπάει την επαναστατική αριστερά. Οι ηγέτες του PRP φυλακίζονται.

Στην οικονομική πολιτική κυριαρχεί η λιτότητα, το "νοικοκύρεμα" των δημόσιων δαπανών, σύμφωνα με τις οδηγίες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ο έλεγχος στά μεροκάματα πού είχαν αυξηθεί "υπερβολικά". Μέσα στά συνδικάτα το σοσιαλιστικό κόμα προσπαθεί να στήσει διασπαστική συνομοσπονδία κάτω από τον δικό του έλεγχο.

Σε όλες αυτές τις επιθέσεις σίγουρα υπήρξε αντίσταση. Στις προεδρικές εκλογές του 1976 η υποψηφιότητα του Οτέλο Καρβάλιο συνενώνοντας γύρω της όλες τις αντιστάσεις συγκέντρωσε το 17 των ψήφων, διπλάσιο ποσοστό από τον υποψήφιο του ΚΚΠ. Ομως η δυναμική των εξελίξεων έχει πιά αλλάξει. Οι πιό προχωρημένες μορφές οργάνωσης των ίδιων των μαζών διαλύονται, οι αγώνες γίνονται αμυντικοί, η επιρροή της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας ενισχύεται καί μαζί της ο έλεγχος του ΚΚΠ. Στίς γραμμές των επαναστατικών οργανώσεων το ηθικό είναι πιά πεσμένο, αρχίζει η διαλυτική κρίση της επαναστατικής αριστεράς.

Ουσιαστικά μετά τις 25 Νοέμβρη του 75 καί τις κυβερνήσεις Σοάρες που ακολούθησαν η Πορτογαλία συμμορφώνεται με την "πεπατημένη" μεταπολίτευση που διαδέχτηκε την κρίση των δικτατοριών καί στις άλλες χώρες τηςνότιας ευρώπης (Ελλάδα, Ισπανία). Η περίοδος της επαναστατικής έξαρσης κλείνει, κάτω από τά συνδυασμένη χτυπήματα της ανασυνταγμένης στρατοκρατίας καί των συμμάχων της της σοσιαλδημοκρατίας. Ο ίδιος αυτός συνδυασμός του "ισχυρού άνδρα" Εάνες με τον "σοσιαλιστή " Σοάρες βρίσκεται ξανά σήμερα στην εξουσία επιβεβαιώνοντας ότι αποτελούν τό πιό σταθεροποιητικό δίδυμο πού έχει στη διάθεσή της η αστική τάξη στην Πορτογαλία όλα αυτά τά χρόνια: τό δίδυμο πού έπνιξε την ελπίδα της επανάστασης.

ο δύσκολος δρόμος για την εργατική εξουσία

Παρά την ήττα, όμως, η Πορτογαλική εμπειρία ξαναέφερε στο προσκήνιο όλα τα προβλήματα πού έχει ν'αντιμετωπίσει το εργατικό κίνημα, ακόμα καί ένα ανεβασμένο και μαχητικό κίνημα, για να μπορέσει να σταθεροποιήσει τις δικές του μορφές εξουσίας να πραγματοποιήσει μια νικηφόρα επανάσταση. Η Πορτογαλία του 74-75 έδειξε ξανά πώς σε μιά επαναστατική περίοδο η εργατική τάξη καί μαζί της οι πιό καταπιεσμένες μάζες παίρνουν τη ζωή τους στά χέρια τους, αλλά ταυτόχρονα θύμησε καί ότι το στέριωμα αυτών των μορφών απελευθέρωσης δέν είναι αυτόματο καί αυθόρμητο: χρειάζεται πολιτικές μάχες γιά τη διάλυση της επιροής τών ρεφορμιστών, γιά το σπάσιμο των δυναμικών μηχανισμών του κράτους, γιά την ενοποίηση κεντρικά πολιτικά της αυτοοργάνωσης των μαζών.

Στην πορεία των γεγονότων τα μαζικά κινήματα ξεπέρασαν ξανά καί ξανά τά όρια της πολιτικής των ρεφορμιστών. Το ΚΚΠ ήταν αντίθετο με τις απεργίες άμέσως μετά τον Απρίλη του 74 και με τις καταλήψεις στη συνέχεια. Ηταν επίσης αντίθετο με το κίνημα των φαντάρων και με τις λαϊκές συνελεύσεις πού'ένωναν τους φαντάρους με τα εργοστάσια καί τις συνοικίες.

Η αντίθεση αυτή ξεπεράστηκε πολλές φορές, ιδιαίτερα σε στιγμές έν τασης καί όταν το κίνημα βρισκότανε στούς δρόμους. Ομως αυτό το ξεπέρασμα δέν ήτανε μόνιμο: Μέσα στις οργανώσεις της εργατικής τάξης, όχι μόνο στα συνδικάτα, αλλα' καί στις εργοστασιακές επιτροπές, στις αγροτικές κολεχτίβες, στις επιτροπές ενοικιαστών, οι ρεφορμιστές διατηρούσαν την πλειοψηφία. Οσο το κίνημα ήταν ανεβασμένο ακολουθούσαν σαν ουρά τις εξάρσεις του, ενώ η επαναστατική αριστερά υποτιμούσε την ανάγκη να κατοχυρώσει αυτά τα ανεβάσματα από σπ... την πλειοψηφία από τους ρεφορμιστές. Στην κρίσιμη στιγμή αυτό έδωσε το βέτο στά χέρια του ΚΚΠ. και όταν άρχισε ηκάμψη, τότε η επιρροή των ρεφορμιστών μετατράπηκε σε σκληρό γραφειοκρατικό έλεγχο πού ήταν πιά δύσκολο νά σπάσει.

Αντίστοιχο πρόβλημα διαπιστώνουμε καί όταν δούμε τίς εξελίξεις μέσα στό στρατό. Η άρνηση τών φαντάρων νά συγκρουστούν με τους εργατικούς αγώνες, έβαλε μπροστά μιά διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης πού τάραξε συθέμελα τη στρατιωτική ιεραρχία. Το κίνημα των φαντάρων έκανε άλματα φτάνοντας σέ επίπεδα ανώτερα από το υπόλοιπο κίνημα: ουσιαστικά οι φαντάροι απειλούσαν ν'αφοπλίσουν την αστική τάξη πρίν ακόμα το εργατικό κίνημα ετοιμαστεί γιά μιά τέτοια αναμέτρηση.

Ομως ταυτόχρονα μ'αυτό το ανέβασμα το κίνημα των φαντάρων είχε τις δικές του αδυναμίες:οι δικές του οργανώσεις ήταν σχετικά αδύνατες, ο ρόλος των δημοκρατικών καί αριστερών αξιωματικών υπερβολικά μεγάλος. Οι ψευδαισθήσεις γιά το πόσο αριστερά μπορούσε να τραβήξει το κίνημα των ενόπλων δυνάμεων (ΚΕΔ) άφησαν μεγάλη δύναμη στά χέρια της συνεργασίας ΚΚΠ-Αριστερών Αξιωματικών.

Ο συμβιβασμός των ρεφορμιστών με τους πραξικοπηματίες του Εάνες άφησε τους επαναστάτες φαντάρους μετέωρους γιατί δέν ήτανε ούτε αρκετά οργανωμένοι, ούτε αρκετά συνδεδεμένοι με το κίνημα έξω από τις μονάδες τους.

Η επαναστατική αριστερά ήταν η μόν , δύναμη πού προσπάθησε να ξεπεράσει αυτά τα προβλήματα,να βοηθήσει τα κινήματα να συντονιστούν καί να ενώσουν τις δυνάμεις τους, για την ανατροπή της αστικής τάξης. Ο συνασπισμός των πιό σημαντικών οργανώσεων στά πλαίσια ενός Ενιαίου Επαναστατικού Μετώπου (FUR) το καλοκαίρι του 75 συνένωσε τά πιό προχωρημένα κομμάτια του κινήματος καί έδωσε ώθηση στην ανάπτυξή τους. Δέν μπόρεσε, όμως, να λύσει το πρόβλημα της επαναστατικής οργάνωσης που προωθεί την εργατική εξουσία. Ορισμένες οργανώσεις (όπως η U.D P- Λαϊκή Δημοκρατική Ενώτητα) δέν έβλεπαν την εργατική εξουσία σα στόχο, αναζητώντας κάποιο ενδιάμεσο λαϊκό-δημοκρατικό στάδιο. Αλλες οργανώσεις (LCI, FSP,- πτέρυγες της 4ης Διεθνούς) είχαν αυταπάτες για το ρόλο του σοσιαλιστικού και του κομμουνιστικού κόμματος. Οι πιό προχωρημένες οργανώσεις (MES, PRP - Κίνημα Σοσιαλιστικής Αριστεράς, Επαναστατικό Κόμμα του Προλεταριάτου) υποτίμησαν την ανάγκη της ανάπτυξης της οργανωτικής δύναμης των ίδιων των επαναστατών.

Πέρα, όμως, από τίς οποιεσδήποτε αδυναμίες της επαναστατικής αριστεράς, εκείνο πού έχει σημασία για μάς είναι να θυμηθούμε τις εμπειρίες της σήμερα πού η σοσιαλδημοκρατία καί ο σταλινισμός προσπαθούν να μας πείσουν ότι όλα αυτά ανήκουν στο παρελθόν. Γιατί πρόκειται για εμπειρίες πού υπάρχουν μέσα στο εργατικό κίνημα καί πού η επανάληψή τους θά μάς φέρουν ξανά μπροστά στά ίδια προβλήματα.

η Μαζη

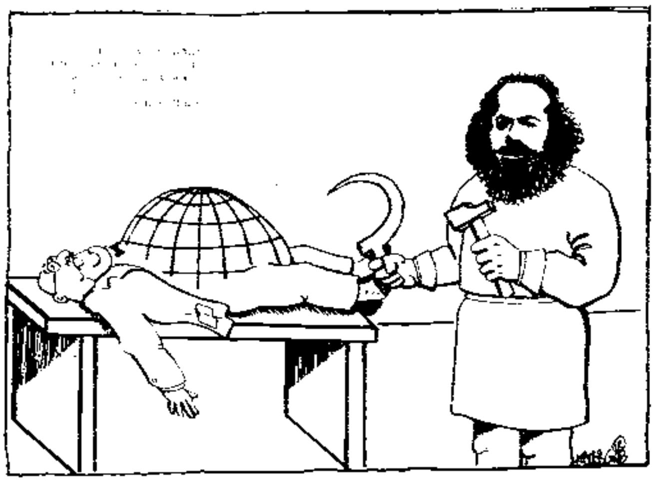

Η ΜΑΜΗ * Διμηνιαΐο περιοδικό τῆς ΟΣΕ *
Υπεύθυνη:Μαρία Στύλλου * Μενάνδρου 50 * Ομόνοια * Αθηνα 101 * Τηλ.5241001
Εκτύπωση:Α.Φλῶρος,Η.Αρχοντας * ΤΥΠΟ 35 *
Βαλτετσίου 35 * Εξάρχεια * Τηλέφωνο:3613914 *
Κυκλοφορεῖ στά κεντρικά περίπτερα.

Βιβλιοπωλεῖα

ΑΘΗΝΑ
Αίολος
Ελεύθερος Τυπος
Ιστορικές Εκδόσεις
Κομμούνα
Λεσχη του Βιβλίου
Μηνυμα
Οπερα
Παρατηρητής
Πλέθρον
Πρωτοπορεία
Φωτογραφία
Χνάρι

ΠΕΙΡΑΙΑΣ
Πρίσμα
Κιβωτός
Ζαχαρόπουλος
Μποστανόγλου

ΗΡΑΚΛΕΙΟ
Πράξις

ΚΕΡΚΥΡΑ
Τυφλοπόντικας

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Μπαρμπουνάκης
Ιστορικές Εκδόσεις
Σημάδια
Θυμέλη
Τύπος-Πρές
Κοτζιάς
Ραγιάς
Κατώι τοῦ βιβλίου
Κεντρί
Ψαράς
Εκδοτική Ομάδα

ΤΡΙΚΑΛΑ
Β. Κόπανος

ΒΟΛΟΣ
Διάλογος
Λυχνάρι

ΚΑΛΑΜΑΤΑ
Α. Θερρίου
Μακρής

ΚΑΡΔΙΤΣΑ
Θυμέλη

ΚΑΤΕΡΙΝΗ
Μάτι

ΛΑΡΙΣΑ
Κέραμος
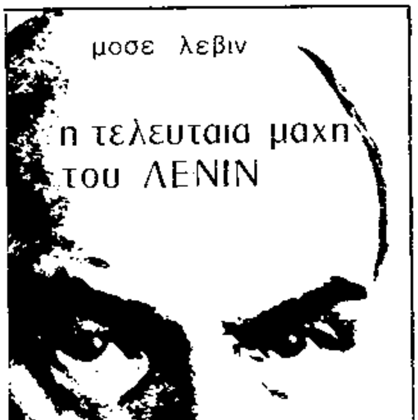
ΠΑΤΡΑ
Βιβλιοθήκη